

**AZ EURÓPAI UNIÓ
TANÁCSA**

**Brüsszel, 2013. október 16. (21.10)
(OR. en)**

14924/13

**PESC 1238
COPS 439
FIN 648
PE 460**

AZ ELJÁRÁS EREDMÉNYE

Küldi:	A Tanács
Dátum:	2013. október 15.
Címzett:	a delegációk

Előző dok. sz.:	13116/13 PESC 1016 COPS 362
Tárgy:	A KKBP fő szempontjai és alapvető választásai (a 2006. május 17-i intézményközi megállapodás G. szakaszának 43. pontja) – 2012 – Az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének éves jelentése az Európai Parlament számára

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak „A KKBP fő szempontjai és alapvető választásai (a 2006. május 17-i intézményközi megállapodás G. szakaszának 43. pontja) – 2012 – Az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének éves jelentése az Európai Parlament számára” című, a Tanács által 2013. október 15-én jóváhagyott dokumentumot.

A KKBP FŐ SZEMPONTJAI ÉS ALAPVETŐ VÁLASZTÁSAI
(A 2006. MÁJUS 17-I INTÉZMÉNYKÖZI MEGÁLLAPODÁS G. SZAKASZÁNAK 43.
PONTJA) – 2012

1.	I. RÉSZ: VISSZATEKINTÉS 2012-RE.....	5
A.	A TEVÉKENYSÉGEK ÁTTEKINTÉSE RÉGIÓNKÉNT.....	12
1.	ÉSZAK-AFRIKA, A KÖZEL-KELET ÉS AZ ARAB FÉLSZIGET	12
1.1.	ÉSZAK-AFRIKA	14
1.2.	KÖZEL-KELET	18
1.3.	AZ ARAB-FÉLSZIGET, IRÁN ÉS IRAK	27
1.4.	REGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS	30
2.	OROSZORSZÁG, A KELETI SZOMSZÉDSÁG ÉS KÖZÉP-ÁZSIA	33
2.1.	AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ	33
2.2.	KELETI PARTNERSÉG – TÖBBOLDALÚ KAPCSOLATOK	36
2.3.	KELETI PARTNERSÉG – KÉTOLDALÚ KAPCSOLATOK	38
2.4.	KÖZÉP-ÁZSIA	46
3.	NYUGAT-BALKÁN	47
4.	TÖRÖKORSZÁG ÉS A NYUGAT-EURÓPAI SZOMSZÉDOK	55
4.1.	TÖRÖKORSZÁG	55
4.2.	NYUGAT-EURÓPA	57
5.	ÁZSIA ÉS A CSENDES-ÓCEÁN TÉRSÉGE	59
5. 1.	KELET-ÁZSIA	60
5.2.	DÉLKELET-ÁZSIA	64
5.3.	DÉL-ÁZSIA	67
5.4.	A CSENDES-ÓCEÁN TÉRSÉGE	70
6.	AFRIKA	73
6.1.	EU–AFRIKAI UNIÓ	73
6.2.	NYUGAT-AFRIKA	75
6.3.	KELET-AFRIKA	78
6.4.	KÖZÉP-AFRIKA	81
6.5.	DÉL-AFRIKA	84

7.	AMERIKAI KONTINENS	87
7.1.	USA és KANADA	87
7.2.	LATIN-AMERIKA és A KARIB-TÉRSÉG (LAC)	89
B.	A VESZÉLYEK ÉS GLOBÁLIS KIHÍVÁSOK KEZELÉSE	95
1.	A TÖMEGPUSZTÍTÓ FEGYVEREK ÉS HORDOZÓESZKÖZEIK ELTERJEDÉSE ELLENI KÜZDELEM / HAGYOMÁNYOS FEGYVEREK.....	95
1.1.	A TÖMEGPUSZTÍTÓ FEGYVEREK ELTERJEDÉSE ELLENI KÜZDELEM	96
1.2.	HAGYOMÁNYOS FEGYVEREK	100
2.	KONFLIKTUSMEGELŐZÉS ÉS KÖZVETÍTÉS	102
3.	TERRORIZMUS	103
4.	SZERVEZETT BŰNÖZÉS	106
5.	KIBERBIZTONSÁG.....	107
6.	ENERGIABIZTONSÁG	107
7.	ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ÉS BIZTONSÁG	109
8.	VÍZBIZTONSÁG	110
C.	HOZZÁJÁRULÁS EGY HATÉKONYABB TÖBBOLDALÚ VILÁGREND MEGTEREMTÉSÉHEZ	111
1.	EGYESÜLT NEMZETEK SZERVEZETE	111
2.	EBESZ	113
3.	EURÓPA TANÁCS	114
D.	AZ EMBERI JOGOK, A DEMOKRÁCIA ÉS A JOGÁLLAMISÁG ELŐMOZDÍTÁSA	115
E.	EREDMÉNYESEBB, HATÉKONYABB ÉS KOHERENSEBB VÁLSÁGKEZELÉS A KBVP-N KERESZTÜL.....	128
1.	HATÉKONYABB VÁLSÁGKEZELÉS	129
1.1.	A KBVP-tevékenységekre vonatkozó koncepciók	129
1.2.	Polgári és katonai képességek	130
1.3.	A polgári és a katonai KBVP területén levont tanulságok és a legjobb gyakorlatok	133
1.4.	Képzés és gyakorlatok	134

2.	EREDMÉNYESEBB VÁLSÁGKEZELÉS	135
	2.1. Válságkezelési együttműködés a partnerekkel	135
	2.2. Nemzetközi szervezetek	136
	2.3. Az EU Múholdközpontja (EUMK)	138
	3. KOHERENSEBB VÁLSÁGKEZELÉS.....	139
2.	II. RÉSZ: A KKBP-RŐL SZÓLÓ 2012. ÉVI JELENTÉS – ELŐRETEKINTÉS	140
3.	I. MELLÉKLET: A KKBP 2012. évi költségvetése	1
4.	II. MELLÉKLET: A KKBP területéhez kapcsolódó jogi aktusok áttekintése (szankciók), 2012	1
5.	III. MELLÉKLET: 2012. évi nyilatkozatok	1

I. RÉSZ: VISSZATEKINTÉS 2012-RE

Bevezetés

2012 olyan eseménydús év volt az EU közös kül- és biztonságpolitikája szempontjából, amely bebizonyította, hogy az új lisszaboni eszköztár mekkora értéktöbbletet jelent a sürgető reagálást igénylő külpolitikai kihívások kezelése szempontjából. Az arab világban zajló problémás átmeneti folyamatoktól egészen a Száhil övben történt eseményekig, az emberi jogi stratégia elfogadásától kezdve az uniós választási misszióig az EU valóban átfogó módon koordinálta válaszlépéseit, és – a KKBP keretébe tartozó, illetve nem tartozó ¹ – eszközök széles skáláját vetette be: diplomáciai erőfeszítéseit a helyszínen a közös biztonság- és védelempolitika (KBVP) terén folytatott missziók támogatták, humanitárius és fejlesztési segítyt juttatott az arra leginkább rászorulóknak, illetve a helyi és regionális partnerekkel együttműködésben törekedett biztosítani a béke és jólét felé való haladást.

Catherine Ashton, az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseleje/a Bizottság alelnöke (a továbbiakban: főképviselelő/alelnök) és az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) az érintett bizottsági szolgálatokkal együttesen egész évben azon munkálkodott, hogy az EU 2012-ben is valóban globális szinten fejtsse ki tevékenységeit. Ezt úgy érte el, hogy egyrészt előmozdította a demokráciát és a fejlődést az ázsiai Mianmartól (Burmától) az Afrika szarva térségben elhelyezkedő Szomáliáig több országban is, másrészt a közvetlen szomszédok megsegítésére törekedve Ukrajnában és Észak-Afrikában is tevékeny szerepet játszott, de olyan távolabbi partnerországokat is támogatott, mint Haiti és Pakisztán. Az EU mindezt úgy tudta megvalósítani, hogy intenzívebben együttműködött stratégiai partnereivel annak érdekében, hogy kölcsönös megértés alakuljon ki köztük napjaink veszélyeivel és kihívásaival kapcsolatban, és ezekre kölcsönösen elfogadható megoldásokat találjanak. Napjainkban azt tapasztaljuk, hogy Európában sokak erős kísértést éreznek arra, hogy befelé forduljanak, ezzel szemben az EKSZ – a Bizottsággal, a 27 tagállammal és az Európai Parlamenttel szorosan együttműködve – segített elérni, hogy az EU a régi és új szövetségesek megbízható partnereként továbbra is globális szereplő maradjon.

¹ E megközelítés szellemében ebben a jelentésben több, a KKBP keretébe nem tartozó eszköz és politika is szerepel – így például a fejlesztési segíty, a humanitárius és a kereskedelemösztönző támogatás –, amennyiben ez relevánsnak és hasznosnak tűnik ahhoz, hogy átfogóbb képet adjunk az uniós külső fellépésekről.

Az EU hozzájárulása a világbékéhez és a világ biztonságához számos területen kiváltképpen jól látszik. Először is, az úgynevezett „átfogó megközelítés” keretében eszközök széles körével törekszünk a fontos külpolitikai kihívások kezelésére. Az elmúlt évtizedben sokan igyekeztek ilyen megközelítést kialakítani, az EU ugyanakkor rendelkezik is a megfelelő és kellően erős eszközökkel ahhoz, hogy tartós hatást tudjon kifejteni. Másodszor, közvetlenül veszünk részt a béketárgyalásokon, sőt, ezeket gyakran mi irányítjuk. Harmadszor, anyagi támogatást is nyújtva szorosan együttműködünk nemzetközi és regionális partnereinkkel az olyan regionális kihívások leküzdésében, amelyekre csak együttes erőfeszítéssel lehet megoldást találni. Gondolunk itt az éghajlatváltozásra és a katasztrófasegélyre, vagy a biztonsági ágazat reformjára. A globális béke, a megbékélés, a demokrácia és az emberi jogok előmozdítása melletti elkötelezettségünk iránti egyértelmű elismerésnek tekinthetjük azt, hogy december 10-én az Európai Unió átvehette a Nobel-békedíjat.

Az alábbiakban néhány példával illusztráljuk, hogy az EU milyen tevékenységeket végzett e három területen 2012-ben:

Az az elkötelezettség, mellyel a főképviselő/alelnök 2012 során és eddig 2013-ban is elősegítette a Belgrád–Pristina párbeszédet, máris kézzelfogható eredményeket hozott: konkrét előrelépést tettünk az integrált határigazgatással kapcsolatban, és összekötő tiszteket nevezünk ki Belgrádban és Pristinában. Mindez jelentős eredménynek számít a tárgyalásban részt vevő felek számára. A miniszterelnökök közötti rendszeres találkozók, illetve a Szerbia és Koszovó* elnöke között most először létrejött találkozó lehetővé tette, hogy az együttműködés szellemében oldjuk meg a lezáratlan kérdéseket. A 2013-ban is folytatódó párbeszéd eredményeként a felek 2013 áprilisában aláírták a kapcsolatok normalizálását vezérlő elvekről szóló első megállapodást.

* Ez a megnevezés nem érinti a státusszal kapcsolatos álláspontokat, továbbá összhangban van az 1244/1999 ENSZ BT-határozattal és a Nemzetközi Bíróságnak a koszovói függetlenségi nyilatkozatról szóló véleményével.

Az EU szomáliai fellépése remek példa arra, hogy az EU miként kezeli átfogó megközelítés alkalmazásával a válságok valamennyi vetületét. A Lisszaboni Szerződés megerősítésekor Szomáliát válság sújtotta. Az ország vizein rendkívül élénk kalóztevékenység folyt, úgy tűnt, hogy az al-Shabab milícia győzelmet arat a szomáliai kormány felett, és milliókat fenyegetett a nélkülözés veszélye. Ma elmondhatjuk, hogy az ország teljesen más képet mutat, köszönhetően annak az átfogó erőfeszítésnek, amelyet az EKSZ koordinált, és amely egyaránt magában foglalt a KKBP keretébe tartozó, illetve nem tartozó intézkedéseket is, például tengeri és képzési missziót, diplomáciai kapcsolatokat, a Szomáliával szomszédos országoknak nyújtott segítséget, valamint humanitárius segítségnyújtást. Az ország partjainál 95 százalékkal visszaesett a kalóztevékenység. A szomáliai kormány vissza tudta szorítani a milíciákat és az ország történetének első demokratikus szerveként helyreállította saját pozícióját. Mára a lakosság nagy része megtapasztalhatja a fejlődés előnyeit, és a térség több kapacitással rendelkezik a kalózok elrettentésére, elfogására és bíróság elé állítására. Brüsszeli látogatása alkalmával a szomáliai elnök elismerését fejezte ki elkötelezettségünk iránt. Az EU érdeklődéssel várja, hogy az ország kormányával és nemzetközi partnereinkkel tovább mélyítsük az együttműködést. A jövőbeli együttműködés biztosítása érdekében konferenciát szervezünk Szomália jövőjéről.

Szerepvállalásunk Maliban újabb példa az EU átfogó és eredményes fellépésére. Már a 2012 tavaszán bekövetkezett mali államcsínyt és az ország északi részének a tuareg és a dzsihádisták erők kezére kerülését megelőzően az EU integrált regionális stratégiát alakított ki a Száhil övre vonatkozóan a terrorizmus elleni küzdelem céljából, és annak érdekében, hogy Afrika e döntő fontosságú részében biztosítsa a stabilitást és a tartós fejlődést. A francia haderő telepítésére és a mali helyzet képlékeny jellegére való gyors reagálás érdekében az EU felgyorsította a mali erők átszervezését és képzését célzó, tanácsadást nyújtó uniós misszió (EUTM) telepítését. Ösztönöztük és elősegítettük azt, hogy a mali hatóságok egy olyan ütemtervet dolgozzanak ki, amelynek célja a demokrácia helyreállítása és a nemzeti megbékélés folytatása. Az országnak ezen túlmenően nagy volumenű, korszerűsített és kiigazított fejlesztési és humanitárius segínyt nyújtottunk. Végezetül támogattuk az ECOWAS-t és az Afrikai Uniót a békefenntartó erő telepítésében, amelynek feladata, hogy az ENSZ békefenntartó misszió működésének megkezdéséig segítsen fenntartani Maliban a stabilitást. Bár az eredmények elérése a mali hatóságokon múlik, az EU 2012-ben kétségtelenül bizonyította, hogy kész és képes is megadni az ország stabilizálásához szükséges támogatást.

Az EU 2012 folyamán Észak-Afrikában és a Közel-Keleten támogatta az Egyiptomban, Tunéziában és Líbiában zajló azon átmeneti folyamatokat, amelyek célja az önkényuralomtól való eltávolodás volt. Az EU arra törekedett, hogy minden ország vonatkozásában testre szabott megközelítést biztosítson, amely fokozott pénzügyi segítségnyújtást, az erősebb mobilitási partnerség lehetőségét és a jobb piaci hozzáférést célzó mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodások megkötésére irányuló tárgyalásokat foglal magában. E módszer egyik innovatív eleme az volt, hogy a főképviselő/alelnök vezetésével, az EU dél-mediterrán térségért felelős különleges képviselőjének támogatásával speciális munkacsoportokat hoztak létre, amelyek feladata az egyiptomi, jordániai és tunéziai átmenet támogatása. Az összes releváns szereplőt – európai parlamenti képviselőket, érdekelt nemzetközi, regionális, magán- és állami feleket – összefogó munkacsoportok jelentős mértékben hozzájárultak annak elősegítéséhez, hogy az országok eredményeket érjenek el a tartós reformok és a demokrácia tekintetében.

Az egyre intenzívebbé váló szíriai válság a régió központi válságává nőtte ki magát, és az EU számára is égető politikai és humanitárius kérdéssé vált. Az EU továbbra is hangsúlyozta, hogy a szíriai válságra politikai megoldást kell találni, és következetesen kifejezésre juttatta, hogy teljes mértékben támogatja az ENSZ és az Arab Liga tevékenységét. A főképviselő/alelnök részt vett a júniusi genfi nemzetközi konferencián, amelyen a jövőbeli politikai átmenet alapkeretét szolgáló közleményt fogadtak el, ez azonban nem került végrehajtásra, mivel az elfogadott feltételeket a felek később különbözőképpen értelmezték. Az EU a Szíriai Forradalmi és Ellenzéki Erők Nemzeti Koalícióját tekinti a szíriai nép legitim képviselőjének, amelyet felszólított, hogy még jobban törekedjen az inkluzív és reprezentatív jelleg érvényesülésére és a demokratikus alapelvek tiszteletben tartására. Az EU a korlátozó intézkedések politikáját alkalmazva lépett fel, amelyeket a polgári lakosság ellen irányuló erőszakos elnyomásért felelős személyekkel és a rezsimet támogató és abból hasznot húzó személyekkel, valamint a velük összefüggésbe hozható személyekkel szemben vezetett be. Az EU ezen túlmenően humanitárius és egyéb jellegű segítséget is nyújt az ország területén élő szíriai lakosságnak, valamint a Szíriával szomszédos országokban tartózkodó menekülteknek, ideértve azt a segítséget is, amelyet ezen országoknak a rájuk háruló terhek viselésében nyújtunk. A nemzetközi fórumokon – elsősorban az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa keretében – az EU vezető szerepet töltött be az emberi jogok tiszteletben tartását, az elszámoltathatóság megvalósítását és a büntetlenség kizárását sürgető erőként.

A demokrácia megszilárdításának támogatása melletti elkötelezettségünk természetesen keleti szomszédainkra is kiterjedt a keleti partnerség végrehajtása révén, valamint a szorosabb politikai társulást és gazdasági integrációt célzó, folyamatban lévő fellépések segítségével. Társulási megállapodásra – ezen belül a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségre – irányuló tárgyalások folynak a Moldovai Köztársasággal, Grúziával, Örményországgal és Azerbajdzsánnal (csak társulási megállapodás). Sor került az Ukrajnával való társulási megállapodás parafálására. Az emberek közötti kapcsolatok megerősítése érdekében elősegítettük vízumkönnyítési és visszafogadási megállapodások, valamint vízumliberalizációs cselekvési tervek elfogadását is. Ezeket a fejleményeket várakozások kísérik, amelyek a jogállamiság fenntartására és a demokratikus stabilitás előmozdítására irányuló átfogó reformokra vonatkoznak. Az EU azon európai parlamenti misszió keretében nyújtott támogatást, amelyet Aleksander Kwaśniewski volt lengyel elnök és Pat Cox, az EP korábbi elnöke vezetett, és amelynek feladata a bírósági eljárások nyomon követése volt, többek között Julija Timosenko korábbi ukrán miniszterelnök ügyében. Az EU emellett erőfeszítéseket tett a belarusz demokratikus folyamat előmozdítására is, azonban a politikai és médiaszabadság terén így is komoly hiányok maradtak fenn. Az EU ugyanakkor elkötelezett maradt amellett, hogy eredmények szülessenek el a régió elhúzódó konfliktusainak rendezése terén (a Dnyeszter-melléki konfliktusról szóló 5+2-es tárgyalások, genfi folyamat). Idén e munka továbbvitelére fogunk törekedni, a keleti partnerség ősszel Vilniusban megrendezendő, nagy jelentőségű csúcstalálkozójára készülve. A keleti partnerség további végrehajtása és előmozdítása a két- és többoldalú dimenzióban egyaránt alapvető jelentőségű az Unió számára.

Az EU által 2012-ben végzett munkára példaként végezhetjük a közvetítés és a konfliktusrendezés melletti elkötelezettségünket. Ezen erőfeszítéseinket legszembetűnőbben az a munka példázza, amellyel az iráni nukleáris kérdés megoldására törekedtünk. Az Iránnal folytatott tárgyalásokat az E3+3 országok nevében vezetve a főképviselő/alelnök intenzív diplomáciai tevékenységet folytatott a helyzet olyan megoldása érdekében, amely figyelembe veszi a nemzetközi közösségnek az iráni nukleáris programmal kapcsolatos aggályait. A főképviselő/alelnök az EKSZ támogatásával részt vett abban a nagy léptékű tájékoztató kampányban, amelynek célja az Unió kettős megközelítésének népszerűsítése volt. Ezen erőfeszítések alapjául továbbra is az E3+3 csoport egysége szolgált.

Mindez jól illusztrálja, hogy az EKSZ milyen konkrét értéktöbbséget járult hozzá a 27 tagállam és az Európai Bizottság munkájához. Amint az a 2012. évi jelentésből kitűnik, a kérdések sokkal tágabb körét illetően sikerült előrelépni.

Munkánk során az emberi jogok mindig kiemelt helyet kaptak szakpolitikáinkban. 2012 igen jelentős év volt e tekintetben: az EU elfogadta első emberi jogi stratégiáját, amely lehetővé teszi, hogy az emberi jogok kérdését kétoldalú és többoldalú kapcsolataiban is érvényesítse; továbbá az emberi jogokért felelős különleges képviselőt nevezett ki, aki az első, egy konkrét témával foglalkozó különmegbízott, és akinek feladata gondoskodni arról, hogy amikor az EU szót emel az emberi jogok mellett, szava az egész világon hangosan és tisztán érthetően szóljon.

Különlegesen kiemelt szerepet kaptak azok a törekvések, amelyek középpontjában a nők társadalmi szerepvállalásának növelése, illetve a nők politikai folyamatokban való részvételének a támogatása állt. A nők gazdasági és politikai szerepvállalásának növelése melletti mély uniós elkötelezettséget mutatja az, hogy 2012-ben a főképvisező/alelnök Hillary Clintonnal, az USA külügyminiszterével közösen elindította az „Egyenlő Jövő Partnerséget”, Michelle Bachelettel, az ENSZ Women szervezetének igazgatójával közösen pedig a „Nők tavasza” programot.

A civil társadalomnak nyújtott támogatás is szerepvállalásunk kulcseleme lett, ami különösen érzékelhető az arab felkelések során játszott kiemelkedő szerepünkben. Ebben a tekintetben a Szomszédságpolitikai Civil Társadalmi Eszköz keretében továbbra is támogatást kapnak a civil társadalmi szervezetek megerősítését célzó nemzeti és helyi polgári kezdeményezések és kapacitásépítés. A nemrégiben létrehozott Demokráciáért Európai Alapítvány is további lehetőséget nyújt a demokrácia előmozdítására és támogatására.

Ezenfelül az elmúlt évben fokoztuk az úgynevezett horizontális kihívásokkal kapcsolatos munkát, gondolunk itt például arra, hogy gondoskodni kell az EU energiabiztonságáról, illetve annak megakadályozásáról, hogy a vízkészletek miatti konfliktusok háborúvá eszkalálódjanak. A főképvisező/alelnök felvette az energia- és vízbiztonságot a Tanács ülésének és a Gymnich-ülésnek a napirendjére, és az uniós külpolitika lényeges részévé tette Európa energiaforrásokhoz való hozzáféréseinek és a vízkészletek békés felosztásának az elősegítését.

Annak érdekében, hogy értékeinket és érdekeinket világszerte hatékonyan tudjuk érvényesíteni, 2012 során jelentős mértékben elmélyítettük stratégiai partnereinkkel fennálló kapcsolatainkat, különösen a kül- és biztonságpolitika terén folytatott együttműködésünk kiterjesztése révén. A stratégiai partnereinkkel minden szinten kialakított, régóta tartó párbeszéd mellett rendszeres stratégiai párbeszédet folytatunk Kínával a főképviselő/alelnök szintjén, illetve magas szintű politikai párbeszédet Dél-Koreával, Indiával és Brazíliával. Együttműködésünk egyre mélyül több területen is, így például az emberi jogok, az arab tavaszra adott reakció vagy az afganisztáni rendőrségi képzés területén. A KBVP-missziókban is egyre nagyobb számban vesznek részt partnereink. Az USA-val fennálló kapcsolatunk hagyományosan nemzetközi szerepvállalásunk alapját jelenti. 2012 során együttműködésünk különösen aktív volt, az ázsiai és a csendes-óceáni térségben kifejtett közös erőfeszítéseinktől egészen a nyugat-balkáni országokig. Az Oroszországi Föderációval fennálló kapcsolatunk is prioritás maradt, nemcsak a közös szomszédságunkban adódó közös kihívások miatt, hanem az Irán vagy a Közel-Kelet vonatkozásában folytatott szilárd együttműködés révén is.

2012-ben a regionális szervezetekkel is intenzívebb kapcsolatot folytattunk, gondolunk itt például az Arab Államok Ligájára, az Iszlám Együttműködés Szervezetére, az Afrikai Unióra (AU), az ASEAN-ra vagy az Amerikai Államok Szervezetére. Amint azt az elmúlt évben megtapasztalhattuk, Európa összehasonlíthatatlanul hatékonyabb lehet, ha nem egymagában lép fel. Ezért érdekünk, hogy ne csak a regionális szervezetekkel fennálló kapcsolatainkat szilárdítsuk meg, hanem az együttműködés mintáit is, valamint hogy szükség esetén támogassuk a cselekvési kapacitások fokozását. Az EU és az Arab Államok Ligája közötti együttműködés különösen kiemelkedő része volt tavalyi munkánknak, amely során a politikai szinttől (az EU és az Arab Államok Ligája miniszteri találkozója) a technikai szintig (uniós alapítású, csúcstechnológiát képviselő válságközpont) minden szinten megerősödött a kapcsolatunk. Az EU Afrikában intenzívebbé tette együttműködését egyrészt az Afrikai Unióval, például Afrika szarvában – nem utolsósorban az Afrikai Békekeret révén az AU AMISOM missziójának nyújtott jelentős finanszírozással –, másrészt az olyan szubregionális szervezetekkel, mint az ECOWAS, ahogyan azt nemrégiben az AFISMA stabilizációs művelet keretében az ECOWAS-szal Maliban folytatott szoros együttműködés megmutatta.

Az európai külpolitikára jelentős kihívások várnak. A 2012 során végzett munkánk és számottevő eredményeink alapján azonban bizvást remélhetjük, hogy az elkövetkező években az EU képes lesz arra, hogy még eredményesebben birkózzon meg a globális kihívásokkal, továbbra is törekedve emellett a demokrácia és az emberi jogok világszerte való védelmére.

A. A TEVÉKENYSÉGEK ÁTTEKINTÉSE RÉGIÓNKÉNT

1. ÉSZAK-AFRIKA, A KÖZEL-KELET ÉS AZ ARAB FÉLSZIGET

Bevezetés

Több mint két év telt el azóta, hogy Tunéziában és Egyiptomban a népfelkelések nyomán kitört az arab tavasz, de az arab világ nagy részében továbbra is képlékeny a helyzet: az érintett országok és szubrégiók között jelentős különbségeket látunk. Annak ellenére, hogy a demokratikus reformok (például választások, a civil társadalom fokozott szerepe, a véleménynyilvánítás szabadságának és a gyülekezési szabadságnak a megerősítése) előmozdításában jelentős eredmények születtek, több fontos biztonsági kihívás továbbra is megoldásra vár, például: Szíriában egyre súlyosbodik a válság, és egyértelműen fenyeget a veszély, hogy az a szomszéd országokra továbbterjedve tágabb körben instabilitást eredményez; a belső biztonsági fenyegetés, mely Líbiára tartósan veszélyt jelent annak ellenére, hogy az ország előrehaladt az államépítés hosszú folyamatának megvalósításával.

Ugyanakkor fennállt a veszély, hogy sok arab ország kohézióját aláássák a belső politikai polarizáció új formái (nemcsak a világi és az iszlám erők közötti polarizáció, hanem a társadalom alapvető rétegei, többek között a nők, a fiatalok, a vallási és etnikai kisebbségek közötti megosztottság), valamint az, hogy az érintett országok közül sokban egyre romlik a gazdasági helyzet.

Az EU és tagállamai aktívan támogatták az átmenet több arab országban megkezdett folyamatait, továbbá több elemből álló válaszlépést kínáltak. Az EU meghatározta a megújított partnerségek lépéseit, de az eddig elért előrehaladás mértéke és üteme egyenetlennek mondható: partnereink olykor vonakodtak elfogadni az EU kínálta eszközöket, illetve nem voltak képesek vagy készek arra, hogy végrehajtsák a további uniós segítségnyújtáshoz szükséges reformokat. Az EU változatlanul támogatta az arab országokat a politikai és társadalmi-gazdasági akadályok felszámolása terén, miközben éberrel folytatta az arab tavasz nyomán megalakuló kormányok eredményeik alapján való értékelését. Ezzel összefüggésben az EU továbbra is konstruktív kapcsolatokat folytatott az új politikai szereplőkkel. Azért, hogy segítséget nyújtsanak élénk demokratikus társadalmak megteremtéséhez és fenntartásához az arab országokban, az EU és tagállamai a nem kormányzati szervezetek munkáját is támogatták.

Bernardino León, az EU dél-mediterrán térségért felelős különleges képviselője az év során arra törekedett, hogy – többek között a munkacsoportok koordinálása révén – fokozza a régió országainak nyújtott uniós támogatást. Mivel számos ország nehézségekkel szembesül a demokráciába való átmenet során, az EU különleges képviselője gyakran ellátogatott a térségbe és politikai konszenzus kialakítására ösztönözte az érintetteket annak érdekében, hogy a politikai válsággal küzdő országokban meg lehessen őrizni a demokratikus legitimitást.

Végezetül, az EU újraindította és élénkítette együttműködését több releváns regionális szereplővel, többek között az Arab Államok Ligájával, az Unió a Mediterrán Térségért kezdeményezéssel, az Öböl-menti Együttműködési Tanáccsal és az Arab Maghreb Unióval.

1.1. ÉSZAK-AFRIKA

1.1.1. ALGÉRIA

A térség számos országától eltérően Algériát viszonylag kevésbé érintette az arab tavasz. Az országban 2012 májusában törvényhozási választásokat tartottak. A várakozással ellentétben az eredmények az elnöki koalíció megerősödését hozták, miközben az iszlámista pártok támogatói bázisának növekedése meglepetésre elmaradt. 143 nőt választottak meg, ami a képviselők körülbelül egyharmadát teszi ki. Algéria kérésére az EU Ignacio Salafranca európai parlamenti képviselő vezetésével uniós választási megfigyelő missziót küldött az országba. A misszió a jelentésében kiemelte, hogy javítani kell az átláthatóságot, illetve hogy a politikai pártok számára szisztematikusan lehetőséget kell biztosítani a nemzeti választási jegyzékeken való részvételre. Az EU-Algéria Társulási Tanács 2012. decemberi ülésének napirendjén szerepeltek az uniós választási megfigyelő misszió ajánlásainak végrehajtásával kapcsolatos kérdések. Az új Nemzetgyűlésre és kormányra váró reformprogramban az alkotmányreform is szerepelt, amint azt Abdelaziz Bouteflika elnök 2011-ben bejelentette.

A főképviselő/alelnök 2012. november 6-án Algériába látogatott, ahol találkozott Abdelaziz Bouteflika elnökkel, Abdelmalek Sellal miniszterelnökkel és Murad Medelci külügyminiszterrel, továbbá az EU és Algéria között három finanszírozási megállapodást írt alá a kulturális örökség védelméről, a közlekedési ágazatban végrehajtandó reformok támogatásáról, valamint az ifjúsági foglalkoztatás előmozdításáról.

1.1.2. LÍBIA

A líbiai nép 2012 júliusában évtizedek óta első ízben járult a szavazóurnákhoz, és választotta meg az átmeneti parlament képviselőit. A szavazás általában véve békés és pozitív körülmények között zajlott. A parlament 2012 októberében Ali Zeidant választotta az új átmeneti kormány vezetőjének, aki a biztonsági helyzet javítását a legfontosabb kérdésként tűzte napirendre.

A 2011. szeptemberi párizsi konferencián elért megállapodásokat követően az EU 2012 tavaszán megkezdte a konfliktus utáni igényfelmérést az integrált határigazgatás (IBM), a civil társadalom, illetve a média területén. Az IBM-re vonatkozó igényfelmérésről készített jelentés líbiai hatóságok általi 2012. júniusi kedvező fogadtatását követően az uniós tagállamok engedélyt adtak egy esetleges líbiai polgári határbiztonsági KBVP-misszió tervezésére. Annak érdekében, hogy biztosítani lehessen, hogy Líbia politikai szinten is elfogadja a polgári KBVP-missziót, az EU tényfeltáró missziót telepített 2012 novemberében, közvetlenül Ali Zeidan miniszterelnök újonnan megválasztott líbiai kormányának megalakulása után, továbbá késlekedés nélkül kidolgozott egy válságkezelési koncepciót². Annak ellenére, hogy a határbiztonságra vonatkozó KBVP-misszió Líbia részéről a miniszterek támogatását élvezi, a líbiai hatóságok elismerik, hogy noha számukra a határbiztonság az egyik legfontosabb prioritás, a szolgálatok közötti együttműködés hiánya és a líbiai kormányon belüli elégtelen szakértelem meggátolja, hogy az EU és a nemzetközi közösség gyors támogatást nyújthasson³. Az EKSZ koordinátori szerepet betöltve részt vett annak az egyetértési megállapodásnak a kidolgozásában, amelynek célja, hogy megerősítse a líbiai kormány és az EU között az olyan területekről folyó hosszú távú párbeszédet és kölcsönös együttműködést, mint a konfliktusmegelőzés, a válságkészenlét és -reagálás, valamint a szervezett bűnözés elleni és a terrorizmus elleni küzdelem.

Az EU a helyszíni helyzet változása nyomán fokozatosan visszavonta a 2011-es konfliktus alatt elfogadott autonóm korlátozó intézkedéseket. Az átmenet folyamatához pénzügyi segítségnyújtás révén adott uniós támogatás jelenleg 79 millió EUR-t tesz ki, és a biztonság, a gazdaságélénkítés, az egészségügy, a közigazgatás, a migráció és a civil társadalom területét, valamint a veszélyeztetett csoportok védelmét célozza.

² Ezt a Tanács 2013. január 31-én fogadta el.

³ A későbbiekben létrejött a miniszterelnök tárcaközi határigazgatási bizottsága, amelynek jogkörébe tartozik a döntéshozatal és a helyszíni fellépések koordinálása.

Az EU az év során számos alkalommal kiemelte, hogy komoly aggályai vannak az emberi jogok védelmével és tiszteletben tartásával kapcsolatban, különösen a fogva tartási intézményekben uralkodó helyzet és a migránsok egyre romló körülményei miatt. Az ország biztonsági helyzetét szorosan figyelemmel kísértük, és nyilvánosan is foglalkoztunk vele olyan különösen súlyos esetekben, mint például az USA konzulátusa elleni merénylet Bengáziban, vagy a faji villongások az ország déli részén⁴.

1.1.3. MAROKKÓ

2012-ben a mérsékelt iszlám Igazság és Fejlődés Pártja által vezetett új kormány folytatta a reformfolyamatot, többek között az alapvető egészségügyi szolgáltatások rendszerének kiterjesztésével és a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó cselekvési terv elfogadásával. Mindazonáltal a 2011. évi alkotmány tényleges megvalósítása terén 2012-ben jobbra csak korlátozott eredményt sikerült elérni. 2012 novemberében lezárultak az EU és Marokkó közötti, a 2013–2017-es időszakra szóló új európai szomszédságpolitikai cselekvési tervre irányuló tárgyalások⁵. Az EU–Marokkó parlamenti vegyes bizottság 4. ülését 2012. július 16-án rendezték Rabatban. Az ENSZ szintjén erősödött az országgal folyó politikai és biztonsági együttműködés és párbeszéd, mivel Marokkó 2012. január 1-jétől az ENSZ BT nem állandó tagja lett. Marokkó egy éven át töltötte be az Unió a Mediterrán Térségért Parlamenti Közgyűlésének elnöki tisztét, amelyet a Közgyűlés 2012. március 24–25-i, Rabatban megrendezett 8. ülésén az Európai Parlament vett át.

⁴ Az Európai Parlament 2012 novemberében állásfoglalást fogadott el a líbiai migránsok helyzetéről [helyesen: a migránsok líbiai helyzetéről] (P7 TA(2012)0465). Az állásfoglalás elfogadását megelőző vita során a résztvevők kiemelték, hogy az EU a jövőben is fel fogja szólítani a hatóságokat a nemzetközileg elfogadott emberi jogi normák tiszteletben tartására, és emellett továbbra is támogatni fogja a hatóságokat abban, hogy a nemzetközi jog szerinti kötelezettségeiknek eleget tegyenek. Ezzel kapcsolatban érdemes megemlíteni, hogy az EU 20 millió EUR összegű csomaggal támogatja a veszélyeztetett csoportok, így a migránsok fokozott védelmét.

⁵ A hivatalos elfogadásra azonban eddig (2013 közepéig) még nem került sor.

A főképviselő/alelnök 2012. november 5-én Marokkóba látogatott, ahol is találkozott Abdeliláh Benkirán miniszterelnökkel és Szaadeddin el-Othmáni külügy- és együttműködési miniszterrel. Az EU rendszeresen felvetette a kulcsfontosságú nyugat-szaharai emberi jogi problémákat. Az EU több alkalommal következetesen megerősítette, hogy teljes mértékben támogatja az ENSZ főtitkár erőfeszítéseit, elismeréssel szólt Christopher Ross nagykövetnek, a főtitkár személyes megbízottjának a munkájáról, továbbá arra ösztönözte a feleket, hogy dolgozzanak együtt azért, hogy igazságos, hosszú távú és kölcsönösen elfogadható politikai megoldás szülessen, amely az ENSZ Biztonsági Tanácsának vonatkozó határozataival összhangban lehetővé teszi Nyugat-Szahara népének önrendelkezését.

1.1.4. TUNÉZIA

A 2011. október 23-án első alkalommal megtartott demokratikus választásokat követően az EU intenzív politikai kapcsolatok révén tovább fokozta a demokratikus átmenethez nyújtott politikai támogatását. Hamadi Dzseballi tunéziai miniszterelnök a beiktatása utáni első külföldi látogatása alkalmával 2012. február 2-án Brüsszelbe utazott. E látogatást október 2-án megismételte.

2012 végén fokozódtak a feszültségek és erősödött a polarizáció annak ellenére, hogy folytatódott a demokráciába való átmenet, és az Alkotmányozó Nemzetgyűlésben is folyamatosan tárgyalták az alkotmány tervezetét.

A privilegizált partnerségre vonatkozó cselekvési terv szövegével kapcsolatos politikai megállapodás 2012 novemberében született meg, a Társulási Tanács Brüsszelben tartott ülése keretében. A cselekvési terv nagyra törő közös vállalásokat tartalmaz a kormányzás, a jogállamiság és az emberi jogok területével kapcsolatban. Ezenfelül meghatározza az ágazati tárgyalások keretét több terület, így a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség, a nyitott égbolt és a mobilitási partnerség vonatkozásában.

Az EU–Tunézia munkacsoport 2011. szeptember 23-i ülését követő intézkedésként üzleti tanácsadó bizottság alakult, a befektetőknek nyújtott támogatáshoz való hozzájárulás céljából. A munkacsoport ülését követő további intézkedés volt az, hogy júniusban az EU, Tunézia és a Világbank közös szemináriumot szervezett a KKBP-határozatok alapján befagyasztott vagyoni eszközök felszabadításának támogatására.

Az állami pénzeszközök hűtlen kezeléséért felelős személyekkel és a hozzájuk kapcsolódó személyekkel vagy szervezetekkel szembeni korlátozó intézkedések bevezetéséről szóló KKBP-határozatot 2012 elején egy évvel meghosszabbították.

1.2. KÖZEL-KELET

1.2.1. EGYIPTOM

2012 során Egyiptom⁶ folytatta a demokratikus átmenetet, amelyre a hatóságok a 2011. januári demokratikus forradalmat és Hoszni Mubarak korábbi elnök elűzését követően tettek vállalást. A főbb eredmények között külön említést érdemel a választások szabályos megszervezése, a szükségállapot visszavonása, a polgári hatalom megszilárdítása és az alkotmánytervezet kidolgozásának megkezdése. Az EU felajánlotta, hogy az elnökválasztás ellenőrzése céljából uniós választási megfigyelő missziót telepít. Hivatalos felkérés híján⁷ azonban csak két szakértőt telepített, akiknek a választási folyamat elemzése volt a feladata. Ők a folyamatot általánosságban méltányosnak, lebonyolítását pedig békésnek találták.

⁶ Az Európai Parlament 2012. február 16-án állásfoglalást fogadott el a legújabb egyiptomi fejleményekről (P7_TA(2012)0064), 2012. március 15-én pedig a Sínai-félszigeten folytatott emberkereskedelemlről, különösen Solomon W. esetéről (P7_TA(2012)0092).

⁷ A felkérés mindazonáltal 2013-ban megérkezett.

Az EU és Egyiptom a legmagasabb szinten újraindította párbeszédét. Mohamed Murszi elnök szeptember 13-án Brüsszelbe látogatott, a főképviselő/alelnök pedig Kairóban elnökölt az EU–Egyiptom munkacsoport⁸ november 13–14-i ülésén, amelyen az üzleti világ vezető képviselői, miniszterek és a civil társadalom képviselői gyűltek össze⁹. Az Európai Unió kötelezettséget vállalt arra, hogy 2012–2013 során Egyiptomnak további mintegy 800 millió EUR értékű pénzügyi támogatást nyújt (303 millió eurót támogatás formájában, 450 millió eurót pedig hitel formájában). Ez a 2011–13-as időszakban már előirányzott 449 millió EUR összegben túlmenően értendő. Az EU és Egyiptom három finanszírozási megállapodást írt alá, amelyek a vidéki területeken működő kkv-kra, a kairói metró bővítésére és kereskedelemösztönző intézkedésekre vonatkoznak. Sztávrosz Lambrinídisz, az EU emberi jogi különleges képviselője volt a házigazdája annak a november 13-i ülésnek, amelyen több mint negyven különböző civil társadalmi szervezet vitatta meg az egyiptomi átmenettel kapcsolatos kérdéseket, többek között az emberi jogok, a nem kormányzati szervezetek bejegyzése, a gyülekezés szabadsága, a tiltott kereskedelem, a rendőrségi módszerek, a média szabadsága és az internet szabadsága területén. Ezen túlmenően az EU 2012 márciusában egy újabb évvel meghosszabbította 2011. márciusi határozatát, amellyel korlátozó intézkedéseket vezetett be a Hoszni Mubarak korábbi elnökkel szoros kapcsolatban álló 19 személy vonatkozásában.

Ennek ellenére több negatívumot is tapasztaltak, például a Népgyűlés feloszlását és azt, hogy az emberi jogokkal kapcsolatban általánosságban nem történt előrelépés, vagy hogy a nők helyzetével kapcsolatban komoly aggodalmak merültek fel. Mohamed Murszi elnök a 2012. november 22-i alkotmányos nyilatkozatával szinte teljhatalmat adott magának, az iszlámisták vezette Alkotmányozó Gyűlés sietve elfogadta az alkotmánytervezetet, az elnök pedig ezt követően kijelentette, hogy alkotmányos népszavazást kell tartani; december 25-én a szavazók csupán 30%-os részvételi aránya mellett sikerült csekély többséggel hivatalosan elfogadni az alkotmányt. Mindez mélyen megosztotta és politikai válságba sodorta a nemzetet, az egyik oldalon Murszi támogatóival, a másikon pedig a világi liberális ellenzékkel, amelyet főként a Nemzeti Megmentési Front képvisel.

⁸ A munkacsoport új típusú európai diplomáciát képvisel, amely az összes uniós eszközt mozgósítja, és az állami és magánszféra képviselőivel egyaránt együttműködik a demokratikus átmenet előmozdítása érdekében, amit az alábbiak támogatása révén kíván megvalósítani: intézményépítés, jogállamiság, jó kormányzás, az emberi jogok tiszteletben tartása, gazdasági reformok és regionális együttműködés. A munkacsoport katalizátorszerepet játszik: valamennyi uniós intézmény bevonásával, eredményorientált és differenciált módon elmélyíti az EU-nak a dél-mediterrán térség országaival fennálló partnerségeit, mindeközben pedig növeli az EU láthatóságát.

⁹ Az európai szomszédságpolitika keretében folytatott hivatalos párbeszédet 2011 januárjában függesztették fel, és 2013 februárjának végén a Társulási Tanács ülésén tervezték újraindítani.

1.2.2. JORDÁNIA

2012-ben folytatódott az előző évben kialakult politikai instabilitás: egymás után három kabinetet neveztek ki. A helyzetet tovább bonyolították az egyre romló gazdasági kilátások, miközben a regionális feszültségek is kiéleződtek, gondolunk itt a szíriai felkelésre. Jordánia döntő szerepet játszott abban, hogy az egyre nagyobb számban érkező szíriai menekülteknek sikerüljön támogatást és menedéket biztosítani. Az EU humanitárius segítség révén nyújtott támogatást, valamint hosszabb távú intézkedésekkel igyekezett segíteni Jordániának a megnövekedett terhek viselésében. Az EU 2012-ben több mint 62 millió EUR humanitárius segélyt és fejlesztési támogatást mozgósított Jordánia számára. Az EU és Jordánia közötti együttműködés tovább bővült. II. Abdullah király áprilisban meglátogatta az európai intézményeket. José Manuel Barroso elnök és a főképviselő/alelnök hivatalos látogatáson Jordániában járt (októberben, illetve júniusban), amikor is mindketten találkoztak II. Abdullah királlyal, továbbá felkeresték a zaatari menekülttábor (a Szíriából érkező menekülteknek felállított segélyközpont)¹⁰. Az EU–Jordánia munkacsoport 2012. február 22-i ülése újabb példa az elmélyített partnerségre és a megerősített együttműködésre. A főképviselő/alelnök bejelentette: annak érdekében, hogy Jordánia a nehéz makrogazdasági helyzet közepette is végre tudja hajtani a kulcsfontosságú reformokat, az EU további 70 millió euróval támogatja a választási folyamatot, az igazságszolgáltatási rendszer reformját, az oktatási reformot, illetve a magánszféra fejlesztését. Decemberben párbeszédet indítottunk Jordániával a migrációról, a mobilitásról és a biztonságról.

2012 tavaszán a politikai ütemterv részeként a jordán parlament négy kulcsfontosságú törvényt fogadott el: a független választási bizottság, illetve az alkotmánybíróság felállításáról szóló törvényt, a politikai pártokról szóló új törvényt, valamint az új választási törvényt.

¹⁰ A táborban 2012 szeptemberében Kristalina Georgieva biztos is látogatást tett.

1.2.3. LIBANON

Libanonra 2012-ben mindvégig negatívan hatott a szomszédos Szíriában kialakult válság. Egyre nagyobb számban érkeztek a menekültek Libanon területére, az ország belső stabilitására nézve emellett jelentős kihívást jelentett az instabil biztonsági helyzet és a szórványos erőszakos megnyilvánulások. Az uniós politika középpontjában Libanon stabilitásának és nemzeti egységének megőrzése állt, az inkluzív párbeszédre és az állami intézmények – így a biztonsági erők – erős szerepére alapozva. Ezt a Tanács a júliusi és novemberi következtetéseiben is kidomborította. A bonyolult helyzet ellenére intenzív előrehaladás történt az EU és Libanon közötti kétoldalú kapcsolatokban, amelynek eredménye az új európai szomszédságpolitikai cselekvési tervről szóló megállapodás, valamint Nadzsíb Mikati miniszterelnök áprilisban Brüsszelben, illetve a főképviselő/alelnök októberben Libanonban tett magas szintű látogatása volt, amelynek során a főképviselő/alelnök többek között Michel Szulejmán elnökkel, Mikati miniszterelnökkel és Nabih Berri szövívővel is találkozott. Az EU segítette Libanonnak a Szíriából érkező egyre nagyobb menekültáradat kezelésében. Év végére a menekültek száma meghaladta a 180 000-et. Az EU 2012-ben csaknem 45 millió EUR összegű humanitárius segílyt és fejlesztési támogatást mozgósított Libanon számára.

1.2.4. SZÍRIA

A szíriai konfliktus 2012-ben valódi háborúvá eszkalálódott: a hadi cselekmények áttejedtek a nagyvárosokra, a halálesetek száma pedig az év végére meghaladta a 60 000-et¹¹. A hatalmas mértékű emberi szenvedés, illetve a háború regionális és nemzetközi vonzatai miatt Szíria az EU számára elsődleges problémaforrásként jelenik meg. A konfliktus békés rendezésének és azon folyamatnak az elősegítése érdekében, amely utat nyit a békés, szabad és demokratikus Szíria megteremtéséhez, az EU felhasználta a rendelkezésére álló eszközöket, ideértve a korlátozó intézkedések politikáját is. Ezen túlmenően számos támogatási eszközt mobilizált annak elősegítése érdekében, hogy a konfliktustól és annak következményeitől szenvedő egyre nagyobb számú ember/menekült igényeinek eleget lehessen tenni.

¹¹ Az Európai Parlament nagyon aktívan foglalkozott a szíriai kérdéssel, és hat plenáris vitát tartott e tárgyban (februárban, áprilisban, júniusban, júliusban, szeptemberben és decemberben), melyek közül hármon a főképviselő/alelnök is részt vett (áprilisban, júniusban és szeptemberben). A Parlament két állásfoglalást fogadott el Szíriáról: február 16-án (P7_TA-PROV(2012)0057) és szeptember 13-án (P7_TA-PROV(2012)0351).

Az EU továbbra is aktívan együttműködött a nemzetközi partnerekkel és tevékenyen részt vett a nemzetközi fórumokon. Az ENSZ BT két határozattervezetét, a tűzszünetre és politikai átmenetre felszólító februári, illetve a szankciókat kilátásba helyező júliusi határozattervezetet az uniós tagállamok és az ENSZ BT támogatta, azonban Kína és Oroszország megvétózta. Többek között uniós támogatásnak köszönhetően az ENSZ áprilisban szíriai megfigyelő missziót (UNSMIS) hozott létre az ENSZ és az Arab Államok Ligája által kinevezett közös különmegbízott, Kofi Annan hat pontból álló tervének támogatására, de a fokozódó erőszak miatt júniusban felfüggesztette a Szíria területén végzett műveleteket. Júniusban Genfben találkoztak a többek között Oroszországból, Kínából és az USA-ból álló munkacsoport képviselői; a főképviselő/alelnök részvételével zajló ülésen a felek megegyeztek azokban az elvekben, amelyek a 2042. és 2043. sz. ENSZ BT-határozat alapján irányt adnának egy lehetséges átmenethez. Az ülésen elfogadott közlemény a jövőbeli politikai átmenet alapkeretét szolgálja. Az augusztusban lemondó Kofi Annan helyére szeptemberben Lakhdar Brahimit nevezték ki közös különmegbízottnak. Az EU határozott támogatásáról biztosította a közös különmegbízottat. Mindazonáltal a genfi terv végrehajtásában nem sikerült eredményt elérni, főként amiatt, hogy az ENSZ BT állandó tagjai (P-5) nem tudtak konszenzusra jutni, továbbá az Aszad-rezsim hajthatatlannak bizonyult, és az ellenzék megosztott volt.

A Külügyek Tanácsa Szíriáról 2012. februárban, márciusban, áprilisban, májusban, júniusban, júliusban, októberben, novemberben és decemberben összesen kilenc következtetést fogadott el. Ezenfelül az Európai Tanács Szíriáról decemberben saját következtetéseket is elfogadott. A Tanács a december 10-i ülésén elfogadta a SOC-ot a szíriai nép legitim képviselőjének. Az EU-t ebben több mint 100 nemzet követte, a Szíria barátai csoport tagjai is, az USA-t is beleértve. Az Európai Tanács a december 14-i ülésén felkérte a Tanácsot, hogy vizsgáljon meg minden olyan lehetőséget, amely révén segíteni lehet az ellenzéket és javítani lehet a polgári lakosság védelmét, valamint kifejezte „azon álláspontját, mely szerint Szíriában egy olyan jövőhöz vezető politikai átmenetre van szükség, amelyben nincs helye Aszad elnöknek és az általa vezetett illegitim rezsimnek”. Az EU ezért tevékenyen támogatta a politikai átmenetet. Az egyre súlyosbodó humanitárius és menekültügyi válság nyomására¹² az EU a tevékenységét arra összpontosította, hogy (az uniós tagállamok által biztosított pénzeszközökön túlmenően akár 200 millió EUR összegben) a segélyek eljussanak a szíriai lakossághoz és a szomszédos országokban tartózkodó menekültekhez, illetve hogy célba érjenek a nem humanitárius segélyek – különösen a Szíriával szomszédos országoknak a rájuk háruló teher viseléséhez nyújtandó segítség –, illetve az elsősorban szíriai menekülteket befogadó közösségeknek szánt segélyek.

¹² Az Európai Parlament december 12-én vitát tartott a Szíriából várható menekültáradat kezelésére irányuló uniós előkészületekről.

Az EKSZ számos missziót vezetett a szíriai válsággal kapcsolatban: áprilisban látogatást tett Bejrútban és Damaszkuszban, ahol ellenzéki vezetőkkel, humanitárius szervezetek és ENSZ-hivatalok képviselőivel, valamint a szíriai nemzetközi közösség tagjaival ülésezett; júniusban ellátogatott Ankarába és a török–szíriai határ közelében fekvő kilis-i menekülttáborba; 2012. november 4–5-én szolgálatközi misszió keretében Ammanba látogatott, hogy megvizsgálja, az EU hogyan tudna további támogatást nyújtani a jordániai hatóságok azon erőfeszítéseire, hogy leküzdjék azokat a növekvő és egyre sürgetőbb problémákat, amelyeket a szomszédos Szíriában kialakult válság okoz Jordániában és a régióban.

Az EU fenntartotta kapcsolatát az ellenzék különböző csoportjaival, továbbá felkérte a SOC-ot, hogy javítson szervezeti kapacitáson és az egyes témákkal kapcsolatban határozza meg a tárgyalópartnereket. Az EU szeptemberben támogatta az ENSZ Emberi Jogi Tanácsát abban, hogy meghosszabbítsa a Szíriával foglalkozó független tényfeltáró ENSZ-bizottság megbízatását. Az EU mély aggodalmát fejezte ki az emberi jogok és a nemzetközi jog gyakori és szisztematikus megsértése miatt, és emlékeztetett arra, hogy az ilyen jellegű jogsértéseket és visszaéléseket nem szabad büntetlenül hagyni. Az EU kijelentette, hogy amennyiben a háborús bűncselekményeket és az emberiség elleni bűncselekményeket nem kezelik megfelelően nemzeti szinten, az esettel a Nemzetközi Büntetőbíróságnak kell foglalkoznia, és hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa a szíriai helyzetet bármikor a Nemzetközi Büntetőbíróság elé utalhatja. Az EU felszólítja az ENSZ Biztonsági Tanácsát, hogy sürgősen és minden szempontból kezelje a szíriai helyzetet, ideértve az említett kérdést is. Az EU 2011 májusa óta számos alkalommal fogadott el korlátozó intézkedéseket. Ezeket az uniós külügyminiszterek jelentős mértékben szigorították 2012. október 15-én, mikor is jóváhagyták a rezsimhez kötődő személyek és több szíriai szervezet további jegyzékeit. A Tanács 2012. november 30-án úgy határozott, hogy a Szíriával szembeni összes korlátozó intézkedést három hónapra megújítja, hogy a helyszíni körülmények változásaira fokozott rugalmassággal lehessen reagálni. Az elmúlt évben a főképvisező/alelnök számos nyilatkozatban reagált a szíriai eseményekre.

1.2.5. A KÖZEL-KELETI BÉKEFOLYAMAT

Az Európai Unió kiemelte, hogy a béke érdekében bátor és konkrét lépésekre van szükség¹³. Az Unió megerősítette a májusi és a decemberi tanácsi következtetésekben szereplő kétállami megoldással kapcsolatos álláspontját. Hangsúlyozta, hogy 2012-ben megújult, strukturált és érdemi béketörekvésekre lesz szükség, és kijelentette, hogy készen áll arra, hogy a kvartetten belül is folytassa a munkát az USA-val és más nemzetközi partnerekkel. Rámutatott arra, hogy csak akkor alakulhat ki tartós béke, ha az átfogó tárgyalások során olyan kétállami megoldás születik, amelyben teljesülnek mind a palesztin nép államiságra és szuverenitásra, mind pedig az izraeli nép biztonságra irányuló törekvései. A kvartett a 2012 áprilisában Washingtonban tartott ülésén nyilatkozatot adott ki.

Az Európai Unió továbbra is teljes mértékben támogatta a főképviselő/alelnök arra irányuló erőfeszítéseit, hogy hiteles lehetőséget sikerüljön teremteni a békefolyamat újraindítására. A főképviselő/alelnök ennek érdekében az év során több alkalommal látogatást tett a régióban, és szoros kapcsolatban maradt a kulcsfontosságú érdekelttel, ideértve magukat a feleket, illetve az Arab Államok Ligáját és annak főtitkárát, valamint Jordániát, Törökországot és Egyiptomot.

2012. február 1-jén Andreas Reinickét kinevezték az EU közel-keleti békefolyamathoz rendelt különleges képviselőjévé, ami a főképviselőnek/alelnöknek a térségben végzett munkájához többlettámogatást biztosított, többek között a kvartett keretében is, amelyben az EU különleges képviselője az EU megbízottjaként jár el.

¹³ Az Európai Parlament az alábbi témákban fogadott el állásfoglalásokat: palesztin tévéállomások izraeli erők általi megszállása (2012. március 15.; P7_TA(2012)0093), az Unió Ciszjordániára és Kelet-Jeruzsálemre vonatkozó politikája (2012. július 5.; P7_TA(2012)0298), a gázai helyzet (2012. november 22.; P7_TA(2012)0454), valamint az izraeli kormánynak a ciszjordániai telepek bővítéséről szóló határozata (2012. december 13., P7_TA(2012)0506).

Az Európai Unió november 22-én üdvözölte a Gázai övezetben és Izraelben létrejött tűzszünetet – amely véget vetett a több napig tartó intenzív erőszakos cselekményeknek –, és elismeréssel adózott Egyiptomnak és a közvetítésben részt vevő egyéb feleknek az erőfeszítéseikért. Az ellenségeskedések drámai fokozódása rendkívül világossá tette, hogy a Gázai övezetben fennálló helyzet tarthatatlanná vált. Az EU azóta rendszeres kapcsolatot tart fenn minden érdekelttel, hogy meg tudja ítélni, miként járulhat hozzá tevékenyen a tűzszünet tényleges végrehajtásához.

Az Európai Unió kifejezte, hogy megdöbbenőnek tartja és határozottan ellenzi azokat az izraeli terveket, amelyek a ciszjordániai és többek között a kelet-jeruzsálemi telepek bővítésére irányulnak, különösen pedig azokat, amelyek az *E1* övezet beépítésére vonatkoznak. Az EU rámutatott arra, hogy szorosan figyelemmel fogja kísérni a helyzet alakulását és annak messzebbre ható következményeit, és ezeknek megfelelően fog reagálni. A 2012. májusi tanácsi következtetésekre emlékeztetve az Európai Unió és tagállamai újfent megerősítették aziránti elkötelezettségüket, hogy gondoskodnak a telepekről származó termékekre alkalmazandó hatályos uniós jogszabályok és kétoldalú megállapodások folytatólagos, teljes körű és hatékony végrehajtásáról.

Az ENSZ-közgyűlés november 29-én elfogadta a „Palesztina jogállása az ENSZ-ben” tárgyú 67/19. sz. határozatát. Az Európai Unió felszólította a palesztin vezetést, hogy éljen konstruktívan az új státusszal, és tartózkodjon minden olyan lépéstől, amely elmélyítené a bizalomhiányt, és ezzel tovább nehezítené a helyzet tárgyalásos rendezését.

Az EU újfent felszólította a palesztin népet a Mahmúd Abbász elnök vezetésével történő belső megbékélésre, hiszen ez fontos feltétele a jövőbeli palesztin állam egységének és a kétállami megoldás elérésének. Az Európai Unió és tagállamai újólapon, többek között a térségben lakók életét fenyegető veszélyek kapcsán is hangsúlyozták az Izrael biztonsága mellett alapvető elkötelezettségüket. Az izraeli–palesztin konfliktus rendezéséhez való hozzájárulást célzó szélesebb körű uniós szerepvállalás részeként az EU 2005 óta két polgári KBVP-missziót telepített a térségben:

Az **EUPOL COPPS** továbbra is olyan fontos eszköz maradt, amelyen keresztül a palesztin államépítést célzó, a palesztin biztonsági és igazságszolgáltatási ágazat reformjára és fejlesztésére irányuló átfogó uniós támogatás megvalósult. A misszió vezető tanácsadói szerepben támogatta egyrészt a palesztin polgári rendőrséget – amelyről elmondható, hogy igen magas szakmai színvonalra emelkedett és a palesztin biztonsági erők közül ő élvezte a leginkább a lakosság bizalmát –, másrészt a büntető igazságszolgáltatási intézményeket is. E kapacitásában arra törekedett, hogy az EU és a Palesztin Hatóság közötti kapcsolatok kiemelt prioritásait előmozdítsa, és segített biztosítani, hogy az izraeli–palesztin konfliktus kétállami rendezéséhez szükséges technikai feltételek mindaddig rendelkezésre álljanak, amíg politikai megállapodást nem sikerül elérni. Az Európai Unió kifejezte, hogy a tartós tűzszünet érdekében kész a teljes uniós eszköztárat a felek erőfeszítéseinek szolgálatába állítani, ideértve adott esetben az év során jelentősen átalakított és átszervezett **EUBAM Rafah** misszió újraaktiválásának lehetőségét is. A misszió továbbra is képes és kész arra, hogy a módosított műveleti terv értelmében három héten belül újratelepítsék a rafahi határátkelőhelyre. A misszió a kapcsolattartási és jelentési tevékenysége révén hozzájárul a helyzetismerethez. Az EU az EUBAM révén megőrzi egyrészt arra vonatkozó képességét, hogy felismerje az olyan új fejlemények operatív következményeit, mint például a közelmúltbeli gázai válság és a tűzszüneti megállapodás, másrészt azon képességét is, hogy rugalmasan és gyorsan tudjon reagálni.

A PBB 2012. március 11–14-én látogatást tett Izraelben és a megszállt palesztin területeken.

1.3. AZ ARAB-FÉLSZIGET, IRÁN ÉS IRAK

1.3.1. AZ ÖBÖL-MENTI EGYÜTTMŰKÖDÉSI TANÁCS ÉS TAGÁLLAMAI

Az Öböl-menti Együttműködési Tanács 6 tagjával (Bahrein, Kuvait, Omán, Katar, Szaúd-Arábia és az Egyesült Arab Emírségek) és titkárságával a legmagasabb szinten folytatódott a párbeszéd az EU és az Öböl-menti Együttműködési Tanács közötti 22. vegyes tanácsi és miniszteri találkozón (Luxembourg, június), valamint New Yorkban az ENSZ-közyűlés alkalmával szeptemberben tartott üléseken, továbbá az év folyamán munkacsoporti szinten¹⁴. Ezen alkalmakkor a két fél megvitatta az EU és az Öböl-menti Együttműködési Tanács közötti kapcsolatot, a kulcsfontosságú regionális problémákat, továbbá a globális kérdéseket. A főképviselő/alelnök elítélte, hogy Bahreinben mindkét oldal erőszakot alkalmaz és megsérti az emberi jogokat, továbbá kijelentette, hogy haladéktalanul érdemi párbeszédet kell kezdeni, amelynek célja a megbékélés, és a bahreini népet ért társadalmi-gazdasági sérelmek kezelése. Az EU folytatta a bírák és ügyészek képzését szolgáló, a Stabilitási Eszköz keretében megvalósítandó program előkészítését. Ezenfelül szorosan figyelemmel kísérte az emberi jogi helyzetet az Öböl-menti országokban, és démarche-okat intézett ezen országokhoz, valamint nyilatkozatokban szólította fel azokat a halálbüntetés eltörlésére.

1.3.2. IRÁN

A főképviselő/alelnök az E3+3 csoport (Franciaország, Németország, az Egyesült Királyság, illetve az USA, Oroszország és Kína) nevében, valamint az ENSZ BT-től kapott megbízatása alapján folytatta az EU részéről a nemzetközi erőfeszítéseket annak érdekében, hogy tartós és átfogó diplomáciai megoldást sikerüljön találni az iráni nukleáris kérdésre¹⁵. Annak ellenére, hogy Iránnal Isztambulban (áprilisban), Bagdadban (májusban) és Moszkvában (júniusban) több fordulóban is tárgyaltak, az ország és az E3+3-ak álláspontja nem közeledett egymáshoz. Továbbra is ugyanolyan fontos maradt, hogy a nukleáris programmal kapcsolatban régóta meglévő nemzetközi aggályok elosztatása érdekében sikerüljön érdemi bizalomépítő folyamatot kezdeni Iránnal. A főképviselő/alelnök az EKSZ támogatásával részt vett abban a nagy léptékű tájékoztató kampányban, amelynek célja az Unió kettős megközelítésének népszerűsítése volt. Ezen erőfeszítések alapjául továbbra is az E3+3 csoport egysége szolgált.

¹⁴ Az Európai Parlament 2012. március 15-én állásfoglalást fogadott el az emberi jogok megsértéséről Bahreinben (P7_TA(2012)0094). Az Európai Parlament 2012. október 26-én állásfoglalást fogadott el az emberi jogok helyzetéről az Egyesült Arab Emírségekben (P7_TA(2012)0400).

¹⁵ Az Európai Parlament 2012. február 2-án állásfoglalást fogadott el Iránról és az iráni atomprogramról (P7_TA(2012)0024).

Mivel Irán több ízben is megtagadta nemzetközi kötelezettségeinek teljesítését, és mivel egyre több kétely merült fel az ország nukleáris programjának kizárólagos békés természetét illető tisztázatlan kérdésekkel kapcsolatban, a NAÜ kormányzótanácsa 2012 szeptemberében újabb határozatot fogadott el, amelyben hangot adott mély és növekvő aggályainak.

A kettős megközelítéssel összhangban a Tanács 2012 januárjában újabb szigorú szankciókat fogadott el Iránnal szemben, ideértve az iráni nyersolaj és kőolajtermékek behozatalára vonatkozó tilalmat is. A szankciók július 1-jén léptek hatályba. Mivel Irán nem vett részt érdemben a tárgyalásokon, a Tanács októberben úgy határozott, hogy további szigorú szankciócsomagot ró ki, újfent megerősítve a kettős megközelítés – így a szankciók – melletti elkötelezettségét.

Az EU továbbra is súlyos aggályainak adott hangot az egyre romló iráni emberi jogi helyzet miatt¹⁶. A főképviselő/alelnök számos nyilatkozatban ítélte el a 2012-ben nagy számban végrehajtott kivégzéseket és az iráni polgárok általánossá vált elnyomását, különös tekintettel az emberijog-védőknek és azok ügyvédjeinek, az újságíróknak és a kisebbségek tagjainak zaklatására és letartóztatására. 2012 májusában az EU naprakésszé tette a korlátozó intézkedések alá tartozó azon iráni személyek jegyzékét, akik az emberi jogokat súlyosan sértő cselekmények irányításáért vagy végrehajtásáért felelősek. A jegyzék most 78 személyt tartalmaz. Az EU emellett továbbra is támogatja az ENSZ iráni emberi jogi különleges előadójának, Ahmed Shahidnak a munkáját és megbízatását, amelyet az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa 2011 márciusában hozott létre.

¹⁶ Az Európai Parlament 2012. november 22-én állásfoglalást fogadott el az emberi jogok helyzetéről Iránban, különös tekintettel a tömeges kivégzésekre és Sattar Beheshti blogger közelmúltban bekövetkezett halálára (P7_TA(2012)0463). Ezen túlmenően 2012. június 14-én állásfoglalást fogadott el az etnikai kisebbségek helyzetéről Iránban (P7_TA(2012)0265).

1.3.3. IRAK

Az EU és Irak közötti kapcsolatok újabb megerősítését jelentette, hogy a főképviselő/alelnök és Hosjar Zebari iraki külügyminiszter 2012. május 11-én aláírta a partnerségi és együttműködési megállapodást. A megállapodás fő részeit augusztus 1. óta ideiglenesen alkalmazzák. 2012-ben ezenfelül folytatódott az EU és Irak közötti, az energiaügyi stratégiai partnerségről szóló egyetértési megállapodás végrehajtása, illetve az Iraknak nyújtott segítség vonatkozásában készült legelső többéves országstratégiai dokumentum végrehajtása is. Az EU tevékenysége továbbra is a célzott fejlesztési együttműködésre és a hosszú távú kapacitásépítésre összpontosult.

Az EU továbbra is szorosan figyelemmel kísérte az emberi jogi helyzetet, ideértve azt, hogy a halálbüntetés egyre gyakoribb alkalmazásával és a kisebbségekhez tartozó személyek helyzetével kapcsolatban fenntartotta és ismételten hangsúlyozta fenntartásait. A főképviselő/alelnök ezenfelül aggályainak adott hangot a fő politikai erők közötti egyre nagyobb feszültségek miatt, és ismételten felszólította ezen erőket és a kormányt, hogy kezdjenek inkluzív párbeszédet. A főképviselő/alelnök aktívan szorgalmazta az Ashraf/Hurrija-tábor lakóival kapcsolatos kérdés megoldását, teljes körűen támogatva az ENSZ által a békés megoldás érdekében tett erőfeszítéseket.

Az EUJUST LEX Iraq az EU első integrált jogállamiság-missziója. A misszió 2012 tavaszán elvégzett stratégiai felülvizsgálatát követően 2012 júniusában jóváhagyták a misszió új és egyben utolsó, 2013 decemberéig szóló megbízatását, amelynek középpontjában azon tevékenységek állnak, amelyeket a misszió a helyi partnerek részére történő tudástranszfer és a kapacitásépítés érdekében végez. A kihívást jelentő biztonsági környezet és az operatív korlátok ellenére a misszió folyamatosan sikeresen hajtotta végre megbízatását, a változó iraki igényekre és körülményekre olyan képzési projektekkel reagálva, amelyek az iraki büntető igazságszolgáltatási rendszer valamennyi ágát érintik. A projektek megvalósítása mindhárom helyszínen (Bagdad, Bászra és Erbil) folyik. Az EUJUST LEX Iraq szakosított képzéseket biztosít a büntető igazságszolgáltatási rendszer felső- és középszintjei számára, és a jogállamiság megerősítése, valamint az emberi jogok iránti tisztelet kultúrájának az előmozdítása révén elősegíti a biztonság megszilárdítását Irakban.

1.3.4. JEMEN

Az Öböl-menti Együttműködési Tanács által tető alá hozott, átmenetről szóló megállapodás aláírását követően elnökválasztást tartottak. 2012 februárjában Abed Rabbo Manszúr Hádi, a konszenzust élvező jelölt nyerte a választásokat és lépett hivatalba. Számos kérdést kell még rendezni az országban, és általánosságban elmondható, hogy a helyzet fokozottan instabil, de az elnök és az átmeneti kormány jelentős lépéseket tett, különösen a katonai és a civil biztonsági ágazat megreformálása érdekében (az utóbbiban az EU is tevékenyen részt vesz). A nemzetközi közösség, így különösen az EU is fontos szerepet játszik e folyamat támogatásában. A Jemen barátai csoport és az adományozói konferenciák nemzetközi pénzügyi (6 milliárd EUR, ebből az EU 170 millióra tett ígéretet) és politikai támogatókat szereztek. A G-10 csoport (a P5-ök nagykövetei, az EU és az Öböl-menti Együttműködési Tanács képviselői) Szánában az ENSZ különmegbízottjával szoros együttműködésben figyelemmel kísérték és alaposan ellenőrizték az átmenet folyamatát, és e munkát a jövőben is folytatják.

Az EU Jemenre irányuló figyelme három tanácsi következtetésben, illetve a főképvisező/alelnök számos nyilatkozatában is megnyilvánult, amelyekben támogatásáról biztosította Abed Rabbo Manszúr Hádi elnököt és az átmeneti kormányt, miközben figyelmeztette az ellenzéket, hogy ne szabotálja a reformfolyamatot azzal, hogy az országban aláássa a stabilitást és a biztonságot. Ezen túlmenően Hádi elnök 2012 októberében látogatást tett Brüsszelben. Találkozott Barroso elnökkel és Van Rompuy elnökkel, a főképvisezővel/alelnökkel, valamint Andris Piebalgs biztossal.

Az EU szorosan figyelemmel kísérte a jemeni emberi jogi helyzetet, különösen a fiatakorúak halálbüntetésének kérdését. Az EU ezen túlmenően jelentős mértékű hozzájárulást nyújtott az élelmezésbiztonság és a táplálkozás területén, továbbá a jemeni lakosság és az ott tartózkodó menekültek egyéb sürgető humanitárius szükségleteinek megoldásában.

1.4. REGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS

A régióban a politikai változások nyomán egyre sürgetőbbé vált a regionális együttműködés, mivel sok kihívás esetében – legyen szó politikai, gazdasági vagy társadalmi vonatkozásúakról – előnyös volna a regionális szintű fellépés. A regionális szervezetek alkalmazkodnak az új politikai környezethez, az EU pedig elmélyítette kapcsolatait e szervezetekkel.

1.4.1. AZ ARAB LIGA

Az EU diplomáciai támogatást nyújtott az Arab Államok Ligájának a szíriai válság megoldása érdekében folytatott erőfeszítéseire. A főképviselő/alelnök az év során szoros kapcsolatot tartott fenn a Liga főtitkárával, a magas rangú tisztviselők szintjén tartott négy találkozó pedig lehetővé tette a két intézmény közötti strukturált politikai párbeszédet. Az EU és az Arab Államok Ligája második közös miniszteri találkozója (Kairó, november 13.) határozottan jelezte, hogy megvan a közös akarat a közös kihívások kezelésére. A találkozón ambiciózus nyilatkozatot fogadtak el politikai kérdések tág köréről, valamint jóváhagytak egy közös munkaprogramot, amely lehetővé teszi a gyakorlati együttműködést különböző területeken, így például a nők társadalmi szerepvállalásának elősegítése, a válságkezelés, a humanitárius fellépés, az emberi jogok és a civil társadalom terén. E tekintetben az Európai Bizottság és az Arab Liga máltai összekötő hivatala az említett projektek végrehajtásának fontos eszközévé vált. A főképviselő/alelnök ennek alkalmával Nabíl al-Arabival, az Arab Államok Ligájának főtitkárával közösen egy részben uniós finanszírozással megvalósult válságközpontot nyitott meg az Arab Államok Ligájának kairói központjában. A már jelenleg is zajló projekt célja, hogy az Arab Államok Ligáján belül olyan kapacitásokat fejlesszen ki, amelyek lehetővé teszik a válságok hatékony korai előrejelzését. A projekt keretében emellett kapcsolatokat építenek ki az EU korai előrejelző rendszerével is. Az EU emellett szemináriumot is szervezett a Liga tisztviselői számára a választások megfigyeléséről.

1.4.2. AZ ISZLÁM EGYÜTTMŰKÖDÉS SZERVEZETE

Az EU az Iszlám Együttműködés Szervezetével is megerősítette kapcsolatait. A főképviselő/alelnök most első alkalommal mondott beszédet 2012. november 15–16-án Dzsibutiban a Szervezet miniszteri ülésén. A két szervezet magas szintű és szakértői üléseket tartott az együttműködés gyakorlati jellegének fokozására szolgáló lehetőségekről.

1.4.3. UNIÓ A MEDITERRÁN TÉRSÉGÉRT

Az Unió a Mediterrán Térségért (UfM) a 43 euromediterrán partner közötti párbeszéd egyedülálló fóruma, amely kiegészíti az EU és déli szomszédai közötti kétoldalú kapcsolatokat. Többek között Martin Schulz, az Európai Parlament elnöke kezdeményezésének is köszönhetően 2012-ben az UfM újból katalizátorszerepet játszott a regionális párbeszéd és projektek kialakításában. A Tanács márciusban az EU-ra ruházta át az UfM északi társelnökségét, új lendületet adva a szervezet munkájához, és biztosítva az ágazati párbeszéd kialakítását, valamint az uniós szakpolitikák és programok, illetve az UfM által végzett munka közötti koherencia fokozását. Szeptember óta Jordánia tölti be az UfM déli társelnökségét, megerősítve az UfM-folyamat közös irányítását és igazgatását. Líbia felkérést kapott az UfM-hez való csatlakozásra, míg Szíria felfüggesztette részvételét. A magas szintű tisztviselők rendszeres találkozási lehetőséget tettek a politikai párbeszéd kialakítását és az intézményei együttműködés egyéb vetületeinek jobb integrálását. A márciusban kinevezett új főtitkár az UfM-titkárság regionális projektek kidolgozására és az ezekhez szükséges finanszírozási források keresésére vonatkozó funkcionális kompetenciáinak javítására összpontosított, az EU maradéktalan támogatását élvezve.

1.4.4. A MAGHREB-ORSZÁGOK KÖZÖTTI SZUBREGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az év során az EU részt vett az 5+5 Nyugat-Mediterrán Fórum két kulcsfontosságú ülésén: a februárban Rómában tartott külügyminiszeri ülésen Štefan Füle biztos vett részt, az októberi máltai csúcstalálkozón pedig Barroso elnök és Füle biztos. A csúcstalálkozón együttes nyilatkozat elfogadására is sor került. Az EU mindkét ülésen kiemelte az 5+5 és az EU – illetve az UfM – közötti kétoldalú és regionális együttműködésben rejlő lehetséges szinergiákat. Ezenfelül informális ülésekre is sor került az Arab Maghreb Unióval (AMU). A főképviselő/alelnök és az Európai Bizottság decemberben a Maghreb-országokról szóló első közös közleményében felvázolta, hogy az EU milyen módon segítheti a Maghreb országai közötti szorosabb együttműködésre és integrációra irányuló erőfeszítéseket. A közlemény kiegészíti az EU és a Maghreb-országok közötti kétoldalú erőfeszítéseket és a tágabb regionális együttműködést.

2. OROSZORSZÁG, A KELETI SZOMSZÉDSÁG ÉS KÖZÉP-ÁZSIA

2.1. AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ

2012 új fejleményeket hozott az EU és Oroszország közötti kapcsolatokban.

Oroszország csatlakozott a WTO-hoz¹⁷, és folytatódott az orosz állampolgárok és az uniós polgárok rövid távú tartózkodás céljából történő vízummentes beutazását célzó közös intézkedések végrehajtása. A magasabb szintű vízumkönnyítési megállapodásra irányuló tárgyalások is eredményesnek bizonyultak. A migrációról 2011-ben indított párbeszéd keretében 2012-ben is sikeres megbeszélésekre került sor, valamint júliusban hatályba lépett a Lengyelország és Oroszország közötti kétoldalú kishatárforgalmi megállapodás, amely a teljes kalinyingrádi térségre és a lengyel oldalon további határ menti területekre irányul. A modernizációs partnerség végrehajtása terén is sikerült előrelépni. A független civil társadalmi fórum októberben Szentpétervárott tartotta harmadik éves gyűlését.

Sajnálatos módon az orosz WTO-csatlakozás bizonyos hatásait új és indokolatlan kereskedelmi akadályok gyengítették.

Oroszország mindeddig nem teljesítette vállalásait a szibériai átrepülésekért fizetett díjak rendszerének korszerűsítésére vonatkozóan, ehelyett e kérdést művileg az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerének kérdéséhez kötötte.

A Brüsszel és Moszkva közötti kapcsolat szoros maradt, többek között a főképviselő/alelnök és Szergej Lavrov orosz külügyminiszter közötti rendszeres kapcsolattartás révén. Az EU és Oroszország közötti mindkét csúcstalálkozó – Szentpétervár, június 3–4.; Brüsszel, december 20–21. – konstruktív szellemben zajlott, noha csupán csekély előrelépés történt az együttműködés kulcsfontosságú területein. Az év során különböző szinteken tartottak üléseket a hivatalos politikai párbeszéd keretében. Az EU továbbra is törekedett arra, hogy Oroszországot integrálják a szabályokra épülő nemzetközi rendszerbe, amit a WTO-tagság elősegít.

¹⁷ Az Európai Parlament 2012. október 26-án állásfoglalást fogadott el az Unió és Oroszország közötti kereskedelmi kapcsolatokról Oroszország WTO-hoz történő csatlakozását követően (P7_TA(2012)0409).

Az EU arra törekedett, hogy az uniós KKBP napirendjének élén szereplő számos nemzetközi kérdésben is együttműködést alakítson ki Oroszországgal, így például Szíriával, Iránnal, a tágabb Közel-Kelettel, Afganisztánnal, illetve a közös szomszédságban dúló, elhúzódó konfliktusokkal kapcsolatban. Az EU emellett folytatta az Oroszországgal olyan globális kérdésekben folytatott együttműködést, mint az éghajlatváltozás, a terrorizmus elleni küzdelem, a tömegpusztító fegyverek elterjedése, a szervezett bűnözés, a tiltott kereskedelem és az energiabiztonság. 2012 novemberében Moszkvában elindították a terrorizmus elleni küzdelemről szóló politikai párbeszédet.

Oroszországban az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság kérdése, valamint a belpolitikai fejlemények 2012 során egyre súlyosabb aggályokra adtak okot¹⁸. A civil társadalom mozgásterét többféle módon korlátozó törvények, az ellenzéki vezetők letartóztatása és az ellenük indított nyomozások, valamint az aktivistákkal szemben hozott kétes és aránytalan bírósági ítéletek súlyosan kétségbe vonták Oroszország elkötelezettségét a jogállamiság és a civil társadalom mint a modernizáció alapvető motorja iránt. Szergej Magnyickijnek az előzetes letartóztatása alatti, 2009-ben bekövetkezett halála körülményei továbbra is felderítetlenek. A főképviselő/alelnök nyilvánosan reagált ezekre az aggasztó eseményekre, 2012. szeptember 11-én pedig az Európai Parlamentben nyilatkozatot tett az igazságügy politikai célú felhasználásáról Oroszországban. Az EU a politikai párbeszéd keretében ismételt felvetette e kérdéseket az orosz féllel tartott találkozók, így a csúcstalálkozók és az emberi jogokról szóló EU–Oroszország konzultációk félévenkénti ülésein is, amelyek közül a legutóbbira 2012 decemberében került sor.

A 2010-ben elindított EU–Oroszország modernizációs partnerség keretében a tevékenységek végrehajtása folyamatos. 2012-ben sor került egy közös informális munkaterv módosítására és naprakésszé tételére. A december 21-i csúcstalálkozóra tájékoztatásul benyújtásra került az elért eredményekről szóló negyedik jelentés. A modernizációs partnerséget huszonhárom uniós tagállam által Oroszországgal kötött kétoldalú modernizációs partnerségek egészítették ki. További két partnerség előkészítése most folyik, továbbá elfogadásra került nyolc munkaterv is.

¹⁸ Az Európai Parlament 2012. február 16-án állásfoglalást fogadott el a közelgő oroszországi elnökválasztásról (P7_TA(2012)0054); 2012. március 15-én az oroszországi elnökválasztás eredményéről (P7_TA(2012)0088); 2012. szeptember 13-án pedig az igazságügy politikai célú felhasználásáról Oroszországban (P7_TA(2012)0352). Ezenfelül az Európai Parlament 2012. október 23-án ajánlást fogadott el a Szergej Magnyickij ügyéről (P7_TA(2012)0369). A Magnyickij-ügyet az Európai Tanács elnöke levélben is felvetette az akkori elnöknek, Dmitrij Medvegyevnek. A főképviselő/alelnök több nyilatkozatban fejezte ki az uniós aggályokat: a nem kormányzati szervezetekre vonatkozó orosz törvény módosításairól (július 10.), a „Pussy Riot” elnevezésű punkegyüttessel szemben Oroszországban hozott bírósági ítéletről (augusztus 17.), valamint a hazaárulásról szóló új orosz törvényről (október 25.).

Az új EU–Oroszország megállapodásra irányuló tárgyalásokon kevés előrelépés történt 2012 során. A két oldal az új megállapodás kereskedelemmel és befektetéssel kapcsolatos lehetséges rendelkezéseire vonatkozóan „pozitív jegyzékeket” cserélt egymással. A cél az, hogy olyan stratégiai megállapodást kössünk, amely a belátható jövőre nézve átfogó keretet biztosít az EU és Oroszország közötti kapcsolatok számára, valamint segít kiaknázni a kapcsolatban rejlő lehetőségeket¹⁹.

A külső biztonság területén a kalóztevékenységek elleni fellépés keretében folytatódott az eredményes együttműködés a szomáliai partok mentén telepített EU NAVFOR Atalanta és az orosz haditengerészeti misszió között. Oroszország felkérést kapott, hogy mérlegelje annak lehetőségét, hogy megállapodást köt az Athena mechanizmussal stratégiai légi szállítás nyújtásáról az EU által vezetett katonai válságkezelési műveletek számára. Ugyanakkor 2012-ben nem történt érdemi előrelépés az Oroszország uniós válságkezelési műveletekben való részvételéről szóló keretmegállapodással kapcsolatos informális tájékoztató megbeszéléseken. Oroszország ezenfelül nem fogadta el a 2012. júliusi uniós felkérést, hogy vegyen részt az EUCAP Nestor misszióban az Afrika szárazsági régióban.

Az EU Oroszországgal fennálló energiaügyi kapcsolatait továbbra is az erőteljes egymástól való függés jellemezte: Oroszország változatlanul az EU fő külső energiaellátója, az EU pedig az oroszországi szénhidrogénforrások legnagyobb külső felvevőpiaca²⁰.

¹⁹ Az Európai Parlament 2012. december 13-án állásfoglalást fogadott el „az Európai Parlamentnek a Tanácshoz, a Bizottsághoz és az Európai Külügyi Szolgálatához intézett ajánlásai az EU és Oroszország közötti új megállapodásról folytatott tárgyalásokhoz” címmel (P7_TA(2012)0505).

²⁰ A szentpétervári (2012. június 3–4.) és brüsszeli (2012. december 21.) EU–Oroszország csúcstalálkozó, illetve az EU–Oroszország Állandó Partnerségi Tanács energiaüggyel foglalkozó ciprusi ülése (2012. december 13.) hasznos alkalom volt többek között az energiabiztonsággal kapcsolatos kérdések megvitatására.

2.2. KELETI PARTNERSÉG – TÖBBOLDALÚ KAPCSOLATOK²¹

2012 során a keleti partnerség végrehajtásában mind a kétoldalú, mind a többoldalú kapcsolatokban jelentős előrelépést sikerült elérni. A keleti partnerség nagyra törő program megvalósítását célozta meg. A keleti partnerség 2011. szeptemberi varsói csúcstalálkozóján a felek kijelentették, hogy elkötelezettek a politikai társulás és a gazdasági integráció felgyorsítása mellett. E csúcstalálkozó eredményeként 2012. május 15-én megszületett a keleti partnerségre vonatkozó menetrend. A külügyminiszterek a keleti partnerség keretében tartott harmadik ülésükön (Brüsszel, 2012. július 23.) kijelentették, hogy a soron következő vilniusi csúcstalálkozóig (2013. november 28–29.) a menetrend képezi a keleti partnerség kapcsán a prágai és a varsói nyilatkozatban meghatározott célkitűzések megvalósítását vezérlő irányvonalaknak, valamint a megvalósítás nyomon követésének az alapját. A miniszterek egyetértettek abban, hogy a keleti partnerség külügyminisztereinek következő, 2013-ban megtartandó találkozója alkalmat kínál majd a menetrend végrehajtásának áttekintésére, illetve – a következő, vilniusi csúcstalálkozó előkészítéseként – a keleti partnerség továbbfejlesztésével kapcsolatos perspektíváknak a megvitatására.

Az EU készen áll arra, hogy egyre nagyobb mértékű beruházásokat hajtson végre azon partnerországok tekintetében, amelyek sikeresen teljesítik az elfogadott reformcélkitűzéseket. A tavalyi évben részesültek első alkalommal kiegészítő támogatásban a reform élén álló országok (Grúzia, a Moldovai Köztársaság és Örményország), többek között a demokratikus reformok, az emberi jogok és a jogállamiság területén, valamint a **„keleti partnerség” integrációs és együttműködési program (EaPIC)** keretében, amelynek alapja a „többért többet” megközelítés. Azonban az a tény, hogy néhány országban csak korlátozott mértékű előrelépés történt, kihívás elé állítja a partnerországokat az uniós politikai társulás és gazdasági integráció általános célkitűzésének elérése terén.

²¹ Partnerországok: Azerbajdzsán, Belarusz, Grúzia, a Moldovai Köztársaság, Örményország és Ukrajna.

A keleti partnerség varsói csúcstalálkozójának résztvevői a **KKBP/KBVP** területén erősebb párbeszédet és együttműködést szorgalmaztak a nemzetközi biztonsági kérdésekkel kapcsolatban, többek között a partnereknek az EU által irányított polgári és katonai műveletekben való részvételi lehetősége érdekében. Grúzia, a Moldovai Köztársaság és Ukrajna pozitív választ adott arra a felkérésre, hogy vegyenek részt egyes nemrégiben indított KBVP-missziókban. Ezzel egyidejűleg az EU és a partnerországok közötti együttműködés, valamint a regionális együttműködési projektek és az uniós segítségnyújtási programok nagyobb hangsúlyt helyeznek a békés konfliktusrendezésre és a bizalomépítő intézkedésekre.

Folytatódott azon többoldalú fórumok munkája, amelyek a partnerországoknak nyújtanak segítséget a reformfolyamataik fellendítésében. A partnerországok, az uniós tagállamok, az uniós intézmények és a nemzetközi szervezetek felajánlották tevékeny közreműködésüket, támogatásukat és szakértelmüket szemináriumok és képzési programok szervezéséhez. Nemzetközi pénzügyi szervezetek is nyújtottak segítséget különböző csatornákon keresztül.

A demokráciával, jó kormányzással és stabilitással foglalkozó többoldalú keleti partnerségi platform (I. platform) főleg az alábbi területekkel kapcsolatos munkára összpontosított: a közigazgatási reform, menekültügy és migráció, a bírói kar működésének javítása, a korrupció elleni küzdelem, KBVP, valamint az államhatárok biztonságos igazgatása. Az I. platform tevékenységeinek végrehajtását az Európa Tanács saját eszköz keretében támogatta, az alábbi területekkel kapcsolatos tevékenységekre kiterjedően: választási előírások, igazságügyi reform, jó kormányzás, a korrupció elleni küzdelem, valamint a számítástechnikai bűnözés elleni küzdelmet célzó együttműködés.

A **KBVP** terén folytatott együttműködésben a keleti partnerségre vonatkozó menetrendben előirányozottnak megfelelően előrelépés történt. A keleti partnerség keretében a KBVP-ről tartott szakmai találkozón (Brüsszel, 2012. november 9.) jól megmutatkozott, hogy mind a hat partnerország érdeklődéssel fogadná, ha a KBVP-ről rendszeres többoldalú konzultációkra kerülne sor. A platform megbízta az EKSZ-t, hogy dolgozza ki az I. platform keretében megalakítandó **KBVP-bizottság** feladatait.

Az **integrált határigazgatás** területén a kiemelt kezdeményezéshez kapcsolódó projektek végrehajtása segített elérni a keleti partnerségre vonatkozó menetrendben az alábbiakkal kapcsolatban meghatározott célt: a hatékonyság és a biztonság fokozása a határátkelőhelyeken, valamint a határőrségek és vámhatóságok általános hatékonyságának javítása a partnerországokban.

A természeti és az ember okozta katasztrófák megelőzésére, az azokra való felkészülésre és a kezelésükre vonatkozó keleti partnerségi kiemelt kezdeményezés segített abban, hogy a részt vevő országokban helyi, nemzeti és regionális szinten kiépítsék a katasztrófa-megelőzési, -elhárítási és -reagálási kapacitást.

A **keleti partnerség keretében tartott informális párbeszéd** (az első találkozóra Chisinauban 2012. június 5-én került sor) alapul szolgált a keleti partnerség külügyminiszterei és az EU között a releváns kérdésekről – így a KKBP-ről, a menetrend végrehajtásáról és az ágazati párbeszédéről – folytatott nyitott megbeszélésekhez²².

2.3. KELETI PARTNERSÉG – KÉTOLDALÚ KAPCSOLATOK

2.3.1. UKRAJNA

Ukrajnáról összességében elmondható, hogy a mélyreható és fenntartható demokráciával kapcsolatos fejlődése vegyes képet mutat. A többek között a jogi reform és az egyesülési szabadság terén elért néhány pozitív eredményt beárnyékolta a szelektív igazságszolgáltatás problémája²³, mely továbbra is kiemelt helyen szerepelt az EU–Ukrajna politikai párbeszéd napirendjén. Az Aleksander Kwaśniewski volt lengyel elnök és Pat Cox, az EP korábbi elnöke által vezetett, 2012 májusában létrehozott európai parlamenti misszió jelentős mértékben támogatta a szelektív igazságszolgáltatás eseteinek nyomon követésére és a megfelelő orvosi kezelés biztosítására irányuló uniós erőfeszítéseket, többek között Julija Timosenko korábbi ukrán miniszterelnök ügyében.

²² A keleti partnerség keretében a második informális párbeszédre a közlekedésre vonatkozó ágazati párbeszéd formájában Tbilisziben 2013. február 12-13-án kerül sor, a harmadikat pedig Jerevánban 2013 szeptemberében fogják megtartani.

²³ Catherine Ashton főképviseelő és Füle biztos közös nyilatkozata február 27-én a Jurij Lucenko ügyében hozott bírósági ítéletről, illetve augusztus 29-én a Julija Timosenko ügyében az ukrán fellebbviteli különbíróság által hozott ítéletről. Az Európai Parlament 2012. május 24-én állásfoglalást fogadott el Ukrajnáról, Julija Timosenko ügyéről (P7_TA-PROV(2012)0221).

A 2012. október 28-i parlamenti választások vegyes képet mutattak: több hiányosság is jelezte, hogy számos területen romlott a helyzet. A nemzetközi előírásoknak nem megfelelő bírósági tárgyalások révén az ellenzék néhány tagját megakadályozták abban, hogy induljanak a parlamenti választásokon²⁴.

A vízumliberalizációs cselekvési terv Ukrajna általi végrehajtásáról szóló második uniós jelentést 2012 februárjában adtuk ki. Az Ukrajna és az EU közötti vízumkönnyítési megállapodás módosításáról szóló megállapodás aláírására 2012. július 23-án került sor²⁵. A társulási megállapodás parafálására – amely megállapodásnak szerves részét képezi a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség létrehozása – pedig 2012. március 30-án került sor.

A Tanács 2012. december 10-én következtetéseket fogadott el, amelyekben megerősíti, hogy elkötelezett a társulási megállapodás / a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodás aláírása mellett, amennyiben az ukrán hatóságok határozott lépéseket tesznek, és kézzelfogható eredményeket tudnak felmutatni a következtetésekből meghatározott területeken – választási, igazságügyi és alkotmányügyi reformok –, mégpedig lehetőleg még a 2013. novemberi vilniusi keleti partnerségi csúcstalálkozó előtt²⁶.

2.3.2. MOLDOVAI KÖZTÁRSASÁG

Az év során a társulási megállapodásról szóló tárgyalások dinamikus ütemben folytatódtak a Moldovai Köztársasággal. Most úgy látszik, hogy e tárgyalásokat 2013-ban idejekorán le is lehet zárni. 2012 februárjában hivatalosan is elindultak és 2013 júniusában lezárultak a későbbi társulási megállapodás szerves részét képező mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségről szóló tárgyalások. 2012 júniusában a vízumliberalizációs cselekvési tervvel kapcsolatban a Moldovai Köztársaság által elért eredményekről szóló harmadik bizottsági jelentés megállapította, hogy e partnerország a cselekvési terv első szakaszához tartozó valamennyi referenciaértéket elérte. Ezzel a Bizottság 2012 novemberében elindíthatta a cselekvési terv második – és egyben utolsó – szakaszára meghatározott referenciaértékekre vonatkozó értékelést.

²⁴ Ashton főképviselő és Füle biztos október 12-i, 29-i, illetve november 12-i közös nyilatkozata az október 28-i parlamenti választásokról.

²⁵ A megállapodás 2013. július 1-én lépett hatályba.

²⁶ Az Európai Parlament 2012. december 13-án állásfoglalást fogadott el az ukrain helyzetről (P7_TA-PROV(2012)0507).

A Moldovai Köztársaság megkezdte az együttműködést az EU-val a KBVP terén. 2012. december 13-án keretmegállapodást kötöttünk a Moldovai Köztársaság részvételéről az uniós válságkezelési műveletekben, továbbá felkértük az országot, hogy vegyen részt az EUCAP Nestor misszióban az Afrika szarva régióban.

A moldovai–ukrán határellenőrzést segítő európai uniós misszió (EUBAM) továbbra is jelentős hozzájárulást nyújtott az olyan határigazgatási eljárások fejlesztéséhez, amelyek megfelelnek az uniós előírásoknak, valamint a moldovai és ukrán állampolgárok, az utazók és a kereskedelem jogos igényeit szolgálják, ami következképpen növeli a regionális biztonságot és erősíti a gazdasági fejlődést. Az EUBAM folytatta több alapvető bizottsági kezdeményezés végrehajtásának előmozdítását egyrészt a vámügy, a csalás elleni küzdelem és a határigazgatás terén, másrészt annak érdekében, hogy a dnyeszter-melléki konfliktusban érintett két fél részére semleges technikai tanácsadást és szolgáltatásokat lehessen biztosítani. Kiemelendő, hogy a dnyeszter-melléki térségben ennek köszönhetően helyreállt a teljes körű vasúti közlekedés²⁷.

Az EU fokozta erőfeszítéseit annak érdekében, hogy elősegítse a **dnyeszter-melléki** konfliktus megoldását. A 2011-ben az 5+2 formációban újrakezdett hivatalos tárgyalásokon sikerült eredményeket elérni, különösen azt követően, hogy az 5+2 2012 áprilisában konszenzussal megállapodott a tárgyalások átfogó ütemtervéről²⁸. A Külügyek Tanácsa 2012. szeptemberi ülésén a pozitív fejlemények ösztönzése érdekében visszavonta a dnyeszter-melléki vezetéssel szemben 2003-ban bevezetett korlátozó intézkedéseket, ugyanakkor fenntartotta a dnyeszter-melléki régióban található, latin betűs írásmódot használó, moldovai irányítás alá tartozó iskolák szoros figyelemmel kísérését. A több magas szintű kétoldalú látogatás jól tükrözte az EU–Moldovai Köztársaság kapcsolat elmélyülését, ideértve Nicolae Timofti elnök 2012. áprilisi brüsszeli látogatását, illetve Barroso elnök 2012. novemberi látogatását Chisinauban.

²⁷ Catherine Ashton főképviseelő/alelnök szövivőjének nyilatkozata a vasúti teherszállítás helyreállításáról a dnyeszter-melléki térségben (2012. április 30.).

²⁸ Catherine Ashton főképviseelő/alelnök nyilatkozata az 5+2 2012. április 17-18-i bécsi találkozájáról.

2.3.3. BELARUSZ

Az EU 2012 során Belarusz tekintetében következetesen újólag hangsúlyozta a kritikát is megfogalmazó kapcsolat politikája melletti elkötelezettségét, amelyet többek között párbeszéd és a keleti partnerségben való részvétel révén valósít meg. Az EU emlékeztetett arra, hogy a keleti partnerség keretében a kétoldalú kapcsolatok fejlődésének az a feltétele, hogy Belarusz eredményeket érjen el a demokrácia, a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartásának terén²⁹.

Az EU 2012 márciusában Minszkben a Belarusszal fennálló kapcsolatok tekintetében új eszköz – a Belarusszal folytatott európai modernizációs párbeszéd (EDoM) – alkalmazását kezdte meg³⁰.

Az EU 2012 márciusáig 243 személy esetében határozott vízumtilalomról és vagyoni eszközök befagyasztásáról; embargót vezetett be a fegyverekre, illetve a belső elnyomásra alkalmas eszközökre; az EBB/EBRD-hitelezéssel kapcsolatban korlátozó álláspontra helyezkedett; továbbá 32 vállalat vagyoni eszközeit befagyasztotta. A korlátozó intézkedéseket tartalmazó csomagot 2012 októberében konszolidáltuk és meghosszabbítottuk.

Azt követően, hogy az EU januárban és februárban úgy döntött, hogy a Belarusszal szembeni korlátozó intézkedések kritériumait tágítja és további 21 személyt vesz jegyzékbe, a belarusz fél felkérte az EU és Lengyelország minszki nagykövetét, hogy hagyják el az országot. Erre reagálva valamennyi uniós tagállam nagykövete csaknem két hónapra elhagyta az ország területét.

²⁹ Az Európai Parlament 2012. február 16-án állásfoglalást fogadott el a halálbüntetésről Fehéroroszországban, különös tekintettel Dzmitrij Kanavalau és Uladziszlau Kavaljeu ügyére (P7_TA(2012)0063); emellett 2012. március 29-én állásfoglalást fogadott el a belarusz helyzetről (P7_TA(2012)0112); 2012. július 5-én Belarusról, különös tekintettel Andrzej Poczubut ügyére (P7_TA(2012)0300); 2012. október 26-án pedig a 2012. szeptember 23-i parlamenti választások utáni belarusz helyzetről (P7_TA(2012)0410).

³⁰ A párbeszéd keretében négy munkacsoport működik Minszkben a belarusz civil társadalom képviselőinek részvételével. Emellett az uniós tagállamok több modernizációs szemináriumot is szerveztek az európai modernizációs párbeszéd keretében. A belarusz hatóságok mindeddig nem vettek részt a az európai modernizációs párbeszédben.

Az EU 2012 során számos alkalommal – többek között a Tanács által 2012 márciusában és októberében elfogadott következtetésekből is – kifejezte aggályait az emberi jogok, a jogállamiság és a demokratikus elvek tiszteletben tartásának hiánya miatt. Az EU a márciusi következtetéseiben elítélte Uladziszlau Kavaljeu és Dzmitrij Kanavalau kivégzését, és felszólította Belaruszt, hogy csatlakozzon a halálbüntetés alkalmazására vonatkozó globális moratóriumhoz. Az EU júliusban az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában határozat elfogadását kezdeményezte, amely létrehozta a belarusz emberi jogi helyzettel foglalkozó különleges előadó posztját. Az EU több ízben is kijelentette, hogy haladéktalanul és feltétel nélkül szabadon kell engedni és rehabilitálni kell az összes politikai foglyot. 2012-ben három politikai foglyot engedtek szabadon azt követően, hogy arra kényszerítették őket, hogy elnöki kegyelem iránti kérelmet írjanak alá.

2012. szeptember 23-án került sor a parlamenti választásokra. Az EBESZ/ODIHR választási megfigyelő misszió megállapította, hogy nem teljesült az EBESZ keretében vállalt – többek között a polgároknak az egyesülésre, jelölhetőségre és szabad véleménynyilvánításra vonatkozó jogait érintő – számos kötelezettségvállalás. A választásokat nem pártatlan módon bonyolították le, a panaszemelési és fellebbezési eljárások pedig nem biztosították a hatékony jogorvoslatot. Noha tapasztalható némi javulás, a választás jogi kerete mégsem garantálja kielégítően, hogy a választásokat az EBESZ nemzetközi előírásainak megfelelően lehessen lebonyolítani. A főképviselő/alelnök és Füle biztos kijelentette, hogy az ország ismét elszalasztotta a lehetőséget, hogy a nemzetközi előírásoknak megfelelően bonyolítsák le a választásokat.

A Bizottság 2011 júniusában felajánlotta Belarusznak, hogy a vízumkönnyítési és visszafogadási megállapodásokra vonatkozó tárgyalásokat kezdjenek, de Belarusz nem reagált erre az ajánlatra. Az uniós tagállamok eközben maximálisan kihasználták a Vízumkódex által jelenleg biztosított rugalmas eszközöket, különös tekintettel azokra a lehetőségekre, amelyek segítségével a belarusz állampolgárok egyes kategóriái számára vagy egyedi esetekben biztosíthatják a vízumdíj-mentességet, illetve e díjak csökkentését.

2. 3. 4. DÉL-KAUKÁZUS

Az EU 2012-ben tovább fokozta a dél-kaukázusi országokkal fenntartott kapcsolatainak intenzitását. A Tanács 2012 februárjában következtetéseket fogadott el a Dél-Kaukázusról, ismételten kijelentve, hogy elkötelezett amellett, hogy az egész dél-kaukázusi régióban előmozdítsa a jólétet, a biztonságot, a demokráciát, a jogállamiságot, az emberi jogok tiszteletben tartását, a jó kormányzást, a fenntartható fejlődést és a regionális együttműködést, és hogy kész megerősíteni a bizalomépítésnek és a régió belüli konfliktusok békés rendezésének a támogatására irányuló erőfeszítéseket, szorosan együttműködve valamennyi érintett féllel. Az Európai Tanács elnöke, Herman Van Rompuy 2012 júliusában mindhárom dél-kaukázusi országba ellátogatott.

Az EU fenntartotta szoros kapcsolatait **Grúziával**³¹ a reformok előmozdítása és a kapcsolatok szorosabbra fűzése érdekében, nem utolsósorban a 2008-as konfliktus rendezéséhez kapcsolódó vállalások eredményeként. Folytatódtak a társulási megállapodásról szóló tárgyalások, valamint 2012 márciusában a társulási megállapodás szerves részeként megkezdődtek az EU és Grúzia között a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségről szóló tárgyalások. Az EU és Grúzia között a vízumról folytatott párbeszéd intenzívebbé vált, és megkezdődött a vízumliberalizációs cselekvési terv 2013 elején való elindításának előkészítése. Az EU felvette a kapcsolatot a 2012 októberében hivatalba lépő új grúz kormánnyal, novemberben Brüsszelben vendégül látva Bidzina Ivanisvili grúz miniszterelnököt és Miheil Szaakasvili elnököt. A főképviselő/alelnök röviddel ezután Grúziába látogatott. Az EU a parlamenti választások óta fontos szerepet játszott az átmenet és az együttélés grúziai folyamatának fellendítésében. Ez magában foglalta azt, hogy Thomas Hammarberget, az Európa Tanács korábbi emberi jogi biztosát kinevezték a jogi és alkotmányos reformok és az emberi jogok különleges tanácsadójává, hogy e pozíciójában közvetlenül a grúz kormánnyal, a Parlamenttel és az elnökkel együtt dolgozva az EU nevében tanácsadást nyújtson az igazságszolgáltatás reformja, a jogrendszer reformja és az Alkotmányreform, valamint a bűnüldözés, a büntetés-végrehajtási rendszer és az emberi jogok területén.

³¹ Az Európai Parlament 2012. október 26-án állásfoglalást fogadott el a grúziai választásokról (P7_TA(2012)0411).

Az EU grúziai megfigyelő missziója (EUMM Georgia) 2012-ben továbbra is fontos szerepet játszott a régióban azáltal, hogy sikeresen hozzájárult a grúziai helyzet stabilizálását és normalizálását, valamint a bizalomépítést célzó, helyszíni erőfeszítésekhez. Az EU ismét meghosszabbította az EUMM Georgia megbízatását. A misszió a jelenlegi megbízatását legalább kétszáz megfigyelővel teljesíti, mind a négy alapvető feladaton dolgozva, a stabilizációs és a bizalomépítési intézkedések középpontba helyezésével.

Az EU továbbra is vezető szerepet töltött be az ENSZ és az EBESZ társelnökletével folytatott genfi nemzetközi tárgyalásokon. Philippe Lefort nagykövet, az EU dél-kaukázusi és a grúziai válság ügyével megbízott új különleges képviselője e megbeszélések keretében tevékenyen részt vett a konfliktusrendezést célzó munkában, a Grúzia és Oroszország közötti 2008-as konfliktus következményeivel és a szakadár régiókkal szembeni grúz állásponttal foglalkozva. A genfi tárgyalások témái között találjuk a biztonsággal és a stabilitással kapcsolatos kérdéseket, valamint a humanitárius ügyeket, így a lakóhelyük elhagyására kényszerültek és a menekültek helyzetét, illetve a konfliktus sújtotta lakosság problémáját. A konfliktusrendezést célzó uniós erőfeszítéseket a Stabilitási Eszköz keretében végzett tevékenységek, az EU által finanszírozott bizalomépítési és korai reagálási tevékenységek, továbbá a személyes kapcsolatok támogatták.

Azt követően, hogy az EU Tanácsa felhatalmazta a főképviselet, hogy tárgyalásokat kezdjen Grúziával az uniós válságkezelési műveletekben Grúzia részvételéről szóló keretmegállapodásról, a főképviselet/alelnök Tbiliszibe tett 2012. novemberi látogatása alkalmával hivatalos javaslatot nyújtott be a grúz félnek, felkérve azt a tárgyalások megkezdésére.

Az EU továbbra is szoros kapcsolatot ápolt **Örményországgal**³² a reformtörekvések támogatása érdekében. Jól haladtak a társulási megállapodásra irányuló tárgyalások, és Örményország a társulási megállapodás szerves részeként tárgyalásokat kezdett a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségről. Lefolytattuk a vízumkönnyítési és visszafogadási megállapodásokra irányuló tárgyalásokat, és e megállapodásokat október 18-án parafáltuk. A vízumkönnyítési megállapodás aláírására december 17-én került sor³³. Mindkét megállapodás a megerősítés szakaszában van. Füle biztos szeptemberben, Barroso elnök pedig decemberben Jerevánban járt.

Jó előrehaladás történt az **Azerbajdzsánnal**³⁴ folytatott tárgyalások tekintetében, amelyeken energiakérdésekről, többek között a Kaszpi-tengeri vezetékről, valamint a vízumkönnyítési és a visszafogadási megállapodásról értekeztek. A társulási megállapodásról szóló tárgyalások késedelmet szenvedtek ugyan, de mindkét fél elkötelezetett a tárgyalási folyamat 2013-as folytatása iránt, amelynek kapcsán az EU hangsúlyozza az emberi jogok, a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető szabadságok fontosságát, mivel ezek a megállapodás politikai fejezeteinek központi elemei, a számos többoldalú és globális kérdéssel kapcsolatban folytatott megerősített együttműködésen felül.

Az elhúzódó konfliktusok összefüggésében az EU különleges képviselője tevékeny szerepet játszott abban, hogy az EU **Hegyi-Karabah** tekintetében nagyobb támogatást nyújtson a konfliktusrendezéshez. Az EU szoros koordinációban működött együtt az EBESZ minszki csoportjával, támogatva e csoport erőfeszítéseit a Hegyi-Karabahot érintő konfliktus megoldásának keresésében. Ezenfelül több bizalomépítő intézkedést – így a béke előnyeiről szóló tanulmányt is – finanszírozott a békefolyamat támogatása érdekében.

³² Az Európai Parlament 2012. április 18-án állásfoglalást fogadott el, amely tartalmazza az Európai Parlamentnek a Tanácshoz, a Bizottsághoz és az Európai Külügyi Szolgálatához intézett ajánlásait az EU és Örményország közötti társulási megállapodásról folytatott tárgyalásokhoz (P7_TA(2012)0128).

³³ Mindkét megállapodás a megerősítés szakaszában van.

³⁴ Az Európai Parlament 2012. április 18-án állásfoglalást fogadott el, amely tartalmazza az Európai Parlamentnek a Tanácshoz, a Bizottsághoz és az Európai Külügyi Szolgálatához intézett ajánlásait az EU és Örményország közötti társulási megállapodásról folytatott tárgyalásokhoz (P7_TA(2012)0127). Lásd még: Az Európai Parlament 2012. május 23-i állásfoglalása az azerbajdzsáni emberi jogi helyzetről (P7_TA(2012)0228), illetve 2012. szeptember 13-i állásfoglalása Azerbajdzsánról: a Ramil Safarov-ügy (P7_TA(2012)0356).

2.4. KÖZÉP-ÁZSIA

A Közép-Ázsiára vonatkozó uniós stratégia végrehajtása 2012 folyamán – többek között a politikai párbeszéd és a technikai együttműködés révén – még intenzívebbé vált.

A Tanács 2012 júniusában érdemi tanácsi következtetések révén jóváhagyta a stratégia végrehajtása terén elért eredményekről szóló legfrissebb jelentést. A jelentés megállapítja, hogy a stratégia továbbra is érvényes, és nagy vonalakban tartalmazza a jövőre vonatkozó iránymutatásokat is, az elkövetkező évek szempontjából kulcsfontosságú tevékenységekre összpontosítva, többek között arra, hogy a kapcsolatokban nagyobb figyelmet kell szentelni a biztonsági kérdéseknek, különösen az afganisztáni események fényében és tekintettel az ISAF 2014 végéig való kivonására (mely a tágabb térségben növelheti a biztonsági kihívásokat).

Az EU–Közép-Ázsia miniszteri találkozóra a főképviselő/alelnök elnökletével 2012 novemberében került sor Biskekben, Kirgizisztánban. E találkozó lehetőséget adott a véleménycserére a Közép-Ázsiára vonatkozó stratégiáról és az uniós stratégia felülvizsgálatáról, illetve a regionális kihívásokról, ideértve a környezetvédelemmel, a vízkészlettel, az energiaügyi együttműködéssel kapcsolatos kérdéseket, valamint a nemzetközi kérdéseket egyaránt. Megállapodás jött létre arról, hogy a felek politikai igazgatói szinten magas szintű biztonsági párbeszédet indítanak, amelynek célja a külpolitikai kérdésekről folyó párbeszéd elmélyítése és a határokon átnyúló fenyegetések kezelése terén folyó együttműködés megerősítése. A főképviselő/alelnök közép-ázsiai utazása során kétoldalú látogatásokat tett Kirgizisztánba, Üzbegisztánba, Tádzsikisztánba és Kazahsztánba³⁵ és mindegyik országban találkozott az elnökkel és a külügyminiszterrel is, hogy megvitassák a regionális és kétoldalú kérdéseket. Az utazás alatt – többek között a civil társadalommal való találkozások alkalmával – emberi jogi kérdések felvetésére került sor. Az EU az éves kétoldalú emberi jogi párbeszéd keretében ezen túlmenően részletes megbeszéléseket tartott.

³⁵ Az Európai Parlament 2012. március 15-én állásfoglalást fogadott el Kazahsztánról (P7_TA(2012)0089), 2012. november 22-én pedig olyan állásfoglalást fogadott el, amely tartalmazza az Európai Parlamentnek a Tanácshoz, a Bizottsághoz és az Európai Külügyi Szolgálathoz intézett ajánlásait az EU és Kazahsztán közötti megerősített partnerségi és együttműködési megállapodásról folytatott tárgyalásokhoz (P7_TA(2012)0459).

A jogállamiságra vonatkozó kezdeményezés keretében december 6–7-én Brüsszelben rendezték meg az igazságügyi miniszterek harmadik EU–Közép-Ázsia találkozóját. Ezen a miniszterek ismételten megerősítették a jogállamiságra vonatkozó EU–Közép-Ázsia kezdeményezés tematikai prioritásait, például az alkotmányjogot, a közigazgatási jogot és a büntetőjogot, valamint az igazságügyi kapacitásépítés megerősítését.

A közép-ázsiai határbiztonsági kezdeményezés áprilisban Bécsben tartott tizedik jubileumi ülésén a határigazgatással és a regionális biztonsággal kapcsolatos kérdésekről esett szó.

Az év során folytatódtak a Türkmenisztánnal és Azerbajdzsánnal a transzkaspi földgázvezeték-rendszer jogi keretéről kötendő háromoldalú megállapodásra irányuló tárgyalások.

Az EU júniusban Patricia Flort nevezte ki az EU közép-ázsiai különleges képviselőjének. Az EU különleges képviselője a régió országaival folytatta az ágazatokon átívelő és a biztonsággal kapcsolatos kérdések megvitatását³⁶.

3. NYUGAT-BALKÁN

A Nyugat-Balkán 2012-ben is az EU egyik kiemelt prioritása volt. A Tanács 2012 decemberében megerősítette, hogy határozottan támogatja a régió európai perspektíváját, amely továbbra is alapvető fontosságú a térség stabilitása, megbékélése és jövője szempontjából. Ezenfelül kiemelte, hogy méltányos és szigorú feltételrendszerre van szükség a koppenhágai politikai kritériumok, illetve a stabilizációs és társulási folyamat keretében, mely továbbra is átfogó politikai keretül szolgált a nyugat-balkáni országokkal fenntartott kapcsolatokhoz és a velük való tárgyalásokhoz. A regionális együttműködés és a jószomszédi kapcsolatok továbbra is a bővítési folyamat lényegi részét alkotják.

³⁶ 2012-ben külön hangsúlyt kaptak a vízkészlettel kapcsolatos kérdések, konkrétan a vitatott és nagyszabású, vízzel kapcsolatos projektek, a párbeszéd és az elfogadható megoldások előmozdítása. Az EUKK ezenfelül hozzájárult a Közép-Ázsiával folytatandó új partnerségre vonatkozó stratégia felülvizsgálatához, és vállalta az éves regionális biztonsági párbeszéd elindítását. Részt vett a 2012. novemberi EU–Közép-Ázsia miniszteri találkozó előkészítésében, és a térség négy fővárosába is elkísérte a főképviselet/alelnököt. Fokozottan regionális megközelítést mozdított elő Afganisztán vonatkozásában, valamint belső és külső viszonylatban egyaránt támogatta az uniós politikai és programozási szinergiákat Közép-Ázsiában és Afganisztánban. Ezenfelül politikai lendületet adott a régióban folyó jogállamiság platformhoz, és az Európai Parlamenttel szoros konzultációban előmozdította az emberi jogokat.

Jelentős eredmények születtek a régióban azóta, hogy 2012-ben megkezdődtek Montenegróval a csatlakozási tárgyalások, és Szerbia megkapta a tagjelölt státuszt, illetve Horvátország sikeresen lezárta a csatlakozási folyamatot. Az EU a térség politikai kihívásainak megoldása terén továbbra is döntő szerepet játszott. Határozott vezető szerepet töltött be a Belgrád és Pristina közötti párbeszéd előmozdításában és elősegítésében. Az EU kapcsolatot tartott Bosznia-Hercegovina politikai vezetőivel annak érdekében, hogy az ország uniós csatlakozására vonatkozó perspektíva megvalósításához közelebb kerülhessünk. Ezenfelül Macedónia Volt Jugoszláv Köztársasággal magas szintű párbeszédet indított a csatlakozási folyamat több kiemelt kérdéséről, továbbá Albániával is kapcsolatban maradt. Mindez hozzájárult ahhoz, hogy az EU szerepvállalása megerősödhetett a régióban, ami elengedhetetlen az uniós perspektíva hitelességéhez.

A Belgrád és Pristina közötti párbeszéd A szerb választásokat követően a főképvisező/alelnök tovább vezette a kapcsolat normalizálása érdekében Szerbia és Koszovó miniszterelnökei között az EU segédletével folytatott párbeszédet. Ez a párbeszéd már 2012 folyamán számos fontos és kézzelfogható eredménnyel járt, ideértve többek között az integrált határigazgatás megvalósítását, az adott szolgálatok közötti kapcsolatokat, a vallási és kulturális örökség védelmét és a vámilletékek beszedését³⁷. A Tanács amellet, hogy méltányolta mindkét miniszterelnöknek a párbeszédben vállalt szerepét, decemberben emlékeztetett arra, hogy a Koszovó és Szerbia közötti kapcsolatokban látható és tartós javulásra van szükség, hogy mindkét ország tovább haladhasson az európai integráció útján.

Szerbia fokozott elkötelezettségről tett tanúbizonyságot a Koszovóval fennálló kapcsolatainak látható és tartós javítása érdekében, ami az EU támasztotta alapvető követelmény. Az ország 2012 folyamán megállapodott a politikai kritériumok teljesítéséhez kapcsolódó kérdésekről, továbbá a Belgrád–Pristina párbeszéd keretében megállapodott Koszovó regionális képviseléről (mely lehetővé teszi Koszovónak, hogy a regionális fórumokon önállóan vegyen részt). Az EU 2012 márciusában tagjelölt státuszt adott Szerbiának.

³⁷ A 2013-ban folytatódó párbeszéd eredményeként a két fél áprilisban a kapcsolatok normalizálása tekintetében történelmi jelentőségű megállapodást ért el, többek között Észak-Koszovó vonatkozásában.

Annak érdekében, hogy kiemelje, hogy a szerb vezetésnek folyamatosan arra kell törekednie, hogy az ország Koszovóval fennálló kapcsolatát normalizálja, a főképviselő/alelnök Hillary Clinton amerikai külügyminiszterrel együtt Belgrádba utazott, ahol október 30-án találkozott Tomislav Nikolic köztársasági elnökkel és Ivica Dacic miniszterelnökkel.

A májusi elnökválasztások és előrehozott parlamenti választások eredményeként a Szerb Progresszív Párt akkori vezetőjét, Tomislav Nikolic-ot választották meg köztársasági elnöknek, Ivica Dacic miniszterelnök vezetésével pedig megalakult az új koalíciós kormány. Nikolic köztársasági elnök és Dacic miniszterelnök is megerősítette, hogy Szerbia folytatja az uniós csatlakozás folyamatát, és hogy ez az ország elsőrendű politikai prioritásának számít.

A Tanács a december 11-i következtetéseiben arra ösztönözte Szerbiát, hogy élénkítse fel, fejlessze tovább és hajtsa végre a reformprogramot, különösen a jogállamiság és az alapvető intézmények függetlensége terén. Annak érdekében, hogy esetlegesen megkezdődhessenek a csatlakozási tárgyalások Szerbiával, a Tanács arról is határozott, hogy 2013 első félévében megvizsgálja a Szerbia által elért eredményeket, többek között a Koszovóval fennálló kapcsolatok normalizálása tekintetében³⁸.

Koszovó újabb előrelépést tett az európai integrációval kapcsolatos kérdések terén, például a Szerbiával fennálló kapcsolatainak látható és tartós javítása terén. Azonban kihívások várnak még megoldásra, különösen a jogállamiság, a közigazgatási reform, a választási reform, a közösségek integrációja, valamint a gazdaság területén.

³⁸ 2013-ban pozitív döntés született a csatlakozási tárgyalások tárgyában.

Az EU 2012-ben több kezdeményezést indított el Koszovóval kapcsolatban. Januárban megkezdődött a vízumról szóló párbeszéd, melynek eredményeként júniusban kialakították a vízumra vonatkozó menetrendet. Májusban a jogállamiságról szóló strukturált párbeszéd kezdődött a Bizottsággal. Októberben a Bizottság megvalósíthatósági tanulmányt adott ki a stabilitási és társulási megállapodásra vonatkozóan. Tekintettel egy esetleges határozatra, melynek értelmében tárgyalásokat lehet kezdeni a Koszovóval kötendő stabilitási és társulási megállapodásról, a Tanács decemberben úgy döntött, hogy 2013 első félévében a Bizottság és a főképviselelő által benyújtandó jelentés alapján megvizsgálja a Koszovó által elért eredményeket³⁹.

Az EU Samuel Zbogart nevezte ki új koszovói különleges képviselővé, aki 2012 februárjában kezdte meg munkáját. Az EULEX megbízatását pedig az Unió 2014 júniusáig meghosszabbította.

Az EULEX misszió végrehajtási megbízatása keretében is jelentős eredményeket sikerült elérni: több mint 300 ítéletet hirdettek ki, ezek közül sokat súlyos, illetve magas rangú személyiségeket érintő bűncselekményekkel kapcsolatban. Az EULEX ügyészei több mint 1851 ügyben vettek részt. A magas rangú vezetőket érintő nyomozások révén a misszió hozzájárult a büntetlenséggel kapcsolatos aggályok eloszlításához. A misszió folytatta a tanácsadást és a támogatásnyújtást a helyi hatóságok számára annak érdekében, hogy a jogállamiságot érintő kihívások kezelése terén javítani lehessen Koszovó intézményi kapacitását.

Bosznia-Hercegovina Az EU 2012-ben folytatta a 2011 márciusában elfogadott tanácsi következtetésekben meghatározott stratégia és eszközök megvalósítását. E tevékenység – amely a helyszínen a Peter Sorensen, az EU különleges képviselője/küldöttségvezető vezetésével megerősített uniós jelenlétet biztosító személyek munkáján keresztül érvényesült – segített elmozdulni a 2010-es általános választásokat követően kialakult politikai holtpontonról, továbbá elősegítette, hogy 2012 februárjában megalakulhasson a bosznia-hercegovinai kormány. Az új politikai lendületnek köszönhetően az EU-val kapcsolatosan fontos jogszabályok elfogadására kerülhetett sor, ideértve különösen az állami támogatásokról szóló törvényt és a népszámlálásról szóló törvényt.

³⁹ 2013-ban pozitív döntés született stabilizációs és társulási megállapodásra vonatkozó tárgyalások tárgyában.

E pozitív lendület azonban a nyár végére alábbhagyott, a bosznia-hercegovinai kormánykoalíciók belüli megosztottság miatt, illetve tekintettel az októberben megrendezésre kerülő helyhatósági választásokra. A Minisztertanácsot ezt követően novemberben átalakították. Ez segített bizonyos mértékig helyreállítani a vezető politikai pártok közötti megromlott viszonyt, de ahhoz nem volt elég, hogy el lehessen mozdulni a bosznia-hercegovinai szövetségi kormányban kialakult politikai holtpontról, mely az év végéig eltartott.

A főképviselő/alelnök továbbra is fenntartotta a kapcsolatot Bosznia-Hercegovinával, egyrészt a vezetőkkel folytatott rendszeres párbeszédén keresztül, másrészt a csatlakozási folyamatról szóló magas szintű párbeszéd politikai támogatása révén⁴⁰. E vállalat további megerősítése érdekében a főképviselő/alelnök Clinton amerikai külügyminiszterrel október 30-án Szarajevóba utazott, hogy határozottan ösztönözze a bosznia-hercegovinai hatóságokat, hogy tegyék meg az ahhoz szükséges lépéseket, hogy az ország közeledhessen az Európai Unió és az euroatlanti struktúrák felé.

Bosznia-Hercegovina nem volt képes eredményeket felmutatni az uniós menetrenddel kapcsolatban, így a Tanács egyrészt decemberben sajnálattal állapította meg, hogy Bosznia-Hercegovina továbbra sem mozdult el a politikai holtpontról, másrészt sürgette az országot, hogy érjen el eredményeket az uniós menetrendet illetően, és hajtsa végre a Sedjic-Finci ítéletet. A Tanács ezenfelül felszólította a bosznia-hercegovinai hatóságokat, hogy tegyék meg az ahhoz szükséges lépéseket, hogy az ország felkészüljön Horvátország uniós csatlakozására.

Az EU 2012-ben is tovább erősítette általános jelenlétét a helyszínen. Az EU különleges képviselője megerősítette irodáját Banja Lukában, és új helyi irodákat állított fel a Brcko kerületben és Mostarban.

⁴⁰ A csatlakozási folyamatról szóló magas szintű párbeszédet júniusban indították el azzal a céllal, hogy elősegítsék a bosznia-hercegovinai politikai vezetők közötti együttműködést az uniós integrációhoz szükséges lépéseket illetően. A magas szintű párbeszéd keretében a bosznia-hercegovinai politikai vezetők elkötelezték magukat az EJEB-ítélet végrehajtásához vezető menetrend mellett, azonban eddig nem sikerült eredményt elérni.

Az EU 2012-ben befejezte bosznia-hercegovinai rendőri misszióját (EUPM), az európai biztonság- és védelempolitika keretében 2003 januárjában indított első missziót. Az EUPM segített a bosznia-hercegovinai hatóságoknak olyan modern, professzionális multietnikus rendőri erő létrehozásában, mely kész teljes felelősséget vállalva a nemzetközi előírásoknak megfelelő bűnüldözési munkát végezni. A misszió befejezését követően az EU más KKBP-eszközök révén folytatta tevékenységét ezen a területen, különösen az EU különleges képviselőjének irodáján belüli új belügyi és közbiztonsági részlegen és az előcsatlakozási támogatás programjain keresztül.

Az EU 2012. szeptember 1-jén átszervezte az EUFOR Althea műveletet. A művelet most 600 katonát számlál, és főként a bosznia-hercegovinai fegyveres erők kapacitásépítésére és képzésére irányul, ugyanakkor helyzetmegfigyelést is magában foglal, továbbá érdemi katonai elrettentést biztosít, amennyiben az a biztonságos és védett környezet fenntartása vagy visszaállítása érdekében tett erőfeszítések támogatása érdekében szükséges. A misszió végrehajtási megbízatását az ENSZ BT 2012. november 14-én további egy évre meghosszabbította.

Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság. A 2011. júniusi előrehozott parlamenti választásokat követően Nikola Gruevski miniszterelnök és Ali Ahmeti, a Demokrata Unió az Integrációért nevű párt vezetője között megújított koalíció alakult, mely 2012-ben stabilan és jól működött, bár augusztusban kormányválság alakult ki közvetlenül a 2001-es konfliktushoz kapcsolódó kérdések miatt (ideértve egyes veteránok szociális jogait is). 2012 februárjában és áprilisában két halálos kimenetelű incidens etnikai feszültségekhez vezetett. Az uniós küldöttség az uniós tagállamokkal és a nemzetközi partnerekkel szoros kapcsolatban vállalta, hogy segít a nehézségek legyőzésében, és hatékony igazságügyi lépéseket sürgetett. Ezen események ismét csak rámutattak arra, hogy az ohridi keretmegállapodás továbbra is az ország politikai kohéziójának egyik alappillére. A keretmegállapodás teljes körű végrehajtása és felülvizsgálata fontos prioritás marad.

Az Európai Bizottság 2012 tavaszán magas szintű párbeszédet indított a csatlakozási folyamatról. A kormány és Bizottság közötti magas szintű, közvetlen kapcsolat keretében lezajlott, három fordulón át tartó párbeszéd katalizátorként szolgált a reformok felgyorsításához. A Bizottság októberben megismételte a csatlakozási tárgyalások megkezdésére vonatkozó ajánlását. A Tanács nyugtázta az ajánlást, és elismerte az elért eredményeket. Megállapítva, hogy folyamatos erőfeszítésekre van szükség, a Tanács a reformlendület fenntartására szólított fel, jelezve, hogy a reformtörekvések középpontjában továbbra is a jogállamiság megteremtésének, így többek között a szólásszabadság biztosításának és a korrupció elleni küzdelemnek, valamint a különböző etnikai csoportok közötti kapcsolatoknak és a megbékélésnek kell állnia.

Emlékeztetett arra, hogy továbbra is alapvetően fontos a jó szomszédsági kapcsolatok fenntartása, ideértve az ország elnevezésével kapcsolatos problémának az ENSZ égisze alatt történő, tárgyalásos és kölcsönösen elfogadott rendezését. A Tanács üdvözölte továbbá, hogy az egyetértési megállapodásra irányuló görög javaslatot követően a közelmúltban zajlott találkozók/eszmecserék új lendületet adtak a folyamatnak. Ezen túlmenően a Matthew Nimetz ENSZ-közvetítővel nemrégiben folytatott megbeszélések is bizalommal töltik el a Tanácsot. A Tanács nyugtázta a Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság és Bulgária közötti kapcsolatfelvételt, és várakozással tekint az elé, hogy a két fél megbeszélései konkrét fellépésekben és eredményekben öltsenek formát. A Bizottság felkérést kapott, hogy 2013 tavaszára készítsen jelentést, amelyben a csatlakozási folyamatról szóló magas szintű párbeszédrel összefüggésben értékeli a reformok végrehajtását, valamint azokat a lépéseket, amelyeket egyrészt a jószomszédsági viszonyok előmozdítása, másrészt az elnevezés kérdésének az ENSZ égisze alatt történő tárgyalásos és kölcsönösen elfogadott rendezése érdekében tettek. A csatlakozási tárgyalások esetleges megkezdése céljával a Tanács 2013 első felében e jelentés alapján felméri az elért eredményeket.

December 24-én vita robbant ki a Parlamentben az ellenzék és a kormány között a 2013-as költségvetés elfogadásával kapcsolatban. A vita kapcsán kialakult válság enyhítésére irányuló uniós erőfeszítések 2012 végén is folytatódtak.

Albánia. Az EU 2011 novemberében segített tető alá hozni a hatalmon lévő demokrata párt és az ellenzéki szocialista párt közötti megállapodást, mely az EU-val kapcsolatos reformokra vonatkozó pártközi együttműködés alapjaként szolgál. 2012 során ennek köszönhetően eredmények születtek a Bizottság 2010. évi jelentésében meghatározott alapvető prioritásokat illetően. A választási törvény reformja, az ombudsman megválasztása, valamint a mentességek reformja kapcsán kétpárti támogatással sikerült megállapodást elérni. Elismerve az elért eredményeket, a Bizottság 2012 októberében azt ajánlotta a Tanácsnak, hogy adjon Albániának tagjelölt státuszt, az igazságügyi és a közigazgatási reformmal, illetve a parlamenti eljárási szabályok módosításával kapcsolatos három kulcsintézkedés megvalósításától függően. A Tanács 2012 decemberében megállapodott abban, hogy akkor dönt majd a státusz megadásáról, ha a Bizottság az említett három intézkedés jóváhagyásáról számol be, továbbá hangsúlyozta, hogy a korrupció és a szervezett bűnözés terén további lépésekre van szükség. Ezenfelül kiemelte annak fontosságát, hogy a nemzetközi előírásoknak megfelelően tartsák meg a 2013. júniusi parlamenti választásokat, és felszólította Albániát, hogy tartózkodjon a jószomszédi viszonyt ártó nyilatkozatoktól. Bár 2012 novemberében békésen zajlott az ország 100. évfordulójának ünneplése, az fokozottan nacionalista retorikát eredményezett. A parlamenti választási kampány közeledtével a hatalmon lévő koalíció és az ellenzék nem tudott az év végéig megállapodni a három törvény elfogadásáról. A két legnagyobb pártot továbbra is a köztük meglévő politikai polarizáció jellemezte.

Montenegró. Az EU 2012. június 29-én megkezdte a csatlakozási tárgyalásokat Montenegróval. Az Európai Tanács a decemberi ülésén nyugtázta a megelőző évben Montenegró által elért eredményeket, és megállapította mind azt, hogy ezekre kell építeni, mind pedig azt, hogy az országnak kiemelt figyelmet kell fordítania arra, hogy a reformok fenntartható és tartós végrehajtása céljából még több eredményt mutasson fel a jogállamiság területén. 2012 decemberében Montenegró megnyitotta és ideiglenesen lezárta a 25. fejezetet (Tudomány és kutatás).

Horvátország. A 2011. decemberi csatlakozási szerződéssel összhangban a Bizottság továbbra is szorosan figyelemmel kísérte Horvátország csatlakozási előkészületeit, különösen a versenyjogra, a bírói karra, az alapvető szabadságokra, valamint a jogérvényesülés, a szabadság és a biztonság területére koncentrálva. A bővítési csomag többi részével együtt 2012 októberében benyújtott átfogó ellenőrző jelentés megerősítette, hogy a horvát csatlakozási előkészületek általánosságban jól haladnak. A jelentés azonosított néhány olyan területet, amelyen még további előrelépésekre van szükség a csatlakozást megelőzően.

4. TÖRÖKORSZÁG ÉS A NYUGAT-EURÓPAI SZOMSZÉDOK

4.1. TÖRÖKORSZÁG

Törökország – tekintettel dinamikus gazdaságára és stratégiai szempontból kedvező elhelyezkedésére – tagjelölt országgént és kulcsfontosságú regionális partnerként továbbra is jelentős tárgyalópartner az EU számára. Törökország aktívan részt vett a szír kérdés kapcsán zajlott megbeszéléseken, ismételten és határozottan elítélte a rezsim által a civilekkel szemben alkalmazott erőszakot, és szír menekültek tízezreinek nyújtott létfontosságú humanitárius segítséget. Az EU elismeréssel adózott a szír kérdés kapcsán tanúsított török szerep- és tehervállalásnak. Az ország továbbra is tevékeny volt a tágabb szomszédságát tekintve, és befolyásos szerepet játszott a reformok támogatásában, ideértve az észak-afrikai fejleményeket is. Törökország ezen túlmenően ma is döntő regionális szerepet játszik a Közel-Keleten, a Nyugat-Balkánon, Afganisztánban és Pakisztánban, a Dél-Kaukázusban és Afrika szarva térségében. A főképviselő/alelnök ezzel összefüggésben továbbra is elkötelezett maradt a – közös érdekű külpolitikai kérdésekről az EU és Törökország között folyó – politikai párbeszéd további bővítése és megerősítése mellett, és több alkalommal találkozott Ahmet Davutoglu török külügyminiszterrel.

Az EU ezenkívül nagyra értékelte Törökországnak a KBVP-missziókban és -műveletekben, és különösen az EUFOR Althea és az EULEX Kosovo műveletben való komoly részvételét. Törökország kifejezte, hogy elvben a jövőben is részt venne KBVP-missziókban.

Az EU – többek között a 2012-ben elfogadott „pozitív menetrend” formájában – változatlanul támogatta a törökországi reformfolyamatot és annak dinamikáját, valamint üdvözölte, hogy a török hatóságok a békés megegyezésre irányuló párbeszédet indítottak a kurdokkal.

A Tanács megerősítette, hogy nagy jelentőséget tulajdonít az EU és Törökország közötti kapcsolatoknak, és ismételten hangsúlyozta, hogy mindkét félnek érdekében áll, hogy a csatlakozási tárgyalások mielőbb visszanyerjék lendületüket. Törökország továbbra is elkötelezett maradt a csatlakozási tárgyalási folyamat és a politikai reformprogram mellett, azonban egyes területeken – különösen az alapvető szabadságok tekintetében – további jelentős erőfeszítéseket kell tennie a koppenhágai kritériumok maradéktalan teljesítése érdekében. Az EU Törökországgal aktív párbeszédet folytat a terrorizmus elleni küzdelemről. Emellett előrelépés történt azon párbeszéd megkezdése irányában, amelyet az Európai Bizottság és a török hatóságok a vízumliberalizáció tárgyában folytatnak majd. E párbeszéd azonban csak akkor veheti valóban kezdetét, ha Törökország aláírja az EU-val kötendő visszafogadási megállapodást. Ez azonban még mindig várat magára.

A Tanács a 2012. december 11-i következtetéseiben hangsúlyozta, hogy Törökországnak egyértelműen el kell köteleznie magát a jószomszédi kapcsolatok, valamint a vitáknak az ENSZ Alapokmányával összhangban és szükség esetén a Nemzetközi Bíróság részvételével történő rendezése mellett. Az Unió ezzel összefüggésben komoly aggodalmának adott hangot, és felszólította Törökországot arra, hogy kerüljön el minden olyan fenyegetést, súrlódási lehetőséget vagy tagállam ellen irányuló fellépést, amely árthat a jószomszédi kapcsolatoknak, és hátráltathatja a viták békés rendezését. Az EU ismételten hangsúlyozta továbbá az uniós tagállamok valamennyi szuverén jogát, többek között azt, hogy az uniós vívmányokkal és a nemzetközi joggal, így az ENSZ Tengerjogi Egyezményével összhangban kétoldalú megállapodásokat kössenek, valamint feltárják és kiaknázzák természeti erőforrásaikat.

A Tanács a 2012. decemberi következtetéseiben egyúttal mély sajnálattal állapította meg, hogy Törökország az ismételt felhívások ellenére továbbra is megtagadta a társulási megállapodás kiegészítő jegyzőkönyvének teljes körű, valamennyi tagállamot tekintve megkülönböztetésmentes végrehajtására vonatkozó kötelezettsége teljesítését, holott komoly lendületet adhatna a tárgyalási folyamatnak, ha Törökország eleget tenne e kötelezettségének. Amennyiben e kérdésben nem történik előrelépés, a Tanács fenntartja a 2006-ban hozott intézkedéseit, amelyek folyamatosan hatással lesznek a tárgyalási folyamat általános előrehaladására.

Emellett Törökország sajnálatos módon továbbra sem ért el előrelépést a Ciprusi Köztársasággal való kapcsolatainak elengedhetetlen rendezésében. E tekintetben az EU felszólította Törökországot, hogy ne akadályozza a tagállamok nemzetközi szervezetekhez és mechanizmusokhoz történő csatlakozását⁴¹. A Tanács a decemberi következtetéseiben mély sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy Törökország 2012 második felében befagyasztotta kapcsolatait az Európai Unió Tanácsának soros elnökségével, és sajnálattal vette tudomásul Törökország erre vonatkozó nyilatkozatait, és azt is, hogy nemzetközi fórumokon nem hangolta össze álláspontjait az Unió álláspontjaival, illetve nem csatlakozott az uniós nyilatkozatokhoz.

⁴¹ Lásd a 11485/12 dokumentumban foglalt tárgyalási anyagot.

A Tanács ezen túlmenően emlékeztetett azon elvárására, hogy Törökország aktívan támogassa a ciprusi problémának az ENSZ keretében, az ENSZ Biztonsági Tanácsa vonatkozó határozatainak megfelelően és az Unió alapját képező elvekkel összhangban történő, igazságos, átfogó és életképes rendezésére irányuló, folyamatban lévő tárgyalásokat. Egy ilyen átfogó rendezéshez kulcsfontosságú Törökország elkötelezettsége és kézzelfogható hozzájárulása.

4.2. NYUGAT-EURÓPA

Az EU és a nyugat-európai szomszédok kapcsolatának alapját az olyan átfogó megállapodások képezik, mint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás (**Norvégia, Izland és Liechtenstein esetében**) vagy a Schengeni Megállapodás (a három említett ország és **Svájc esetében**)⁴². A Bizottság decemberben közzétette az EGT-megállapodás működésének áttekintését, továbbá az Európai Uniónak az Andorrai Hercegséggel, a Monacói Hercegséggel és a San Marino Köztársasággal fennálló kapcsolatairól szóló közleményét. A Tanács elfogadta kétévenkénti következtetéseit az EU és az EFTA-országok közötti kapcsolatokról, valamint az Andorrai Hercegséggel, a Monacói Hercegséggel és a San Marino Köztársasággal fennálló uniós kapcsolatokról szóló következtetéseket.

A KKBP területén az EU együttműködése az EGT-tag EFTA-államokkal tovább mélyült, mivel 2012-ben ezek az államok számos KKBP-nyilatkozathoz csatlakoztak, valamint részt vettek bizonyos együttes fellépésekben. Az EU ezen túlmenően rendszeres politikai párbeszédet folytatott különböző szinteken és különböző témákról; ezek között az eddigiekhez képest nagyobb számban szerepeltek a jelentős nemzetközi események alkalmával tartott nem hivatalos ülések.

A KBVP-együttműködést illetően Svájc kijelentette, hogy kész részt venni az EUAVSEC–Dél-Szudán és az EUCAP SAHEL NIGER misszióban. Svájc jelenleg Bosznia-Hercegovinában az EUFOR Althea uniós katonai műveletben vesz részt (19 személlyel), valamint Koszovóban az EULEX polgári misszióban (8 személlyel). Norvégia az alábbi missziókban és műveletekben vett részt: EUNAVFOR Atalanta, EULEX Kosovo, EUJUST Lex; ezenfelül személyzetet biztosított az EUCAP Nestorhoz. Az ország továbbá az Északi Harccsoportban is részt vesz.

⁴² Az Európai Parlament 2012. május 24-én állásfoglalást fogadott el a lengyel, litván, lett, észt, szlovén, szlovák, cseh és magyar állampolgárságú személyeknek adott tartózkodási engedélyek számára vonatkozó svájci kvótákról (P7_TA(2012)0226).

Norvégia és Svájc 2012 novemberében lehetőséget kapott az ASEM-ben való részvételre.

Az EU és **Norvégia** kitűnő és szoros együttműködést folytat a külpolitika területén, különösen a Közel-Kelettel (Norvégia az *ad hoc* összekötő bizottság elnöke), az arab tavasszal és az északi-sarkvidéki kérdésekkel kapcsolatban. 2012-ben a két fél valamennyi szinten rendszeres párbeszédet folytatott. Norvégia – Izlandhoz hasonlóan – határozottan támogatja azt, hogy az EU állandó megfigyelői státuszt kér az Északi-sarkvidéki Tanácsban. A főképvisező/alelnök 2012 márciusában ellátogatott a sarkvidékre, többek között Norvégiába is. Norvégia az energiabiztonság területén továbbra is kulcsfontosságú partner marad. Van Rompuy, Barroso és Schulz elnök 2012 decemberében részt vett a Nobel-békedíj ünnepélyes átadásán Oslóban (2012-ben az Európai Unió kapta a díjat).

Svájccal folytatódott az együttműködés az olyan területeken, mint a Dél-Kaukázus, az észak-afrikai demokratikus folyamatok, valamint a közel-keleti békefolyamat. Svájc aktívan közvetített Oroszország és Grúzia között annak érdekében, hogy az előbbi csatlakozhasson a WTO-hoz. Formális politikai párbeszédről nem beszélhetünk, helyett politikai igazgatói szinten informális politikai párbeszéd folyik. Svájc elnöke 2012. március 20-án találkozott Van Rompuy, Barroso és Schultz elnökkel. A svájci miniszterek és bizottsági partnereik között több találkozóra is sor került az év folyamán.

Annak ellenére, hogy az EU és Svájc nem állapodott meg az összehangolásról, az ország továbbra is több alkalommal az uniós állásfoglalásokhoz és intézkedésekhez igazodott⁴³.

Svájc 2012. március 16-án igazgatási megállapodást írt alá az Európai Védelmi Ügynökséggel folytatandó együttműködésről.

⁴³ Ugyanakkor Svájc nem igazodott az Iránnal szembeni szankciók megerősítéséről a Tanács által 2012 júliusában elfogadott határozathoz a benzin és a petrokémiai termékek kereskedelmét illetően, illetve az Iráni Nemzeti Bankkal való kapcsolatok megszakításához sem.

A 2010 júliusában **Izlanddal** megkezdett csatlakozási tárgyalások folytatódtak, és 2012 júniusában többek között sikerült ideiglenesen lezárni a *kül-, biztonság- és védelempolitikáról* szóló külön fejezetet. 2012 decemberéig huszonhét tárgyalási fejezet megnyitására került sor, és tizenegy fejezetet zártak le.

5. ÁZSIA ÉS A CSENDES-ÓCEÁN TÉRSÉGE

2012 mérőföldkőnek számít az EU Ázsiával és a Csendes-óceán térségével folytatott kapcsolataiban. A térséggel folytatott intenzívebb párbeszédet és együttműködést jól illusztrálja, hogy nagy számban került sor magas szintű látogatásokra, négy csúcstalálkozót szerveztünk a stratégiai partnerekkel, a vegyes megállapodásokról szóló tárgyalásokat lezártuk, illetve ezek jó ütemben haladtak, továbbá az EU aláírta az ASEAN Barátsági és Együttműködési Szerződéshez való csatlakozását. Ez a dinamika megfelel a térséggel folytatandó kapcsolatra vonatkozó politikának, mivel az EU stratégiai partnerei közül négy is e térségben található, és a régió fenntartható növekedési rátákra képes.

Hillary Clinton, az USA külügyminisztere és Catherine Ashton, az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője 2012. július 12-én Phnompenben közös EU–USA nyilatkozatot írt alá Ázsiáról és a Csendes-óceán térségéről. A nyilatkozat tanúbizonyságot tesz arról, hogy az EU és az USA kiemelten fontos területként tekint erre a békésen és dinamikusán fejlődő régióra. Máig ez a nyilatkozat az Ázsiáról és a Csendes-óceán térségéről folytatott transzatlanti párbeszéd keretében elért legfőbb eredmény.

A 9. ASEM csúcstalálkozó (Laosz, 2012. november 5–6.) megerősítette, hogy mind az európai, mind pedig az ázsiai partnereknek érdeke, hogy a jelen kihívásaira a kölcsönös kapcsolatok és az együttműködés elmélyítése révén adjanak választ. E párbeszéd releváns jellegét az is megerősítette, hogy mindkét kontinensen több ország számára is vonzó: Norvégia, Svájc és Banglades is csatlakozik a folyamathoz.

Az EU gyorsan reagált a nagyobb demokrácia irányába mutató mianmari (burmai) változásokra, és továbbra is aktívan ösztönözte azokat. A reakció átfogó volt: több segély mozgósítása, párbeszéd (többek között a legmagasabb szinten), a korlátozó intézkedések felfüggesztése (a fegyverembargó kivételével), valamint egy EU-iroda felállítása Rangunban.

Az EU megszilárdította biztonsági és fejlesztési szereplőként nyújtott hozzájárulását. Afganisztánban az EU megerősítette hosszú távú elkötelezettségét. Az országgal folytatott kétoldalú kapcsolatok keretét hosszú távra szóló partnerségi és fejlesztési együttműködési megállapodás határozza majd meg, megadva az elkövetkező évek afganisztáni uniós szerepvállalásának jogi alapját. A Tanács januárban jóváhagyta az ötéves EU–Pakisztán együttműködési tervet, júniusban pedig megkezdődött az EU és Pakisztán közötti stratégiai párbeszéd. Az EU különös figyelmet fordított a területi és tengeri fejlesztésnek a régióban. A főképviselő/alelnök az EU nevében kiemelte a nemzetközi joggal összhangban lévő, békés, és együttműködésen alapuló megoldások fontosságát.

5.1. KELET-ÁZSIA

5.1.1. Kínával jelentősen elmélyítettük a biztonsági és védelmi együttműködést, illetve a globális és nemzetközi kérdésekkel kapcsolatos együttműködést. Kiemelendő a februári⁴⁴ és a szeptemberi csúcstalálkozó. A legfontosabb eredmények: áprilisban létrehoztuk az EU–Kína kapcsolatok „harmadik pillérjét” – a magas szintű személyes párbeszédet (a stratégiai és a kereskedelmi/gazdasági pilléreket kiegészítendő); májusban elindítottuk az EU–Kína fenntartható városfejlesztési partnerséget; májusban megrendezésre került az első magas szintű energiaügyi találkozó; szeptemberben megkezdte munkáját az EU–Kína kibermunkacsoport; valamint párbeszédet kezdtünk a befektetésekről, és megállapodtunk arról, hogy folytatjuk a befektetési megállapodásra irányuló tárgyalásokat. A nemzetközi kérdésekkel – különösen Szíriával, Iránnal, a Kelet-kínai-tengerrel – kapcsolatban érdemi megbeszéléseket folytattunk. Mindkét oldal egyetértett abban, hogy fokozni kell az energiabiztonsággal, a nukleáris biztonsággal, a katasztrófavédelemmel és -segéllyel, illetve az élelmiszer- és vízbiztonsággal kapcsolatos együttműködést. Az emberi jogokra és a demokráciára vonatkozó uniós stratégiai keretnek megfelelően az emberi jogi párbeszéd és szakmai találkozó során, illetve a kommunikáció egyéb keretei között is hangot adtunk az emberi jogok helyzetével kapcsolatos aggályainknak⁴⁵.

⁴⁴ Az Európai Tanács 2011. októberi rendkívüli ülése miatt az utolsó pillanatban új időpontra halasztva.

⁴⁵ Az Európai Parlament 2012. június 14 én állásfoglalást fogadott el a tibeti emberi jogi helyzetről (P7_TA(2012)0257), 2012. július 5-én pedig a kínai kényszerabortusszal kapcsolatos botrányról (P7_TA(2012)0301).

Az EU–Kína stratégiai párbeszéd harmadik fordulójára júliusban Pekingben került sor a főképviselő/alelnök és Taj Ping-Kuo államtanácsos között. A főképviselő/alelnök ezenfelül immáron második ízben találkozott Liang Kuang-lie védelmi miniszterrel. E látogatás egyik célja az volt, hogy – különösen tekintettel arra, hogy Kína nemzetközi viszonylatban egyre fontosabb szerepet játszik – a stratégiai partnerség segítségével sikerüljön megoldást találni jelentős nemzetközi és globális kérdésekre. Ennek érdekében a két fél megállapodott abban, hogy rendszeres párbeszédet fognak folytatni a biztonság- és védelempolitikáról, biztosítják a rendszeres kapcsolatot a különleges képviselők és különmegbízottak között, 2013-ban magas szintű szakmai találkozót szerveznek a biztonság és védelem témájában, valamint megerősítik a katonai törzsek közötti kapcsolatokat. Ezeket a célokat a szeptemberi csúcstalálkozó is jóváhagyta. A felmerült témák között találjuk Irán, Szíria, a KNDK, a Dél-kínai-tenger kérdését, valamint a kalóztevékenység elleni sikeres együttműködést. Kína felkérést kapott arra, hogy mérlegelje részvételét az új EUCAP Nestor és EUAVSEC–Dél-Szudán missziókban.

A kézi- és könnyűfegyverekről folytatott EU–Kína–Afrika párbeszéd keretében az első találkozót 2012 decemberében tartották meg. E párbeszédet 2012 februárjában egy tanácsi határozat eredményeként hozták létre a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelmének és túlzott felhalmozódásának kezelése érdekében.

5.1.2. A politikai, ágazati és globális együttműködésre vonatkozó keretmegállapodásra, illetve a szabadkereskedelmi megállapodásra irányuló tárgyalások révén 2012-ben intenzív előkészítő munka előzte meg az EU és **Japán**⁴⁶ közötti kapcsolat magasabb szintre emelését. Miután sikerült részletesen és átfogóan meghatározni a megállapodás hatályát, a Tanács november 29-én elfogadta a keretmegállapodásra és a szabadkereskedelmi megállapodásra vonatkozó tárgyalási megbízást⁴⁷.

⁴⁶ Az Európai Parlament 2012. június 13-án, illetve 2012. október 25-én állásfoglalást fogadott el az EU és Japán közötti kereskedelmi tárgyalásokról [(P7_TA(2012)0246), illetve (P7_TA(2012)0398)]. Az Európai Parlament emellett 2012. február 16-án állásfoglalást fogadott el a Japánban alkalmazott halálbüntetésről (P7_TA(2012)0065).

⁴⁷ A tárgyalások hivatalos megkezdésére várhatóan 2013 elején, a 21. EU–Japán csúcstalálkozón kerül majd sor.

Vezetői szinten több találkozóra is sor került: Van Rompuy és Barroso elnök Noda miniszterelnökkel Camp Davidben a G8-találkozó alkalmával, Los Cabosban (a G20-találkozón), valamint Vientiánban a novemberi ASEM-csúcstalálkozó alkalmával is találkozott.

2012-ben hét biztos látogatott Japánba, és számos magas szintű párbeszédre került sor: mindez jól mutatja, hogy a két fél között több területen is bővülnek a kapcsolatok, így az EU számára prioritást jelentő olyan ágazatokkal kapcsolatban is, mint például az energiapolitika, a tengeri és halászati együttműködés, a katasztrófaelhárítás, az élelmiszer-biztonság, a szociálpolitika, a tudomány és technológia, valamint az innováció.

A politikai és a biztonsági kérdésekről a politikai szinttől–a magas beosztású tisztviselők szintjéig számos magas szintű találkozó zajlott, és ezek megbeszélések széles körét eredményezték. Az egyik fontos közös elem a fenntartható növekedés, a biztonság és a fejlesztés közötti kapcsolat volt: e téma megtárgyalása során mindkét fél jobban fel tudta mérni, hogy az EU és Japán együttműködése milyen lehetőségekkel bír a jövőre nézve olyan kérdésekben, mint a béke és biztonság Afrikában, a katasztrófavédelem és -reziliencia, valamint a fejlesztési politika.

5.1.3. Az EU és a Koreai Köztársaság a Szöulban 2012. március 28-án megtartott 6. csúcstalálkozón meghatározott célok megvalósítása révén folytatta stratégiai partnersége megszilárdítását.

2012. október 12-én Brüsszelben rendezték a politikai igazgatók második párbeszédét, melynek keretében a résztvevők megállapodtak többek között a rendszeres emberi jogi konzultációk eljárási szabályairól. A Koreai Köztársaság meghívta az EU-t az első szöuli védelmi kezdeményezésre (2012. november 14.), amely módot adott a válságkezelési műveletekkel kapcsolatos véleménycserére, valamint távlati lehetőséget kínált olyan tárgyalások megkezdésére, amelyek egy a Koreai Köztársaságnak az uniós válságkezelési műveletekben való részvételéről szóló megállapodást irányoznak elő. Az EU felkérését követően a Koreai Köztársaság jelezte, hogy kész részt venni az EUCAP NESTOR misszióban. Ezenfelül a két fél megegyezett abban, hogy magasabb szinten és fokozott gyakorisággal újraindítja a nonproliferációról és a leszerelésről szóló párbeszédet.

A Közel-Keletről és Észak-Afrikáról első ízben 2012. december 3-án került sor konzultációkra, az EKSZ és a külügyminisztérium közötti informális konzultációk 2012. június 7–9-i szöuli második fordulóját pedig a KNDK-val kapcsolatos politika témájának szentelték.

A Politikai és Biztonsági Bizottság 2012 februárjában fogadta a Koreai Köztársaság egyesítési miniszterét, Yu Woo-iket.

A keretmegállapodás keretében a Vegyes Bizottság 2012. szeptember 24-én találkozott Brüsszelben, hogy áttekintse az együttműködés területein elért eredményeket. Brüsszelben 2012. október 16-án az EU és a Korai Köztársaság között – Karel De Gucht biztos és Bark miniszter közös elnökletével – kereskedelmi miniszteri találkozóra került sor, ahol a felek véleménycserét folytattak a szabadkereskedelmi megállapodás hatásairól és a mindkét fél érdekében álló szabályozási és kereskedelem-liberalizációs intézkedésekről.

5.1.4. Az EU-nak a Koreai Népi Demokratikus Köztársasággal (KNDK) fennálló kapcsolatait továbbra is a kritikákat is megfogalmazó közeledési politika vezérli. Az EU 2012-ben szorosan figyelemmel kísérte a helyzetet a térségben, különösen Észak-Koreában. Az ország politikájának több eleme is (elsősorban a nonprolifерációval kapcsolatos kérdések és az emberi jogok megsértése) súlyos aggályokra ad okot, és az EU minden alkalmat megragad arra, hogy e kérdéseket felvesse Észak-Koreának⁴⁸.

2012-ben különösen aggasztó fejlemény volt az áprilisi sikertelen és a decemberi sikeres rakétakísérlet, amelyek során a KNDK a nemzetközi kötelezettségeit megsértve ballisztikus rakétatechnológiát alkalmazott. A főképviselő/alelnök mindkét alkalommal nyilatkozatban ítélte el a rakétakilövéseket, és felszólította Észak-Koreát, hogy tartózkodjon a további provokációktól, és – többek között a hatoldalú megbeszélések keretében – kezdjen párbeszédet a nemzetközi közösséggel. Az emberi jogokat illetően az EU (Japánnal együtt) 2012 márciusában társszerzője volt az ENSZ Emberi Jogi Tanács határozatának, hogy kifejezze aggályait az emberi jogok KNDK-beli folyamatos megsértése miatt.

⁴⁸ Az Európai Parlament 2012. május 24-én állásfoglalást fogadott el az észak-koreai menekültek helyzetéről (P7_TA(2012)0229).

5.1.5. Az EU és **Mongólia** a partnerségi és együttműködési megállapodás várható aláírására figyelemmel 2012-ben továbbfejlesztette kétoldalú kapcsolatait. A két fél tovább fokozta együttműködésének intenzitását az alábbi területeken: a közsféra kapacitásépítése, a kormányzás és a jogállamiság, az uniós normák és szabványok elfogadása, a szakoktatás és -képzés, valamint a kkv-k fejlesztése, illetve a gyorsan terjeszkedő mongol bányaaágazattal kapcsolatos irányítási kérdések. Az EU támogatta Mongólia EBESZ-tagságát (2012 novembere), és érdeklődve figyelte, hogy az ország egyre nagyobb szerepet vállal a regionális és a nemzetközi kérdésekben (a Demokráciák Közösségének elnöki tiszte).

5.2. DÉLKELET-ÁZSIA

5.2.1. Az EU az év során tovább törekedett az **ASEAN**-nal való kapcsolata megerősítésére. Az EU–ASEAN 19. külügyminiszteri találkozásán (Brunei, április 26–27.) a két fél elfogadta az ASEAN–EU megerősített partnerség fokozására vonatkozó új cselekvési tervet (2013-2017), amelynek célja a kapcsolatok szélesítése és elmélyítése, különösen a politikai és biztonsági kérdésekben. A főképviselő/alelnök július 12-én részt vett az ASEAN regionális fórum 19. miniszteri ülésén és az azt követően megrendezett EU–ASEAN konferencián, ahol is aláírta az EU-nak a Délkelet-Ázsiai Barátsági és Együttműködési Szerződéshez való csatlakozásáról szóló jegyzőkönyvet. Ezzel a szerződéssel az ASEAN tagállamai és a partnerországok meg nem támadási és együttműködési megállapodást kötnek. Ezenfelül a szerződéshez való csatlakozás a Kelet-Ázsiai Csúcstalálkozóban való tagság egyik előfeltétele.

2012 januárjában EKSZ-küldöttség látogatott az ASEAN-hoz (Jakarta), hogy felmérje a válságreakálás terén folytatott EU–ASEAN együttműködés megerősítésének lehetőségeit. A látogatást követően az Unió az EU és az ASEAN közötti válságreakálási együttműködés megerősítését célzó konkrét javaslatokat terjesztett az ASEAN elé. E javaslatokat a 19. EU–ASEAN miniszteri ülés résztvevői is üdvözltek. E tekintetben az ASEAN és az EU úgy határozott, hogy szorosabb együttműködést és koordinációt alakítanak ki a katasztrófakockázatok globális és regionális szintű csökkentése és kezelése terén⁴⁹. 2012. november 25–26-án EKSZ-küldöttség látogatott **Malajziába**, hogy megvizsgálja, hogy az EU–ASEAN kezdeményezés keretében miként lehetne megerősíteni a válságreakálás terén folytatott EU–Malajzia kétoldalú együttműködést.

Az érintett országok külügyminiszterei mellett a főképviselő/alelnök is aláírta az új partnerségi és együttműködési megállapodást Vietnámmal (június 27-én) és a Fülöp-szigetekkel (július 11-én). A két partnerségi és együttműködési megállapodás platformként szolgál a kétoldalú kapcsolatok magasabb szintre emeléséhez és fejlesztéséhez a területek széles körét illetően, például a biztonság, az emberi jogok, a katasztrófavédelem, a tudomány és technológia, valamint az oktatás területén.

A régiók közötti szabadkereskedelmi megállapodásokra vonatkozó stratégiai célkitűzést továbbra is szem előtt tartva, az EU folytatta az ASEAN-országokkal a szabadkereskedelmi megállapodásokra vonatkozó tárgyalásokat, és Szingapúrral december 16-án le is zárta azokat. A szabadkereskedelmi megállapodásról Malajziával folytatott tárgyalásokon jelentős eredményt sikerült elérni, Vietnámmal pedig hivatalosan június 26-án kezdtük meg e tárgyalásokat.

⁴⁹ Az ASEAN és az EU különösen az alábbiakról határozott:

- információmegosztó és korai előrejelző rendszereket összefogó regionális hálózat létrehozása vészhelyzetek esetére;
- az ASEAN humanitárius segítségnyújtással és katasztrófakezeléssel foglalkozó koordinációs központjának (AHA-központ) megerősítése;
- együttműködés annak érdekében, hogy kérésre megerősíthessék a különböző ASEAN-országok nemzeti katasztrófakezelési mechanizmusait,
- hogy ezáltal előmozdítsák a katasztrófakockázat-csökkentésre és a vészhelyzet-reagálásra irányuló polgári–katonai együttműködés terén szerzett tapasztalatok és ismeretek cseréjét.

Összhangban azzal, hogy a két régió továbbra is elkötelezett a vállalása megvalósítása mellett, 2012-ben az EU részéről számos magas rangú személy látogatott Délkelet-Ázsiába. November elején az Európai Tanács elnöke, Herman Van Rompuy Vietnámba és Kambodzsába utazott⁵⁰, az Európai Bizottság részéről pedig Barroso elnök Mianmarba (Burmába) és Thaiföldre látogatott. A két elnök részt vett a november 5–6-i 9. ASEM-csúcstalálkozón Vientiánban (Laosz).

Az EU részvétele az **Indonéziában** megrendezett március 21–23-i jakartai nemzetközi védelmi párbeszédén lehetőséget adott arra, hogy ígéretes kapcsolatokat építsünk ki az ASEAN regionális fórum partnerországainak védelmi közösségével, ideértve Indonéziát és Vietnámot is.

5.2.2. Az EU kapcsolatai Mianmarral (Burmával) jelentősen megélénkültek az év során, válaszul az országban a nagyobb demokrácia irányába mutató változásokra, amelyekre az új kormány 2011-es hivatalba lépését követően került sor⁵¹. A demokratizálódás és a nemzeti megbékélés irányába tett előrelépés elismeréseként az EU egy évre felfüggesztette a Mianmarral (Burmával) szembeni korlátozó intézkedéseket, a fegyverembargónak és az elnyomásra alkalmas eszközök embargójának a kivételével. A Tanács április 23-án következtetésekben vázolta fel a Mianmarral (Burmával) kapcsolatos új uniós politikát. A főképviselő/alelnök és Barroso bizottsági elnök az országba utazott, ami szintén jelzi a kétoldalú kapcsolatokban beállt fordulatot, és hozzájárul az EU helyszíni jelenlétének fokozásához (a főképviselő/alelnök EU-irodát nyitott Rangunban, Barroso elnök pedig felavatta a Mianmari Békeközpontot). 2012. november 21-25-én EKSZ-küldöttség látogatott Mianmarba (Burmába), hogy megvizsgálja a válságreagálás terén folytatott EU–Mianmar (Burma) együttműködés megerősítésének lehetőségeit, valamint hogy vezető politikai és katonai tisztviselőkkel találkozzon. A mianmari (burmai) hatóságok nagyra értékelték az EKSZ küldöttségének jelenlétét, amelyre az EU és Mianmar (Burma) közötti erősebb válságreagálási kapcsolatok jeleként tekintettek. Az EKSZ-küldöttség négy, belső menekülteknek épült táborn is meglátogatott Arakán szövetségi államban (Sittwe térség). Mindemellett számos kihívásra – így többek között a Kachin államban folyó harcokra és az Arakán szövetségi államban a közösségek között uralkodó feszültségekre – kell még megoldást találni. Az EU volt a főszerzője annak a mianmari (burmai) emberi jogi helyzetről szóló határozatnak, amelyet az ENSZ-közügyülés 2012 végén – most első ízben konszenzussal – fogadott el.

⁵⁰ Az Európai Parlament 2012. október 26-án állásfoglalást fogadott el a kambodzsai helyzetről (P7_TA(2012)0402).

⁵¹ Az Európai Parlament 2012. április 20-án állásfoglalást fogadott el a mianmari (burmai) helyzetről (P7_TA(2012)0142); 2012. szeptember 13-án a rohingja muzulmánok mianmari (burmai) üldözéséről (P7_TA(2012)0355); valamint 2012. november 22-én a Burmában/Mianmarban kialakult helyzetről, különös tekintettel az Arakán-szövetségi államban folytatódó erőszakra (P7_TA(2012)0464).

5.2.3. Indonéziával is magas szintű politikai kapcsolatot folytattunk. A politikai igazgatók legutóbb 2012-decemberében Brüsszelben tartott párbeszédének és a magas rangú tisztviselők ezzel párhuzamosan lezajlott találkozásának minősége bizonyítja, hogy kapcsolatunk érettebb szakaszba lépett és egyre elmélyültebb, párhuzamosan azzal, hogy Indonézia regionális és nemzetközi szinten is egyre jelentősebb szerepet játszik. Mindkét fél kifejezte, hogy kész szorosabb együttműködést folytatni, vagy legalább tapasztalatot cserélni például a biztonság és a védelem terén. E tekintetben megjegyzendő, hogy 2012 tavaszán Jakartában és őszén Brüsszelben első ízben zajlottak megbeszélések a magas szintű személyzet szintjén a biztonsági és védelmi kérdésekről⁵². A tengerhajózási biztonságot és a kalóztevékenység elleni küzdelmet a két fél közös kihívásként határozta meg, és e területet tapasztalatcserére és együttműködésre potenciálisan alkalmasként azonosította. Mindkét fél kifejezte, hogy bízik abban, hogy az e területtel – valamint a békefenntartással – kapcsolatos tapasztalatcsere és képzés gyümölcsöző együttműködéshez vezethet.

5.3. DÉL-ÁZSIA

5.3.1. Az EU–India⁵³ stratégiai partnerség politikai és stratégiai vetületének megerősítését célzó erőfeszítések 2012 során is folytatódtak. Az év elején került sor az EU–India csúcstalálkozóra és a miniszeri ülésre, ami lehetőséget adott a főképvisező/alelnöknek, hogy Indiába utazzon és több magas szintű találkozót tartson. A külpolitikai konzultációk második fordulójára júliusban került sor Brüsszelben, ahol is lehetőség nyílt érdemi véleménycserét folytatni a regionális és globális kérdésekről, valamint a biztonsági együttműködésről. A politikai igazgatók szintjén július végén Brüsszelben megrendezett hatodik biztonsági párbeszédén mindkét fél megerősítette, hogy határozott érdeke együttműködni a biztonsággal kapcsolatos kérdésekben, például a terrorizmus elleni küzdelem, a számítástechnikai bűnözés és kiberbiztonság, a kalóztevékenység és a nonprolifерáció kérdésében. A találkozó alkalmával a felek megállapodtak abban, hogy a nonprolifерáció és a leszerelés tárgyában párbeszédet indítanak, hogy kölcsönös megértés alakuljon ki e területen.

⁵² Az ígéretes párbeszéd 2013 tavaszán Jakartában folytatódott.

⁵³ Az Európai Parlament 2012. december 13-án állásfoglalást fogadott el a kasztokon alapuló megkülönböztetésről Indiában (P7_TA(2012)0512).

5.3.2. Afganisztán

2012 decemberében a tartományok negyedik részletében is kezdetét vette az átmenet folyamata, ami azt jelenti, hogy sikeres végrehajtás esetén immár a lakosság 87%-a olyan területen él majd, amelyet az afgán nemzeti biztonsági erők tartanak ellenőrzés alatt. Ezzel párhuzamosan folytatódott az ISAF katonáinak 2014 végéig befejezendő fokozatos kivonása.

A biztonsági helyzet feszült maradt: több öngyilkos merényletre és beépített személy által elkövetett merényletre is sor került, továbbá a befolyásos vallási, törzsi és közösségi személyiségek, valamint a helyi és központi kormányzati szervek ellen irányuló erőszak jellemezte az országot. A Tanács májusban megerősítette az EU hosszú távú elkötelezettségét Afganisztán mellett, vállalva, hogy az átmenet folyamatának 2014-es lezárása után is legalább fenntartja a segítségnyújtás szintjét, és támogatja a polgári rendőrség és a jogállamiság megerősítésére irányuló afgán erőfeszítéseket. E vállalások adták a Chicagóban, Kabulban, Bonnban és Tokióban megrendezett azon nemzetközi konferenciákon való uniós fellépés alapját, amelyeken a résztvevő felek létrehoztak egy átfogó nemzetközi keretet annak érdekében, hogy az átmenetet követően is támogatni lehessen Afganisztánban a biztonság és a fejlesztés fokozását. Két tárgyalási fordulót tartottunk az afgán kormánnyal egy hosszú távra szóló partnerségi és fejlesztési együttműködési megállapodásról, amely megadja az elkövetkező évek afganisztáni uniós szerepvállalásának jogi alapját. A küldöttségvezető/európai uniós különleges képviselő kettős tisztségét betöltő Vygaudas Ušackas továbbra is fontos szerepet játszott a helyszíni uniós jelenlét koordinálásában és megerősítésében, amint arról az Afganisztánnal és Pakisztánnal kapcsolatos uniós cselekvési terv rendelkezik.

Az **EUPOL Afghanistan** a nemzetközi partnerekkel szoros együttműködésben 2012-ben is támogatta az afgán partnereket három programozási pillér mentén (a belügyminisztérium intézményi reformja, az afgán rendőrség professzionális színvonalra emelése, valamint a rendőrség és az igazságügyi ágazat összekapcsolása). A biztonsággal kapcsolatos feladatok átadása az afgán nemzeti biztonsági erőknek közvetlen hatással volt az EUPOL helyszíni jelenlétére 2012-ben: a folyamat több helyszíni iroda bezárását eredményezte. Az átmeneti folyamattal összhangban és az eredmények fenntarthatóságának biztosítása érdekében a misszió külön figyelmet fordított az afgán szerepvállalás fokozására, valamint a belügyminisztérium és a rendőrség kapacitásainak növelésére. Ezzel összefüggésben az EUPOL kiemelten foglalkozott az oktatók képzésére szolgáló tanfolyamokkal és az olyan kulcsfontosságú afgán intézményekkel, mint például a Rendőrtiszti Főiskola és a Bűnüldözési Központ. A misszió 2012. évi stratégiai felülvizsgálatának eredményeként a tagállamok úgy döntöttek, hogy az EUPOL megbízatását ugyanazon funkcionális megközelítés mellett 2014 végéig meghosszabbítják, valamint hogy az EUPOL-jelenlétet Kabulon kívül kevesebb számú helyre koncentrálják.

5.3.3. 2012 júniusában a főképviselő/alelnök iszlámábádi látogatása alkalmával megkezdődött az EU–**Pakisztán**⁵⁴ stratégiai párbeszéd, amelynek alapja a Tanács által január 23-án elfogadott – új politikai keret –, az ötéves EU–Pakisztán együttműködési terv. A terv célja tág politikai keretben javítani az EU Pakisztánnal folytatott együttműködését, valamint kiterjeszteni a kapcsolatokat olyan kérdésekre is, mint például a biztonság, a demokrácia, a kormányzás, az emberi jogok, a társadalmi-gazdasági fejlődés, a kereskedelem és az energia kérdése. A várhatóan 2013 tavaszán rendezendő parlamenti választások esetleges megfigyelésének előkészítése érdekében az EU 2012. október 18-tól november 6-ig tartó megbízatással választási felderítő missziót küldött a helyszínre. A Pakisztánról szóló 2012. –júniusi tanácsi következtetések kiemelik az EU elkötelezettségét amellet, hogy Pakisztánt a választások előtt és után is támogassa, ugyanakkor arra is rámutatnak, hogy Pakisztánnak még fokoznia kell a politikai, gazdasági, költségvetési és energiaügyi reformmal kapcsolatos erőfeszítéseit. Mivel Pakisztánt példa nélküli rombolást okozó áradás sújtotta, 2012 novemberében hatályba léptek a vészhelyzeti autonóm kereskedelmi kedvezmények, amelyek 2013 decemberéig lesznek hatályban. Az EU és Pakisztán párbeszéd és együttműködés formájában tovább foglalkozott az emberi jogi kérdésekkel. Decemberben került megrendezésre Brüsszelben a politikai igazgatók szintjén folytatott politikai párbeszéd. A találkozó további lehetőséget kínált a kül- és biztonságpolitikáról folytatott megbeszélések elmélyítésére. A találkozó alkalmával a felek megállapodtak abban, hogy helyi emberi jogi párbeszédet, valamint a nonprolifерáció és a leszerelés kérdésével foglalkozó párbeszédet indítanak. Ami a terrorizmus elleni küzdelmet illeti, a vonatkozó EU–Pakisztán párbeszéd megkezdésére 2012 januárjában került sor.

5.3.4. Az EU aggályait fejezte ki a **bangladesi** politikai erőszak miatt, és párbeszédet folytatott a kormánnyal és más releváns szereplőkkel az uniós piacra szállító gyárakban észlelt munka-egészségügyi és munkavédelmi problémákról. Továbbra is az EU kiemelt prioritásai között szerepelt a demokratikus intézmények támogatása, a szegénység enyhítése, a társadalmi befogadás, a menekültekkel és az etnikai kisebbségekkel szembeni megfelelő bánásmód, valamint az éghajlatváltozás elleni küzdelem. Az EU az e témákkal kapcsolatos munkát a fejlesztési együttműködési programokon és a legmagasabb szinten is lebonyolított politikai párbeszédén keresztül folytatta. Az EU együttműködött Bangladesszel annak érdekében, hogy a nemzetközi éghajlat-változási tárgyalásokon nagyratörő eredmények születhessenek.

⁵⁴ Az Európai Parlament 2012. október 26-án állásfoglalást fogadott el a lányok Pakisztánban való hátrányos megkülönböztetéséről, és különösen Malálá Júszafej esetéről (P7_TA(2012)0401).

5.3.5. Az EU társszerzője volt az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa által 2012 márciusában elfogadott, a megbékélés és az elszámoltathatóság előmozdításáról szóló határozatnak, amelyben **Srí Lanka** felkérést kapott, hogy hajtsa végre a tanulságokkal és megbékéléssel foglalkozó vizsgálóbizottsága építő ajánlásait, hozzon meg minden szükséges intézkedést a nemzetközi jog feltételezett megsértése eseteinek kezelésére, és nyújtson be átfogó cselekvési tervet, amely részletesen tartalmazza a kormány által tett lépéseket. A 2012. novemberi időszakos egyetemes emberi jogi helyzetértékelés keretében szintén felmerült az emberi jogok kérdése. Ezzel párhuzamosan az EU és Srí Lanka kidolgozta, hogy milyen lehetőségek kínálóznak az együttműködés javítására a különböző technikai területeken, az EU pedig a fejlesztési támogatás révén aktív szerepet vállalt a konfliktust követő újjáépítésben.

5.3.6. A **Maldív-szigetek** fiatal demokratikus rendszerét nagy próbatétel elé állította a 2012-es év. Az ellenzék vezette, több héten át tartó tiltakozáshullámot és a rendőrség lázadását követően Mohamed Nasíd, az első demokratikusan megválasztott elnök 2012 februárjában lemondott, és helyére Mohamed Vahíd korábbi alelnök lépett. Az EU nevében tett nyilatkozatában a főképviselő/alelnök felszólította a politikai pártokat, hogy kezdjenek politikai párbeszédet annak érdekében, hogy meg lehessen szilárdítani a demokratikus folyamatot és elnökválasztást lehessen tartani (erre a tervek szerint 2013 második félévében kerül sor).

5.4. A CSENDES-ÓCEÁN TÉRSÉGE

5.4.1. Az EU és **Ausztrália** – Barroso elnök 2011. szeptemberi és a főképviselő/alelnök 2011. októberi látogatásának eredményeire építve – további véleménycseréket és párbeszédet folytatott azzal a céllal, hogy bővítsék az együttműködést a külügyek és a biztonsági kérdések, a válságkezelés, a fejlesztési segítségnyújtás és az olyan globális kérdések terén, mint az éghajlatváltozás vagy az energia. Az EU–Ausztrália keretmegállapodásra irányuló megbízatás 2011. októberi elfogadását követően 2012-ben jó ütemben haladtak a tárgyalások.

Az Ázsiáról szóló EU–Ausztrália politikai párbeszédet július 27-én tartották Canberrában, ahol is részletes megbeszélésre került sor az Ázsia és a Csendes-óceán tágabb térségében történt fejleményekről. E térség tekintetében a felek álláspontja sok mindenben egyezik, és számos közös érdekekkel rendelkeznek, ezért Ausztrália üdvözöli a nagyobb uniós szerepvállalást. A politikai igazgatók szintjén november 7-én Canberrában megrendezett EU–Ausztrália biztonsági/stratégiai párbeszéd (amelynek keretében konzultációkat folytattunk a Külügyminisztériummal és a Kereskedelmi Minisztériummal, a helyettes nemzetbiztonsági tanácsadóval, a Nemzeti Kockázatértékelési Irodával, valamint az ausztrál Biztonsági Hírszerzési Irodával) bő napirendjén többek között az ázsiai és csendes-óceáni térség biztonsági kérdései, Mianmar (Burma), Indonézia, Fidzsi-szigetek, Pápua Új-Guinea, Irán, Szíria, Egyiptom, a közel-keleti békefolyamat, Afganisztán, Pakisztán, a terrorizmus elleni küzdelem, a nonprolifерáció és a válságkezelési együttműködés szerepeltek.

Az EU felkérte Ausztráliát, hogy vegyen részt az EUCAP NESTOR és az EUAVSEC missziókban. A válságkezelési műveletekben való ausztrál részvételre vonatkozó részvételi keretmegállapodással kapcsolatos tárgyalások jó ütemben haladtak. Megkötése után a keretmegállapodás platformként szolgálhat a KBVP-műveletekben való fokozottabb ausztrál részvételhez.

5.4.2. Új-Zéland. A közös érdekű geopolitikai jelentőségű kérdésekkel kapcsolatban az év során több alkalommal tartottunk véleménycserét, különösen az EKSZ operatív igazgatója és a Külügyminisztérium, a Kereskedelmi Minisztérium, a Miniszterelnöki Hivatal és a kabinet között Wellingtonban, valamint a külügyminiszterrel és a kereskedelmi miniszterrel Aucklandben, továbbá lefolytattuk a biztonsági kérdésekről szóló első, a politikai igazgatók szintjén tartott informális EU–Új-Zéland tárgyalást, amelynek keretében konzultációt folytattunk a védelmi miniszterrel, a külügyminiszterrel és az új-zélandi hírszerző szolgálatokkal.

Új-Zéland továbbra is jelentős hozzájárulást nyújtott a KBVP területéhez. Murray McCully külügyminiszter 2012. április 18-án Brüsszelben találkozott a főképviselő/alelnökkel, és a találkozó alkalmával keretmegállapodást írtunk alá Új-Zélandnak az uniós válságkezelési műveletekben való részvételéről. Az EU felkérte Új-Zélandot, hogy vegyen részt az EUCAP NESTOR misszióban.

Az EUPOL Afganisztán misszióban 2007 óta értékes szerepet betöltő Új-Zéland 2012 szeptemberében bejelentette, hogy év végéig hazahívja a kiküldetést teljesítő rendőröket, és kivonja az új-zélandi tartományi helyreállítási csapatot Afganisztánból, amint a csapat tevékenységi területének átadása befejeződik.

5.4.3. Fidzsi-szigetek. Az EU 2012-ben is szorosan figyelemmel kísérte a demokratizálás programját és az alkotmányozási folyamat elindítását. Az EU úgy döntött, hogy további 12 hónappal meghosszabbítja az (a Cotonoui Megállapodás 96. cikke és a Fejlesztési Együttműködési Eszköz 37. cikke szerinti) úgynevezett megfelelő intézkedéseket, de első – óvatos – jelzésként megállapodott abban, hogy elkezdi a Fidzsi-szigetekkel a 11. EFA programozásának megvitatását. Ugyanakkor ismételten felszólította az országot a demokratikus elvek, a jogállamiság, az emberi jogok és az alapvető szabadságok tiszteletben tartását illetően még meglévő korlátozások visszavonására.

5.4.4. Kelet-Timor függetlenségének 10. évében, 2012-ben sikeres elnökválasztást és parlamenti választásokat tartottak az országban, ami a stabil demokrácia felé vezető út egyik mérföldköve. Az EU választási megfigyelő missziót telepített és európai parlamenti delegációt küldött a parlamenti választások figyelemmel kísérésére. Az EU mindkét választást békésnek, inkluzívnak és átláthatónak találta.

5.4.5. A zavaros, de végül sikeres 2012. évi országos választásokat követően **Pápua Új-Guinea** generációváltást hajtott végre a vezetők körében, miközben helyreállította a politikai stabilitást. A Peter O'Neill miniszterelnök vezette új kormány több új kezdeményezést tett, például nagyobb hangsúlyt fektetett az oktatásra, az egészségügyi szolgáltatásokra és a korrupció elleni intézkedésekre.

6. AFRIKA

A kontinenssel kapcsolatban az EU a legfontosabb feladatának az Afrikai Unióval és Dél-Afrikával fennálló stratégiai partnerség megerősítését tekintette. A Fejlesztési és Együttműködési Főigazgatóságban kifejtett munka révén arra törekedtünk, hogy „A változás programját” végrehajtva, a regionális és nemzetközi szervezetekkel együttműködve, afrikai partnereinkkel közösen elérjük az Unió fejlesztési céljait, és megoldást találjunk az országspecifikus problémákra, mégpedig egy olyan átfogó és regionális megközelítés keretében, amelyben az emberi jogi és a kormányzással kapcsolatos kérdések kiemelt helyet kapnak. 2012-ben több helyen is soha nem látott szoros együttműködés zajlott az EU, az AU és az ENSZ között. Szomáliában – ahol az EU az AMISOM finanszírozása, az Atalanta művelet és az EUTM révén már jó néhány éve igen aktív szerepvállalást tanúsít – a 2011 végén elfogadott, az Afrika szarvára vonatkozó uniós stratégia végrehajtásának köszönhetően, csakúgy mint a februári londoni konferencia eredményeképpen és az átmenet lezárásához nyújtott összehangolt nemzetközi támogatás gyümölcseként komoly előrelépést figyelhettünk meg. Az EU ezen túlmenően támogatta az Afrikai Unió erőfeszítéseit Szudánban, ahol a helyzet a szerény előrehaladás ellenére még ma is rendkívül instabil. A Kongói Demokratikus Köztársaságban, Bissau-Guineában és Maliban az EU jelentős mértékben részt vett az egyre fokozódó válság enyhítésében. A Száhil öv más országaiban, így a Guineai Köztársaságban és a Malawi Köztársaságban a megelőző diplomáciai lépéseknek köszönhetően a helyzet nem vált súlyosabbá. Az EU választási megfigyelő missziója fontos szerepet játszott a Sierra Leonében, Szenegálban és Zambiában tartott választások során. Az „Angola–EU közös előrelépés” című dokumentum aláírása új szintre emelte e gyorsan fejlődő országgal fennálló kapcsolatainkat.

6.1. EU–AFRIKAI UNIÓ

Az EU és az Afrikai Unió (AU) folytatta a politikai és biztonsági kérdésekkel kapcsolatos párbeszédet és együttműködést. A közös Afrika–EU stratégia végrehajtásának keretében az EU Politikai és Biztonsági Bizottsága és az AU Béke és Biztonsági Tanácsa május 29-én rendezte meg ötödik közös konzultációs ülését. Az év e szakaszában az Afrika szarva térségben egymást váltották a kihívást jelentő események, és Nyugat-Afrika egyes részein súlyos politikai, biztonsági és humanitárius válság alakult ki. A Szomáliára, Szudánra, Dél-Szudánra, Bissau-Guineára, a Száhil övre és Malira összpontosító megbeszéléseken mindkét fél megerősítette a válságmegelőzésre és -rendezésre irányuló közös erőfeszítések fokozása melletti elkötelezettségét. A felek megerősítették továbbá elkötelezettségüket a globális kérdésekkel kapcsolatos koordináció javítása és a béke és biztonság afrikai struktúrájára (APSA) vonatkozó együttműködés folytatása mellett, valamint megállapították, hogy az AU vezette békefenntartó műveletek kiszámítható, rugalmas és fenntartható finanszírozására van szükség.

Az Afrikai Békekeret (APF) keretében az EU 2012-ben megújította az APSA támogatását, hogy ezzel megerősítse az AU és a regionális gazdasági közösségek / regionális mechanizmusok közötti szinergiákat, az afrikai kontinentális korai előrejelző rendszer kapacitásait, az afrikai készenléti haderő működőképességét, az olyan közvetítői struktúrák működését, mint a bölcsék tanácsa, valamint hogy támogassa az afrikai stratégiai, politikai, végrehajtási és irányítási kapacitásokat. Az EU 2012-ben is komoly pénzügyi támogatást (167 millió euró) bocsátott két afrikai béketámogató művelet rendelkezésére, ezek közül az egyik az AU szomáliai missziója (AMISOM), a másik pedig az ECCAS (Közép-afrikai Államok Gazdasági Közössége) által vezetett, a közép-afrikai béke megszilárdítását elősegítő misszió (MICOPAX). A korai reagálási mechanizmus révén az EU támogatta a madagaszkári válság felszámolására vonatkozó ütemterv végrehajtására irányuló afrikai közvetítési erőfeszítéseket, valamint a Kormányközi Fejlesztési Hatóság (IGAD) kezdeményezését, mely a kenyai választás előtti békekampány folytatására vonatkozott.

Az EU Afrikai Unió melletti különleges képviselője, Gary Quince – különösen az Afrikai Unió Béke- és Biztonsági Bizottságával folytatott kommunikáció, és az APSA megvalósításának támogatása révén – továbbra is proaktív kapcsolatot folytatott az Afrikai Unióval és annak tagállamaival. Ezenfelül elősegítette az EU emberi jogi politikájának végrehajtását az Afrikai Unióban, ami döntő fontosságú, tekintettel az afrikai kormányzási struktúra kialakításában tapasztalható lendületre.

6.2. NYUGAT-AFRIKA

6.2.1. A Száhil öv biztonságára és fejlesztésére vonatkozó uniós stratégia végrehajtása 2012-ben is folytatódott. A stratégia felülvizsgálata konkrét előrelépést és eredményeket állapított meg mind a négy fő irányvonalat illetően: i. fejlesztés, jó kormányzás, a belső konfliktusok rendezése; ii. politikai és diplomáciai vonatkozások; iii. biztonság és jogállamiság; iv. az erőszakos szélsőségek elleni küzdelem. A stratégia elfogadásának és végrehajtásának időzítése megfelelő volt, bár a Maliban és a Száhil öv más részein történt fejlemények miatt kiigazításokra van szükség. A stratégia továbbra is elsősorban **Malira, Mauritániára és Nigerre** összpontosított. Aktívan mérlegeltük a stratégia kiterjesztését, mivel a térséget érintő kihívások továbbra is relevánsak.

6.2.2. 2012 januárjában a szomszédos országokból becsempészett felszereléssel felvértezett lázadó erők fokozták műveleteik intenzitását **Mali** északi részén⁵⁵. A márciusi államcsíny eltávolította a polgári kormányt és felgyorsította az országban a válságot. Ennek nyomán fegyveres csoportok vették át az ország északi része fölötti ellenőrzést, ami az év hátralevő részére patthelyzetet eredményezett. A mali válság kezdete óta az EU kiállt az ország mellett, tevékenyen támogatva a regionális szervezeteket (az ECOWAS-t és az AU-t) a megoldás keresésében, és több alkalommal – így számos tanácsi következtetésben is – teljes támogatásáról biztosította Mali területi integritását és azt, hogy a nem terrorista partnerekkel folytatott párbeszéd révén politikai megoldást sikerüljön találnia válságra. Az EU ugyanakkor határozottan és kitartóan támogatja a mihamarabbi választásokhoz vezető polgári átmenetet. A Malival folytatott együttműködést az államcsíny után felfüggesztettük, az újraindítást az átmenetben elért eredménytől tettük függővé⁵⁶. Az EU ezenfelül teljes körűen részt vett három, mérföldkőnek számító ENSZ BT-határozat (2056/12, 2071/12 és 2085/12) elfogadásában, amelyek meghatározták a nemzetközi közösség által a mali demokráciához, jogállamisághoz és integritáshoz nyújtott támogatás keretét. Az EU aktívan részt vett a Száhil öv humanitárius válságának leküzdésében, és nagyon rövid alatt nagy mennyiségű segélyt juttatott el a lakosság veszélyeztetett csoportjaihoz.

⁵⁵ Az Európai Parlament 2012. április 20-án állásfoglalást fogadott el a mali helyzetről (P7_TA(2012)0141), 2012. június 14-én pedig a Száhil övben kialakult emberi jogi és biztonsági helyzetről (P7_TA(2012)0263).

⁵⁶ 2013-ban újra folytattuk a fejlesztési együttműködést.

Ezzel összefüggésben és a Száhil öv biztonsági kihívásainak kezelése melletti hosszú távú elkötelezettsége részeként az EU új KBVP-missziót indított (EUCAP Sahel/Niger), amelynek célja a nigéri biztonsági erők (csendőrség, országos rendőrség, nemzeti gárda) kapacitásainak javítása, hogy e biztonsági erők képesek legyenek hatékonyan és koordinált módon felvenni a küzdelmet a terrorizmus és a szervezett bűnözés ellen. A válságkezelési koncepció és a tanácsi határozat jóváhagyását követően az EUCAP Sahel/Niger 2012 júliusában indult el, és azóta közel 50 nemzetközi rendőrségi és katonai szakértőt telepítettünk. Ezenfelül az EU folytatta egy másik jelentős KBVP-műveletnek, az EU mali kiképzési missziójának (EUTM) az előkészítését, amely szerves része a Mali és a Száhil öv helyzetére vonatkozó, az ENSZ BT 2085/12 sz. határozatának megfelelő, átfogó uniós megközelítésnek.

6.2.3. Nigériában⁵⁷ az új kormánynak a terrorizmus erőszakos újjáéledésével kellett szembenéznie: Boko Haram nem hagyott fel erőszakos szélsőséges kampányával. A terrorizmus továbbra is igen súlyos biztonsági problémát jelentett: sorozatban követtek el merényleteket az állami hatóságok, a keresztények és a mérsékelt muzulmánok ellen. Ezeket a főképviselő/alelnök és a nemzetközi közösség jelentős érdekelt felei is elítélték. Az ország biztonsági helyzete központi kérdésként szerepelt a „Nigéria–EU közös előrelépés” 2012 februárjában Abujában megtartott harmadik miniszteri találkozóján is. A találkozón sikerült újtárra indítani a béke, a stabilitás és a biztonság kérdésének szentelt helyi párbeszédet.

6.2.4. 2012 augusztusában **Gambia** megtörte a halálbüntetésre vonatkozó, 27 éve fennálló moratóriumot azzal, hogy az országban titokban kivégeztek kilenc, halálsoron lévő személyt. Miután a nemzetközi közösség elítélte a kivégzéseket, a moratóriumot néhány héttel később helyreállították, és azóta nem történt hasonló eset. Az esemény mindazonáltal rávilágított arra, hogy 2012-ben Gambiában rosszabbodott az emberi jogi helyzet. Az EU regionális szereplők, így mindenekelőtt az Afrikai Unió segítségével további párbeszédet folytatott a gambiai hatóságokkal a kormányzás és az országban tapasztalható emberi jogi helyzet kérdéséről. A főképviselő/alelnök, illetve szóvivője 2012-ben több nyilatkozatában is foglalkozott ezekkel a rendkívül fontos kérdésekkel, és felszólította Gambiát, hogy tegyen eleget nemzetközi kötelezettségeinek. Ugyanebben a tárgyban több helyi nyilatkozat is született.

⁵⁷ Az Európai Parlament 2012. március 15-én állásfoglalást fogadott el a nigériai helyzetről (P7_TA(2012)0090).

6.2.5. Elefántcsontparton fontos lépések történtek a megbékélés irányába: az ország törvényhozási választásokat rendezett, Éaurent Gbagbo volt elnököt pedig átadták a Nemzetközi Büntetőbíróságnak. A feszültség jellemezte országot mindemellett továbbra is sújtotta az erőszak. Az EU folytatta a válságot követő stabilizáció, az igazságszolgáltatás és a megbékélés támogatását, valamint fokozatosan visszavonta a korlátozó intézkedéseket. Herman Van Rompuy és José Manuel Barroso elnök, valamint Andris Piebalgs biztos 2012-ben Elefántcsontpartra utazott, viszonzva Alassane Ouattara elnök korábbi brüsszeli látogatását. E látogatások lehetőséget adtak arra, hogy az EU megerősítse az elefántcsontparti demokrácia, fejlesztés, igazságszolgáltatás és megbékélés támogatását; a folyamatnak magában kell foglalnia többek között a pártatlan igazságszolgáltatás megvalósítását és a biztonsági ágazat reformját.

6.2.6. A 2012. áprilisi államcsínyt követően felfüggesztettük a **Bissau-Guineával**⁵⁸ folytatott együttműködést, amely azóta sem folytatódott. Jelenleg csak a humanitárius segély és támogatás eljuttatása folyik, közvetlenül a lakosság számára. Az EU azonnal elítélte az államcsínyt, sürgette a polgári hatalom visszaállítását, továbbá korlátozó intézkedéseket vezetett be a felelősökkel szemben. Az ENSZ BT 2048/12 sz. határozata megismételte a fentieket, továbbá ENSZ-szankciókat rótt ki. Az EU aktívan egyeztet az AU-val, az ENSZ-szel, az ECOWAS-szal és a Portugál Nyelvű Országok Közösségével (CPLP) annak érdekében, hogy a válságra demokratikus, konszenzuson alapuló megoldást találjanak. Bármely tartós – demokratikus választások megrendezését és az emberi jogok maradéktalan tiszteletben tartását is magában foglaló – megoldás előfeltétele a biztonsági ágazat reformja, a katonai vezetés megújítása, illetve az, hogy a biztonsági erők ne avatkozzanak bele a polgári ügyekbe.

6.2.7. Guineában a demokratikus átmenet terén elért eredményeket követően az EU vissza tudta vonni a 10. EFA (Európai Fejlesztési Alap) keretébe foglalt nemzeti indikatív program aláírásának útjában álló fennmaradó akadályokat, így arra 2012 decemberében sor kerülhetett. A további teljesítendő fontos eredmények között szerepel a törvényhozási választások régóta esedékes lebonyolítása 2013 szeptemberében. Ezen túlmenően még mindig érvényben van a fegyverembargó. Az EU fenntartotta a szankciókat azzal az öt személlyel szemben, akik vélhetően felelősek a 2009. szeptemberi erőszakos eseményekért.

⁵⁸ Az Európai Parlament 2012. június 13-án állásfoglalást fogadott el a bissau-guineai katonai puccsról (P7_TA(2012)0247).

6.3. KELET-AFRIKA

6.3.1. Afrika szarva. Az EU a térségben folytatott uniós tevékenységekre vonatkozó átfogó megközelítés további alkalmazásának keretében 2012-ben is aktívan törekedett az Afrika szarvára vonatkozó uniós stratégiai keret megvalósítására. Az Európai Unió Afrika szarváért felelős különleges képviselője, Alexander Rondos, valamint az Európai Unió szudáni és dél-szudáni különleges képviselője, Rosalind Marsden is hozzájárult ezen erőfeszítésekhez.

Az EU hozzájárult az Afrika szarva térség instabilitását már hosszú ideje tápláló **szomáliai** helyzet javításához. További politikai és biztonsági támogatást nyújtott Szomáliának és az AU-nak az AMISOM részére⁵⁹. Az EU – különösen a Nairobiban tevékenykedő uniós misszió és az Európai Unió Afrika szarváért felelős különleges képviselőjének erőfeszítései révén – vezető szerepet vállalt a szomáliai átmenet 2012. szeptemberi lezárásának elősegítésében. Válaszul az új politikai helyzetre, az EU módosította a Szomáliára vonatkozó átfogó megközelítését azzal a céllal, hogy még közvetlenebb módon működhesse együtt a szomáliai szövetségi kormánnyal és támogathassa az ország kiemelt céljait. Ezenfelül az év során hozzájárult Szomália saját biztonsági erőinek kialakításához, és az Ugandába telepített EUTM Somalia katonai misszió révén⁶⁰ sikeres kiképzést nyújtott ezen erők részére. Az EUTM által kiképzett és Szomáliában újratelepített katonák adják a Szomáliai Nemzeti Fegyveres Erők gerincét, és az AMISOM mellett döntő szerepet játszottak az ország biztonsági helyzetének 2012 végére elért javulásában. A főképvisező/alelnök 2012 augusztusában Mogadishuba látogatott, hogy Szomáliával kapcsolatban jelezze az Unió elkötelezettségét az átmenetet követő folyamat, illetve a jobb kormányzás, a fejlesztés és a biztonság mellett.

⁵⁹ Az EU az Afrikai Békekeret (APF) révén további jelentős támogatást nyújtott az AMISOM-nak: az AMISOM katonáinak támogatására újabb több mint 150 millió EUR jutott azt követően, hogy elfogadásra került az ENSZ BT 2036 sz. határozata, amely az APF keretében az AMISOM-nak nyújtott szerződéses hozzájárulást 411 millió EUR-ra bővítve jelentősen felemelte a felső összeghatárt. Az EU az afrikai katonák támogatása révén hozzájárult a szomáliai biztonsági helyzet javításához.

⁶⁰ Mindaddig az EU hozzávetőlegesen 3000 szomáliai katona kiképzéséhez járult hozzá. A kiképzés kiterjedt a nemzetközi humanitárius jogra és az emberi jogokra, valamint a civilek védelmére is, ideértve a nők és gyermekek esetében alkalmazandó speciális védelmet.

Számos fejlesztési együttműködési projekt és négy KBVP-művelet, illetve -misszió (EUNAVFOR Atalanta, EUTM Somalia, EUCAP Nestor és a dzsubai repülőtéren folytatott EUAVSEC) zajlik jelenleg az Afrika szarva térségében, amelyek jelentősen hozzájárultak a stratégiai keret céljainak megvalósításához. Az EU műveleti központját 2012 márciusában aktiválták annak érdekében, hogy a Politikai és Biztonsági Bizottság (PBB) iránymutatása mellett támogassa az uniós KBVP-missziók és -műveletek tervezését és koordinációját (az EUAVSEC kivételével).

2014 decemberéig tartó megbízatása keretében az EUNAVFOR Atalanta haditengerészeti művelet lehetővé tette az Élelmezési Világprogram hajói által szállított élelmiszersegély biztonságos célba juttatását: több mint 120 kereskedelmi hajót kísért a szomáliai Mogadishuba. Az AU vezette AMISOM-nak felszerelést szállító, kalóztámadások által veszélyeztetett hajók védelmét is sikerült hasonló számban biztosítani. Az EUNAVFOR Atalanta sikeresen hozzájárult a kalóztámadások számának 2012 első félévében tapasztalt csökkenéséhez. A tengeri katonai fellépéseken túl a művelet 2012 márciusában megbízást kapott arra, hogy megakadályozza a kalózok logisztikai lerakatainak működését a szomáliai partok mentén, ezzel ellehetetlenítve a kalóztevékenység „üzleti modelljét”. Ezen túlmenően az EU – az ENSZ-szel, a kalóztevékenység problémájával foglalkozó kapcsolattartó csoporttal és a Nemzetközi Tengerészeti Szervezettel fennálló partnerségén keresztül – számos, a kalózokkal szembeni fellépéshez járult hozzá⁶¹.

Annak érdekében, hogy Dzsibuti, Kenya, Tanzánia és a Seychelle Köztársaság tengerhajózási kapacitásait és jogállamisági ágazatát meg lehessen erősíteni, 2012 júliusában új KBVP-misszió indult (az Afrika szarván a regionális tengeri kapacitásépítést célzó EUCAP Nestor), amely kezdetben a parti őrség létrehozását támogatja a szomáliai Puntföldön és Szomáliföldön. Az EUCAP Nestor kezdetben Dzsibutira, Kenyára, a Seychelles Köztársaságra és Szomáliára összpontosít.

⁶¹ Ahhoz, hogy az Indiai-óceán térségében felszámoljuk a kalóztevékenység büntetlenségét, ezenfelül arra is szükség van, hogy a kalóztevékenységgel gyanúsított személyeket (illetve a tengeren tevékenykedő fegyveres rablókat) az EUNAVFOR hajóiról a kalóztevékenység sújtotta – és a gyanúsítottak büntetőeljárás alá vonására készen álló – országokba szállítsák. Az EU folytatta a kalóztevékenységgel gyanúsított személyek transzferjét azon országokba, amelyekkel kétoldalú megállapodás van érvényben (Seychelle Köztársaság és Mauritius), továbbá támogatta ezen országok igazságügyi struktúráját. Az EU elősegítette a kalóztevékenységhez köthető pénzügyi mozgások elleni fellépést. Számos uniós tagállamban folynak a kalóztevékenységgel gyanúsított személyekkel szembeni nyomozások, és az ügyészek és a bűnüldöző szervek személyzete közötti koordináció máris biztató sikeres példákkal szolgált. 2012 januárjában kezdte meg működését a pénzügyi mozgásokkal foglalkozó holland–német közös nyomozócsoport az Europolnál. Az Europol és az Interpol szorosan együttműködik a kalóztevékenységekkel kapcsolatos adatok gyűjtésében és elemzésében, és ennek módzatain folyamatosan csiszolnak annak érdekében, hogy javítani tudjanak az EUNAVFOR-tól érkező releváns információk fogadására vonatkozó képességükön.

6.3.2. Annak ellenére, hogy 2012 szeptemberében Addisz-Abeában sor került egy megállapodáscsomag aláírására, az EU továbbra is aggályosnak tartja, hogy nem született eredmény a **Szudán és Dél-Szudán** közötti átfogó békeszerződéssel kapcsolatos lezáratlan kérdések megoldásában, illetve, hogy a megállapodások végrehajtása késedelmet szenved. A biztonsági helyzet és az ebből adódó kék-nílusi, dél-kordofáni⁶², dárfúri és abjei humanitárius válság továbbra is az EU figyelmének középpontjában maradt. Az AU-val, az ENSZ-szel és a nemzetközi partnerekkel együttműködésben az EU a szudáni és dél-szudáni EUKK révén továbbra is arra törekszik, hogy támogassa a két állam közötti tárgyalási folyamatot, valamint a szudáni és dél-szudáni belső fejleményeket⁶³.

Kiir elnök első brüsszeli látogatása 2012 márciusában mérföldkönek számított a Dél-Szudánnal való szoros és hosszú távú partnerség kialakításában, amely a fejlesztési együttműködéstől a békéig és a biztonsáig több területet felölel. A Dél-Szudánnak nyújtott uniós fejlesztési támogatás újdonságnak számító közös programozása mellett az EU 2012 októberében elindította az EUAVSEC missziót a dzsubai nemzetközi repülőtér biztonságának megerősítésére.

6.3.3. Kenyában 2012-ben intenzívebbé váltak a 2013. márciusi választások előkészületei. A választások egyúttal az új kenyai alkotmány, az új választási keret és a megreformált igazságszolgáltatás első próbáját is jelentik majd. A jelentős reformfolyamaton átment ország és régió számára a választások döntő fontosságúak lesznek. Az EU nagy jelentőséget tulajdonít e választásoknak, és fokozta az előkészítés támogatását. A főképviselő/alelnök 2012 augusztusában Kenyába utazott, hogy kifejezze elkötelezettségét a hiteles választási folyamat elősegítésére irányuló kenyai erőfeszítések támogatása mellett. Októberben az EU felderítő missziót küldött az országba az EU EOM telepítéséhez szükséges feltételek vizsgálatára⁶⁴.

⁶² Az Európai Parlament 2011. szeptember 15-én állásfoglalást fogadott el „Szudán: a Dél-Kordofánban kialakult helyzet, és a Kék-Nílus államban kitört harcok” címmel (P7_TA-PROV(2011)0393).

⁶³ Az Európai Parlament 2012. június 13-án állásfoglalást fogadott el a szudáni és dél-szudáni helyzetről (P7_TA(2012)0248).

⁶⁴ Az EU az EOM-ot 2013 januárjától telepítette Kenyába a választási folyamat alapos és átfogó értékelésének, és ezáltal a folyamat átláthatóságának érdekében.

6.3.4. Madagaszkár⁶⁵ a Cotonoui Megállapodás 96. cikke szerinti ország maradt. A pozitív politikai fejleményeknek – ilyen például, hogy a Dél-afrikai Fejlesztési Közösség (SADC) közvetítése mellett sikerült aláírni a menetrendet – köszönhetően ugyanakkor a hatályban lévő megfelelő intézkedéseket 2011 decemberében módosították, lehetővé téve azt, hogy az EU feltételeken támogassa a jelenlegi átmeneti folyamatot. 2012 decemberében az említett intézkedéseket meghosszabbították arra az időre, amíg a Tanács meg nem állapítja, hogy hiteles választásokra került sor, és hogy az alkotmányos rend helyreállt.

6.3.5. Etiópia Meles Zenawi 14 éven át tartó vezetése után megkezdte az átmenetet: az alkotmánnyal összhangban 2012 szeptemberétől Hailemariam Desalegn volt miniszterelnök-helyettest nevezték ki miniszterelnöknek. Az új vezetés – amelynek összetétele a 2011-es kabinetáttszervezés eredménye – az Etióp Népi Forradalmi Demokratikus Front (EPRDF) 2013. márciusi kongresszusán és az áprilisra tervezett helyhatósági választásokon bizonyíthat majd. Az ország továbbra is fontos szerepet játszik a térség stabilitása szempontjából: 2013 januárjától Hailemariam miniszterelnök tölti majd be az AU elnöki tisztét. A 2012 májusában elindított új Európai Üzleti Fórum mellett az EU – Norvégiával és az etióp kormánnyal közösen – nemrég elfogadta az országot érintő kölcsönös fejlesztési együttműködésre vonatkozó közös programozási stratégiát.

6.4. KÖZÉP-AFRIKA

6.4.1. Kongói Demokratikus Köztársaság (KDK) / a Nagy Tavak régiója. A KDK-ban tartott törvényhozási és elnökválasztást (2011. november) követően az EU további erőfeszítéseket sürgetett annak érdekében, hogy a választási ciklus következő szakaszaiban (tartományi és önkormányzati választások) nagyobb elszámoltathatóságot és hitelességet lehessen biztosítani⁶⁶.

⁶⁵ Az Európai Parlament 2011. június 9-én állásfoglalást fogadott el a madagaszkári helyzetről (P7_TA-PROV(2011)0270).

⁶⁶ Az Európai Parlament 2012. június 13-án állásfoglalást fogadott el a Kongói Demokratikus Köztársaságban rendezett választások megfigyeléséről (P7_TA(2012)0252), 2012. december 13-án pedig a Kongói Demokratikus Köztársaságban fennálló helyzetről (P7_TA(2012)0511).

Ugyanakkor 2012 közepétől a politikai és biztonsági helyzetet beárnyékolta az M23 lázadás és a KDK keleti részén kialakult válság, így ezt az időszakot követően a diplomáciai kezdeményezések célja a béke helyreállítása volt (a Nagy Tavak régiójával foglalkozó nemzetközi konferencia [Kampala], ENSZ-keretmegállapodás). Ezzel összefüggésben a Tanács júniusban, novemberben és decemberben következtetéseket fogadott el a KDK-ról és a Nagy Tavak régiójáról, amelyekben mély aggodalmának adott hangot a Kivuban fennálló helyzettel kapcsolatban, és elítélte a lázadást. A Tanács emellett konstruktív regionális együttműködésre szólított fel, és szorgalmazta, hogy olyan párbeszédre alapuló megoldást találjanak a válságra, amely a konfliktus gyökerének regionális és országos szintű felszámolására összpontosít. Herman Van Rompuy elnök (szeptemberben és októberben) és a főképviselő/alelnök (júliusban és novemberben) ugyanebben a szellemben kifejezésre juttatta az EU aggályait, és ajánlásokat fogalmazott meg.

Jelenleg két, a biztonsági ágazat reformjával foglalkozó KBVP-misszió működik a KDK területén: az EUSEC RD Congo és az EUPOL RD Congo. 2012 szeptemberében mindkét misszió megbízatását meghosszabbították 2013. szeptember 30-ig, ezt az időszakot pedig egy olyan tizenkét hónapos végső átmeneti szakasz követi, amelynek során a missziók átadják feladataikat.

Az EUSEC RD Congo (a biztonsági ágazat reformjának részeként) tanácsot és segítséget nyújt a KDK védelmi ágazatának reformjához azzal a céllal, hogy a kongói hatóságok demokratikus ellenőrzés alatt álló, a kongói nép biztonságát szavatolni képes védelmi apparátust tudjanak létrehozni⁶⁷. A misszió emellett támogatja a KDK logisztikai képességeinek fejlesztését, és fellép az emberi jogok megsértésének, többek között a nemi erőszaknak a megelőzése érdekében.

⁶⁷ A misszió fő tevékenységei a következők: a kongói védelmi minisztérium és katonai törzs stratégiai szintű támogatása, ideértve a főfelügyeletnek nyújtott támogatást is; az emberi erőforrások kezelésének és irányításának korszerűsítése és megerősítése; a képzési rendszer fejlesztése a katonai akadémiák főparancsnokságának nyújtott támogatás, valamint egy átfogó képzési szakpolitika kialakítása révén.

Az EUPOL RD Congo 2012-ben továbbra is támogatta a biztonsági ágazat reformját a rendfenntartásban és annak az igazságszolgáltatással közös területén azáltal, hogy felügyeletet, mentorálást és tanácsadást biztosított, segítve a Belügy- és Biztonsági Minisztériumot, valamint a *Police Nationale Congolaise*-t a rendőrségi cselekvési terv (*Plan d'Action Triennal Actualisé*) és az ahhoz kapcsolódó jogalkotási keret alkalmazásában. A helyi és nemzetközi erőfeszítésekkel összehangoltan a misszió a rendőrség műveleti képességeinek megerősítéséhez is hozzájárul, többek között mentorálási, ellenőrzési, tanácsadó és képzési tevékenységek révén. A misszió az emberi jogok és a nemi erőszak területén támogatja a büntetlenség elleni küzdelmet, és partnerséget épít ki az UNICEF-fel annak érdekében, hogy fokozza a gyermekek védelmének terén kifejtett tevékenységeit, továbbá megerősíti a rendőrség és az igazságszolgáltatási ágazat közötti kapcsolatokat.

6.4.2. Az ENSZ szakértői csoportja által 2012 júniusában és decemberében készített jelentések megállapították, hogy **Ruanda** támogatást nyújtott a kelet-kongói M23-lázadáshoz. A Tanács ezzel összefüggésben szeptemberben következtetéseket fogadott el a KDK-ról / Ruandáról, amelyekben hangsúlyozta, hogy Ruandának be kell szüntetnie az M23-hoz nyújtott támogatást, egyértelműen el kell ítélnie a lázadást, kötelezettséget kell vállalnia a KDK szuverenitásának és területi integritásának tiszteletben tartására, folytatnia kell az ENSZ szakértői csoportjával való együttműködést, továbbá a KDK-val és a térség többi államával karöltve konstruktív szerepet kell vállalnia a konfliktus kiváltó okait orvosló, fenntartható politikai megoldás kidolgozásában.

6.4.3. A Közép-afrikai Köztársaságban fennálló helyzet továbbra is összetett, némi haladás ugyanakkor megfigyelhető a békefolyamatban. Az összes politikai szereplő visszatért a közvetlen tárgyalásokhoz, és megbeszéléseket kezdtek a választási törvény reformjáról szóló törvénytervezet konszenzusos elfogadása érdekében. Az EU folytatta a Közép-afrikai Köztársaság hatóságaival zajló megerősített politikai párbeszédet. Az EU továbbra is a nemzeti megbékélésre és a békének az országban való megszilárdítására helyezte a hangsúlyt, ami az ECCAS (Közép-afrikai Államok Gazdasági Közössége) által vezetett, a közép-afrikai béke megszilárdítását elősegítő misszió (MICOPAX) támogatásán keresztül és/vagy a jelenlegi DDR-folyamat (lefegyverzés, leszerelés és újrabeilleszkedés) keretében megvalósuló leszerelési műveletek támogatását célzó további finanszírozás mozgósításán keresztül valósul meg.

6.5. DÉL-AFRIKA

6.5.1. Az EU és **Dél-Afrika** közötti ötödik éves csúcstalálkozóra 2012. szeptember 18-án került sor Brüsszelben. A csúcstalálkozó egy intenzív politikai párbeszéddel és mélyreható szakpolitikai együttműködéssel fémjelzett év betetőzése volt. Az év kiemelt eseményei között szerepelt az április 30-án Brüsszelben rendezett 4. politikai és biztonsági konzultáció, a július 17-én Pretoriában tartott 13. közös együttműködési tanács, valamint az augusztus 24-én Pretoriában rendezett 11. miniszteri szintű politikai párbeszéd, amelyen a főképviselő/alelnök és Maite Nkoana-Mashabane dél-afrikai külügyminiszter is részt vett. Mindezek az események lehetővé tették a partnerség jelentős megerősítését, valamint a külpolitikai kérdésekkel kapcsolatos politikai párbeszéd fokozatos elmélyítését. Az ágazati politikákról továbbra is eredményes párbeszédetek folytak, amelyek számos területet érintettek: kereskedelem, fejlesztési együttműködés, környezetvédelem, energia, éghajlatváltozás, oktatás, mobilitás, tudomány és technológia.

A Tanács november 19-én hivatalosan is emberi jogi párbeszédet kezdeményezett az EU és Dél-Afrika között, amelyre éves rendszerességgel kerül majd sor, és az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság releváns kérdéseit érinti majd⁶⁸.

⁶⁸ Az Európai Parlament 2012. szeptember 13-án állásfoglalást fogadott el „Dél-Afrika: Sztrájkoló bányászok lemeszárlása” címmel (P7_TA(2012)0354).

6.5.2. Angola. Miután José Manuel Barroso elnök 2012 áprilisában hivatalos látogatást tett Luandában, 2012. júliusban aláírták az „Angola–EU közös előrelépés” című dokumentumot. A dokumentum megnyitja az utat az ambiciózus politikai partnerség és a fokozott együttműködés előtt. A felek átfogó megbeszélést folytattak a Nagy Tavak régiójában kialakult konfliktusról. Az EU nagyra értékelte az Angola által Bissau-Guineában annak érdekében kifejtett erőfeszítéseket, hogy erőszakmentessé tegye a politikát és hozzájáruljon a kábítószer-kereskedelem elleni küzdelemhez. A 2012 augusztusában rendezett angolai általános választásokat a jelen lévő nemzetközi megfigyelők összességében sikeresnek nevezték. A választásokra az EU szakértői missziót küldött, továbbá több olyan civil társadalmi projektet is finanszírozott, amelyek célja a választások szabadságának és átláthatóságának biztosítása volt. Az EU választási szakértői missziója észlelt néhány hiányosságot a választási folyamat során, és kijelentette, hogy kész támogatni az angolai hatóságokat a hiányosságok kezelésében, hogy a jövőbeli választások során ne merülhessenek fel hasonló aggodalmak.

6.5.3. Malawi. Bingu wa Mutharika elnök halálát követően az EU intenzíven támogatta a vezetői hatalom alkotmányos átadását a korábbi alelnök, Joyce Banda számára, akit április 7-én iktattak be új tisztségébe. Joyce Banda elnökasszony a hivatalba lépése óta számos pozitív lépést tett a jó kormányzás megerősítése és a közbizalom helyreállítása érdekében. Az új kormány teljesen új irányt adott a gazdaságpolitikának és orvosolta az ország jelentősen megromlott emberi jogi helyzetét. Az EU elismeréssel adózott az iránt, hogy Joyce Banda elnökasszony elkötelezett a társadalmi igazságosság és az emberi jogok érvényesítése mellett, és arra biztatta őt, hogy folytassa a gazdaság megszilárdítására és a hosszú távon fenntartható gazdasági növekedés megalapozására törekvő ambiciózus reformpolitikáját (az IMF program elfogadása 2012 augusztusában). Joyce Banda elnökasszony 2012 novemberében részt vett az Európai Fejlesztési Napokon, és találkozott Catherine Ashton főképviselelővel/alelnökkel. 2012-ben újraindult az uniós költségvetés-támogatások folyósítása. 2012 novemberében sikerült elfogadni az alkotmány 2014-ben való módosítására vonatkozó törvényjavaslatot, amelynek célja, hogy az országban háromszintű (elnöki, parlamenti és helyi) választásokat lehessen tartani⁶⁹.

⁶⁹ E választások komoly logisztikai, irányítási és pénzügyi kihívások elé állítják majd az országot. Az EU 2004-ben és 2009-ben megfigyelőként részt vett a legutóbbi két általános választáson, és 2012 decemberében választási megfigyelő missziót küldött Malawiba, hogy értékelje az előrehaladást és tekintse át a 2014. évi választások előkészületeit.

6.5.4. Zimbabwet illetően az EU 2012 februárjában úgy határozott, hogy 51 személyt és 20 szervezetet töröl a vízumtilalommal és a vagyoni eszközök befagyasztásával sújtott személyek és szervezetek jegyzékéből. Az EU arra is kötelezettséget vállalt, hogy hat hónap elteltével felülvizsgálja fejlesztési politikáját, valamint hogy az intézkedéseket átfogó felülvizsgálat tárgyává teszi. Ezt követően 2012 júliusában úgy határozott, hogy felfüggeszti a Cotonoui Megállapodás 96. cikke szerinti fejlesztési együttműködési korlátozások alkalmazását, és a következő Európai Fejlesztési Alap keretében megkezdte egy országstratégiai dokumentum kidolgozását. Ez lehetővé teszi az EU számára, hogy közvetlenül együttműködjön a zimbabwei kormánnyal és rajta keresztül fejtsse ki tevékenységét. Az EU júliusban hangsúlyozta, hogy kész további kiigazítást végezni az intézkedésekkel kapcsolatos politikáján, amennyiben a politikai pártok a Dél-afrikai Fejlesztési Közösség (SADC) menetrendjének megfelelően előrelépéseket tesznek. E tekintetben egy az alkotmányról való békés és hiteles népszavazás fontos mérföldkövet jelentene a demokratikus választások előkészítésében, és okot adna a személyekkel és szervezetekkel szemben hozott, célzott uniós korlátozó intézkedések többségének felfüggesztésére. A Kimberley-folyamat kapcsán az EU ismét vezető szerepet játszott abban, hogy konszenzus alakuljon ki a zimbabwei Marange gyémántbányával kapcsolatos további lépésekről. Kedvező fejlemény, hogy a Kimberley-folyamat novemberben rendezett washingtoni plenáris ülésén döntés született a zimbabwei Marange bányászati területre vonatkozó különleges ellenőrző intézkedések megszüntetéséről. Ezzel elismerték, hogy Zimbabwe jelentős eredményeket ért el a Kimberley-folyamatnak való megfelelés javítása terén. Az EU nagyra értékeli a civil társadalmi koalíció képviselőinek hozzájárulását, és üdvözli Zimbabwe aziránti elkötelezettségét, hogy a bevételek átláthatóságának növelése érdekében további erőfeszítéseket tegyen a Kimberley-folyamatnak való megfelelés biztosítására.

6.5.5. José Manuel Barroso elnök 2012 júliusában hivatalos látogatást tett **Mozambikban**, hogy megerősítse a kétoldalú kapcsolatokat, továbbá megbeszéléseket folytasson az EU és Mozambik közötti együttműködés jövőjéről, valamint egyes multilaterális kérdésekről, különösen a Portugál Nyelvű Országok Közösségével (CPLP), valamint a portugál nyelvű afrikai országokkal és Kelet-Timorral (PALOP-TL) folytatott együttműködésről. Barroso elnök találkozott Armando Guebuzával, Mozambik elnökével, Veronica Nataniel Macamóval, a parlament szóvivőjével és a kormány tagjaival.

7. AMERIKAI KONTINENS

7.1. USA és KANADA

7.1.1. Az Egyesült Államok (USA) továbbra is az EU legfontosabb globális stratégiai partnere. Catherine Ashton főképviselő/alelnök és Hillary Clinton külügyminiszter rendszeres és szoros kapcsolatokat ápolt az egész év során. A főképviselő/alelnök Tom Donilonnal, az USA nemzetbiztonsági tanácsadójával is több alkalommal találkozott. Az EU és az Egyesült Államok 2012-ben az EKSZ minden szintjén határozott és eredményes együttműködést folytatott egymással a külpolitika területén. A felek szorosan összehangolták az észak-afrikai és a közel-keleti reformfolyamathoz nyújtott támogatásukat, a líbiai politikai és humanitárius helyzettel kapcsolatos fellépéseiket, valamint az Iránnal és Szíriával szembeni szankcióikat, továbbá érdemi párbeszédet folytattak a régió hosszú távú kilátásairól. Az E3+3 folyamat keretében és a megerősített szankciókkal összefüggésben Irán továbbra is az együttműködés egyik kulcsfontosságú kérdése volt. Az EU szoros kapcsolatot tartott fenn az USA hatóságaival annak biztosítása érdekében, hogy a mindkét fél szankciókkal kapcsolatos jogszabályai a lehető legnagyobb összhangban legyenek egymással. Az EU és az USA a szíriai menekültekre is kiterjesztette a humanitárius támogatást. A Balkánon is magas szinten együttműködtek mindenekelőtt azzal a céllal, hogy normalizálják a Koszovó és Szerbia közötti kapcsolatokat. A főképviselő/alelnök és Hillary Clinton külügyminiszter október 30–31-én a régióbeli összehangolt szerepvállalás jegyében közös látogatást tett Bosznia-Hercegovinában, Szerbiában és Koszovóban. A keleti partnerség információs és koordinációs csoportjában, valamint a Belarusszal foglalkozó adományozói ülésen való részvétele révén az USA támogatta az EU arra irányuló politikáját, hogy az Unió keleti szomszédságában előmozdítsa a demokratikus és piaci reformokat. Az EU és az USA szorosan együttműködött Ukrajna, Belarusz és Grúzia kapcsán is, az ezekben az országokban rendezett parlamenti választások előtt és után egyaránt⁷⁰. Valamennyi szinten teljes körű politikai párbeszédet folytattak. Az Ázsia irányában történő amerikai elmozdulás lehetőséget nyújtott közös tevékenységek kifejtésére a régióban, különösen Dél-, Délkelet- és Észak-Ázsiában. A fejlesztés területét is érdemi párbeszéd és együttműködés jellemezte: az EU és az USA a rezilienciára és az élelmiszerbiztonságra, a millenniumi fejlesztési célok jövőjére, valamint a biztonság és a fejlesztés közötti kapcsolatokra összpontosított. Mivel közös feladat, hogy új forrásokat találjunk a növekedés és munkahelyteremtés számára, az EU és az USA tovább kereste a gazdasági kapcsolatok szorosabbra fűzésének lehetőségeit⁷¹. A munkahelyteremtéssel és a növekedéssel foglalkozó magas szintű

⁷⁰ Lásd pl. a főképviselő/alelnöknek és Hillary Clinton külügyminiszternek a *The New York Times*-ban október 24-én megjelent közös véleményét Ukrajnáról.

⁷¹ Az Európai Parlament 2012. október 23-án állásfoglalást fogadott el az Egyesült Államokkal folytatott kereskedelmi és gazdasági kapcsolatokról (P7_TA(2012)0388).

munkacsoport a június 19-én kiadott időközi jelentésében elismerte, hogy az Atlanti-óceán két partján egy átfogó transzatlanti kereskedelmi és beruházási megállapodás révén lehetne a leghatékonyabban támogatni a munkahelyteremtést, valamint ösztönözni a növekedést és a versenyképességet. Az EU–USA Energiatanács december 5-i brüsszeli ülésének témája az volt, hogy a földgáz- és kőolaj-ellátási források és útvonalak diverzifikációja révén miként lehetne megvalósítani az energiabiztonságot. A megbeszélésen hangsúlyt fektettek továbbá a dekarbonizáció folytatására és az energiahatékonyság növelésére. Az EU és az USA a válságkezelés területén is hatékony együttműködést folytatott: az USA közvetlenül részt vesz a koszovói válságkezelési KBVP-műveletben (EULEX), és támogatást nyújtott a Száhil övben és az Afrika szarva térségben kifejtett uniós tevékenységekhez. Ugyancsak megemlítendő az Indiai-óceánon tevékenykedő haditengerészeti erők (az „Egyesített Erők 151” [Combined Task Force 151] és az Atalanta-művelet) közötti példaértékű együttműködés. A KBVP keretében fennálló partnerségeknek az EKSZ általi áttekintéséhez hozzájárulva az USA jelezte, hogy véleménye szerint szorosabbá kellene tenni az EU és a NATO közötti kapcsolatokat. A jogérvényesülés, a szabadság és a biztonság területén is gyümölcsöző volt az együttműködés. A bűnüldözés területén sikerült újabb előrelépést elkönyvelni az adatvédelmi keretmegállapodásra irányuló tárgyalásokban, amit a június 21-én kiadott közös EU–USA miniszteri nyilatkozat is tanúsít. Július 1-jén hatályba lépett az utasnyilvántartási adatokra vonatkozó új EU–USA megállapodás. December 5-én a két fél miniszteri szinten globális szövetséget kezdeményezett a gyermekek online szexuális zaklatása ellen; a szövetség létrehozása a számítástechnikai bűnözés elleni küzdelem iránti közös elkötelezettség bizonyítéka is egyben.

7.1.2. Az Unió és **Kanada** közötti kapcsolatokat 2012-ben egy sor olyan tárgyalás fémjelezte, amelyek a média kitüntetett figyelmét élvezték. Ezek közt említendők mindenekelőtt az 1976. évi keretmegállapodás korszerűsítéséről folytatott tárgyalások, illetve az átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodásra irányuló tárgyalások. Az említett keretmegállapodás korszerűsítését mindkét fél már 2013-ban tető alá szeretné hozni. Az új stratégiai partnerségi megállapodás – jogilag kötelező erejű eszközként – magában foglalja majd a politikai párbeszédet, a közös kötelezettségvállalásokat, az olyan közös értékeket, mint az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság, a tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelmet, a Nemzetközi Büntetőbíróság népszerűsítését, valamint a terrorizmus elleni küzdelmet. Emellett keretet biztosít majd a nemzetközi béke és biztonság vonatkozásában jelenleg is folyó együttműködés számára. Rendkívül jelentős előrelépést sikerült elérni továbbá az utasnyilvántartási adatokra vonatkozó új megállapodás tárgyalási folyamatában. A megállapodás megkötésére várhatóan 2013-ban kerül sor. Az Unió 2012-ben teljes körű politikai párbeszédet folytatott Kanadával. A főképviselő/alelnök április 18-án Brüsszelben fogadta John Baird külügyminisztert. Kanada folytatta az EU Afganisztánban és a palesztin területeken működő KBVP-missziójához nyújtott hozzájárulását. Az Iránnal és Szíriával szembeni korlátozó intézkedések kérdésében is szoros volt az együttműködés.

7.2. LATIN-AMERIKA és A KARIB-TÉRSÉG (LAC)

TÖBBOLDALÚ EGYÜTTMŰKÖDÉS

7.2.1. BIREGIONÁLIS KAPCSOLATOK (LAC)

A Latin-Amerikával és a Karib-térsséggel fennálló kapcsolatok 2012 folyamán tovább erősödtek.

Újabb előrelépés történt a 2010. évi madridi csúcstalálkozó eredményeinek a gyakorlatba való átültetésében: a felek aláírták mind a Közép-Amerikával kötendő társulási megállapodást, mind pedig a Kolumbiával és Peruval kötendő kereskedelmi megállapodást⁷². Az EU–LAC alapítvány megkezdte működését, és munkatervének megfelelően végzi tevékenységeit. A Latin-amerikai Beruházási Keret az elmúlt év folyamán is a régióbeli beruházások támogatása hatékony eszközének bizonyult, és hasonló eszközt (Karib-térsségi Beruházási Keret) indítottak a Karib-térsség számára is. Folytatódott a madridi cselekvési terv végrehajtása. 2012-ben ugyanakkor lassult a társulási megállapodásra irányuló EU–Mercosur tárgyalások üteme, ezért a felek erőfeszítéseket tesznek azok felélénkítésére.

Folytatódott az EU és a LAC állam-, illetve kormányfői részvételével megrendezésre kerülő **santiagói csúcstalálkozó** előkészítése⁷³.

⁷² Az Európai Parlament 2012. június 13-án állásfoglalást fogadott el az EU, valamint Kolumbia és Peru közötti kereskedelmi megállapodásról (P7_TA(2012)0249), 2012. december 11-én pedig az egyrészről az Európai Unió és tagállamai, másrészről Közép-Amerika közötti társulás létrehozásáról szóló megállapodás megkötéséről szóló tanácsi határozattervezetről (P7_TA(2012)0478). Az Európai Parlament emellett 2012. június 12-én állásfoglalást fogadott el a Latin-Amerikával való új fejlesztési együttműködés meghatározásáról (P7_TA(2012)0235), 2012. május 24-én pedig Venezuela Emberi Jogok Amerikaközi Bizottságából való lehetséges kilépéséről (P7_TA(2012)0227).

⁷³ Az EU–LAC csúcstalálkozók 1999-es elindítása óta a 2013. január 26–27-én megrendezett csúcstalálkozó volt a hetedik ilyen alkalom, de az első olyan, amelyen a CELAC – Latin-amerikai és Karibi Államok Közössége – volt az EU partnere. A csúcstalálkozó jó alkalom volt arra, hogy egyértelmű jelét adjuk az EU Latin-Amerika és a Karib-térsség iránti politikai elkötelezettségének; rámutassunk gazdaságaink egymástól való függésének mértékére; kiemeljük, hogy az uniós beruházások milyen fontos hozzájárulást nyújtanak a régió gazdasági és társadalmi fejlődéséhez; hangsúlyozzuk annak jelentőségét, hogy az ilyen beruházásoknak a régióba vonzása érdekében megszűnjön a protekcionizmus, valamint stabil és átlátható szabályozási keret álljon rendelkezésre; felhívjuk a figyelmet a Peruval és Kolumbiával kötendő többoldalú szabadkereskedelmi megállapodás, a Közép-Amerikával kötendő társulási megállapodás és a Karib-térsséggel fennálló új közös stratégia jelentőségére, továbbá annak fontosságára, hogy haladjanak a Mercosur-tárgyalások; támogassuk a latin-amerikai kontinens regionális integrációját; megállapodást érjünk el egy nagy horderejű közös nyilatkozatról, valamint két új ágazatnak (a nemek közötti egyenlőség és a beruházások) az EU–CELAC cselekvési tervbe való felvételéről, és eközben e cselekvési terv felülvizsgálata során feltérképezzük annak lehetőségét, hogy miként lehetne új, mindkét térsség számára jelentőséggel bíró olyan területeket lefedő fejezeteket a cselekvési tervbe beemelni, mint például a felsőoktatás, a közbiztonság, az élelmezésbiztonság és a táplálkozás.

Magas szintű és szakértői találkozók keretében tovább folytatódott a **migrációval és a kábítószerekkel kapcsolatos EU–LAC strukturált párbeszéd.**

Az **EU–Mercosur** társulási megállapodás vonatkozásában két tárgyalási fordulóra került sor (egy Brüsszelben, egy pedig Brazíliavárosban), amelyeken további előrelépés történt. A Brazíliavárosban rendezett tárgyalási fordulót követően a két fél megállapodott abban, hogy a 2013 januárjában Santiagóban megrendezésre kerülő EU–CELAC csúcstalálkozón politikai szintű megbeszélést tartanak a kérdésről.

Az egyre növekvő erőszak miatt a biztonság és a jogérvényesülés a **Közép-Amerikával** folytatott uniós politikai párbeszéd és együttműködés prioritásai közé tartozott 2012 folyamán, kétoldalú és regionális szinten egyaránt. Az EU az együttműködés különböző eszközei révén igyekezett megoldást találni erre a problémára, továbbá támogatást nyújtani mind a biztonság, a jogérvényesülés és az emberi jogok területét érintő reformokhoz, mind pedig az erőszaknak különösen a fiatalok körében történő társadalmi megelőzését célzó szakpolitikákhoz. Az EU emellett hozzájárult a lőfegyverek Közép-Amerikában és a szomszédos országokban történő tiltott felhalmozása és kereskedelme elleni küzdelemhez.

A Karib-térsggel való párbeszéd folytatása és elmélyítése továbbra is prioritás maradt, és 2012-ben politikai párbeszédre került sor az EU és az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok karibi csoportjának fóruma (CARIFORUM) között.

A CARIFORUM és az EU tagállamai 2012 novemberében véglegesítették és elfogadták az EU–karibi közös partnerségi stratégiát, amelynek vázát még az EU–CARIFORUM 2010. évi csúcstalálkozón fogadtuk el. A stratégia kiemeli, hogy az EU-nak és a Karib-térsegnak a közös érdekű ügyekben egyesíteniük kell erejüket a nemzetközi szintén. Az egyik legfőbb ilyen ügy a biztonság; ennek megfelelően egy a biztonsági ágazatra vonatkozó programot indítottunk, amelynek célja a regionális biztonsági szervezeteket érintő és a bűnmegelőzés terén való kapacitásépítés, és amely 10 millió euró összegű finanszírozásban részesül a regionális programból.

7.2.2. EURO–LATIN-AMERIKAI PARLAMENTI KÖZGYŰLÉS (EuroLat). Az EuroLat továbbra is jelentős hozzájárulást nyújtott a biregionális szakpolitikák meghatározásához, és szorosan figyelemmel kísérte a latin-amerikai és az uniós fejleményeket. A végrehajtó testület, valamint a politikai, a gazdasági és a szociális kérdésekkel foglalkozó bizottságok 2012 folyamán is üléseztek. Ezek az ülések lehetővé tették, hogy intenzív párbeszédet folytassanak az EU–LAC stratégiai partnerség kulcsfontosságú kérdéseiről, ideértve a globális gazdaságot, a szabadkereskedelmi és társulási megállapodásokat, a migrációt és a biztonsággal kapcsolatos kérdéseket. Az üléseken alkalom nyílt a 2013. január 23–25-én Santiago de Chilében megrendezett VI. EuroLat közgyűlés előkészítésére is.

KÉTOLDALÚ EGYÜTTMŰKÖDÉS

7.2.3. BRAZÍLIA⁷⁴. A magas szintű politikai párbeszéd 2012-ben jelentősen intenzívebbé vált, mivel két miniszteri ülést is tartottak, az egyiket Brazíliában a főképvisező/alelnök 2012. február 6–7-i látogatása alkalmával, a másikat pedig New Yorkban az ENSZ 2012. szeptember 25-i Közgyűlése alkalmával. Az év folyamán José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke és 7 európai biztos is látogatást tett Brazíliában. 2012-ben került először megrendezésre Brazíliában a politikai igazgatók szintjén folytatott politikai párbeszéd. A Brazíliavárosban tartott találkozó további lehetőséget kínált a kül- és biztonságpolitikáról folytatott párbeszéd elmélyítésére. Folytatódtak a rendszeres emberi jogi konzultációk, amelyek nyomán konkrét eredmények is születtek, például a felek megállapodtak arról, hogy megerősítik az Emberi Jogi Tanácson belüli koordinációjukat és együttműködésüket, továbbá kötelezettséget vállaltak arra, hogy háromoldalú együttműködési tevékenységeket végeznek annak érdekében, hogy támogassák a harmadik országokat az időszakos egyetemes emberi jogi helyzetértékelés ajánlásainak végrehajtásában. Az EU és Brazília együtt folytatta a 2012–2014-es közös cselekvési terv végrehajtására irányuló munkát. A jelenleg zajló párbeszédek száma elérte a harmincat, mivel olyan új témákról is párbeszédet kezdtek, mint az általános ENSZ-kérdések, illetve a kábítószeres a „Béke és biztonság” fejezet keretében. A Válságkezelési és Tervezési Igazgatóság igazgatója szeptemberben részt vett a Rióban megrendezett IX. *Forte de Copacabana* nemzetközi biztonsági konferencián. Emellett magas rangú tisztviselőkkel is találkozott, hogy rendszeresebb párbeszédet indítson a biztonságról, a védelemről és a válságkezelésről, továbbá hogy tárgyalásokat folytasson egy olyan részvételi keretmegállapodásról, amely megkönnyítené Brazíliának az EU által vezetett válságkezelési műveletekben való jövőbeli részvételét.

⁷⁴ 2012-ben az elnökök eltérő időbeosztása miatt nem került megrendezésre az éves csúcstalálkozó, amelyet 2013. januárra halasztottak, így megrendezésére a santiagoói EU–CELAC csúcstalálkozóval párhuzamosan került sor. A 2013. évi csúcstalálkozót megtartják, és várhatóan októberben kerül rá sor.

7.2.4. MEXIKÓ. A főképviselő/alelnök 2012. februári első hivatalos mexikói látogatása, valamint az annak keretében megrendezett EU–Mexikó vegyes tanács megalapozta a Mexikóval mint hasonló elképzelésekkel rendelkező stratégiai partnerrel fenntartott kapcsolatok további megerősítését. 2012-ben fokozódott az EU és Mexikó között annak érdekében folytatott koordináció, hogy különösen a G20-csoport összefüggésében közös álláspontot alakítsanak ki olyan kérdésekben, mint például az éghajlatváltozás és a gazdasági liberalizáció. A Los Cabosban június 17-én megtartott EU–Mexikó csúcstalálkozón Herman Van Rompuy elnök, José Manuel Barroso elnök és Felipe Calderón elnök biztonsági és multilaterális kérdéseket vitattak meg, különös tekintettel a gazdasági válságra, valamint a gazdasági partnerségi, politikai koordinációs és együttműködési megállapodás esetleges felülvizsgálatára. 2012 októberében rendezték meg az emberi jogi kérdésekkel foglalkozó, magas szintű kétoldalú párbeszéd harmadik fordulóját. Ennek középpontjában mindenekelőtt a Mexikó által a belső kihívások kezelése érdekében tett erőfeszítések és a szövetségi kormány által a nemzetközi kötelezettségekkel összhangban vállalt reformok álltak. A párbeszédet az EU részéről Sztávrosz Lambrinídisz uniós emberi jogi különleges képviselő elnökölte.

7.2.5. VENEZUELA. Október 7-én általános választásokat tartottak az országban. A békésen lezajlott választások a hivatalban lévő elnök, Hugo Chavez győzelmét hozták, aki jelentős fölényrel előzte meg ellenfelét, Henrique Caprilest. Az Unió nem kapott felkérést választási megfigyelő misszió telepítésére.

7.2.6. PARAGUAY. A paraguayi kongresszus június 22-én – felelősségrevonási eljárást követően – elmozdította hivatalából Fernando Lugo elnököt. Helyét az addigi alelnök, Federico Franco vette át. A történések feszültséget generáltak regionális szinten, aminek következtében felfüggesztették az ország UNASUR-on és MERCOSUR-on belüli tagságát. A főképviselő/alelnök 2012 decemberében a paraguayi kormány kérését követően úgy határozott, hogy választási megfigyelő missziót küld az országba a 2013 áprilisára kitűzött általános választások figyelemmel kísérésére.

7.2.7. KUBA. A Külügyek Tanácsa 2012. november 19-én megbeszéléseket folytatott az EU és Kuba közötti kapcsolatok jövőjéről. A megbeszélések után a főképviselő/alelnök arra az elhatározásra jutott, hogy megbízza a Bizottság illetékes szolgálatait, hogy kezdjenek hozzá egy esetleges jövőbeli, politikai párbeszédre és együttműködésre szóló EU–Kuba megállapodás tárgyalási irányelveinek a kidolgozásához. A kubai hatóságokkal tartott találkozók az Unió valamennyi szinten felvetette az emberi jogok kérdését, Brüsszelben és Havannában egyaránt.

7.2.8. HAITI. Az EU – ígéretének megfelelően – 2012-ben is folytatta Haiti újjáépítésének és gazdasági fellendítésének támogatását. Az EU a 2010. márciusi New York-i adományozói konferencián felajánlott 522 millió euró mintegy 85%-ára tett eddig kötelezettségvállalást. Laurent Lamothe miniszterelnökké történt kinevezése 2012 májusában, valamint az új kormány megalakulása valamelyest stabilizálta az ország politikai helyzetét. Az EU támogatja a Martelly elnök által elindított politikai és közigazgatási reformprogramot, amelynek célja a demokratikus mechanizmusok konszolidálása, Haiti közigazgatási kapacitásának újjáépítése, valamint az uniós és nemzetközi támogatás hatékonyabb felhasználása. Andris Piebalgs biztos 2012 márciusában látogatást tett Haitin, Martelly elnök pedig 2012 novemberében meglátogatta az EU intézményeit. Ezek az események az együttműködési és a szakpolitikai területeken is elősegítették az EU és Haiti közötti párbeszéd megújítását és megerősítését. Az ENSZ Biztonsági Tanácsában Haiti biztonsági helyzetéről 2012 októberében tartott vitán az EU üdvözölte az ENSZ főtitkáranak jelentését a MINUSTAH-ról, amely többek között azt tartalmazta, hogy a MINUSTAH hatásköreit a demokratikus stabilitás és a biztonság megszilárdítására irányuló folyamat keretében fokozatosan átadják majd a haiti hatóságoknak.

7.2.9. SURINAME. 2012-ben megkezdődött a Cotonoui Megállapodás 8. cikkében előírt politikai párbeszéd, amely egy sor kérdésre kiterjed, ideértve egyebek mellett az emberi jogokat, a gazdasági válságot és a fejlesztési együttműködést.

7.2.10. AZ ANDOK ORSZÁGAI. Kolumbiában évek óta a kormány és a FARC között októberben megkezdett hivatalos béketárgyalások kecsegtetnek a legjobb eséllyel arra, hogy az országban véget érjen az öt évtizede húzódó konfliktus. Az EU politikailag támogatja a békefolyamatot (lásd a főképvisező/alelnök augusztusi és szeptemberi nyilatkozatát), és kijelentette, hogy készen áll támogatást nyújtani egy esetleges békeszerződés végrehajtásához. A béke nemcsak Kolumbia számára tenné lehetővé fejlődési potenciáljának kiaknázását, de a szélesebb értelemben vett régió biztonságát és stabilitását is szavatolná. A főképvisező/alelnök decemberben nyilatkozatot tett közzé, amelyben aggályainak adott hangot a katonai büntető igazságszolgáltatás hatáskörének Kolumbiában történő kiterjesztésével kapcsolatban. A Kolumbiával és **Peruval** kötött többoldalú kereskedelmi megállapodásnak várhatóan kedvező hatása lesz a biztonságra is. A kereskedelmi megállapodás új lehetőségeket fog teremteni a fenntartható fejlődésre, és elő fogja mozdítani a kormány azon erőfeszítéseit, amelyek a társadalmi kohézió növelésére, valamint a bányászattal és a régió egyik fő biztonsági kihívását jelentő kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatos illegális tevékenységek elleni küzdelemre irányulnak. A júniusban aláírt és az Európai Parlament által decemberben jóváhagyott megállapodás elfogadása felé tett előrelépés újabb lendületet adott a két országgal fennálló kapcsolatoknak. Ollanta Humala perui elnök júniusban tett első ízben látogatást az EU intézményeinél. Peruban és **Bolíviában** fokozódtak a bányászati ágazatot érintő társadalmi konfliktusok, a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás területéhez kapcsolódó kihívások pedig az Andok országaival folytatott politikai párbeszéd egyik kulcsfontosságú kérdésévé váltak. Az EU támogatja, hogy Bolíviában új törvényt fogadjanak el a társadalmi konzultációról. **Ecuador** északi határterületén az EU támogatást nyújt a válságmegelőzési és konfliktuskezelési tevékenységekhez, valamint a kiszolgáltatott helyzetű emberek jogainak védelméhez. Sebastián Piñera **chilei** elnök novemberi látogatása jó alkalom volt arra, hogy megünnepeljük a társulási megállapodás sikeres végrehajtásának tíz évét, továbbá hogy megvitassuk a például a válságkezelés és az éghajlatváltozás elleni küzdelem terén fennálló kapcsolataink elmélyítésének lehetőségeit. Chile továbbra is részt vett az EUFOR ALTHEA műveletben. Előrelépés történt az uniós válságkezelési műveletekben való chilei részvétel megkönnyítését célzó keretmegállapodásról (részvételi keretmegállapodás) szóló tárgyalások terén is. Végezetül az EU 2012-ben is szoros együttműködést folytatott az Andok régiójával a kábítószer- és a kábítószer-kereskedelem elleni küzdelem terén, konkrét szakpolitikai párbeszédet folytatott az **Andok Közösséggel**, valamint Bolíviával és Peruval (novemberben), és együttműködési programjai keretében változatlanul támogatta a kábítószer elleni politikák végrehajtását.

B. A VESZÉLYEK ÉS GLOBÁLIS KIHÍVÁSOK KEZELÉSE

1. A TÖMEGPUSZTÍTÓ FEGYVEREK ÉS HORDOZÓESZKÖZEIK ELTERJEDÉSE ELLENI KÜZDELEM / HAGYOMÁNYOS FEGYVEREK

A nonprolifерáció és a leszerelés 2012-ben is az EU külpolitikájának szerves részét képezte, hozzájárulva ezzel az európai biztonsági stratégia hatékony végrehajtásához⁷⁵.

A Lisszaboni Szerződés adta új lehetőségeket felhasználva lépések történtek az uniós intézmények közötti, valamint az uniós intézmények és a tagállamok közötti koordináció, továbbá a harmadik országokkal és a nemzetközi partnerekkel való koordináció további megerősítésére. Kiemelt feladatot jelentett az EU rendelkezésére álló mindazon eszközök egybefogása, amelyekkel garantálható az egymást kiegészítő jelleg és a koherencia. Az EU továbbra is támogatta a vonatkozó nemzetközi szerződésekhez és eszközökhöz való egyetemes csatlakozást, valamint e szerződések és eszközök teljes körű és hatékony végrehajtását. Az Unió változatlanul előmozdította, hogy az EU és a harmadik államok közötti megállapodások egészüljenek ki a tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelemről, valamint a kézi- és könnyűfegyverekről szóló záradékokkal. 2012-ben Afganisztánnal, Ausztráliával, Azerbajdzsánnal, Bruneivel, Grúziával, Kanadával, Kazahsztánnal, Malajziával, Örményországgal, Szingapúrral, Új-Zélanddal és a MERCOSUR-ral folytak tárgyalások ilyen záradékokat tartalmazó megállapodásokról.

⁷⁵ Az e területen folyó különböző tevékenységekben való uniós szerepvállalásra több idevágó stratégiai dokumentum alapján került sor. Ezek a következők: a 2003. évi európai biztonsági stratégia; a tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni 2003. évi uniós stratégia; a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök elterjedése elleni küzdelemre irányuló 2008. évi új uniós cselekvési irányvonalak; a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszeres tiltott felhalmozása és kereskedelme elleni küzdelmet célzó 2005. évi uniós stratégia; valamint a hagyományos fegyverek kivitelének ellenőrzéséről szóló 2008. évi közös álláspon.

1.1. A TÖMEGPUSZTÍTÓ FEGYVEREK ELTERJEDÉSE ELLENI KÜZDELEM

1.1.1. Atomsorompó-szerződés Az Unió 2012-ben jelentős erőfeszítéseket tett az atomsorompó-szerződés 2010. évi felülvizsgálati konferenciáján elfogadott cselekvési terv végrehajtására, majd jelentést tett az atomsorompó-szerződés felülvizsgálati konferenciáját előkészítő bizottságnak (Bécs, 2012. április 30–május 11.) az e tekintetben folytatott tevékenységeiről. Az EU négy nyilatkozatot tett a következők szerint: egy általános nyilatkozat és három nyilatkozat az atomsorompó-szerződés három pillérére – vagyis a nonprolifерációra, a leszerelésre és a nukleáris energia békés célú felhasználására – vonatkozóan. Két uniós munkadokumentum benyújtására is sor került: az egyik az atomsorompó-szerződés 2010. évi felülvizsgálati konferenciáján elfogadott következtetések és a követő intézkedésekre irányuló ajánlások végrehajtásáról szól, a másik pedig a nukleáris technológia békés célú felhasználásáról. Az EU a nonprolifерációval foglalkozó szellemi műhelyeknek a KKBP keretében támogatott uniós konzorciumán keresztül 2012 novemberében egy második sikeres „Track 2” szemináriumot rendezett a tömegpusztító fegyverektől mentes közkeleti övezet létrehozásáról⁷⁶. Az eseményen közel 140 szakember vett részt az EU-ból, a régió országaiból, harmadik országokból, valamint az érintett nemzetközi intézményektől, hogy hozzájáruljanak az ENSZ főtitkára, az Oroszországi Föderáció, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok által összehívandó helsinki konferencia előkészítéséhez.

Az Unió által Irán és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság vonatkozásában eszközölt erőfeszítéseket a jelentés A. szakaszának megfelelő fejezete mutatja be.

⁷⁶ (A Tanács 2012. július 23-i 2012/422/KKBP határozata.)

1.1.2. Átfogó Atomcsend Szerződés (CTBT) Az EU folytatta az Átfogó Atomcsend Szerződés hatálybalépésének előmozdítását, és további támogatást nyújtott az Átfogó Atomcsend Szerződés Szervezetének (CTBTO) Előkészítő Bizottsága által végzett tevékenységekhez. A Tanács 2012. november 13-án új határozatot⁷⁷ fogadott el, hogy a KKBP költségvetéséből további mintegy 5,2 millió euró összegű pénzügyi támogatást nyújtson a CTBTO-nak az Előkészítő Bizottság felügyeleti és ellenőrzési kapacitásának megerősítése céljából. A pénzügyi támogatást fokozott diplomáciai tevékenység egészítette ki és erősítette meg⁷⁸. A hatodik miniszteri ülésen (New York, 2012. szeptember 27.) az EU a CTBT-t támogató nyilatkozatot tett.

1.1.3. Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) Az Unió különböző eszközök révén továbbra is támogatta a bécsi székhelyű Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) munkáját⁷⁹. 2012-ben a Stabilitási Eszközön keresztül további, 20 millió euró összegű pénzügyi támogatást nyújtott az alacsony dúsítású uránt tartalmazó üzemanyagbank létrehozására irányuló NAÜ-projekthez, és jelezte, hogy kész a KKBP-költségvetéséből további támogatást biztosítani az előkészítés alatt álló projekt számára. Az Unió emellett további 5 millió euró összeggel támogatta az ausztriai Seibersdorfban található, NAÜ-biztosítékokat vizsgáló laboratórium korszerűsítését. A NAÜ számára nyújtott támogatás elsődleges célja annak biztosítása, hogy amikor harmadik országok nukleáris tevékenységeket végeznek, akkor erre a legmagasabb szintű nukleáris védelmi és biztonsági előírások, valamint a nukleáris biztosítéki rendszer tiszteletben tartásával kerüljön sor. Az Unió és tagállamai ezért a békés célú felhasználással kapcsolatos (az energiaágazaton belüli és azon kívüli) tevékenységekhez is hozzájárulnak, részben a NAÜ-n keresztül, évi mintegy 150 millió euró összeggel. Az EU és a NAÜ 2012-ben is szoros együttműködést folytatott egymással az iráni nukleáris kérdést illetően.

⁷⁷ 2012/699/KKBP határozat.

⁷⁸ Politikai párbeszéd, *démarche*-ok, valamint az ENSZ-közügyülésnek a nukleáris kísérletek elleni nemzetközi nap alkalmából tartott informális plenáris ülésen, illetve a „CTBT barátai” és a XIV. cikk szerinti koordinátorok által szervezett, 2012. szeptemberi New York-i miniszteri ülésen tett nyilatkozatok.

⁷⁹ Az Unió változatlanul a NAÜ Nukleáris Biztonsági Alapjának egyik legfontosabb adományozója, és mint ilyen, több mint 80 afrikai, közel-keleti, latin-amerikai és ázsiai országot támogat. 2004 óta összesen több mint 30 millió euró összegű hozzájárulást nyújtott.

1.1.4. Az EU folytatta a vegyifegyver-tilalmi egyezmény (CWC) egyetemessé tételére irányuló törekvéseit, és a konkrét projektek támogatását célzó új tevékenységek előmozdítását. A Tanács 2012. március 23-án új határozatot fogadott el a Vegyifegyver-tilalmi Szervezet (OPCW) által folytatott tevékenységek támogatásáról. A CWC 2013 áprilisára tervezett harmadik felülvizsgálati konferenciájának előkészítéseként az EU megkezdte a munkát egy közös álláspont kialakítására vonatkozóan, hangsúlyozva, hogy a lehető leghamarabb az összes vegyi fegyvert maradéktalanul meg kell semmisíteni, és biztosítani kell a CWC hatékony nemzeti végrehajtását és teljes körű egyetemessé tételét. Az EU mélységes aggodalmának adott hangot a Szíria vegyifegyver-készlete által a nemzetközi békére és biztonságra nézve jelentett fenyegetéssel kapcsolatban.

1.1.5. A biológiai- és toxinfegyver-tilalmi egyezmény (BTWC) 2011. december 5. és 22. között Genfben megrendezett 7. felülvizsgálati konferenciáját követően, valamint a Tanács által 2011. július 18-án elfogadott hivatalos közös álláspont alapján az EU aktív szerepet vállalt a 2012–2015-ös időszakra vonatkozó ülészakközi program végrehajtásában azáltal, hogy uniós nyilatkozatokat adott ki és munkadokumentumokat készített a segítségnyújtásról és az együttműködésről (X. cikk), valamint a tudományos és technikai fejlődésből eredő kockázatok csökkentését célzó intézkedésekről. Az EU emellett 2012. július 23-án új tanácsi határozatot fogadott el a BTWC támogatása érdekében, és továbbra is tevékenyen részt vett a biológiai biztonság és a biológiai védelem javításának támogatásában.

1.1.6. Exportellenőrzések Ami az export-ellenőrzési eljárások területét illeti, az EU a harmadik országok állami tisztviselői készségeinek és kapacitásainak megerősítését célzó 2008. évi tanácsi együttes fellépés révén 2012-ben is támogatta az 1540., az 1673. és az 1810. sz. ENSZ BT-határozat végrehajtását. Az EU a kettős felhasználású termékek kivitele ellenőrzésének témájával foglalkozó tájékoztatási programja révén – melyet a Stabilitási Eszköz hosszú távú komponense keretében finanszírozott – az elmúlt öt évben 28 országban és 17 millió euró értékben mozdított elő export-ellenőrzési tevékenységeket azzal az egyértelmű céllal, hogy lelassítsa a tömegpusztító fegyverek elterjedésének folyamatát.

1.1.7. A ballisztikus rakéták elterjedése elleni hágai magatartási kódex (HCoC) támogatásáról szóló 2008-as tanácsi határozat értelmében megkezdett munka folytatásának biztosítása érdekében a Tanács új határozatot fogadott el a HCoC támogatásáról (elsősorban a magatartási kódexet alá nem író államok bevonásáról), valamint általánosságban a rakéták elterjedése elleni küzdelemről. A határozat alapján az EU az ENSZ-közgyűlés Első Bizottsága 2012. október 17-i ülésének alkalmával New Yorkban tájékoztató rendezvényt szervezett a kódexet aláíró és alá nem író országok számára⁸⁰.

1.1.8. A Stabilitási Eszköz – ezen belül is a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris (CBRN) anyagokhoz kapcsolódó kockázatok enyhítését célzó rész – keretében jó ütemben haladt előre a **CBRN kiválósági központok** létrehozása a célrégiókban. Az első ilyen központok most nyílnak meg a következő régiókban: 1. Észak-Afrika (Algír); 2. Afrika atlanti-óceáni régiója (Rabat); 3. a Közel-Kelet (Amman); 4. Délkelet-Európa–Dél-Kaukázus–Moldovai Köztársaság–Ukrajna (Tbiliszi); 5. Délkelet-Ázsia (Manila); 6. a szubszaharai Afrika (Nairobi); 7. Közép-Ázsia (Taskent); valamint 8. az Öböl-menti Együtműködési Tanács országai. E központok meg is kezdték működésüket. Feladatuk, hogy megerősítsék a regionális és nemzetközi együttműködést a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris kockázatokkal kapcsolatosan, függetlenül azok eredetétől⁸¹.

1.1.9. Harmadik országokkal tartott intenzív konzultációi keretében az EU folytatta a világűrben folytatott tevékenységekkel kapcsolatos bizalomépítés és átláthatóság növelését célzó nemzetközi magatartási kódex tervezetének kidolgozása tekintetében végzett munkát.

⁸⁰ Az Unió ezen túlmenően a 2013 elején tartandó rendezvények megszervezéséhez is hozzálátott. Ilyen esemény volt például a HCoC aláírásának tizedik évfordulójáról való megemlékezés, melyre Bécsben került sor.

⁸¹ Az ENSZ Biztonsági Tanácsa a 2012. április 19-i elnökségi nyilatkozatában üdvözölte e központok létrehozását.

1.2. HAGYOMÁNYOS FEGYVEREK

1.2.1. Exportellenőrzések A hagyományos fegyverek exportjának ellenőrzésére szolgáló tagállami politikákra nézve továbbra is a katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályokat meghatározó 2008. decemberi tanácsi közös álláspont volt az irányadó. A hagyományos fegyverek kivitelével foglalkozó munkacsoport (COARM) 2012-ben felülvizsgálta a közös álláspontot. A felülvizsgálat előzetes értékelése keretében megerősítést nyert, hogy a közös álláspont megfelelő eszköz az uniós tagállamok fegyverkiviteli politikáinak közelítéséhez, és azonosították azokat a végrehajtással kapcsolatos tevékenységi területeket, amelyeken a következő hónapok során kezdődik majd meg a munka. A Tanács és az EKSZ 2012-ben is folytatta az Európai Parlamenttel és a civil társadalommal az exportellenőrzési politikák terén folytatandó mélyreható párbeszéd kialakítására irányuló munkát.

Az EU az elmúlt években jelentős diplomáciai és pénzügyi erőforrásokat fordított tájékoztatási tevékenységekre, hogy ezáltal felelősségteljes és átlátható fegyverkivitel-ellenőrzési rendszerek bevezetésére ösztönözze a harmadik országokat. Az EU 2012 novemberében kötelezettséget vállalt a tájékoztatási tevékenységek fokozására, mivel elfogadta a 2012. november 19-i 2012/711/KKBP tanácsi határozatot, amely a 2013. és 2014. év tekintetében összesen 1,86 millió eurót különít el e célra.

Az EU 2012-ben teljes mértékben részt vett a **fegyverkereskedelmi szerződésről** szóló tárgyalásokon⁸², tevékeny szerepet vállalva az előkészítő bizottság 2012. februári ülésének és a 2012. júliusi diplomáciai konferenciának a munkájában. Az EU emellett világszerte kiemelkedően aktív tájékoztatási tevékenységet fejtett ki⁸³.

⁸² Az Európai Parlament 2012. június 13-án állásfoglalást fogadott el az ENSZ fegyverkereskedelmi szerződéséről folyó tárgyalásokról (P7_TA(2012)0251).

⁸³ A fegyverkereskedelmi szerződésre vonatkozó tárgyalási folyamat támogatásáról szóló 2010/336/KKBP tanácsi határozat értelmében 2012-ben három regionális szeminárium megrendezésére került sor az UNIDIR-rel (az ENSZ Leszerelési Kutatóintézete) együttműködésben: Nairobiban (Kenya) a kelet- és dél-afrikai országok számára (2012. február), Bejrútban (Libanon) a közel-keleti országok számára (2012. március) és Belgrádban (Szerbia) az európai és a kaukázusi országok számára (2012. április).

1.2.2. Kézi- és könnyűfegyverek (SALW) Az EU tevékenyen részt vett a kézi- és könnyűfegyverek (SALW) tiltott kereskedelme megelőzéséről, leküzdéséről és megszüntetéséről szóló ENSZ cselekvési program 2012-es felülvizsgálati konferenciáján, és a cselekvési program végrehajtásának megerősítése céljából konkrét ajánlásokat tartalmazó munkadokumentumot terjesztett a felülvizsgálati konferencia elé⁸⁴. A konferencia záródokumentum-tervezetéről folyó tárgyalások során az EU különösen annak szükségességére helyezte a hangsúlyt, hogy fokozni kell a SALW illegális piacokra kerülése kockázatának felszámolása érdekében tett erőfeszítéseket (többek között az Interpol tiltottfegyver-nyilvántartásának és nyomonkövetési rendszerének jobb használata révén), meg kell erősíteni a SALW és lőszereik transzferének ellenőrzését, a cselekvési program végrehajtása során teljes mértékben figyelembe kell venni a nemek közötti egyenlőség szempontjait, valamint hogy lehetővé kell tenni, hogy a béketámogató műveletek hatékonyan hozzájáruljanak a SALW tiltott kereskedelme elleni küzdelemhez. Az EU továbbra is finanszírozta a SALW tiltott légi kereskedelme elleni küzdelem eszközeinek és technikáinak fejlesztését, az ENSZ Leszerelési Ügyek Hivatalának az ENSZ cselekvési program végrehajtása érdekében végzett tevékenységét, továbbá a készletek kezeléséhez, valamint a SALW és lőszerei fölös készleteinek begyűjtéséhez, nyilvántartásba vételéhez és megsemmisítéséhez a Nyugat-Balkánon nyújtott segítséget. Az EU emellett új tanácsi határozatot fogadott el az EBESZ-régióban a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelmével és túlzott felhalmozódásával kapcsolatos kockázat csökkentését célzó tevékenységek támogatásáról.

1.2.3. Gyalogsági aknák és kazettás lőszerek Az EU 2012-ben tanácsi határozatot fogadott el a cartagenai cselekvési terv végrehajtásának támogatásáról. A határozat célja a cselekvési terv áldozatsegítési és aknamentesítési aspektusainak végrehajtására irányuló erőfeszítések támogatása, valamint az egyezmény egyetemessé tételének előmozdítása. Az EU 2012 folyamán is részt vett az Ottawai Egyezmény és a **Kazettás Lőszerekről szóló Egyezmény** részes államainak különböző ülésein.

⁸⁴ A Külügyek Tanácsa 2012 júliusában hagyta jóvá az ENSZ cselekvési programja 2012-es felülvizsgálati konferenciájának eredményeiről szóló uniós munkadokumentumot.

2. KONFLIKTUSMEGELŐZÉS ÉS KÖZVETÍTÉS

A konfliktusmegelőzésről szóló 2011. júniusi tanácsi következtetések három konkrét területre irányították rá a figyelmet: a korai előrejelzési képességek megerősítése és a korai intézkedéssel való kapcsolat szorosabbá tétele; az EU közvetítési kapacitásainak és konfliktuselemzési eszközeinek a megerősítése; partnerségi kapcsolatok kiépítése a nem kormányzati és nemzetközi szervezetekkel, valamint a releváns intézményekkel, illetve a meglévő partnerségek intenzívebbé tétele.

E tevékenységek végrehajtása során az EKSZ szolgálatai arra törekedtek, hogy átfogó megközelítést alakítsanak ki, mégpedig azáltal, hogy növelik a KBVP-struktúrák számára biztosított, a konfliktusmegelőzés területével kapcsolatos szakértelmet és biztosítják az EU válságreagálási és válságkezelési struktúráival, valamint a Bizottság érintett szolgálataival való kiegészítő jelleget, továbbá hogy szorosan együttműködnek a partnerekkel, többek között az ENSZ-szel, a regionális szervezetekkel, a civil társadalommal és a tudományos világgal.

Ennek keretében az alábbi tevékenységek végrehajtására került sor 2012-ben:

- műveleti támogatás nyújtása mintegy húsz ország uniós küldöttségének. Ez többek között a következőket foglalta magában: a konfliktusmegelőzéssel, a béketeremtéssel és a közvetítéssel kapcsolatos tanácsadás; szakértők kiválasztása és bevetése, pl. a jemeni nemzeti párbeszédet előkészítő bizottság támogatása és a mianmari békeközpont létrehozásával kapcsolatos tanácsadás céljából; konfliktuselemzés, pl. a Boko Haram által Észak-Nigéria általános stabilitására gyakorolt hatás jobb megértése végett; továbbá a közvetítői kapacitás támogatása, pl. a Malival foglalkozó különböző közvetítők számára szervezett találkozók révén;
- az EKSZ mediáció-támogatási kapacitásának megerősítésére irányuló munka folytatása, amelyet az EP kezdeményezésére uniós költségvetésből támogatott kísérleti projekt finanszíroz. Ezzel összefüggésben az Unió független tanácsadókkal tanulmányt készíttetett, amelynek célja, hogy hozzájáruljon az EU mediáció-támogatási kapacitásának fejlesztéséhez, többek között az Európai Békeintézet létrehozására irányuló javaslat értékelése és az EU mediáció-támogatási kapacitásának megerősítésére irányuló javaslat kidolgozása révén;

- olyan rendszerek, eszközök és kultúra kialakítása, amelyek segítségével azonosíthatók egyfelől azok az országok, amelyek esetében közép- és hosszú távon fennáll az erőszakos konfliktusok veszélye, másfelől az ilyen veszélyek megszüntetését szolgáló korai fellépések lehetőségei. A korai előrejelző rendszernek nem az a célja, hogy megijósolja, hol fog kitörni a következő konfliktus, hanem hogy meghatározza, hol áll fenn jövőbeli konfliktusok kockázata, és biztosítsa, hogy rendelkezésre álljanak az időben történő reagáláshoz szükséges eszközök;
- egyszerűsített („light touch”) konfliktuselemzési módszerek kidolgozása, amelyek lehetővé teszik a konfliktuskockázatok és a lehetséges uniós válaszlépések gyors felmérését;
- az EKSZ-nek és a Bizottságnak a konfliktusmegelőzéssel foglalkozó releváns szolgálatai közötti együttműködés megerősítése olyan informális szolgálatközi struktúrák létrehozásával, mint a konfliktusmegelőzési csoport és a biztonsági ágazat reformjával foglalkozó informális szolgálatközi munkacsoport;
- a konfliktusmegelőzésre és a béketeremtésre vonatkozó kapcsolattartói hálózat megerősítése, többek között a civil társadalommal (a civil társadalmi párbeszéd hálózatán keresztül) és a releváns ENSZ-szervekkel, azaz az UNDP-vel és az UNDPA-val (videokonferenciák keretében megvalósuló rendszeres véleménycserék révén).

3. TERRORIZMUS

Az Európai Unió terrorizmus elleni stratégiája és cselekvési terve alapján megállapodás született arról, hogy az Uniónak kiemelt kérdésként kell foglalkoznia a Pakisztánból, az Afrika szárazsági régióiból és Jemenből, valamint a Száhl övből eredő fenyegetésekkel. Ezt követően az Unió stratégiákat és cselekvési terveket hagyott jóvá ezen országokra vonatkozóan.

Az EKSZ vezetésével 2012-ben is folytatódtak az EU kulcsfontosságú partnereivel a terrorizmus elleni küzdelemről szóló politikai párbeszéd. Konkrét párbeszédre került sor az ENSZ-szel, az USA-val, Oroszországgal, Törökországgal, Pakisztánnal, Indiával és Szaúd-Arábiával. A terrorizmussal kapcsolatos kérdések az EU számos más párbeszéde keretében rendezett ülésen is szóba kerültek, ideértve például a külpolitikával és biztonsággal foglalkozó párbeszédet is. Az EKSZ teljes mértékben részt vett az ENSZ terrorizmus elleni globális stratégiájának 2012 júniusában New Yorkban megtartott felülvizsgálatán, valamint a nukleáris terrorizmus elleni küzdelemről szóló, az ENSZ főtitkára által 2012 szeptemberére összehívott magas szintű ülésen.

A terrorizmus elleni globális fórum keretében folytatódott a 30 alapító tag (29 ország és az EU) közötti együttműködés szorosabbá tételére irányuló, 2011-ben megkezdett folyamat. Ahogy azt a főképviselő/alelnök a terrorizmus elleni globális fórum Isztambulban rendezett júniusi miniszteri ülésén bejelentette, az EU támogatni fogja az igazságszolgáltatás és jogállamiság nemzetközi intézetének létrehozását Tunéziában. A terrorizmus elleni globális fórum Abu-Dzabiban 2012. december 13–14-én rendezett legutóbbi miniszteri ülése alkalmával a városban megnyitották az erőszakos szélsőséges elleni küzdelem nemzetközi kiválósági központját (Hedayah). A terrorizmus elleni globális fórum Afrika szarvával foglalkozó regionális munkacsoportjának alakuló ülésére az EU és Törökország elnöklete mellett 2012. február 8–10-én került sor Dar es Salaamban. Az ülésen nagy számban jelentek meg a régió országainak, valamint a nemzetközi és regionális szervezeteknek a képviselői.

A terrorizmus elleni küzdelemről 2012 januárjában Indiával tartott politikai párbeszédet követően 2012. október 25-én megrendezésre került a 6. EU–India biztonsági párbeszéd. Az utóbbi ülésen a felek megállapodtak arról, hogy a szakértőknek meg kell kezdeniük a terrorizmus elleni küzdelemről szóló politikai párbeszéd keretében elfogadott következtetések végrehajtását, többek között az alábbi területeken: kölcsönös jogsegély és kiadatás, a pénzhamisítás és a radikalizálódás elleni küzdelem, megerősített igazságügyi együttműködés és a pénzügyi mozgások nyomon követése.

A Tanács 2012 februárjában ötéves EU–Pakisztán együttműködési tervet fogadott el. A terv keretében a felek kötelezettséget vállaltak arra, hogy átfogó együttműködést folytatnak a terrorizmus elleni küzdelem és számos ahhoz kapcsolódó terület vonatkozásában⁸⁵.

⁸⁵ Az együttműködési tervet követően az EU elfogadta Pakisztánra vonatkozó terrorizmus elleni és biztonsági stratégiáját, amely felvázolja az Uniónak és a tagállamoknak a Pakisztánnal folytatott terrorizmusellenes együttműködésre vonatkozó álláspontját. A terrorizmus elleni stratégia két cselekvési tervet tartalmaz: az erőszakos szélsőséges elleni cselekvési tervet és egy jogállamisági cselekvési tervet. A két terv kidolgozása jelenleg is tart.

Tekintettel a Maliban bekövetkezett fejleményekre, továbbá annak kockázatára, hogy az ország északi részén terroristák által használt bűvőhelyek jöhetnek létre, illetve hogy ezek a veszélyek a régió más országaiban is felüthetik a fejüket, a Száhil öv egyre növekvő jelentőséggel bír az EU szemében. A 2012 júliusában indított nigeri polgári KBVP-művelet (EUCAP Sahel) az első olyan KBVP-misszió, amelynek megbízatása a terrorizmus elleni küzdelemre is kiterjed.

Az EU azt is vizsgálja, hogyan tudna együttműködni a regionális szervezetekkel, például az Arab Államok Ligájával. Az EU és az Arab Államok Ligája között 2012 novemberében megrendezett miniszteri ülésen cselekvési tervet fogadtak el, amely a terrorizmus elleni együttműködésre is kiterjed, többek között a bűnügyi igazságszolgáltatás vonatkozásában.

A Bizottság folytatta terrorizmus elleni projekteknek a Stabilitási Eszköz keretében történő végrehajtását, ideértve különösen a Pakisztánra vonatkozó, a bűnüldözés területével kapcsolatos polgári kapacitásépítési projektet, valamint a Száhil övet és Délkelet-Ázsiát érintő projekteket. Tényfeltáró missziókra is sor került annak érdekében, hogy felmérjék, milyen, az erőszakos szélsőségeség elleni küzdelemre irányuló projektekre lenne szükség Pakisztánban és Afrika szarván, valamint ez utóbbi régióban más jellegű projektek lehetőségét is megvizsgálták.

Az EU és tagállamai félévenkénti párbeszédet folytattak az USA Külügyminisztériumának a terrorizmus elleni küzdelemmel és a nemzetközi joggal foglalkozó jogi tanácsadójával, amelyek keretében megvitatásra kerültek a terrorizmus elleni küzdelem keretében alkalmazandó nemzetközi jogi elvek. A párbeszéd célja, hogy a felek jobban megismerjék egymás jogi keretét, és megteremtsék a közös munka alapját, amelynek segítségével hatékonyabban léphetnek fel a terrorizmussal szemben.

4. SZERVEZETT BŰNÖZÉS

A súlyos és szervezett bűnözés változatlanul számos országgal, regionális és nemzetközi szervezettel tartott uniós politikai párbeszéd napirendjén szerepelt. Az EU által finanszírozott segítségnyújtási programok és KBVP-missziók hozzájárultak ahhoz, hogy a politikai iránymutatásokat átültessék a gyakorlatba. Ezeknek a tevékenységeknek céljuk az is, hogy kiegészítsék a szervezett és súlyos nemzetközi bűnözésre vonatkozó, a 2011–2013-as időszakra szóló európai uniós (belső) szakpolitikai ciklust, valamint a 2014–2016-os időszakra vonatkozó következő szakpolitikai ciklust.

A Stabilitási Eszköz révén finanszírozott kokain- és heroinútvonal-programok keretében folytatódott a bűnüldözési kapacitások növelése, valamint a vonatkozó útvonalak mentén a nemzetközi kapcsolatok kiépítése. Ennek részeként a heroinútvonal négy országában (Azerbajdzsán, Bosznia-Hercegovina, a Moldovai Köztársaság és Törökország) új kísérleti projektet hajtottak végre az emberkereskedelemmel kapcsolatban, amely az emberkereskedelem felszámolását célzó új, 2012–2016-os uniós stratégiához és ahhoz kapcsolódóan az elsőbbséget élvező országok és régiók meghatározásához is támogatást nyújt⁸⁶.

A kritikus tengeri útvonalakra vonatkozó 16,5 millió euró összegű program 17 part menti országot érint az Indiai-óceán nyugati részén, illetve Délkelet-Ázsia és a Guineai-öböl térségében. A program célja, hogy megerősítse a part menti államok információmegosztási kapacitásait és kiterjessze végrehajtási feladataikat annak érdekében, hogy a kalóztevékenységek és a tengeren elkövetett fegyveres rablások elleni küzdelem révén biztonságosabbá váljon a tengeri kereskedelem. 2012-ben több új tevékenységre vonatkozóan is szerződéseket kötöttek, többek között a Guineai-öböl parti őrsegeinek nyújtott képzés tekintetében, amelynek célja, hogy Nyugat-Afrika partjainál csökkenjen a kalóztámadások száma.

⁸⁶ A kokainútvonal-program keretében három közös repülőtérfelfogó egység kezdte meg működését a Zöld-foki szigeteken, Szenegálban és Togóban, amelyek célja, hogy a kokainútvonal mentén hozzájáruljanak a szervezett bűnözés elleni küzdelemhez (a tevékenység összesen 36 országot érint Nyugat-Afrikában, Latin-Amerikában és a Karib-térségben). Az EU az Interpollal együttműködésben új projektet indított annak érdekében, hogy Nyugat-Afrikában regionális rendőrségi információs rendszer jöjjön létre, valamint újólapon kötelezettséget vállalt a kábítószer-prekursorok illegális célra való eltérítésének megelőzésére (Latin-Amerika). Ezek a programok a kábítószerrel kapcsolatos kiegyensúlyozott és integrált uniós megközelítés részét képezik, amint azt a 2013–2020-as időszakra szóló, új kábítószer elleni uniós stratégia is megerősíti.

5. KIBERBIZTONSÁG

2012 folyamán került sor az EU (2013 februárjában elfogadott) kiberbiztonsági stratégiájáról szóló közlemény előkészítésére, ideértve a harmadik országokban végrehajtandó kapacitásépítés és a nemzetközi tájékoztatás terén tett első lépéseket is⁸⁷. Az EU aktív szerepet játszott a Budapesten megrendezett második nemzetközi kibertér-konferencia előkészítésében. Az eseményen a főképviselő/alelnök is felszólalt, és kiemelte a nyílt és szabad internet jelentőségét, valamint azt, hogy fokozni kell a számítástechnikai bűnözés és az egyéb számítástechnikai veszélyforrások elleni fellépést. Az EU hasonló témákat vetett fel az EU–Kína számítástechnikai munkacsoport szeptemberben Pekingben megrendezett első ülésén is. A kiberbiztonságról és a számítástechnikai bűnözésről tartott második EU–India konzultációra októberben került sor Delhiben.

6. ENERGIABIZTONSÁG

A Bizottság 2012-ben szorosan együttműködött az EKSZ-szel annak érdekében, hogy végrehajtsák a Bizottság és a főképviselő/alelnök által az energiaellátás biztonságáról és a nemzetközi együttműködésről készített 2011. szeptemberi közleményben⁸⁸ felvázolt nyomonkövetési intézkedéseket. Erre az EU energiapolitikája külső dimenziójának megerősítéséről szóló 2011. novemberi tanácsi következtetésekkel összhangban került sor⁸⁹.

⁸⁷ Az Európai Parlament 2012. június 12-én állásfoglalást fogadott el „A kritikus informatikai infrastruktúrák védelme. Eredmények és következő lépések: a globális kiberbiztonság felé” című dokumentumról (P7_TA(2012)0237), 2012. november 22-én pedig a kiberbiztonságról és -védelemről (P7_TA(2012)0457).

⁸⁸ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az energiaellátás-biztonságról és a nemzetközi együttműködésről – „Uniós energiapolitika: partnerkapcsolatok fenntartása határainkon túl”, COM(2011) 539 végleges, 2011.9.7.

⁸⁹ A Tanács következtetései az uniós energiapolitika külső dimenziójának megerősítéséről – A Tanács 3127. ülése (KÖZLEKEDÉS, TÁVKÖZLÉS és ENERGIA), Brüsszel, 2011. november 24. Az Európai Parlament 2012. június 12-én állásfoglalást fogadott el „Energiapolitikai együttműködés kezdeményezése a határainkon túli partnerekkel: a biztonságos, fenntartható és versenyképes energiaellátás stratégiai megközelítése” címmel (P7_TA(2012)0238).

2012. december 5-én Brüsszelben sor került az **EU–USA** energiatanács negyedik ülésére (a 2011 novemberében Washingtonban megrendezett előző ülést követő intézkedések témájában). A napirend az energiatanács hármas megbízatása – nevezetesen az energiabiztonság, az energiapolitika és az energiatechnológia – köré szerveződött, nagy hangsúlyt fektetve az USA „palagáz- és kőolajforradalmának” hatásaira, az EU szomszédságában megfigyelhető energiaügyi fejleményekre, valamint azon energiapolitikai és -technológiai területekre, amelyeken az EU és az USA együttműködhetne. Az EU világosan kifejtette energiaügyi érdekeit, valamint az éghajlatváltozással összefüggő, tágabb értelemben vett globális kihívásokat. Az Iránnal szembeni szankciók terén 2012-ben folytatott szoros EU–USA együttműködésre például mindkét fél az összehangolt energiadiplomácia jó példájaként tekint.

Az EU **Oroszországgal** fennálló energiaügyi kapcsolatait továbbra is az erőteljes egymástól való függés jellemezte: Oroszország változatlanul az EU fő külső energiaellátója, az EU pedig az oroszországi szénhidrogénforrások legnagyobb külső felvevőpiaca. 2012. december 7-én sor került a Déli Áramlat projekt nyitó ünnepségére, a Gazprom pedig idén lezárta a Szerbiával, Magyarországgal, Szlovéniával és Bulgáriával folytatott tárgyalásokat. 2012 októberében megnyitották az Északi Áramlat második gázvezetékét, amely évente akár 55 milliárd köbméter gázt szállít majd Oroszországból az európai fogyasztókhoz. Az Európai Bizottság úgy határozott, hogy hivatalos eljárást indít annak kivizsgálása céljából, hogy a Gazprom – az EU antitröszt szabályait megsértve – hátráltatja-e a versenyt Közép- és Kelet-Európa gázpiacain. Végezetül, uniós megbízatás alapján 2012 februárjában tárgyalások kezdődtek egy, a balti-tengeri régió villamosenergia-hálózatainak kezeléséről szóló EU–Oroszország–**Belarusz** megállapodásról.

Ukrajna 2011. február 1-jén csatlakozott az Energiaközösséghez, és 2012. február óta sikerült bizonyos eredményeket elérnie az energiaágazatnak az Energiaközösségről szóló szerződés értelmében végrehajtandó, megkésett reformja terén, különösen azáltal, hogy lépéseket tett a Naftogas szétválasztása érdekében. Az EU Közép-Ázsiára vonatkozó stratégiájának egyik fontos területét továbbra is az energiaszállítás útvonalainak megerősítése jelentette. 2012-ben folytatódott az Unió által 2011 szeptemberében adott azon megbízatás végrehajtására irányuló munka, hogy jogilag kötelező erejű szerződéssel kapcsolatos tárgyalások induljanak az EU, Azerbajdzsán és Türkmenisztán között a Kaszpi-tengert átszelő vezetékrendszer megépítése érdekében. E tekintetben kedvező fejlemény, hogy Törökország és Azerbajdzsán 2012. június 28-án aláírta a TANAP (az Anatólián keresztül haladó vezeték) megépítéséről szóló kormányközi megállapodást, amely lehetővé teszi a gázszállítást Törökország keleti határától a nyugati határáig, biztosítva ezáltal az egész ország területén keresztüli biztonságos tranzitot.

A partnerségi és együttműködési megállapodás 2012. május 11-i aláírásával javultak az EU és **Irak** közötti kétoldalú kapcsolatok, és az EU-nak jelenleg az a szándéka, hogy különösen az energetikai ágazatban erősítse az Irakkal folytatott együttműködést, hogy ily módon segítse Irakot hatalmas potenciáljának kiaknázásában. Néhány projekt már most is folyamatban van, ideértve pl. az EU–Irak energiatechnológiai központ létrehozását.

7. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ÉS BIZTONSÁG

2012-ben folytatódott a 2011. júliusi tanácsi következtetések végrehajtása, amelyekben a Tanács megerősített uniós klímadiplomáciára szólított fel, és három kiemelt tevékenységi területet nevezett meg, többek között azt, hogy megelőző diplomáciai lépések és célzott együttműködési intézkedések révén foglalkozzunk az éghajlatváltozás, a természeti erőforrások szűkössége és a nemzetközi biztonság közötti kapcsolatokkal⁹⁰. Az EU továbbra is nagy hangsúlyt fektetett azokra a pártolói tevékenységekre, amelyek célja, hogy a kétoldalú és a regionális politikai párbeszéd – pl. az USA-val folytatott párbeszéd – keretében, illetve az EKSZ és az EU Katonai Törzse célzott szakpolitikai eseményeken való részvétele révén felhívják a figyelmet az éghajlatbiztonság kihívásaira. Az EKSZ emellett részt vett az Európai Parlament Külügyi Bizottságának és Biztonság- és Védelempolitikai Albizottságának az éghajlatbiztonság területén végzett munkájában. A támogatást az éghajlat-biztonsági kockázatok elemzésére és kezelésére is kiterjesztették a rászoruló régiókban és országokban, többek között támogatást nyújtottak az alkalmazott kutatásokhoz, valamint regionális szintű párbeszédet tartottak például az éghajlatváltozással, a vízhez kötődő konfliktusokkal és a humánbiztonsággal foglalkozó multidiszciplináris kutatási projekt (CLICO) keretében, amely a Száhil öv, valamint a földközi-tengeri térség / a Közel-Kelet éghajlat- és vízbiztonsági gócpontjaival foglalkozik. Emellett a Stabilitási Eszköz támogatásával 2012-ben új hároméves regionális program indult Kelet-Európa, a Dél-Kaukázus és Közép-Ázsia országaival. A munka irányítását az ENVSEC-konzorcium (környezetvédelmi és biztonsági kezdeményezés) végzi, amely az EBESZ mellett különböző ENSZ-ügynökségeket tömörít. A régió kormányaival és civil társadalmi szereplőivel partnerségben végrehajtott tevékenységek a helyi szintű kockázatértékelésre, politikai tájékoztatásra és kapacitásépítésre koncentrálnak.

⁹⁰ Az Európai Parlament 2012. november 22-én állásfoglalást fogadott el a közös biztonság- és védelempolitika szerepéről éghajlatváltozás okozta válsághelyzetek és természeti katasztrófák esetén (P7_TA(2012)0458).

8. VÍZBIZTONSÁG

A vízbiztonság nagyobb figyelmet kapott 2012 folyamán. A 2012 szeptemberében Páfoszban (Ciprus) megrendezett Gymnich-ülésen (az EU külügyminiszterei és a főképviselő/alelnök) stratégiai megbeszélést folytattak a vízbiztonságról. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a vízgazdálkodással kapcsolatos kihívások kezelésére irányuló nemzetközi és európai erőfeszítések középpontjában a kiváltó okok megszüntetésének kell állnia, különös tekintettel az éghajlatváltozásra, valamint a demográfiai és gazdasági fejlődés által gyakorolt nyomásra. Mindazonáltal egyetértettek abban is, hogy a víz fontos tényező a feszültségek és konfliktusok, valamint a nemzetközi biztonság szempontjából, ezért arra sürgették az EU-t, hogy fordítson fokozott figyelmet a regionális és a több ország határán fekvő vízgyűjtő medencékre összpontosító konfliktus-megelőzési erőfeszítésekre, és mozdítsa elő az együttműködésen alapuló és fenntartható vízgazdálkodási megállapodásokat.

A vízbiztonság területével kapcsolatos jelenlegi uniós és tagállami szerepvállalás jobb megismerése érdekében, valamint egy egyértelműbb külpolitikai szerepvállalás első lépéseként 2012 végén az EU és a tagállamok részvételével tényfeltáró gyakorlat indult a vízbiztonságra vonatkozóan azzal a céllal, hogy képet kapjunk az egyes szereplők feladatairól. A tényfeltáró gyakorlat várhatóan 2013 elején zárul le.

Az ENSZ 2012. szeptemberi, New Yorkban megrendezett Közgyűlése alkalmával a főképviselő/alelnök, Hillary Clinton külügyminiszter és az ENSZ közös elnöklete mellett a vízbiztonság témájában tartott rendezvényre került sor, amelyen széles körű egyetértés alakult ki arról, hogy a víz nagy jelentőséggel bír a stabilitás és a fejlődés, valamint a béke és a biztonság szempontjából, továbbá megállapodás született a vízbiztonsággal kapcsolatos kihívások kezelésére irányuló közös erőfeszítések fokozásáról.

Az Európai Tanács által 2007-ben elfogadott, új partnerségre irányuló EU–Közép-Ázsia stratégia felülvizsgálata keretében a Tanács június 25-én újírolag megerősítette, hogy a környezetvédelem és a vízpolitika a régióbeli uniós szerepvállalás kulcsfontosságú tevékenységi területének számít. 2012-ben tovább folytatódott az EU közép-ázsiai vízbiztonsági szerepvállalása, többek között a főképviselő/alelnöknek a régióban tett 2012. novemberi látogatása révén.

C. HOZZÁJÁRULÁS EGY HATÉKONYABB TÖBBOLDALÚ VILÁGREND MEGTEREMTÉSÉHEZ

Az Európai Unió – felismerve, hogy a globális problémák globális megoldásokat igényelnek – fenntartotta a többoldalúság tekintetében biztosított határozott támogatását, amint azt a Lisszaboni Szerződésben újólág meg is erősítette. A nemzetközi szervezetek keretében tett uniós nyilatkozatokra vonatkozó, a Tanács által 2011. október 22-én elfogadott általános szabályokat 2012 folyamán is alkalmazták a gyakorlatban, hozzájárulva ezzel ahhoz, hogy az EU ilyen nyilatkozatokat tehessen. A multilaterális fórumokon való egységes uniós szereplés továbbra is elsőrendű fontosságú.

1. EGYESÜLT NEMZETEK SZERVEZETE

Az Unió folytatta belső erőfeszítéseit, amelyek az ENSZ Közgyűlése által 2011 májusában elfogadott, „Az Európai Unió részvétele az ENSZ munkájában” című, 65/276. sz. határozatban foglalt rendelkezések gyakorlati végrehajtásának javítására irányultak. Az EU teljes mértékben alkalmazta a 65/276. sz. határozat rendelkezéseit, és aktív szerepet játszott az ENSZ Közgyűlésében, annak bizottságaiban és munkacsoportjaiban, a Közgyűlés égisze alatt megrendezett nemzetközi üléseken és konferenciákon, valamint az ENSZ konferenciáin. Az EU tevékenysége hozzájárult a határozat rendelkezéseinek a gyakorlatba való átültetéséhez.

Az ENSZ-en belüli munkájának prioritásaival⁹¹ kapcsolatban az EU ismételten kijelentette, hogy elsődleges célja annak biztosítása, hogy az ENSZ erős és hatékony szervezet legyen a nemzetközi rendszer élén.

⁹¹ Az Európai Parlament 2012. június 13-án a Tanácshoz intézett ajánlást fogadott el az ENSZ Közgyűlésének 67. ülészakáról (A7-0186/2012). A Tanács a 2012. július 23-i ülésén elfogadta az EU prioritásait az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének 67. ülészakára (12851/12).

A béke és a biztonság területén a védelmi felelősség koncepciójának megvalósítása továbbra is az EU egyik kiemelt prioritása volt az ENSZ-en belül. Az Unió folytatta az említett koncepció uniós eszközökben és szakpolitikákban történő végrehajtásával kapcsolatos munkát. A válságkezelés területén az EU és az ENSZ továbbra is szisztematikusan azon munkálkodott, hogy az EU további támogatást nyújtson az ENSZ békefenntartó tevékenységeihez, az EU pedig változatlanul segítette az ENSZ keretében végzett békeépítést, különösen az ENSZ Békeépítési Bizottságának munkáját. Az EU szerepet játszott abban, hogy az ENSZ Közgyűlésének a nemzeti és nemzetközi szintű jogállamiságról szóló, 2012 szeptemberében megrendezett első magas szintű ülése pozitív eredménnyel zárult. Az eseményen az EU és tagállamai több terület vonatkozásában is kötelezettségvállalásokat tettek annak érdekében, hogy nemzetközi és nemzeti szinten is megerősítsék a jogállamiságot az EU-n belül, valamint a harmadik országoknak nyújtott támogatások révén az EU-n kívül is. A kötelezettségvállalások többségének teljesítésére 2014-ig vagy 2015-ig sor kerül.

Ez a jelentés más helyütt részletesen foglalkozik az emberi jogokkal, itt elegendő arra emlékeztetni, hogy az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság előmozdítása 2012-ben is az EU ENSZ-en belüli tevékenységének egyik vezérfonala volt. Az EU hathatós tevékenységet fejtett ki az ENSZ Közgyűlésének 67. ülészakán a halálbüntetésről elfogadott határozat, valamint az uniós országok által az emberi jogok helyzete kapcsán a Harmadik Bizottságban tett kezdeményezések támogatása terén; továbbá a harmadik országokkal fenntartott kapcsolataiban változatlanul határozottan fellépett az olyan kulcsfontosságú prioritások vonatkozásában, mint a vallás és a meggyőződés szabadsága, hogy ezáltal megerősítse és tovább növelje az ENSZ Közgyűlése és az Emberi Jogi Tanács (EJT) által az EU javaslatai alapján elfogadott határozatok révén megvalósított vívmányokat.

A fenntartható fejlődés területén kulcsfontosságú prioritás volt a Rio+20 konferenciát követő lépések meghatározása és 2015 utáni fejlesztési keret előkészítése. Döntő fontosságú annak biztosítása, hogy ez a két folyamat ne különüljön el egymástól, hanem egységes és koherens keretet alkosson. Az EU törekedett annak biztosítására, hogy az ENSZ szerveiben és fórumain koherensebb és célirányosabb megbeszélések folyjanak a kormányzással – többek között a globális gazdasági kormányzással – kapcsolatos kezdeményezések, a Rio+20 konferencia eredményeinek nyomon követése és a 2015 utáni fejlesztési keret tekintetében. A Rio+20 konferenciát követő lépések részeként az EU támogatta az ENSZ Környezetvédelmi Programjának (UNEP) megerősítéséről és továbbfejlesztéséről szóló ENSZ-közgyűlési határozat elfogadását. Az éghajlatváltozás elleni küzdelem szintén az EU egyik kulcsfontosságú célkitűzése maradt az ENSZ-en belül.

Az Unió az ENSZ-rendszer reformját is előmozdította. Változatlanul elkötelezett a műveleti terület szintjén való hatékonyság megerősítése, valamint annak biztosítása mellett, hogy az ENSZ pénzügyi forrásait hatékonyan és eredményesen – a költségvetési fegyelem és a következetesség elvét követve, illetve a legmagasabb szintű nemzetközi normákkal összhangban – kezeljék.

2. EBESZ

Az EU kiemelt támogatást nyújtott ahhoz, hogy többek között a nemzeti kisebbségi főbiztos munkáján és a telepített EBESZ-missziókon keresztül megerősítsék az EBESZ által a teljes konfliktusciklusban – vagyis a korai figyelmeztetéstől kezdve a konfliktus utáni rehabilitációig – betöltött szerepet. Az EU nagyra értékelte az EBESZ-nek a moldovai köztársasági konfliktus megoldását célzó „5+2” tárgyalások újraindítása és előmozdítása érdekében tett erőfeszítéseit, és elismerte, hogy a megbeszélések során előrelépés volt tapasztalható a Dnyeszter-melléki konfliktus végleges megoldása terén. Emellett nagy jelentőséget tulajdonított az EBESZ emberi dimenziója szempontjából elért eredményeknek, többek között ami az EBESZ-hez tartozó Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatalának és a médiaszabadsággal foglalkozó képviselőnek a tevékenységét illeti. Az EBESZ-szel folytatott együttműködés tovább fokozódott a sajtószabadság, az emberi jogok és a határokon átnyúló fenyegetések kezelése területén, ideértve a határigazgatást és -biztonságot, valamint a kiberbiztonságot érintő kérdéseket is.

Az Unió továbbra is nagyra értékeli a részt vevő EBESZ-államok által vállalt kötelezettségek végrehajtásának nyomon követésében és az általuk e tekintetben elért eredmények javításában az autonóm EBESZ-intézmények által betöltött szerepet. Ez az EBESZ-térségen belüli választási megfigyelő tevékenységet is magában foglalja. Az EU hozzájárult ahhoz is, hogy megállapodás szülessen az EBESZ által a koszovói lakosok szerb választásokon való részvételének lehetővé tétele tekintetében betöltött szerepről.

Az Unió – többek között a Helsinki+40 folyamatról folyó megbeszélések révén – tevékenyen hozzájárult az európai biztonság jövőjéről szóló párbeszédhez, és 2012-ben is támogatta a fegyverzetellenőrzési, valamint a bizalom- és biztonságépítő intézkedések megerősítése és korszerűsítése terén az EBESZ által végzett munkát.

Mindazonáltal az elnökség jelentős erőfeszítései és a konstruktív uniós szerepvállalás ellenére sem sikerült 2012 folyamán az EBESZ mindhárom dimenziója terén eredményeket felmutatni. Az EU mélységesen sajnálta, hogy a Miniszteri Tanács 2012. decemberi dublini ülésén nem sikerült határozatot elfogadni az emberi dimenzió vonatkozásában, és kiábrándultságának adott hangot amiatt, hogy nem tudtak megállapodásra jutni a biztonsági együttműködési fórummal kapcsolatos kérdésekről.

3. EURÓPA TANÁCS

Az EU továbbra is együttműködött az Európa Tanáccsal a két szervezet között érvényben lévő egyetértési megállapodással összhangban, mindenekelőtt az európai szomszédságpolitikában részt vevő országok (különösen a keleti partnerség és a dél-mediterrán dimenzió) és a Nyugat-Balkán vonatkozásában, a demokráciát, a jogállamiságot és az emberi jogokat érintő kérdésekben. Az Unió a Stockholmi Programjának végrehajtása keretében különösen jó együttműködést folytatott az Európa Tanáccsal a bel- és igazságügy területén, valamint a Velencei Bizottsággal az alkotmányos reformokat és a választási törvényeket érintő kérdések kapcsán folytatott szoros együttműködése révén a jogállamiság és a demokrácia területén is. Hatékony együttműködés jött létre az EU emberi jogi különleges képviselője és annak Európa Tanácson belüli megfelelői – így például az Európa Tanács emberi jogi biztosa – között. A 2011-ben indított, 4 millió eurós kerettel rendelkező keleti szomszédsági finanszírozási eszköz az igazságügyi reform, valamint a számítástechnikai bűnözés és a korrupció elleni küzdelem célját szolgálja. 2012 elején Marokkóban és Tunéziában megkezdődött a demokratikus reformoknak a déli szomszédságban történő megerősítését célzó közös program végrehajtása. A következő célország Jordánia lesz, miután a politikai és szakértői szintű kapcsolatfelvételek nyomán elfogadják a szükséges együttműködési megállapodásokat. Egyéves szünet után az EU javaslatai alapján újrakezdődtek az Uniónak az emberi jogok európai egyezményéhez való csatlakozásáról szóló tárgyalások. Az egyéves leállás oka az volt, hogy az EU-n belül vita alakult ki a szakértői szinten elfogadott 2011-es megállapodástervezetről.

D. AZ EMBERI JOGOK, A DEMOKRÁCIA ÉS A JOGÁLLAMISÁG ELŐMOZDÍTÁSA

2012 jelentős változást hozott az EU emberi jogi politikájában. Az emberi jogokra és a demokráciára vonatkozó uniós stratégiai keret és cselekvési terv június 25-i elfogadásával az EU újólag megerősítette, hogy az emberi jogok védelme nem egyszerűen az Unió egyik legfontosabb alapelve, hanem tevékenységeinek vezérfonala is.

Az emberi jogokra és a demokráciára vonatkozó uniós stratégiai keret

A **stratégiai keret**⁹² kimondja, hogy az „EU külső tevékenységének minden területén kivétel nélkül az emberi jogok előmozdítására fog törekedni”. A stratégiai keret elveket, célokat és prioritásokat határoz meg, melyek mindegyikének az a célja, hogy a következő tíz évben javuljon az EU emberi jogi politikájának hatékonysága és koherenciája⁹³. Egy olyan ténylegesen kollektív erőfeszítés alapját képezi, amelyben az EU tagállamai és az uniós intézmények egyaránt részt vállálnak. A stratégiai keret emellett a civil társadalommal való tényleges partnerség iránti kötelezettségvállalást is tartalmaz.

A stratégiai keret az új globális kihívásokkal kapcsolatosan elfogadott uniós megközelítés része. Az Európai Bizottság és a főképvisező „*Emberi jogok és demokrácia az Európai Unió külső tevékenységének középpontjában – egy hatékonyabb megközelítés felé*” című, 2011. decemberi **közös közleménye**⁹⁴ kimondja, hogy az emberi jogi szempontokat koherens módon kell beépíteni a külső politikákba. A közlemény megerősíti, hogy az emberi jogokkal és a demokráciával kapcsolatos normák és értékek védelme érdekében az EU-nak elvi alapon kell eljárnia; ennek módjait kreatívan kell megválasztania, miközben teljes mértékben elkötelezett a konkrét eredmények elérése mellett.

⁹² A Tanács következtetései az emberi jogokról és a demokráciáról (a Tanács [Külügyek] 2012. június 25-én Luxembourgban tartott 3179. ülése).

⁹³ Az Európai Parlament 2012. április 18-án állásfoglalást fogadott el az emberi jogok világbeli helyzetéről szóló éves jelentésről és az Európai Unió ezzel kapcsolatos politikájáról, ideértve annak az EU emberi jogi stratégiai politikájára gyakorolt következményeit (P7_TA(2012)0126); 2012. december 13-án állásfoglalást fogadott el „Az emberi jogok és a demokrácia helyzete a világban” című 2011. évi éves jelentésről és az Európai Unió ezzel kapcsolatos politikájáról (P7_TA(2012)0503), valamint az EU emberi jogi stratégiájának felülvizsgálatáról (P7_TA(2012)0504).

⁹⁴ A főképvisező/alelnök és az Európai Bizottság közös közleménye: Emberi jogok és demokrácia az Európai Unió külső tevékenységének középpontjában – egy hatékonyabb megközelítés felé; COM(2011) 886 végleges.

A stratégiai keretet **cselekvési terv** egészíti ki, amely a 2014. december 31-ig tartó időszakra nézve 97 fellépést tartalmaz 36 fejezetbe gyűjtve. A cselekvési terv előíranyozza, hogy az EU az emberi jogoknak és a demokráciának a világban fennálló helyzetéről szóló éves jelentésben számoljon be arról, hogy mennyiben sikerült teljesítenie céljait.

Az emberi jogok az uniós politikában

Az **EU emberi jogi különleges képviselőjének** az új emberi jogi csomag részeként 2012-ben történt kinevezése a stratégiai keret és a cselekvési terv végrehajtásának előmozdítását szolgálja, valamint lehetővé teszi, hogy javuljon a vonatkozó uniós szakpolitika hatékonysága és láthatósága⁹⁵. Sztávrosz Lambrinídisz 2012 szeptemberében lépett hivatalba, és már több kérdésben is szót emelt, különösen az EU stratégiai partnereivel, az EU szomszédságában található országokkal és az átalakulóban lévő országokkal kapcsolatban. Ő elnökölt a Mexikóval és az Afrikai Unióval folytatott emberi jogi párbeszédéken; azon munkálkodott, hogy fejlődjenek az Oroszországgal és Egyiptommal fennálló kapcsolatok; magas szintű eseményeken vett részt – pl. az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségéről tartott első ENSZ-fórumon és az EBESZ-nek az emberi dimenzió megvalósításával foglalkozó találkozáján –; továbbá emberijogvédőkkel, európai parlamenti képviselőkkel és tagállami képviselőkkel találkozott. Szorgalmazta az emberi jogok olyan területein végzett uniós munkát, mint a nemek közötti egyenlőség, a vallás és a meggyőződés szabadsága, valamint a véleménynyilvánítás szabadsága.

2012 eseménydús év volt abból a szempontból is, hogy az EU a stratégiai keretben foglaltaknak megfelelően igyekezett az emberi jogokat még inkább érvényre juttatni saját tevékenységei során. Az EU mind a 140 küldöttségéhez és irodájához, valamint a 15 KBVP-misszióhoz és -művelethez az **emberi jogokkal és a demokráciával foglalkozó kapcsolattartási pontokat** neveztek ki. 101 országban az emberijogvédőkkel való kapcsolattartásért felelős tisztviselőket is kijelöltek. Emberi jogi kapcsolattartási pontok a földrajzi területekért felelős igazgatóságokon is működnek, céljuk pedig az, hogy az EKSZ munkájában következetesen megjelenjenek az emberi jogok szempontjai.

⁹⁵ Az Európai Parlament 2012. június 13-án állásfoglalást fogadott el az EU emberi jogokkal foglalkozó különleges képviselőjéről (P7_TA(2012)0250).

A Bizottság **emberi jogokkal foglalkozó szolgálatközi csoportja** magasabb szintű tevékenységet folytatott a stratégiai kerettel és a cselekvési tervvel kapcsolatos munka keretében. 2012-ben több alkalommal is ülésezett az EKSZ és a bizottsági főigazgatóságok képviselőinek részvételével, és az emberi jogi kérdésekkel foglalkozó különböző szolgálatok tevékenységei közötti összhang megteremtése révén bizonyította hasznosságát.

Újításnak tekinthető, hogy 2012-ben létrejött **az Európai Parlament, az EKSZ és a Bizottság közötti, magas szintű emberi jogi kapcsolattartó csoport**, amelyet szintén a stratégiai keretre és a cselekvési tervre irányuló munka részeként állítottak fel. A csoport a 2012. április 16-án tartott alakuló ülést követően az EP képviselői és az EKSZ magas rangú tisztviselői közötti rendszeres emberi jogi konzultációk hasznos fórumaként működött. Ennek eredményeként a csoport a stratégiai keret és a cselekvési terv elfogadása után is tartott üléseket, és jelenleg is fontos kommunikációs csatornaként tekintenek rá.

Az EU 2012-ben több partnerségi kapcsolatot is létesített a **civil társadalommal**. A különböző programokról rendszeres konzultációkat tartott a civil társadalmi szervezetekkel, amelyek már aktívan részt vesznek a szakpolitikai döntéshozatalban, például az emberi jogi iránymutatások megfogalmazásában, valamint a nőkről, a békéről és a biztonságról szóló 1325. sz. ENSZ BT-határozattal kapcsolatos átfogó megközelítés kialakításában.

Az e téren folytatott uniós tevékenységek rendkívül fontosak, mivel 2012-ben csökkent a nem kormányzati szervezetek mozgástere. A véleménynyilvánítás és a gyülekezés szabadságának korlátozása érdekében a kormányok egyre szigorúbb és különfélebb intézkedéseket vezetnek be a civil társadalmi szervezetekkel szemben, hogy ily módon hallgattassák el őket és gátolják tevékenységeiket.

A demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR) keretében 2012 folyamán több mint 100 országban nyújtottunk támogatást az emberijogvédőknek, a civil társadalomnak és egyéb szereplőknek az emberi jogok ügyének előmozdítása érdekében. Rendelettervezetében az Európai Bizottság 1,4 milliárd EUR rendelkezésre bocsátását javasolta a 2014–2020-as időszakra tevékenységeik elősegítése céljából, bár a pontos költségvetésről és annak hatályáról szóló tárgyalások még folynak.

A Bizottság „A demokrácia és a fenntartható fejlődés gyökerei: Európa együttműködése a civil társadalommal a külkapcsolatokban” című, októberi **közleményében**⁹⁶ határozottan kötelezettséget vállalt az EU nevében a partnerországok civil társadalmi szervezeteinek fokozott támogatására, hogy azok teljes értékű szerepet játszhassanak a szociális szolgáltatások nyújtásában, az átláthatóság biztosításában, a jó kormányzás előmozdításában, és részt vehessenek a szakpolitikai döntéshozatalban. Jelenleg is tart az a tényfeltáró gyakorlat, melynek célja annak feltérképezése, hogy miként lehetne növelni az uniós tevékenységek hatását.

Októberben létrejött a **Demokráciáért Európai Alapítvány** (EED), amelynek célja, hogy támogatást nyújtson a demokrácia védelmezőinek, akik az Unió szomszédságában és azon túl is a demokratikus átmenetért küzdenek⁹⁷. Feladatai közé tartozik a meglévő eszközök – pl. az EIDHR – keretében kifejtett tevékenységek kiegészítése is. Az EED hozzáadott értéke abban nyilvánul majd meg, hogy gyors és rugalmas támogatást nyújt azoknak a szereplőknek, akik még nem részesülnek ilyen támogatásban, vagy akik nem jutnak elegendő mértékű támogatáshoz, vagy nehézségekbe ütköznek azzal kapcsolatban, hogy a jelenlegi uniós eszközök révén támogatást szerezzenek. E támogatás elsődleges kedvezményezettjei a pluralista többpártrendszer támogató egyéni aktivisták, civil társadalmi szervezetek és mozgalmak, méretüktől vagy hivatalos státuszuktól függetlenül.

A legfontosabb azonban az, hogy mi történik a szavakon és az intézményektől származó jelentéseken túl, vagyis hogy az EU szakpolitikái és tervei javítják-e az emberi jogok helyzetét az érintett területeken.

Az emberi jogok egyetemességének előmozdítása

Az EU 2012 folyamán ismételten bizonyította, hogy elkötelezetten törekszik az emberi jogok előmozdítására és védelmére, legyen szó polgári, politikai, gazdasági, szociális vagy kulturális jogokról. E célból **az EU és a nem kormányzati szervezetek** decemberben megtartott 14. emberi jogi **fórumán** több mint 200 olyan emberijogvédő, aktivista és politikai döntéshozó vett részt, akik elkötelezettek aziránt, hogy a közös érdekek mentén közös tevékenységeket indítsanak. A fórumon a világ minden tájáról érkezett – nemzetközi és regionális emberi jogi mechanizmusokat képviselő – szakemberek aktív részvételével megvizsgálták, hogy a regionális mechanizmusok milyen szerepet játszanak az egyetemesség előmozdításában.

⁹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0492:FIN:EN:PDF>.

⁹⁷ Az Európai Parlament 2012. március 29-én a Tanácshoz intézett ajánlást fogadott el az Európai Demokrácia Alapítvány (EDA) [helyesen: Demokráciáért Európai Alapítvány] esetleges létrehozásának módokról (P7_TA(2012)0113).

Az EU az ENSZ-en belül is folytatta az emberi jogok egyetemességének előmozdítására irányuló munkát. Szorgalmazta a fő nemzetközi emberi jogi szerződések megerősítését, és továbbra is hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a 2015 utáni millenniumi fejlesztési célok keretében figyelembe vegyék az emberi jogok, a kormányzás, a demokrácia és a jogállamiság elveit.

A nemzeti határokat nem ismerő kihívások kezeléséhez fontos elismerni az emberi jogok egyetemes jellegét. 2012-ben világszerte új **emberi jogi válságok** alakultak ki, a meglévők pedig tovább mélyültek, legyen szó akár elnyomó jogszabályok Kelet-Európa és Közép-Ázsia egyes országaiban történő elfogadásáról, akár a Száhil övben tapasztalható elhúzódó biztonsági válságról. 2012-ben drámaian romlott a mali helyzet, miután az államcsíny és a szélsőséges fegyveres csoportok tevékenységei következtében súlyos emberi jogi visszaélésekre került sor. Az egész régióban jellemzőek voltak a politikai zavargások, a terrorista tevékenységek, a határokon átnyúló kábítószer-kereskedelem és fegyvercsempészet, amelyek mind veszélybe sodorták a békét és a biztonságot.

Az emberijogvédők és a nem kormányzati szervezetek mozgásterének korlátozását, valamint a nemek közötti egyenlőtlenségeket látva az EU a rendelkezésére álló valamennyi eszközt bevetette a rászorulóknak megsegítése érdekében.

Az emberi jogok az EU valamennyi külső politikájában

Az EU 2012-ben külső tevékenységének minden egyes területén előmozdította az emberi jogokat. Az év folyamán az EU továbbra is biztosította, hogy az iparosodott és a nem iparosodott országokkal kötött politikai keretmegállapodások egyaránt az emberi jogokról szóló záradékkal egészüljenek ki, és hogy a szabadkereskedelmi megállapodások is megfelelően figyelembe vegyék az emberi jogok szempontjait. Ez még azokra az esetekre is igaz volt, amikor nem volt egyszerű megállapodásra jutni a partnerországgal. 2012-ben ilyen záradékok kerültek az Irakkal, Vietnammal, a közép-amerikai országokkal és a Fülöp-szigetekkel⁹⁸ kötött megállapodásokba.

⁹⁸ Az Európai Parlament 2012. június 14-én állásfoglalást fogadott el a büntetlenség eseteiről a Fülöp-szigeteken (P7_TA(2012)0264).

A **közös biztonság- és védelempolitika** keretében az uniós tagállamok képzési intézeteivel és a civil társadalommal együttműködésben az EU továbbfejlesztette az emberi jogokkal, a gyermekvédelemmel és a nemek közötti egyenlőséggel foglalkozó, a telepítést megelőző képzési modulokat, amelyeket 2013-ban teljes körűen alkalmazni is fognak.

Az EU emberi jogokkal kapcsolatos prioritásainak megvalósítása

Az EU 2012-ben is kifejezésre juttatta, hogy elutasítja a **halálbüntetést**, és minden rendelkezésére álló diplomáciai eszközt bevetett a halálbüntetés globális eltörlését szorgalmazó fellépések előmozdítása érdekében. A halálbüntetés eltörlésének elősegítése az emberi jogokra és a demokráciára vonatkozó stratégiai keret és cselekvési terv egyik kiemelt prioritása.

Az Európai Unió és az Európa Tanács a halálbüntetés elleni világnap / európai nap (október 10.) alkalmából együttes nyilatkozatot adott ki, amelyben újól meg erősíti, hogy minden körülmények között ellenzi a halálbüntetést, és elkötelezett amellett, hogy ezt a büntetést az egész világon eltörljék. Az Unió küldöttségei világszerte számos szeminárium, sajtókonferencia, kiállítás és egyéb esemény megrendezése révén emlékeztek meg a világnapról.

Az EU továbbra is minden releváns fórumon – különösen az ENSZ, az EBESZ és az Európa Tanács keretében – felszólalt a halálbüntetés ellen. Az EU és tagállamai kiterjedt lobb- és tájékoztatási tevékenységük révén tevékeny szerepet vállaltak az ENSZ-közyűlés 2012. december 21-i 67/206. sz. határozatának népszerűsítésén munkálkodó, régiókon átvélő szövetségben. Az említett határozat újól meg erősítette a halálbüntetés alkalmazására vonatkozó moratóriumra irányuló felhívást. A határozatot a 2007., 2008. és 2010. évi hasonló határozatokkal összevetve példa nélküli részvétellel és támogatással sikerült elfogadni: 111 tagország szavazott mellette, 41 ellene, 34 pedig tartózkodott.

Folytatódott az új **emberi jogi iránymutatások** kidolgozására, valamint a jelenlegiek továbbfejlesztésére irányuló munka. Az iránymutatások olyan gyakorlati eszközök, amelyek célja, hogy segítséget nyújtsanak az EU képviselteinek az emberi jogi szakpolitikák helyszíni előmozdításához. Megkezdődött a vallás- és lelkiismereti szabadságra vonatkozó iránymutatásokra, valamint a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) személyeket⁹⁹ segítő eszköztár iránymutatásokká történő átalakítására irányuló munka; emellett a harmadik országokra irányuló, a kínzással és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmóddal vagy büntetéssel kapcsolatos uniós politikára vonatkozó iránymutatásokat is felülvizsgálták. Ehhez hasonlóan 2012-ben a fogyatékosokról és fejlesztésről szóló iránymutatást is frissítették.

A **gyermek**ek kiemelt helyen szerepeltek az EU emberi jogokkal kapcsolatos prioritásai között. Az EU a „Befektetés az emberekbe” elnevezésű program és az EIDHR keretében számos gyermekkel foglalkozó projektet finanszírozott több mint 50 országban. Ezek részeként az Unió 15 gyermekmunka elleni projekt végrehajtását kezdte meg, mintegy 11,1 millió EUR értékben.

Az EU 2012-ben globális kampányt folytatott a gyermekek jogairól szóló egyezmény két fakultatív jegyzőkönyvének és a gyermekmunka legrosszabb formáiról szóló 182. sz. ILO-egyezménynek a megerősítése mellett. A különböző eszközök tekintetében újabb 18 megerősítésére került sor.

⁹⁹ Az Európai Parlament 2012. július 5-én állásfoglalást fogadott el a leszbikus nőkkel szembeni erőszakról és a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) személyek jogairól Afrikában (P7_TA(2012)0299).

A nemek közötti egyenlőség¹⁰⁰ kérdése is előkelő helyet foglalt el a 2012. év tevékenységei között. Az EU a partnerekkel folytatott emberi jogi párbeszédnek és konzultációk keretében továbbra is a nők jogainak előmozdításán fáradozott. 2012 novemberében elkészült és elfogadásra került a nemek közötti egyenlőségről és a nők szerepének a fejlesztési együttműködésben való erősítéséről szóló uniós cselekvési terv második végrehajtási jelentése. A jelentés konkrét példákat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy az EU adott földrajzi területekre vonatkozó eszközeiben hogyan kell érvényesíteni a nemek közötti egyenlőség szempontjait. A nők társadalmi szerepvállalását illetően az EU és 12 alapító tag szeptemberben elindította az „Egyenlő Jövő Partnerséget”, amelynek célja, hogy prioritásként növelje a nők politikai és gazdasági szerepvállalását.

Az EU továbbra is vezető szerepet töltött be a nőkről, a békéről és a biztonságról szóló 1325. sz. ENSZ BT-határozatra vonatkozó „átfogó megközelítésének” végrehajtásában. 2012-ben több mint 70 országban fejtett ki a nőkkel, a békével és a biztonsággal kapcsolatos tevékenységeket, amelyek keretében megközelítőleg 200 millió EUR összegű támogatást nyújtott nemzeti cselekvési tervek kidolgozásához és végrehajtásához, nem kormányzati szervezetek finanszírozásához, valamint a kormányzati szervek tisztviselőinek nyújtott képzésekhez¹⁰¹.

Az emberkereskedelem felszámolására irányuló, 2012 júniusában elfogadott európai uniós stratégiában (2012–2016) az EU az emberi jogokra koncentráló és nemi szempontú megközelítést alkalmazott. A stratégia célja, hogy olyan átfogó megközelítést alakítson ki, amely az emberkereskedelem megelőzésére, az elkövetők büntetőeljárás alá vonására, a sértettek védelmére, valamint a különböző érdekelt felekkel – többek között a civil társadalommal – való partnerségre összpontosít.

¹⁰⁰ Az emberi jogokkal és a nemek közötti egyenlőséggel foglalkozó KBVP-tanácsadók éves ülését 2012. június 15-én tartották Brüsszelben. A szinte valamennyi misszió és művelet képviselőjében megjelent tanácsadók bemutatták munkájukat, megbeszéléseik során pedig különösen az alábbi három témára összpontosítottak: képzés és erőforrások, a civil társadalommal folytatott együttműködés, valamint belső/szervezési kérdések, ideértve a parancsnokságokkal fennálló kapcsolatokat. A polgári KBVP-missziók tervezési dokumentumai kivétel nélkül egyértelműen hivatkoznak az emberi jogokra, a nemek közötti egyenlőségre, a békére és a biztonságra; a megbízatásoknak a fele tartalmaz ugyanilyen világos hivatkozásokat, a missziók 60 %-a pedig jelentést is tesz e szempontokról. A polgári KBVP-missziók 60 %-ához neveztek ki a nemek közötti egyenlőséggel foglalkozó tanácsadót vagy olyan kapcsolattartót, aki kifejezetten a nemek közötti egyenlőségnek a válságkezelés során történő érvényesítésével foglalkozik.

¹⁰¹ Az Európai Parlament 2012. február 2-án állásfoglalást fogadott el a nők háború alatti helyzetéről (P7_TA(2012)0028).

Az **online és offline szólásszabadságot**¹⁰² illetően az EU a harmadik országokkal (Irán, Szíria, Kína, Egyiptom, Líbia, Vietnam) fenntartott kétoldalú kapcsolataiban és a multilaterális fórumokon több ízben elítélte a szólásszabadság és az internet-hozzáférés korlátozását, valamint a bloggerek letartóztatását. Júniusban az EU – Svédország vezetésével – kulcsszerepet játszott abban, hogy az Emberi Jogi Tanács egyhangúlag elfogadja az internetes szólásszabadság védelméről szóló első határozatot¹⁰³. Az EU a „szabad háló” stratégia („No Disconnect Strategy”) keretében továbbra is támogatta az önkényuralmi rendszerekben élő internethasználókat, bloggereket és kiberaktivistákat.

Oktatás

A Gymnich-ülés (Páfosz, 2012. szeptember 7–8.) napirendjén az oktatás volt az egyik legfontosabb horizontális kérdés. A főképviselő/alelnök kifejtette, hogy az oktatásnak a külpolitikára vonatkozó átfogó megközelítésünk egyik kulcsfontosságú elemét kell képeznie. A megbeszélés résztvevői hangsúlyozták, hogy az oktatás a puha hatalom eszközeként képes változást előidézni a társadalmakban, és annak ezért központi helyet kell elfoglalnia külpolitikánkban. Különösen érvényes ez a konfliktusmegelőzésre, a konfliktus sújtotta területeken való beavatkozásra és az átalakulóban lévő országokra. A résztvevők aggályait fejezték ki amiatt, hogy a nők és a fiatal lányok alacsony arányban vannak jelen az oktatási rendszerben, valamint hangsúlyozták, hogy az erőforrásokat az oktatási infrastruktúrákra kell összpontosítani.

Együttműködés a kétoldalú partnerekkel

Az EU 2012 folyamán arra törekedett, hogy párbeszéd és testre szabott megközelítés alkalmazása révén gyakoroljon hatást a helyszíneken.

¹⁰² Az Európai Parlament 2012. december 11-én állásfoglalást fogadott el az uniós külpolitika digitális szabadságra vonatkozó stratégiájáról (P7_TA(2012)0470).

¹⁰³ A/HRC/20/L.13: Az emberi jogok előmozdítása, védelme és gyakorlása az interneten: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/G12/147/10/PDF/G1214710.pdf?OpenElement>.

Az év folyamán 30 célzott **emberi jogi párbeszédre** és konzultációra került sor, amelyeken aggályokra okot adó kérdéseket vetettek fel a partnerországokkal. Brazíliában, Grúziában, Indonéziában és Mexikóban az emberi jogi párbeszédekkel párhuzamosan a civil társadalommal is szemináriumokat tartottak. A főképviselő/alelnök és az EKSZ 2012 folyamán több nyilatkozatot tett, és számos alkalommal diplomáciai kapcsolatfelvételekre is sor került a háttérben.

Az EU küldöttségeitől 140 **emberi jogi országstratégia** érkezett, amelyeket továbbítottak a tagállamoknak, a Tanács pedig novemberben jóváhagyta az első 48 stratégiát. Bár el kell ismerni, hogy a validálási folyamat hosszúnak bizonyult, az uniós misszióvezetők az összes stratégiát előkészítették, és meg is kezdődött a végrehajtásuk. A helyszíni helyzetértékelések alapján készült első végrehajtási jelentések 2013 elejére várhatók.

A többoldalú intézmények révén végzett munka

Az **Egyesült Nemzetek Szervezeténél** nincs jobb fórum annak biztosítására, hogy az élethelyétől függetlenül minden nőt, férfit és gyermeket megillető egyetemes emberi jogokat tiszteletben tartsák.

Az EU 2012-ben is változatlan elkötelezettséget tanúsított az ENSZ emberi jogi fórumain. Az **Emberi Jogi Tanácsnak** az év során tartott három ülészaka igen sikeres volt az EU szempontjából¹⁰⁴. Az EU Szíriáról, Mianmarról (Burmáról), (Japánnal közösen) a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságról és Belaruszról szóló határozatokat, valamint a vallás- és lelkiismereti szabadságról és (a Latin-amerikai és Karibi Országok Csoportjával, a GRULAC-kal közösen) a gyermekek jogairól szóló tematikus határozatokat terjesztett elő, számos más – többek között Srí Lankáról, Iránról, Eritreáról, Elefántcsontpartról és Szomáliáról szóló – határozatot pedig aktívan támogatott. Kezdeményezte egy új országszintű megbízatás és egy különleges előadói poszt létrehozását Belaruszra vonatkozóan, és támogatta az Eritreával foglalkozó új különleges előadót. Az EU – tagállami támogatást élvezve – teljes körű támogatást nyújtott a Szíriával foglalkozó vizsgálóbizottság munkájához, és gondoskodott a megbízatások szükségessé vált kiterjesztéséről, továbbá határozottan kiállt az elszámoltathatóság biztosítása és a büntetlenség megelőzése mellett. A nők emberi jogai képezték a legfontosabb tematikus kérdést, és az EJT 20. ülészaka alkalmával az EU – Brazília társszervezésével – nagy érdeklődés mellett zajló kíséreeseményt tartott a nők emberi jogainak védelmezőiről.

¹⁰⁴ Az Európai Parlament 2012. február 16-án állásfoglalást fogadott el az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 19. ülészakára vonatkozó európai parlamenti álláspontról (P7_TA(2012)0058).

A New Yorkban megrendezett 67. ENSZ-közügyülésen az EU valamennyi kezdeményezését a tagok határozott támogatása mellett hagyták jóvá. A halálbüntetés elleni, régiókon átvitelő kezdeményezés elfogadását kísérte eddig a legszélesebb támogatás, mind a szavazatok számát, mind pedig a társtámogatást tekintve, ami jól jelzi a halálbüntetés eltörlése irányába történő globális elmozdulást. A Mianmarral (Burmával) tett megfelelő mértékű előrelépéseket követően sikerült konszenzust kialakítani az országról szóló határozattal kapcsolatban, amely elismeri az eredményeket, ugyanakkor felsorolja azokat az emberi jogi területeket, amelyek aggályokra adnak okot, és amelyeken ezért további munkára van szükség. A KNNDK-ról szóló szöveget szavazás nélkül fogadták el, az országok széles koalíciója – köztük néhány uniós tagállam – által arab vezetéssel előterjesztett, Szíriára vonatkozó kezdeményezést pedig soha nem látott támogatás övezte. Ezenkívül az EU támogatásával az iráni emberi jogi helyzetre vonatkozó átfogó határozatot terjesztettek elő, majd fogadtak el megfelelő támogatás mellett. Az EU vallás- és lelkiismereti szabadságról szóló éves határozatát ezúttal is konszenzussal fogadták el. Az ülészakon határozatot fogadtak el a gyermekek jogairól, külön hangsúlyt fektetve az őslakos gyermekekre. Az ENSZ Közgyűlése afrikai kezdeményezésre és az EU határozott támogatásával első alkalommal egy olyan határozatot is elfogadott, amelyben felszólít a nők nemi szervi megcsonkításának beszüntetésére. Emellett olyan szövegek is elfogadásra kerültek, amelyek a nők elleni erőszak valamennyi formájának és a bírósági eljárás nélkül végrehajtott kivégzéseknek a beszüntetésére szólítanak fel.

Az EU 2012-ben is szoros együttműködést folytatott a világ különböző részein található **regionális partnereivel**, így például az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezettel (EBESZ), az Afrikai Unióval, valamint az Arab Államok Ligájával, és együttműködést kezdett az Iszlám Együttműködés Szervezetével (OIC). Első ízben került sor az Európa Tanáccsal folytatott együttműködésre vonatkozó uniós prioritások (2012–2013) elfogadására, az Európa Tanács kétéves munkaprogramjához igazodva. Az EU és az Európa Tanács egyre több közös programot hajt végre a jogállamiság, a demokrácia és az emberi jogok területén, amelyek összértéke 2012-ben elérte a 101 millió eurót (az uniós társfinanszírozás mértéke átlagban 89 % volt).

Az uniós szereplők együttműködése

2012-ben fokozódott az uniós intézmények közötti együttműködés.

Van Rompuy elnök, Barroso elnök és Schulz elnök december 10-én, az emberi jogok napján vette át a **Nobel-békedíjat**. Az EU úgy határozott, hogy a Nobel-díjjal járó összeget olyan projektek finanszírozására fordítja, amelyek fegyveres konfliktusokban érintett gyermekek oktatását célozzák.

A Nobel-díj az eddig elért eredményeink komoly elismerése, ugyanakkor arra is rávilágít, hogy minden európainak, az uniós intézményeknek, a tagállamoknak és az 500 millió uniós polgár is ideértve, megkettőzött erővel kell munkálkodnia annak érdekében, hogy nemcsak határainkon belül, hanem világszerte is előmozdítsuk és megvédjük az emberi jogokat.

Demokrácia és jogállamiság

A demokrácia és a jogállamiság az EU emberi jogi politikájának szerves részét képezi. Az EU 2012-ben is erőteljes támogatást nyújtott a választási eljárások lefolytatásához szerte a világban. Ennek érdekében **választási megfigyelő missziókat és választási szakértői missziókat** telepített, valamint választási segítséget és támogatást nyújtott a hazai megfigyelők számára. Az év folyamán összesen 13 választási megfigyelő missziót és választási szakértői missziót küldött a világ különböző országaiba. A missziók hozzájárultak a demokrácia támogatásához az EU szomszédságában (választási megfigyelő misszió Algériában, választási értékelő csoport Líbiában és választási szakértői misszió Egyiptomban), több esetben tanúi voltak a hatalomnak az ellenzék kezébe történő átadásának (választási megfigyelő misszió és választási szakértői misszió Szenegálban, választási szakértői misszió Mexikóban), valamint a demokrácia megszilárdításának egyes instabil államokban (választási megfigyelő misszió Kelet-Timoron és Sierra Leonében).

Az EU fokozta az uniós választási missziók által megfogalmazott ajánlások szisztematikus nyomon követésének biztosítására irányuló erőfeszítéseket. A munkába a Tanács összes földrajzi munkacsoportját bevonták, és utasításokat adtak az EU valamennyi küldöttségének is. Ezen erőfeszítések részeként az EU decemberben választások utáni helyzetelemző missziót telepített Malawiba. Ez volt az első ilyen misszió, és annak feladata a választási reformok terén tett előrelépésnek és az uniós választási megfigyelő misszió által tett ajánlások hatásának a tanulmányozása.

A különösen a déli szomszédság országaiban 2011-ben a demokrácia és az emberi jogok területén bekövetkezett nagy jelentőségű áttörést 2012-ben sokkal kijózanítóbb tapasztalatok és kihívások követték, amelyek ráirányították a figyelmet arra, hogy egy választás nem elegendő a demokrácia megszilárdításához.

Az egyiptomi politikai folyamat viharos jellege is bizonyítja az átmenet törekenységét, és azt, hogy továbbra is milyen nagy szükség van a konszolidációra. Az események a politikai és polgári jogok gyakorlása, valamint a gazdasági, szociális és kulturális jogokhoz való hozzáférés közötti kapcsolatra is rámutattak. Ez jól látható azoknak a politikai rendszereknek az esetében, amelyek biztosítani tudják (vagy nem tudják biztosítani) polgáraik – többek között a nők és a kisebbséghez tartozók – jólétét.

Az EU munkacsoporti üléseket szervezett Tunéziával (2011), Jordániával (2012) és Egyiptommal (2012), hogy biztosíthassa az említett országok demokratikus átmenetéhez szükséges politikai és gazdasági támogatást. Ily módon az EU bizonyította, hogy kész valódi partnerként fellépni, de csak abban az esetben, ha szavatolják az emberi jogok és a demokratikus elvek tiszteletben tartását.

2012 folyamán az EU arra törekedett, hogy a politikai párbeszédtől kezdve a fejlesztési együttműködésen át a szankciókig minden rendelkezésére álló eszközt bevetse annak érdekében, hogy mindenki élhessen emberi jogaival és élvezhesse a demokrácia vívmányait. A 2009. decemberi tanácsi következtetéseket követő intézkedésként folytatódott a demokrácia támogatásának összehangoltabb megközelítésére irányuló munka¹⁰⁵. Októberben sor került a demokrácia támogatására vonatkozó cselekvési tervek kilenc kísérleti országban való végrehajtásáról szóló, egységes szerkezetbe foglalt közös jelentés elfogadására. A levont tanulságok célja, hogy 2013 elején megalapozottabban lehessen elindítani a projekteket az országok második körében.

A demokrácia és a jogállamiság szükségszerűen szorosan összefonódik a **fejlesztéssel**. Az EU 2012-ben tovább fejlesztette a jövőbeli fejlesztési együttműködésre alkalmazandó uniós szakpolitikát, a változás programját¹⁰⁶, amely kiemeli, hogy a **fejlesztés tekintetében az emberi jogokon alapuló megközelítést** kell támogatni, továbbá szavatolni kell a fejlesztési folyamatok inkluzív jellegét. A költségvetés-támogatási iránymutatások¹⁰⁷ szintén az EU fejlesztési együttműködésének központi elemeként határozták meg az emberi jogokat, a jó kormányzást és a demokráciát.

¹⁰⁵ A Tanács következtetései a demokráciának az EU külkapcsolatai keretében való támogatásáról – a nagyobb koherencia és hatékonyság felé ([16081/09](http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/09/st16/st16081.hu09.pdf))
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/09/st16/st16081.hu09.pdf>.

¹⁰⁶ A Tanács következtetései a változás programjáról: az EU fejlesztéspolitikájának hatékonyabbá tétele (a Tanács [Külügyek] 3166. ülése, Brüsszel, 2012. május 14.).

¹⁰⁷ A Tanács következtetései a harmadik országoknak nyújtott uniós költségvetés-támogatás jövőbeli megközelítéséről (a Tanács [Külügyek] 3166. ülése, Brüsszel, 2012. május 14.).

2012. november 22–23-án a KBVP-missziók szakértőinek szóló jogállamisági szemináriumot rendeztek Brüsszelben. Ez volt az első alkalom, hogy a Polgári Tervezési és Végrehajtási Szolgálat ilyen eseményt rendezett a jogállamiság kérdéséről. A szemináriumon azokra a problémákra próbáltak megoldást találni, amelyekkel a Polgári Tervezési és Végrehajtási Szolgálat szembesül a jogállamiság fejlesztéséhez való hozzájárulás céljából Európában, Afrikában és a Közel-Keleten folytatott tíz misszió keretében. A Polgári Tervezési és Végrehajtási Szolgálat az e területet érintő nyomunkövetési intézkedések céljából fórumot hozott létre a véleménycsere, valamint a szereplők és a szakértők hálózatának megvitatása és felállítása érdekében¹⁰⁸.

Az Unió 2012-ben KBVP-misszióin – mindenekelőtt az EULEX Kosovo, az EUPOL Afghanistan, az EUJUST Lex Iraq és a (megszállt palesztin területeken végrehajtott) EUPOL COPPS misszióin – keresztül tovább folytatta a jogállamiság megerősítésére irányuló szerepvállalásának megszilárdítását és kibővítését.

E. EREDMÉNYESEBB, HATÉKONYABB ÉS KOHERENSEBB VÁLSÁGKEZELÉS A KBVP-N KERESZTÜL

2012-ben három új polgári misszió indult: az EUCAP NESTOR, amelynek célja támogatást nyújtani a regionális tengeri kapacitásépítéshez az Afrika szárvá térségben és az Indiai-óceán nyugati medencéjében fekvő államokban; az EUAVSEC–Dél-Szudán, amelynek célja, hogy hozzájáruljon a dzsubai nemzetközi repülőtér biztonságának megerősítéséhez; és az EUCAP Sahel Niger, amelynek célja, hogy növelje a nigeri biztonsági erőknek a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelemhez szükséges kapacitásait. Emellett 2012 végén a mali és a líbiai KBVP-fellépés tervezése is folyamatban volt.

¹⁰⁸ A kétnapos szemináriumon majdnem 60-an vettek részt öt különböző misszió (EUJUSTLEX IRAQ, EULEX KOSOVO, EUPOL AFGHANISTAN, EUPOL CONGO, EUPOLCOPPS), egyéb uniós intézmények, az ENSZ, a tagállamok, nem kormányzati szervezetek, képzési központok és kutatóintézetek képviselőiben.

Az állam, illetve kormányfők 2012. december 14-én a KBVP-ről szóló eljárási következtetéseknek az Európai Tanács 2013. decemberre tervezett, biztonsági és védelmi kérdésekről folytatott megbeszéléseinek előkészítése céljából történt elfogadásával erőteljes jelzést küldtek arra vonatkozóan, hogy növelni kell az EU azon képességét, hogy biztonsági szereplőként lépjen fel. E vita előkészítése céljából az Európai Tanács – újlag megerősítve a KBVP-nek mint az átfogó uniós megközelítés lényeges elemének megerősítése iránti elkötelezettségét – (az EKSZ-en és az EVÜ-n keresztül) felkérte a főképviselet és a Bizottságot, hogy 2013 szeptemberéig tegyenek jelentést a KBVP megerősítését, valamint a polgári és katonai képességek hozzáférhetőségének javítását célzó javaslataikról és tevékenységükről. Az Európai Tanács három prioritást határozott meg ezzel összefüggésben: i. a KBVP hatékonyságának, láthatóságának és hatásának növelése; ii. a védelmi képesség-fejlesztés megerősítése; iii. Európa védelmi iparának megerősítése¹⁰⁹.

1. HATÉKONYABB VÁLSÁGKEZELÉS

1.1. A KBVP-tevékenységekre vonatkozó koncepciók

Az uniós koncepciók kidolgozása továbbra is időszerű és fontos feladat volt, hiszen 2012-ben nőtt az EU képességeinek fejlesztése iránti igény, nem kis mértékben azért, mert három új misszió is indult. A koncepciók olyan alapvető fontosságú eszközök, amelyek a különféle területeken iránymutatásként és kézikönyvként szolgálhatnak a KBVP keretében végzett tevékenységekhez. A régi koncepciók felülvizsgálata és új koncepcióknak az EU saját válságkezelési misszióiból levont tanulságok, illetve más nemzetközi szereplők tapasztalatai alapján történő kidolgozása hozzájárul ahhoz, hogy az új missziók és műveletek megtervezése hatékonyabb és gyorsabb legyen. A tanulságok viszont elsősorban az EU saját tapasztalataiból származnak, és új vagy aktualizált koncepciók révén érvényesülnek és kerülnek át a gyakorlatba. A koncepciókkal kapcsolatos legfontosabb munkák közé tartozik „a polgári válságkezelés keretében folytatott KBVP határőrizeti missziók koncepciójának” felülvizsgálatára és módosítására irányuló munka megkezdése, valamint egy „tengerbiztonsági műveletekre vonatkozó koncepció”¹¹⁰ kidolgozása.

¹⁰⁹ Az Európai Parlament 2012. november 22-én állásfoglalást fogadott el a közös biztonság- és védelempolitika végrehajtásáról (P7_TA(2012)0455). Ugyanezen a napon állásfoglalást fogadott el az EU kölcsönös védelmi és szolidaritási klauzulájáról: szakpolitikai és műveleti dimenzió (P7_TA(2012)0456).

¹¹⁰ Az Európai Parlament 2012. május 10-én állásfoglalást fogadott el a tengeri kalózkodásról (P7_TA(2012)0203).

1.2. Polgári és katonai képességek

POLGÁRI KÉPESSÉGEK

2012-ben jelentős erőfeszítéseket tettünk a KBVP polgári képességeinek továbbfejlesztése érdekében. Ugyanakkor mivel az EU egyre sokfélettebb és összetettebb missziókat indít – gyakran ellenséges környezetben, sokrétű szakértelemre támaszkodva –, folytatni kell a munkát.

A Tanács 2011. decemberi felkérésének megfelelően az EKSZ a két Legfőbb Polgári Cél keretében végzett munkára építve többéves polgári képességfejlesztési tervet készített, hogy a polgári képességek fejlesztésével kapcsolatos különböző munkaterületeket összefogva tartós keretet alakítson ki a KBVP keretében folyó polgári képességfejlesztéshez, valamint hogy egy sor jelentéstételi és politikai iránymutatást dolgozzon ki¹¹¹.

2012 szeptemberében megrendezésre került a polgári személyzet KBVP-missziók keretében történő telepítésének megkönnyítéséről szóló negyedik magas szintű szeminárium¹¹², amely a jogállamisággal foglalkozó polgári KBVP-missziók során tapasztalt hiányosságok kiküszöbölésére összpontosított. 2012-ben – a biztonságpolitikai igazgatók megbeszélései révén – a polgári képességek is nagy szakpolitikai láthatóságot kaptak. Ez a gyakorlat 2013-ban is folytatódni fog.

2012-ben jelentős előrelépés történt a „Goalkeeper” elnevezésű szoftveres környezet véglegesítése terén, amelynek célja, hogy segítséget nyújtson a tagállami hatóságoknak a polgári személyzet jegyzékeinek felállításában és az Európa-szerte kínált képzési lehetőségek kiaknázásában¹¹³, hogy ezáltal megkönnyítse a polgári képességeknek a KBVP-missziókhoz történő telepítését.

¹¹¹ A Tanács felkérése a KBVP-ről szóló, 2011. decemberi tanácsi következtetésekben (17991/11) szerepel. A két Legfőbb Polgári Cél keretében végzett munkáról lásd: Végső jelentés – „Legfőbb polgári cél 2008” (14807/07) és Végső jelentés – Legfőbb Polgári Cél 2010 (16817/10).

¹¹² A négy szemináriumot (2009. június, 2010. július, 2011. július, 2012. szeptember) Brüsszelben tartották a polgári KBVP-missziókhoz történő kirendelésekért felelős nemzeti minisztériumok és szolgálatok magas rangú képviselői számára. A szemináriumokról készült jelentések a következő dokumentumokban találhatók: 12018/09 (a 2009. évi szeminárium), 14201/10 (a 2010. évi szeminárium), 16109/11 (a 2011. évi szeminárium) és 15337/12 (a 2012. évi szeminárium). A Tanács 2009 novemberében és 2010 decemberében jelentést kapott a polgári személyzet KBVP-missziókhoz történő telepítésének megkönnyítése terén a tagállamok által elért eredményekről (lásd a 15842/09 és a 16989/10 dokumentumot). Az elért eredményekről szóló harmadik jelentés 2013 elejére várható.

¹¹³ A Goalkeeperre vonatkozóan elért eredményekről szóló legutóbbi jelentés a 12312/12 dokumentumban található, a következő, negyedik jelentés pedig 2013 áprilisára várható.

Folyamatban van a KBVP és a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség közötti kapcsolatok megerősítése keretében megkezdett munka, amelynek célja, hogy a tagállamok, a belső biztonsággal foglalkozó uniós szervek és az uniós intézmények részvételével zajló tevékenységeken keresztül a belső biztonsággal foglalkozók körében felhívják a figyelmet a polgári missziók személyzeti igényeire.

Megemlítendő az is, hogy az Unió 2012 végén létrehozta a KBVP keretében használt eszközök raktárhelyiségét, amely jelentős mértékben megkönnyíti majd a jövőbeli KBVP-missziók gyors telepítését, fő célja ugyanis az, hogy gyorsan a missziók rendelkezésére bocsássa a gyors telepítésükhöz és a működésükhöz nélkülözhetetlen felszereléseket.

Végezetül, 2012 őszén a Bizottság – a költségvetési rendelet vonatkozó rendelkezéseivel összhangban – enyhített a válság sújtotta országokban működő missziókra alkalmazandó közbeszerzési szabályokon, ezáltal pedig a KBVP-missziók könnyebben kielégíthetik a felszerelések és a szolgáltatások tekintetében felmerülő igényeiket.

KATONAI KÉPESSÉGEK

Novemberi következtetéseiben a Tanács ismételten a katonai képességek fenntartására és továbbfejlesztésére szólított fel a KBVP támogatása és megerősítése érdekében, mivel a KBVP teszi lehetővé az EU számára, hogy egy átfogó megközelítés keretében biztonsági szereplőként lépjen fel. Ciprus különböző rendezvényeket szervezett a katonai képességekről, amelyeknek köszönhetően a téma 2012 második felében minden szinten a megbeszélések középpontjába került.

Az EVÜ képességfejlesztési tervének 2011-es naprakésszé tételét követően jelenleg is előkészítés alatt áll a következő, 2014-ben esedékes felülvizsgálat, amely a terv tartalmát és szerkezetét is érinteni fogja.

Az EU katonai képességeinek fejlesztése terén az Európai Unió Katonai Bizottságának (EUKB) iránymutatásai alapján elért eredményekről az EU katonai képességeinek fejlesztésében elért eredményekről szóló egységes jelentés¹¹⁴ számol be. A jelentésben említett legfontosabb eredmények a következő területeket érintették: a képességek összevonása és megosztása (különös tekintettel a képzésre és az oktatásra), kibervédelem, a katonai képességek bevonása az egységes európai égbolt kezdeményezésbe, koncepciók fejlesztése, a KBVP-műveletek logisztikai támogatása. A jelentésben felsorolt jelenlegi főbb hiányosságok a következők: az EU tengeri és légi gyorsreagálási mechanizmusaihoz nyújtott támogatás alacsony szintje, az EU OPS WAN-rendszer (Operations Wide Area Network) rövid távú kifejlésztésében beállt késedelem, valamint az EU harccsoport-jegyzékének folyamatos hiányossága, ami adott esetben gyengítheti az EU katonai gyorsreagálási képességeit.

A hiányosságok áttekintését illetően a Tanács a novemberi következtetéseiben kiemelte, hogy a katonai képességfejlesztés során a hiányok pótlására és a KBVP területén felmerülő új követelmények teljesítésére kell összpontosítani. Felkérte az EUKB-t, hogy 2013-ban tekintse át a katonai képességek terén fennálló hiányosságokat és prioritásokat, hozzájárulva ezzel az Európai Védelmi Ügynökség (EVÜ) képességfejlesztési tervéhez, melynek célja, hogy segítse a képességfejlesztésre irányuló védelmi beruházásokkal kapcsolatos nemzeti döntéshozatalt.

A képességek összevonása és megosztása

Az EU erőfeszítéseinek alapját továbbra is az együttműködési projektek kialakítására és ezzel párhuzamosan az uniós védelmi együttműködés hosszú távú rendszeresebbé és fenntarthatóbbá tételére vonatkozó ikerpályás megközelítés képezte. Ezzel összefüggésben az EVÜ irányítóbizottsága a képességek összevonására és megosztására vonatkozó önkéntes magatartási kódexet fogadott el, amely konkrét intézkedéseket tartalmaz az együttműködés szempontjainak a nemzeti döntéshozatali eljárásokban történő érvényesítése érdekében. Előrelépés történt a képességek összevonására és megosztására vonatkozó, az EVÜ által támogatott projektek tekintetében is. 2012 folyamán jelentős eredmények születtek, nevezetesen: a légi utántöltés terén a többfunkciós tanker légi járművekre vonatkozó európai stratégiai kezdeményezés megvalósításáról szóló szándéknyilatkozat aláírása, a helikopterpilóta-képzés terén a helikopterekkel végrehajtott gyakorlatprogramra vonatkozó technikai megállapodás aláírása, a rögtönzött robbanószerkezetek elleni tevékenységekkel kapcsolatos képzés, a műveleti helyszíneken felállított kórházak, a tengerfelügyelet és a műholdas kommunikáció (beszerzési egység) terén elért eredmények, valamint az azon diplomáciai engedélyekre vonatkozó programmegállapodás aláírása, amelyek lehetővé teszik, hogy a részt vevő országok katonai légi járművei egymás nemzeti légterében vagy területén tartózkodjanak.

¹¹⁴ Az EU katonai képességeinek fejlesztésében 2011 novembere és 2012 októbere között elért eredményekről szóló egységes jelentés (15476/12, 2012. október 25.).

A Tanács a novemberi következtetéseiben üdvözölte a Bizottság Védelmiipari és Piaci Munkacsoportja által végzett előkészítő munkát, és arra ösztönözte az Európai Bizottságot és az EVÜ-t, hogy folytassanak szoros együttműködést a tagállamokkal az európai védelmi piac versenyképesebbé és átláthatóbbá tétele, valamint az európai védelmi ipar megerősítése érdekében, és serkentsék a szinergiákat a kettős felhasználású kutatás és technológia terén (többek között az olyan területeken, mint a pilóta nélküli légitáncmű-rendszerek, a kiberbiztonság, a tengerhajózási biztonság, az űrpolitika, valamint az energiaügy és a környezetvédelem).

1.3. A polgári és a katonai KBVP területén levont tanulságok és a legjobb gyakorlatok

A tanulságoknak a KBVP polgári és katonai dimenziója keretében történő levonását segítő rendszer megerősítése folyamatban van. Az EKSZ november 30-án dokumentumcsomagot nyújtott be „Tanulságok: jobb eredmények” címmel, amelyet a tagállamok is üdvözöltek. A dokumentumok közé tartozott a polgári KBVP tanulságairól és legjobb gyakorlatairól szóló koncepciótervezet, amely követendő példák bemutatása céljából nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a tanulságokat átültessék a gyakorlatba, a tapasztalatokat pedig legjobb gyakorlatokká alakítsák.

A dokumentumcsomag része volt továbbá két közös polgári–katonai jelentés: az egyik a közös polgári–katonai tanulságokról és legjobb gyakorlatokról szóló első éves jelentés, a másik pedig a biztonsági ágazat reformjához nyújtott polgári–katonai KBVP-támogatásból levont tanulságokat tartalmazó tematikus jelentés. A biztonsági ágazat reformja a nemzetközi béke és biztonság támogatása érdekében végzett uniós beavatkozások egyik kiemelt területe. A jelentéseket a Válságkezelési és Tervezési Igazgatóság (CMPD) nyújtotta be, a PBB pedig üdvözölte őket. Jelentés készült továbbá az EB által finanszírozott 2008–2010-es rendőrségi képzési programból a KBVP számára levont tanulságokról is. 2013-ban az említett jelentésekben foglalt ajánlások alapján fog folyni a tanulságokra és a legjobb gyakorlatokra vonatkozó munka.

2012 folyamán egy közös, polgári és katonai tanulságokat és legjobb gyakorlatokat tartalmazó KBVP-adatbázist hoztak létre annak érdekében, hogy megkönnyítsék a tanulságoknak, a tapasztalatoknak és a legjobb gyakorlatoknak a válságkezelési szereplők közötti cseréjét. Ebben a különösen fontos gyakorlatban az összes érdekelt fél részt vesz (Tanács, EKSZ és a Bizottság érintett szolgálatai). A tanulságokról folytatott vita 2013-ban is folytatódik, amikor is az EKSZ és a Bizottság jóváhagyás céljából a Tanács elé terjeszti a konkrét javítások elvégzésére vonatkozóan meghatározott ütemtervet.

1.4. Képzés és gyakorlatok

2012-ben az Unió és a tagállamok is jelentős erőfeszítéseket tettek annak érdekében, hogy a KBVP-hez kapcsolódó kérdésekkel foglalkozó, valamint a KBVP-missziók és -műveletek keretében telepítendő személyzet valamennyi kategóriája tekintetében teljesüljenek a KBVP-képzések kapcsán kitűzött átfogó célok, illetve javuljanak a képzések.

Az EKSZ 2012 májusában első ízben rendezett ülést a képzési osztályok vezetői, a KBVP-missziók és -műveletek, valamint az uniós intézmények képzési szakemberei, továbbá a válságkezelés helyszínein képzést nyújtók számára. Az esemény lehetővé tette a szereplők három említett fő csoportja közötti hálózatépítést, többek között azáltal, hogy megbeszélésekre került sor a missziók alatti képzési tevékenységek legjobb gyakorlatairól – ideértve azoknak a telepítés előtti képzéssel fennálló kapcsolatát –, valamint felhívta a figyelmet az uniós szinten rendelkezésre álló, képzést támogató eszközökre. Az ülésen nagy számban vettek részt a szakemberek, akik igen sikeresnek ítélték az eseményt, amely ezért a jövőben évente megrendezésre fog kerülni.

További fontos képzési eseményekre is sor került egyebek mellett az esetleges jövőbeli magas rangú misszióvezetőknek a KBVP-missziókra és -műveletekre történő felkészítéséhez, a missziók stratégiai tervezéséhez, valamint a nemek közötti egyenlőség szempontjainak a KBVP műveleti tevékenységeiben történő érvényesítéséhez kapcsolódóan.

Az EU Katonai Törzse (EUKT) három stratégiai, műveleti tervezéssel foglalkozó képzést tartott az uniós intézményekből érkező résztvevők számára, amivel hozzájárult az átfogó megközelítés továbbfejlesztéséhez. Az EUKT és az Európai Biztonsági és Védelmi Főiskola (EBVF) sikeresen megrendezte első közös orientációs tanfolyamát. Az EBVF továbbá szorosan együttműködött az Európai Rendőrakadémiával (CEPOL) és a Bizottságnak a polgári válságkezelés területére vonatkozó új európai képzési kezdeményezésével, melynek keretében a Bizottság egyebek mellett telepítést megelőző képzéseket szervez több polgári KBVP-misszió számára.

Az EKSZ és a Bizottság 2012-ben javaslatot dolgozott ki az EBVF megerősítéséről, valamint az EKSZ-szel fennálló kapcsolatainak szorosabbra fűzéséről.

A Lisszaboni Szerződés által kialakított környezetet tükrözve az EKSZ első ízben tartott válságkezelési gyakorlatot „Multi Layer 2012” névvel, amelynek során egy fiktív válságra adott KBVP-válasz keretében a döntéshozatal mindhárom szintjének¹¹⁵ működését szimulálták. A gyakorlat azért is hasznos volt, mert lehetővé tette a javasolt új válságkezelési eljárások egyes elemeinek, valamint az EKSZ válságreakálási rendszerének tesztelését. A gyakorlatból levont tanulságok hozzájárulnak majd az EU gyakorlatokkal kapcsolatos szakpolitikájának és koncepciójának a felülvizsgálatához és módosításához, amely várhatóan 2013-ban zárul le.

2. EREDMÉNYESEBB VÁLSÁGKEZELÉS

2.1. Válságkezelési együttműködés a partnerekkel

PARTNERORSZÁGOK

Az Unió fokozott erőfeszítéseket tett a harmadik országokkal, köztük a stratégiai partnerekkel folytatott érdemi párbeszéd és együttműködés fenntartására, és arra is, hogy kapcsolatot létesítsen új partnerekkel. A tagállamok egy sor ajánlást hagytak jóvá a partnerországokkal a KBVP területén fennálló kapcsolatok javítása és elmélyítése érdekében, amelyeket követően további intézkedésekre lesz még szükség. Folytatódott a párbeszéd a nem uniós európai NATO-tagokkal, az egyéb, EU-tagjelölt országokkal, valamint több más fontos partnerrel is, így például az Egyesült Államokkal, Japánnal, Kanadával, Kínával, Oroszországgal és Ukrajnával, továbbá az Unió keleti és déli szomszédaival.

2012 során 14 ország (Albánia, Chile, Horvátország, Izland, Kanada, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró, Norvégia, Svájc, Szerbia, Törökország, Ukrajna, az USA, Új-Zéland) vett részt a folyamatban lévő KBVP-missziók és -műveletek közül kilencben (EUFOR ALTHEA, EUJUST LEX Iraq, EULEX Kosovo, EUPM BiH [megbízatása 2012. június 30-án lejárt], EUPOL COPPS, EUPOL Afghanistan, EUNAVFOR ATALANTA, EUTM SOMALIA, EUSEC RD Congo). Ezen túlmenően a kalóztevékenységek elleni küzdelem keretében több más partnerrel kialakított eredményes együttműködés is folytatódott.

¹¹⁵ A gyakorlat a döntéshozatal következő három szintjét érintette: politikai stratégiai szint, katonai stratégiai szint és műveleti szint.

2012-ben Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, a Moldovai Köztársaság és Új-Zéland megállapodást kötött az EU-val az uniós válságkezelési műveletekben való részvételük kereteinek meghatározásáról (részvételi keretmegállapodás). Grúziával és a Koreai Köztársasággal részvételi keretmegállapodásra irányuló tárgyalások kezdődtek.

2.2. Nemzetközi szervezetek

EU–NATO kapcsolatok

2012-ben a bosznia-hercegovinai EUFOR Althea KBVP-művelet tekintetében a szoros EU–NATO válságkezelési együttműködés a „Berlin plusz” rendelkezések keretében továbbra is gördülékenyen és hatékonyan folyt.

Amikor kiderült, hogy a Malival kapcsolatos tervezés egy új uniós katonai művelet megindításához vezethet, a kétoldalú kapcsolatok és a jóváhagyott kapcsolattartási formák keretében is gondoskodtunk arról, hogy a folyamat a nem EU-tag európai szövetségesek számára is teljesen átlátható legyen.

Az EKSZ megfigyelőként részt vett a NATO CMX 12 válságkezelési gyakorlatában.

2012-ben is folytatódott a NATO főtitkára felé 2011-ben továbbított konkrét javaslatok végrehajtása az Európai Tanács által 2010 szeptemberében adott megbízatással összhangban.

- Ennek keretében a válságkezelés számos területén személyzeti szintű kapcsolatok kialakítására került sor. A két szervezet közötti magas szintű személyzeti ülések új formái hozzájárultak ahhoz, hogy a közös érdekű területeken nőjön az átláthatóság és az egymást kiegészítő jelleg, ideértve nem utolsósorban azokat a területeket, amelyeken mindkét szervezet tevékenységeket fejt ki.
- Az uniós tisztviselők által a NATO munkacsoportjai számára – többek között a kibervédelem és a terrorizmus elleni küzdelem kérdését illetően – tartott tájékoztatók viszonzásaként a NATO tisztviselői is tájékoztatókat tartottak ugyanezekről a témákról az uniós munkacsoportok számára; mindez olyan hasznos véleménycserékre adott alkalmat, amelyeket az EU és a NATO tagállamai egyaránt üdvözöltek.
- Ezen túlmenően, ami a védelmi képességeket illeti, az intelligens védelemmel és a képességek összevonásával és megosztásával kapcsolatos projektek összehangolása terén folytatódott az EU és a NATO közötti személyzeti szintű gyümölcsöző együttműködés, amelynek segítségével biztosítani lehet a két fél közötti koherenciát és egymás kölcsönös erősítését, valamint elkerülhetők az átfedések.

A PBB 2012. július 3-án jóváhagyta az ENSZ békefenntartó tevékenységeihez nyújtott uniós KBVP-támogatás megerősítésére irányuló cselekvési tervet. Az EU 2012 őszén kezdte meg a cselekvési terv végrehajtását. Az első szakaszban azokra a tevékenységekre helyezték a hangsúlyt, amelyek az ENSZ és az EU számára is kiemelt prioritások, és amelyeket viszonylag rövid időn belül kell végrehajtani.

A válságkezeléssel foglalkozó EU–ENSZ irányítóbizottság 12. ülését 2012. február 2-án tartották Brüsszelben. Az EKSZ létrehozása óta ez volt az irányítóbizottság első ülése, amelyre két éves szünet után került sor. A napirenden szerepeltek az afrikai válságövezetek, például Dél-Szudán, a KDK és Szomália, de az irányítóbizottság új működési szabályairól és a polgári képességekről is megbeszéléseket folytattak. November 26-án New Yorkban ismét az afrikai fejleményekkel (Mali, Szomália és a KDK) foglalkozó ülésre került sor. A tervezés, valamint az emberi jogoknak a békefenntartás/válságkezelés keretében történő tiszteletben tartása kérdéseit szintén megvitatták.

A főképviselő/alelnök és az IMO (Nemzetközi Tengerészeti Szervezet) főtitkára 2012 májusában az Indiai-óceán nyugati térségében folyó tengeri kalóztevékenység és fegyveres rablás elleni partnerségről szóló közös nyilatkozatot írt alá.

Emellett a Szomália partjainál folyó kalóztevékenység problémájával foglalkozó kapcsolattartó csoporton belül egy kapacitásépítési koordinációs csoportot hoztak létre, amelyben az Indiai-óceán nyugati térségét érintő kapacitásépítési tevékenységek túlnyomó többségének végrehajtásáért felelős főbb szervezetek vesznek részt. Munkájukat egy olyan, mindegyikük számára hozzáférhető nemzetközi adatbázis segíti, amely a régió releváns kapacitásépítési tevékenységeit tartalmazza.

2.3. Az EU Műholdközpontja (EUMK)

2012-ben tovább nőtt az EU Műholdközpontjának (EUMK) a KBVP-ben játszott szerepe. Azáltal, hogy elemzi a konfliktusokkal sújtott országokról és régiókról készült műholdas felvételeket, a SATCEN is hozzájárul a KBVP-missziók és -műveletek indítását és lefolytatását érintő döntéshozatali folyamathoz. Szíria esetében a műholdas felvételek elemzése is segítette az EU álláspontjának kialakításában. A tömegpusztító fegyverek lehetséges elterjedésének, valamint a rakéták terén fennálló képességek fejlesztésének figyelemmel kísérése az Iránnal folytatott politikai tárgyalások során jelentett segítséget.

Az észak-afrikai és a közel-keleti válságok miatt nőtt a központra háruló munka mennyisége. A SATCEN összesen 84 új feladatot látott el, amelyek keretében több mint 800¹¹⁶ terméket állított elő. Ebből a segítségből az EKSZ és az uniós tagállamok is részesülnek.

Az EUMK 2012-ben bizonyította, hogy képes közel valós idejű helyszíni támogatást nyújtani egy Szíriában működő ENSZ-műveletnek, az UNSMIS-nek. A műholdközpont számára a legnagyobb munkaterhet a szíriai válság nyomon követése jelentette, aminek nyomán több mint 300 termék született. Ez idő alatt az EUMK a válságok esetére előírt munkarendben működött (hosszabb munkaidő, váltott műszakok, hétvégi munkavégzés).

Az EUMK képességei egyre elismertebbek, a nemzetközi szervezetektől (ENSZ, AU, NATO) érkező kérelmek száma pedig folyamatosan nő. Az EUMK az EU mint biztonsági szereplő egyik egyedülálló képessége, amely képes a megfelelő időben támogatást nyújtani az EU partnereinek misszióihoz és műveleteihez.

¹¹⁶ 2011: az EUMK körülbelül 600 terméket állított elő.

A főképviselő/alelnök 2012. szeptember 14-én jelentést terjesztett a Tanács elé az Európai Unió Műholdközpontjának működéséről. A jelentésben kiemeli, hogy a központ egyértelműen bizonyította munkájának hasznosságát és minőségét. Ugyanakkor azt is megjegyzi, hogy a közelmúltbeli válságok az emberi és a pénzügyi erőforrások tekintetében is rendkívüli módon igénybe vették a központ műveleti kapacitásait.

3. KOHERENSEBB VÁLSÁGKEZELÉS **Polgári-katonai szinergiák**

A polgári és katonai képességek fejlesztése terén a tagállamok közötti szinergiák előmozdítása azt a célt szolgálja, hogy átfogóbb uniós műveleti képességek jöjjenek létre a konfliktusmegelőzés és a válságkezelés területén. Ez a munka számos tevékenységet foglal magában, amelyek révén egyebek mellett egyszerűbb lesz a polgári és a katonai képességek kettős felhasználása, új képzési csomagok fognak rendelkezésre állni a műveleti területekre telepítendő személyzet számára, szinergiák jönnek létre a logisztikai támogatás terén, jobb lesz a polgári és katonai elemek közötti interoperabilitás, hatékonyabbá válik az eszközök megosztása és a műveletekből levont tanulságok rendszerezése, valamint koherensebb lesz a képességfejlesztéssel kapcsolatos jelentéstétel.

2012 júliusában megvitatás céljából jelentést nyújtottak be a PBB-nek az említett tevékenységek eredményeiről¹¹⁷. A tevékenységek prioritási sorrendjének felállítására, valamint a folyamat hatékonyságának növelésére irányuló munka jelenleg is zajlik.

¹¹⁷ „Az EU polgári és katonai képességfejlesztése közötti szinergiák előmozdítása – Jelentés a munkaterv keretében 2012 első felének végéig elért eredményekről” („Promoting Synergies between the EU Civil and Military Capability Development - Progress report on the outcomes of the workplan until the end of first semester 2012”) (lásd: 12586/12, 2012. július 16.).

II. RÉSZ: A KKBP-RŐL SZÓLÓ 2012. ÉVI JELENTÉS – ELŐRETEKINTÉS

A déli szomszédság hosszú távú demokratikus átmeneteinek támogatása a továbbiakban is az EU külső tevékenységeinek egyik fő célja lesz. Ez a támogatás a 2011-ben elfogadott „partnerség a demokráciáért és a közös jólétért” alapján, valamint az európai szomszédságpolitikában érvényesülő „többért többet” megközelítés alkalmazásával fog megvalósulni. Az Unió tovább fogja fejleszteni az EU-t, a régió kormányait, a nemzetközi pénzügyi szervezeteket, a nem állami helyi érdekelt felek széles körét, valamint a magánszféra képviselőit magában foglaló, ún. munkacsoporti megközelítést. A demokratikus átmenet összetett folyamat, ezért az Uniónak a továbbiakban is szerepet kell vállalnia az egyes országokban zajló ilyen folyamatokban – szükség esetén megerősített formában –, mégpedig hosszú távon és a kritikus pillanatokban is.

A közelmúltban – különösen Egyiptomban – bekövetkezett, aggasztó események még inkább kiemelték a régió előtt álló kihívásokat, amelyekre nagy politikai figyelmet kell fordítani. A jelenleg is zajló – és igencsak összetett – tunéziai és líbiai átmenet kapcsán ugyancsak további szerepvállalásra lesz szükség. Az átmenet folyamatához nyújtott támogatás során differenciált megközelítést követve figyelembe kell venni a partnerek objektív szükségleteit, valamint a helyi kulturális tradíciókat és értékeket, mindazonáltal a támogatásnak egyértelműen az Unió alapértékeit – mint például a demokráciát, az emberi jogokat és az inkluzivitást – ösztönző módon kell megvalósulnia.

Szíria változatlanul nagy kihívást jelent, és ez a belátható jövőben nem is lesz másképp. Az Unió – nemzetközi partnereivel, ezen belül is mindenekelőtt az Arab Államok Ligájával és az ENSZ-szel szoros együttműködésben – folytatni fogja szerepvállalását, és feltérképezi annak lehetőségeit, hogy miként segíthetné a válság megoldására irányuló politikai folyamat elindítását. Az EU ezen túlmenően elkötelezett amellett, hogy a továbbiakban is segítse a humanitárius válság áldozatait és a Szíriával szomszédos országokat.

A közel-keleti békefolyamat előmozdítása változatlanul sürgős feladat, amelynek külön jelentőséget kölcsönöz az a tény, hogy egyre nehezebb megvédeni a kétállami megoldást, valamint hogy a 2011-es arab tavasszal megindult változásokat követően fokozódott a radikalizálódás a régióban. Az EU a közel-keleti békefolyamattal foglalkozó kvartett tagjaként változatlanul azon fog fáradozni, hogy a felek ismét tárgyalóasztalhoz üljenek annak érdekében, hogy a békében és biztonságban egymás mellett élő két állam elve alapján tartósan rendezzék a konfliktust. Érdemes lenne folytatni a partnerekkel az arab békekezdeményezés megvalósítási lehetőségeinek a feltárását. A regionális kapcsolatoknak kiemelt jelentőségük lesz ebből a szempontból. Egyiptom 2012 szeptemberében segített megállítani a feszültségek eszkalálódását, és ezzel bizonyította, hogy konstruktív szerepet játszhat a veszélyes regionális helyzetek enyhítésében. Éppen ezért továbbra is intenzív párbeszédet kell folytatni Kairóval.

Továbbra is döntő fontosságú az EU folyamatos szerepvállalása a keleti szomszédságban, amelyre többek között a keleti partnerség keretében kerül sor. 2013 kiemelkedő eseménye lesz a novemberben Vilniusban megrendezésre kerülő keleti partnerségi csúcstalálkozó. Az EU figyelemmel fogja kísérni, hogy milyen előrehaladást ér el Ukrajna azon feltételek teljesítésében, amelyeket a Külügyek Tanácsa az EU–Ukrajna társulási megállapodás / a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségre vonatkozó megállapodás aláírása és hatálybalépése tekintetében állapított meg 2012 decemberében, a megállapodás egyes részei ideiglenes alkalmazásának lehetőségét is beleértve. Ezen túlmenően az Unió igyekszik majd előmozdítani a politikai társulás és gazdasági integráció folyamatát a legfejlettebb kelet-európai országokkal, lehetőség szerint többek között azáltal, hogy a vilniusi csúcstalálkozóig társulási megállapodásokat / mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségre vonatkozó megállapodásokat parafál a Moldovai Köztársasággal, Örményországgal és Grúziával. Az elhúzódó konfliktusokat illetően az EU szoros együttműködést fog folytatni az EBESZ ukrán elnökségével annak érdekében, hogy eredmények szülessenek a Dnyeszter-melléki konfliktus tartós megoldása terén, továbbá együtt fog működni vele a grúziai konfliktusra vonatkozó genfi tárgyalásokkal és a hegyi-karabahi konfliktus megoldása érdekében tett erőfeszítésekkel összefüggésben is.

Továbbra is figyelmet kell fordítani a keleti partnerség többoldalú tevékenységei és a regionális együttműködési kezdeményezések – például a fekete-tengeri szinergia – közötti koherencia biztosítására.

A Nyugat-Balkán továbbra is kiemelt területnek számít, különös tekintettel a főképviselő/alelnök közvetítésével létrejött Szerbia–Koszovó megállapodás végrehajtására, melynek terén az EU nagy erőfeszítéseket tett és jelentős erőforrásokat mozgósított. Ez döntő fontosságú lépésként értékelhető a két fél közötti kapcsolatok normalizálását jelentő általános cél elérésének irányában, ami pedig előfeltétele annak, hogy mindkét fél továbbhaladhasson az uniós csatlakozás felé vezető úton. A következő állomás ezen az úton Szerbia számára a csatlakozási tárgyalások, Koszovó számára pedig a stabilizációs és társulási megállapodásra irányuló tárgyalások megkezdése lenne. Az Unió által a Szerbia és Koszovó közötti kapcsolatok jövőbeli alakulása tekintetében a továbbiakban is betöltött központi szerep alapvető fontosságú és egyben előnyös is az EU számára, tekintettel a nyugat-balkáni országok uniós perspektívájára, amelynek révén az EU egyedülálló befolyást tud gyakorolni a térségben.

Horvátország uniós tagsága ugyancsak mélyíteni fogja az Uniónak a térséggel fennálló kapcsolatait, és lehetőséget biztosít majd a többi jugoszláv utódállammal való további szerepvállalásra. Az Unió reméli, hogy Horvátország uniós csatlakozása és Szerbia előrehaladása ösztönzőleg hat majd mindenekelőtt Bosznia-Hercegovinára a tekintetben, hogy maga is valódi eredményeket érjen el az Unió felé vezető útján.

Ami a regionális és a globális biztonságra nézve jelentett súlyos fenyegetéseket illeti, Irán továbbra is fontos prioritás lesz, mivel nukleáris tevékenységei folyamatosan bővülnek, a nemzetközi aggályok pedig ebből kifolyólag egyre súlyosabbak. Sürgősen eredményeket kell elérnünk az iráni nukleáris kérdés tárgyalásos megoldásának kidolgozása terén. A főképviselő/alelnök az „E3+3” országokkal közösen továbbra is intenzív diplomáciai erőfeszítéseket fog tenni annak érdekében, hogy olyan érdemi megbeszélésekre bírja rá Iránt, amelyek révén helyreállítható a nemzetközi bizalom aziránt, hogy Irán nukleáris programja kizárólag békés célokat szolgál. A diplomáciai szerepvállalás és nyomásgyakorlás ikerpályás megközelítésének megfelelően az EU korlátozó intézkedései mindaddig hatályban maradnak, amíg Irán nem teljesíti a szankciók megszüntetéséhez szükséges feltételeket, azaz nem teljesíti összes nemzetközi kötelezettségét, például nem hajtja végre maradéktalanul az ENSZ BT és a NAÜ-kormányzótanács határozatait.

Észak-Korea harciassága és nukleáris ambíciói továbbra is súlyos fenyegetést jelentenek a Távol-Kelet – és főképp a főbb regionális partnerek, azaz a Koreai Köztársaság és Japán – biztonságára nézve. Az Unió a továbbiakban is vezető szerepet játszik majd a regionális feszültségek enyhítésében, és aktívan támogatja az ENSZ Biztonsági Tanácsát abban, hogy nyomást gyakoroljon Phenjanra a nukleáris tevékenységek beszüntetése és a nemzetközi kötelezettségeinek való megfelelés érdekében. Az EU mindeközben fenntartja a kritikákat is megfogalmazó közeledési politikáját Észak-Koreával szemben, a korlátozó intézkedéseket is beleértve.

A partnerségek és az újabb partnerségi kapcsolatok kialakítása továbbra is az EU külső tevékenységeinek egyik sarokkövét képezi, aminek az alapja a stratégiai partnereket prioritási sorrendbe állító az a lista, amelyet a főképviselő/alelnök hivatali idejének elején készített. A hasonlóan vélekedő országok – mindenekelőtt az Egyesült Államok, de más országok, így például Kanada is – változatlanul alapvető szerepet töltenek be a tekintetben, hogy az Unió a globális szintén is teljesíteni tudja kulcsfontosságú célkitűzéseit. Példaként említhető, hogy az Egyesült Államokkal különösen elmélyült együttműködést folytattunk Irán nukleáris programját és a Nyugat-Balkánt illetően. Barack Obama második kormányzati ciklusa alatt a főképviselő/alelnök és John Kerry amerikai külügyminiszter közötti kiváló munkakapcsolat pedig még egy ennél is szorosabb együttműködés kialakítását teszi majd lehetővé. Az EU és USA közötti kapcsolatokat a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről folytatandó tárgyalások megkezdése is erősíteni fogja. E partnerség jelentősége messze túlmutat a gazdasági kérdéseken.

Oroszországgal folytatni fogjuk kétoldalú kapcsolataink fejlesztését. Több megoldatlan kérdés továbbra is napirenden marad, mindazonáltal az általános irány egyértelmű: folytatnunk kell a sok más terület mellett például a kereskedelem, az energiaügy és a vízümpolitika terén még fennálló akadályok felszámolására irányuló erőfeszítéseinket. Ezen túlmenően a külpolitikai együttműködésünk kiszélesítésére irányuló erőfeszítések is folytatódni fognak, többek között ami a közös szomszédságunkat és az elhúzódó konfliktusokat illeti.

Kiemelt fontosságú feladat lesz az is, hogy a biztonsági kérdéseket – egyebek mellett a Szomália partjainál folytatott kalóztevékenységek elleni küzdelmet – illetően jelenleg folytatott együttműködés és párbeszéd alapján kapcsolatokat teremtsünk az új kínai vezetéssel. Észak-Korea közelmúltbeli rakétatesztjei és nukleáris kísérletei tovább növelik a Kínával fennálló kapcsolatokat, valamint a Koreai Köztársasággal fenntartott stratégiai partnerség jelentőségét.

Más kulcsfontosságú partnerekkel – például Egyiptommal, Pakisztánnal, Indonéziával és Marokkóval – is törekedni fogunk a rendszeres és informális külpolitikai és biztonsági párbeszéd megerősítésére, mégpedig annak érdekében, hogy növeljük a konkrét együttműködést, és kölcsönösen elfogadható válaszlépéseket dolgozzunk ki a nemzetközi kihívásokra.

Az EU a külkapcsolatok terén egyedülállóan változatos szakpolitikai eszköztárral rendelkezik a kihívások leküzdéséhez, ideértve a diplomáciai, biztonsági, védelmi, pénzügyi, kereskedelmi, fejlesztési és humanitárius eszközöket. Kétségtelenül ez az EU mint külkapcsolati szereplő fő erőssége. Az EKSZ és a Bizottság továbbra is arra fog törekedni, hogy a tagállamokkal és az Európai Parlamenttel szoros együttműködésben átfogó megközelítést alakítson ki a külkapcsolatokra vonatkozóan. E munka részeként a főképviselő és a Bizottság javaslatot nyújt majd be a válsághelyzet-kezelés átfogó megközelítésének megerősítéséről, amely a konfliktusciklus valamennyi szakaszát érinteni fogja, a korai előrejelzéstől és a konfliktusmegelőzéstől kezdve a válságreakción és válságkezelésen át az újjáépítésig, a békeépítésig és a hosszú távú fejlesztési erőfeszítésekig.

A mali béke és stabilitás helyreállítására irányuló folyamat kiemelt helyen szerepel majd a Száhlil övet érintő átfogó uniós tevékenységek között. Az EU mali kiképzési missziója (EUTM Mali) hozzá fog járulni a mali fegyveres erők katonai kapacitásainak növeléséhez, aminek révén polgári vezetéssel megvalósulhat az ország területi integritásának helyreállítása. Ezzel párhuzamosan az EU folytatni fogja a munkát a nemzetközi szereplőkkel, például az ECOWAS-szal, hogy támogatást nyújtson a Maliban működő többdimenziós és integrált stabilizációs ENSZ-misszióhoz (MINUSMA) és az esetleges további stabilizációs intézkedésekhez. A nigériai kormánnyal folytatott megerősített együttműködés egyik témája lesz az országban teret nyert bizonytalanság és terrorizmus. A kalóztevékenységek és a szervezett bűnözés – többek között a kábítószer- és egyéb illegális kereskedelem – elleni küzdelem terén uniós program indul a Guineai-öbölre vonatkozó, a régió államfői által 2013-ban véglegesítendő új nyugat- és közép-afrikai stratégia támogatása céljából. Az EU szorosan figyelemmel kíséri és támogatja majd a bissau-guineai politikai átmenet ütemtervének végrehajtását.

A főképviselő/alelnök és az EKSZ változatlanul jelentős szerepet fog vállalni az Afrika szárazságtérképében. Az EU a 2011. novemberi stratégiai keretnek megfelelően folytatja a régióbeli bizonytalanság mérsékléséhez és az instabilitás okainak felszámolásához nyújtott támogatást. Továbbra is elkötelezett az iránt, hogy hozzájáruljon a kedvező fejlemények eléréséhez Szomáliában. A jelenlegi KBVP-missziók és -műveletek (EUNAVFOR ATALANTA, EUTM Somalia, EUCAP NESTOR, EUAVSEC), valamint az Afrikai Unió szomáliai missziójához (AMISOM) nyújtott támogatás ennek fontos eleme marad. Az EU továbbra is segítséget nyújt majd a demokráciaépítés, a biztonság és a jólét érdekében Kenyában kifejtett erőfeszítésekhez, ahol 2013 márciusában parlamenti választásokra került sor. Külön figyelmet fordít továbbá Etiópia bel- és külpolitikájának alakulására is. Az EU továbbra is nagy hangsúlyt fektet Szudánra és Dél-Szudánra, különösen a megállapodások végrehajtására, valamint az olyan lezáratlan kérdések tekintetében elért előrehaladásra, mint Abyei és a határok.

Az EU stratégiai megközelítést fog kialakítani a Nagy Tavak régiójának visszatérő kihívásaival kapcsolatban, továbbá hozzá fog járulni a Kongói Demokratikus Köztársaság keleti részén felmerült biztonsági problémák tartós megoldásához. A Nagy Tavak régiójára vonatkozóan tehát stratégiai keret kerül kidolgozásra, mégpedig azzal a céllal, hogy az EU koherens megközelítést alkalmazzon a válság szerteágazó okai tekintetében (regionális, országos és helyi szinten, illetve a KDK keleti részének szintjén egyaránt). Erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy az EUPOL- és az EUSEC-misszió 2014. szeptemberi befejeződését követően is megőrizzük azok eredményeit. Folytatódni fog az afrikai és nemzetközi partnerekkel a Kelet-KDK tartós stabilitásának megteremtésére irányuló ENSZ-kezdemenyezések támogatása céljából folytatott együttműködés. Ami a Közép-afrikai Köztársaságot illeti, az Unió folytatni fogja az átmenet folyamatához, valamint a jogállamiság és a biztonság helyreállításához nyújtott támogatását.

A missziók és a műveletek a továbbiakban is a KBVP központi elemét fogják alkotni. A KBVP-missziók és -műveletek keretében telepített személyzet létszáma az év elején már meghaladta az 5000 főt, és ez a szám az EUTM Mali és az EUBAM Libya misszió 2013-as útnak indításával csak tovább nőtt.

Egy 2012. decemberi felkérés alapján az Európai Tanács 2013 decemberében megbeszélést fog folytatni a KBVP-ről. Az Európai Tanács ehhez kapcsolódóan a következő három témakört határozta meg: a KBVP hatékonyságának, láthatóságának és hatásának növelése; a védelmi képességek fejlesztésének élénkítése; valamint Európa védelmi iparának megerősítése. Az előkészítő megbeszélések várhatóan számos miniszteri ülés napirendjén kiemelt helyen fognak szerepelni.

A partnereknek szóló tájékoztatási tevékenységek is folytatódni fognak a következők révén: a KBVP-missziókban és -műveletekben való részvétel aktív előmozdítása, rendszeres biztonsági és védelmi párbeszéd, továbbá közös szemináriumok rendezése a stratégiai partnerekkel a PBB vonatkozó ajánlásaival összhangban. Az ilyen megbeszélések továbbá a stratégiai gondolkodásról folytatott vitákra és az Unió globális szereplőként való megjelenítésére is lehetőséget kínálnak.

Az elmúlt években megnőtt Ázsia jelentősége, mivel egyre fokozódott Európa és Ázsia egymástól való függése. A 2012-es kapcsolatok intenzitására építve – amit számos magas szintű látogatás is tanúsít – az EU azon fog munkálkodni, hogy ezt a pozitív lendületet 2013-ban is fenntartsa. Az EU folytatni fogja az ázsiai regionális szervezetekkel, például az ASEAN-nal fennálló kapcsolatainak elmélyítését, továbbá a Dél-Koreával, Indiával, Japánnal és Kínával folytatott együttműködés megerősítését és kiterjesztését. Törekedni fog arra, hogy kialakítsa és kommunikálja a régió főbb biztonsági kihívásaival kapcsolatos álláspontját. E tekintetben különös jelentősége van annak, hogy az EU meghatározza a Dél-kínai-tengerrel kapcsolatos politikáját. Az intézményi keretet illetően az Unió mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy jó ütemben haladjanak a különböző megállapodásokra vonatkozóan a régió országaival folytatott tárgyalások.

Délkelet-Ázsiában különös figyelem irányul majd Mianmarra (Burmára), ahol megkezdődött a demokratizálódás folyamata. Az EU küldöttsége 2013-ban teljes nagykövetségi státuszt fog kapni az országban. A mianmari (burmai) etnikai csoportok közötti konfliktusok kérdése továbbra is kiemelt terület marad.

Dél-Ázsiát illetően Afganisztán változatlanul komoly kihívást jelent, és az EU elkötelezett amellett, hogy hosszú távú támogatást nyújtson az országnak, többek között a 2014-es átmenettel összefüggésben is. Az EUPOL-misszió megbízatását 2014 végéig meghosszabbították, hogy további támogatást tudjon nyújtani az afgán rendfenntartó erőeknek. Az afganisztáni átmenetre való felkészülés új lendületet ad a Közép-Ázsia más országaival fenntartott kapcsolatoknak is.

Pakisztán továbbra is kulcsfontosságú tényező a régióban. Folytatódni fog a 2012 elején jóváhagyott, ötéves EU–Pakisztán együttműködési terv végrehajtása. Az EU – többek között választási megfigyelő misszió révén – szorosan figyelemmel kíséri majd a várhatóan 2013 első felében megrendezésre kerülő parlamenti választásokat. Szoros kapcsolatokat fog kiépíteni és fenntartani az új pakisztáni kormánnyal.

Az EU, valamint a Latin-amerikai és Karibi Államok Közösségének (CELAC) 2013. januári santiagoói csúcstalálkozója jó alkalom volt arra, hogy az EU egyértelmű jelét adja Latin-Amerika és a Karib-térség iránti politikai elkötelezettségének, és annak, hogy egyenlő partnerként tekint a térségre. Santiagóban döntés született a 2013 és 2015 közötti időszakra szóló cselekvési terv felülvizsgálatáról. A felülvizsgálat értelmében a terv a nemekről, illetve a befektetésekről szóló két új fejezettel egészül ki, ami segít majd kiszélesíteni a biregionális együttműködés körét. Az Unió a lehető legjobban kiaknázza majd a legtöbb kulcsfontosságú latin-amerikai partnerrel vagy alrégióval fennálló szerződéses keretek biztosította lehetőségeket (itt említendő az EU és Közép-Amerika közötti társulási megállapodás kereskedelemről szóló fejezetének, valamint a Peruval és Kolumbiával kötött szabadkereskedelmi megállapodásnak a várható ideiglenes hatálybalépése). Ez nemcsak a gazdasági területeket érinti majd, hanem a globális kihívások – mint például a biztonság, a szervezett bűnözés elleni küzdelem és az éghajlatváltozás – területén folytatandó együttműködés megerősítését is megcélozza, különös tekintettel a nemzetközi fórumokra, ahol a latin-amerikai országoknak egyre nagyobb szerep jut, valamint ahol az EU és Latin-Amerika álláspontjai a legtöbb esetben közelítenek egymáshoz. Változatlanul kulcsfontosságú célkitűzést jelent a stratégiai partnerekkel – például Mexikóval és Brazíliával – ápolat kapcsolataink elmélyítése, akárcsak az olyan országokkal fennálló kapcsolataink megerősítése is, amelyek készen állnak magasabb szintre emelni az Unióval fennálló kapcsolatokat (például Chile és Kolumbia). A szóban forgó célkitűzések közé tartozik még az új és dinamikus regionális integrációs kezdeményezések kidolgozása is.

Az EU külső tevékenységeinek irányítása az Unió egyik alapvető értéke, amely az emberi jogok, a jogállamiság és a jó kormányzás elvén alapul. Az EU emberi jogi stratégiájának végrehajtása hangsúlyos elemként fog érvényesülni az Unió külkapcsolataiban. E tekintetben központi szerep hárul majd az EU emberi jogi különleges képviselőjére.

A nonprolifерáció és a leszerelés területén a kulcsfontosságú prioritások a következők: kézzelfogható eredmények felmutatása a világűrben folytatott tevékenységekre vonatkozó új magatartási kódexszel kapcsolatos nemzetközi konszenzus kialakítása terén; uniós támogatás biztosítása a fegyverkereskedelmi szerződés hatálybalépéséhez és eredményes végrehajtásához; az EU és a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) közötti, magas rangú tisztviselői szintű ülések megtartásának folytatása; valamint a Vegyifegyver-tilalmi Szervezettel (OPCW) folytatott uniós együttműködés megerősítése. Ezzel egyidejűleg az Unió törekedni fog a kiemelt projektekhez nyújtandó uniós pénzügyi támogatás biztosítását célzó tanácsi határozatok elfogadására. Az említett projektek közé tartozik a NAÜ Nukleáris Biztonsági Alapja és az alacsony dúsítású uránt tartalmazó üzemanyagbank; a kézi- és könnyűfegyverekkel kapcsolatos biztonság és e fegyverek készleteinek kezelése Líbiában és tágabb térségében; a fegyverkereskedelmi szerződés előmozdítása; és az EU Nonprolifерációs Konzorciuma. Meg kell erősíteni azokat az erőfeszítéseket, amelyek annak biztosítására irányulnak, hogy az Unió tevékeny szerepet tölthessen be az ENSZ-közügyűlés Első Bizottságában, a NAÜ Kormányzótanácsában és Közgyűlésén, valamint az atomsorompó-szerződés jelenlegi felülvizsgálati folyamata során.

A válságmegelőzési, közvetítői és békeépítési tevékenységek stratégiai és operatív szakértelem rendelkezésre bocsátásával történő támogatása rendszeresebbé és egységesebbé fog válni, az EKSZ konfliktusok és instabil helyzetek kezelésére szolgáló kapacitásait (*tájékoztatás, figyelemfelkeltés, képzés, tudásátadás*) pedig meg fogják erősíteni és jobban előtérbe fogják helyezni, különösen a konfliktuselemzés, valamint a korai előrejelzés és a közvetítés támogatása révén. „Az EU mint béketeremtő” elnevezésű konferencia 2013. májusi megrendezése szintén hozzájárult ezeknek a céloknak a megvalósulásához. Az Unió meg fogja erősíteni a kulcsfontosságú szereplőkkel (*többek között a civil társadalommal, valamint a releváns nemzetközi és regionális szervezetekkel*) fennálló partnerségeket, a Stabilitási Eszköz révén pedig továbbra is elő fogja segíteni a konfliktusmegelőzést, a békeépítést és a közvetítői tevékenységeket.

A terrorizmus elleni küzdelemre irányuló, globális szintű, folyamatos uniós erőfeszítések legnagyobb része a terrorizmus elterjedésének kedvező feltételek vizsgálatára és kezelésére fog összpontosítani. Ennek keretében az Unió – integrált regionális stratégiák révén és a stratégiai partnerekkel párbeszédet folytatva – olyan jelenségek széles körével fog foglalkozni, mint például a jó kormányzás hiánya, a társadalmi, gazdasági és politikai kirekesztődés vagy a konfliktusok. A multilaterális szinten az EU elő fogja mozdítani az ENSZ terrorizmus elleni stratégiájának és az ENSZ BT kapcsolódó határozatainak a végrehajtását. Elő fogja mozdítani továbbá azt, hogy az ENSZ-rendszer egésze is összehangolt megközelítést alkalmazzon a terrorizmus elleni küzdelemre, valamint erőfeszítéseket tesz majd annak érdekében, hogy a lehető legnagyobb mértékben kiaknázzuk az egyéb többoldalú keretrendszerekben, így például a terrorizmus elleni globális fórumban és a G8-ak Róma-Lyon csoportjában rejlő lehetőségeket. A terrorizmus elleni küzdelemre irányuló erőfeszítések középpontjában a belátható jövőben Dél-Ázsia (kiváltképp Afganisztán és Pakisztán), a tágabb Afrika szarva térség (többek között Jement is beleértve), valamint a tágabb Száhil övi térség (Nyugat-Afrikát, mindenekelőtt Nigériát is ideértve) áll majd. Az Uniót érő fenyegetések terén bekövetkező fejlemények tükrében azonban előfordulhat, hogy nagyobb mértékű támogatást és nagyobb figyelmet kell fordítani az újonnan megjelenő fenyegetésekre, függetlenül azok származási helyétől.

Az Unió a korlátozó intézkedéseket is egyre nagyobb mértékben használta külpolitikai eszközként. A célirányos, jogilag szilárd, és egyértelmű politikai célkitűzéseket teljesítő korlátozó intézkedések továbbra is hiteles eszközei az Unió által vallott értékek előmozdításának. Az EU rendszeresen felülvizsgálja a korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos politikáját.

Végül, de nem utolsósorban, az EKSZ folytatni fogja napjaink egyes fontosabb globális kihívásaival – így például az energiával, az éghajlatbiztonsággal és a vízdiplomáciával – kapcsolatos szerepvállalásának a megerősítését. A Bizottsággal, a tagállamokkal és az Európai Parlamenttel együttműködve az EKSZ továbbra is átfogó megközelítést alkalmaz majd az e kihívásokra való reagálás terén. A konkrét erőfeszítések közé tartozik annak megvalósítása, hogy az uniós külpolitika keretében intenzívebben foglalkozzunk energiaügyi kérdésekkel, mégpedig azáltal, hogy az energiapolitikai kérdéseket még inkább beépítjük a politikai párbeszédbe, és azáltal is, hogy az uniós küldöttségeket teljes körűen bevonjuk az energiadiplomáciába. Ami az éghajlatváltozás területét illeti, az erőfeszítések középpontjában a 2015-ös globális éghajlat-változási megállapodás előkészítésével kapcsolatos munka intenzívebbé tétele áll, valamint az, hogy megelőző diplomáciai lépések és célzott együttműködési intézkedések révén szisztematikusabb módon foglalkozzunk az éghajlatváltozás, a természeti erőforrások szűkössége és a nemzetközi biztonság közötti kapcsolattal. Végezetül a víz is egyre nagyobb mértékben jelent súlyos kihívást a nemzetközi biztonságra nézve. 2013-ban az ezzel összefüggésben kitűzött célt a vízbiztonságra vonatkozó uniós tényfeltáró gyakorlat befejezése jelenti. Ez a gyakorlat egy fontos első lépés az Unió átfogóbb vízdiplomáciájának kialakításában, melynek révén az EU proaktívabb szerepet vállalhat majd a határokon átnyúló vízügyi kihívások megoldásában szerte a világban.

I. MELLÉKLET: A KKBP 2012. évi költségvetése**19.030101 – EUMM Georgia**

2012/503/KKBP – EUMM Georgia	20 900 000
részösszeg:	20 900 000

19.030102 – EULEX Kosovo

2012/291/KKBP – EULEX Kosovo	111 000 000
részösszeg:	111 000 000

19.030103 – EUPOL Afghanistan

2012/391/KKBP – EUPOL Afghanistan	56 870 000
részösszeg:	56 870 000

19.030104 – Egyéb válságkezelési intézkedések és műveletek

2012/389/KKBP – EUCAP NESTOR	21 213 310
2012/312/KKBP – EUAVSEC–Dél-Szudán	12 500 000
2012/324/KKBP – EUPOL COPPS	8 633 550
2012/372/KKBP – EUJUST LEX IRAQ	27 150 000
2012/332/KKBP – EUBAM Rafah	980 000
2012/392/KKBP – EUCAP Sahel Niger	8 700 000
2012/514/KKBP – EUPOL DR Congo	6 750 000
2012/515/KKBP – EUSEC DR Congo	11 000 000
2012/698/KKBP – KBVP-raktár	4 312 234
részösszeg:	101 239 094

19.0302 – Nonprolifерáció és leszerelés (4)

2012/121/KKBP – a hagyományos fegyverek ellenőrzésével kapcsolatos, az Unió, Kína és Afrika közötti párbeszéd és együttműködés ösztönzését célzó tevékenységek	830 000
2012/166/KKBP – a Vegyifegyver-tilalmi Szervezet tevékenységeinek támogatása – a tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni uniós stratégia	2 140 000
2012/281/KKBP – az ürtevékenységekre vonatkozó nemzetközi magatartási kódex	1 490 000
2012/421/KKBP – a biológiai- és toxinfegyver-tilalmi egyezmény támogatása	1 700 000
2012/662/KKBP – EBESZ – kézi- és könnyűfegyverek	890 000
2012/662/KKBP – UNDP – kézi- és könnyűfegyverek	790 000
2012/422/KKBP – tömegpusztító fegyverektől mentes övezet II	352 000
2012/423/KKBP – a rakéták elterjedése elleni küzdelem (HCOC II)	930 000
2012/699/KKBP – az Átfogó Atomcsend-szerződés Szervezete (CTBTO V)	5 185 028
2012/700/KKBP – a 2010–2014-es cartagenai cselekvési terv (AP Landmines II)	1 030 000
2012/711/KKBP – fegyverkivitel-ellenőrzés (COARM Outreach)	1 860 000
részösszeg:	17 197 028

19.0304 – Sürgősségi intézkedések 0**19.0305 – Előkészítő és nyomonkövetési intézkedések**

Külső ellenőrzés, jogi szolgáltatások és értékelések	167 731
Egy esetleges líbiai KBVP-missziót előkészítő intézkedések	415 000
részösszeg:	582 731

19.0306 – Az Európai Unió különleges képviselői

2012/39/KKBP – koszovói EUKK	2 410 000
2012/33/KKBP – a közel-keleti békefolyamathoz rendelt EUKK	1 300 000
2012/255/KKBP – afganisztáni EUKK	300 000
2012/331/KKBP – afganisztáni EUKK	6 380 000
2012/327/KKBP – a dél-mediterrán térségért felelős EUKK	945 000
2012/325/KKBP – szudáni és dél-szudáni EUKK	1 900 000
2012/328/KKBP – közép-ázsiai EUKK	1 120 000
2012/330/KKBP – bosznia-hercegovinai EUKK	5 250 000
2012/326/KKBP – dél-kaukázusi és a grúziai válság ügyével megbízott EUKK	2 000 000
2012/329/KKBP – az Afrika szarváért felelős EUKK	4 900 000
2012/390/KKBP – az Afrikai Unió melletti EUKK	680 000
2012/440/KKBP – emberi jogi EUKK	712 500
részösszeg:	27 897 500
összesen:	335 686 353,00

II. MELLÉKLET: A KKBP területéhez kapcsolódó jogi aktusok áttekintése (szankciók), 2012¹¹⁸**Afganisztán / Talibán**

A Tanács 2012. március 23-i 2012/167/KKBP végrehajtási határozata az afganisztáni helyzetre tekintettel egyes személyekkel, csoportokkal, vállalkozásokkal és szervezetekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/486/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 87.*, 2012.3.24., 60. o.)

A Tanács 2012. június 25-i 2012/334/KKBP végrehajtási határozata az afganisztáni helyzetre tekintettel egyes személyekkel, csoportokkal, vállalkozásokkal és szervezetekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/486/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 165.*, 2012.6.26., 75. o.)

A Tanács 2012. július 16-i 2012/393/KKBP végrehajtási határozata az afganisztáni helyzetre tekintettel egyes személyekkel, csoportokkal, vállalkozásokkal és szervezetekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/486/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 187.*, 2012.7.17., 52. o.)

A Tanács 2012. augusztus 1-jei 2012/454/KKBP végrehajtási határozata az afganisztáni helyzetre tekintettel egyes személyekkel, csoportokkal, vállalkozásokkal és szervezetekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/486/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 206.*, 2012.8.2., 11. o.)

A Tanács 2012. december 3-i 2012/745/KKBP végrehajtási határozata az afganisztáni helyzetre tekintettel egyes személyekkel, csoportokkal, vállalkozásokkal és szervezetekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/486/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 332.*, 2012.12.4., 22. o.)

A Tanács 2012. december 20-i 2012/809/KKBP végrehajtási határozata az afganisztáni helyzetre tekintettel egyes személyekkel, csoportokkal, vállalkozásokkal és szervezetekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/486/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 352.*, 2012.12.21., 47. o.)

¹¹⁸ A felsorolás csak korlátozó intézkedéseket elrendelő KKBP-határozatokat tartalmaz. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés hatálya alá tartozó intézkedések végrehajtása az adott esettől függően tanácsi rendelet vagy tanácsi végrehajtási rendelet elfogadását is megköveteli.

Belarusz

A Tanács 2012. január 23-i 2012/36/KKBP határozata a Fehéroroszországgal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/639/KKBP határozat módosításáról *(HL L 19., 2012.1.24., 31. o.)*

A Tanács 2012. február 28-i 2012/126/KKBP végrehajtási határozata a Fehéroroszországgal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/639/KKBP határozat végrehajtásáról *(HL L 55., 2012.2.29., 19. o.)*

A Tanács 2012. március 23-i 2012/171/KKBP végrehajtási határozata a Fehéroroszországgal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/639/KKBP határozat végrehajtásáról *(HL L 87., 2012.3.24., 95. o.)*

A Tanács 2012. április 23-i 2012/212/KKBP határozata a Fehéroroszországgal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/639/KKBP tanácsi határozat módosításáról *(HL L 113., 2012.4.25., 11. o.)*

A Tanács 2012. október 15-i 2012/642/KKBP határozata a Fehéroroszországgal szembeni korlátozó intézkedésekről *(HL L 285., 2012.10.17., 1. o.)*

Bosznia-Hercegovina

A Tanács 2012. március 19-i 2012/158/KKBP határozata a bosznia-hercegovinai helyzetre vonatkozó korlátozó intézkedésekről szóló 2011/173/KKBP határozat módosításáról *(HL L 80., 2012.3.20., 17. o.)*

Kongói Demokratikus Köztársaság

A Tanács 2012. december 20-i 2012/811/KKBP határozata a Kongói Demokratikus Köztársasággal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/788/KKBP határozat módosításáról *(HL L 352., 2012.12.21., 50. o.)*

Elefántcsontpart

A Tanács 2012. február 10-i 2012/74/KKBP végrehajtási határozata az Elefántcsontparttal szembeni korlátozó intézkedések megújításáról szóló 2010/656/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 38., 2012.2.11., 43. o.*)

A Tanács 2012. március 8-i 2012/144/KKBP végrehajtási határozata az Elefántcsontparttal szembeni korlátozó intézkedések megújításáról szóló 2010/656/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 71., 2012.3.9., 50. o.*)

A Tanács 2012. július 10-i 2012/371/KKBP határozata az Elefántcsontparttal szembeni korlátozó intézkedések megújításáról szóló 2010/656/KKBP határozat módosításáról (*HL L 179., 2012.7.11., 21. o.*)

Egyiptom

A Tanács 2012. március 19-i 2012/159/KKBP határozata az egyiptomi helyzet tekintetében egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/172/KKBP határozat módosításáról (*HL L 80., 2012.3.20., 18. o.*)

A Tanács 2012. november 26-i 2012/723/KKBP határozata az egyiptomi helyzet tekintetében egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/172/KKBP határozat módosításáról (*HL L 327., 2012.11.27., 44. o.*)

Eritrea

A Tanács 2012. október 15-i 2012/632/KKBP határozata az Eritreával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/127/KKBP határozat módosításáról (*HL L 282., 2012.10.16., 46. o.*)

Guineai Köztársaság (Conakry)

A Tanács 2012. március 13-i 2012/149/KKBP határozata a Guineai Köztársasággal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/638/KKBP határozat módosításáról (*HL L 74., 2012.3.14., 8. o.*)

A Tanács 2012. október 26-i 2012/665/KKBP határozata a Guineai Köztársasággal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/638/KKBP határozat módosításáról (*HL L 299., 2012.10.27., 45. o.*)

Bissau-Guinea

A Tanács 2012. május 3-i 2012/237/KKBP határozata a Bissau-guineai Köztársaságban a békét, biztonságot és stabilitást veszélyeztető egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szembeni korlátozó intézkedésekről (*HL L 119, 2012.5.4., 43. o.*)

A Tanács 2012. május 31-i 2012/285/KKBP határozata a Bissau-guineai Köztársaságban a békét, biztonságot és stabilitást veszélyeztető egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szembeni korlátozó intézkedésekről és a 2012/237/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről (*HL L 142., 2012.6.1., 36. o.*)

A Tanács 2012. szeptember 24-i 2012/516/KKBP végrehajtási határozata a Bissau-guineai Köztársaságban a békét, biztonságot és stabilitást veszélyeztető egyes személyekkel, szervezetekkel és szervekkel szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2012/285/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 257., 2012.9.25., 20. o.*)

Irán (tömegpusztító fegyverek)

A Tanács 2012. január 23-i 2012/35/KKBP határozata az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/413/KKBP határozat módosításáról (*HL L 19., 2012.1.24., 22. o.*)

A Tanács 2012. március 15-i 2012/152/KKBP határozata az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/413/KKBP határozat módosításáról (*HL L 77., 2012.3.16., 18. o.*)

A Tanács 2012. március 23-i 2012/169/KKBP határozata az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/413/KKBP határozat módosításáról (*HL L 87., 2012.3.24., 90. o.*)

A Tanács 2012. április 23-i 2012/205/KKBP határozata az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/413/KKBP határozat módosításáról (*HL L 110., 2012.4.24., 35. o.*)

A Tanács 2012. augusztus 2-i 2012/457/KKBP határozata az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/413/KKBP határozat módosításáról (*HL L 208., 2012.8.3., 18. o.*)

A Tanács 2012. október 15-i 2012/635/KKBP határozata az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/413/KKBP határozat módosításáról (HL L 282., 2012.10.16., 58. o.)

A Tanács 2012. november 6-i 2012/687/KKBP határozata az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/413/KKBP határozat módosításáról (HL L 307., 2012.11.7., 82. o.)

A Tanács 2012. december 21-i 2012/829/KKBP határozata az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/413/KKBP határozat módosításáról (HL L 356., 2012.12.22., 71. o.)

Irán (emberi jogok)

A Tanács 2012. március 23-i 2012/168/KKBP határozata az iráni helyzetre tekintettel egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/235/KKBP határozat módosításáról (HL L 87., 2012.3.24., 85. o.)

A Tanács 2012. december 20-i 2012/810/KKBP határozata az iráni helyzetre tekintettel egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/235/KKBP határozat módosításáról (HL L 352., 2012.12.21., 49. o.)

Irak

A Tanács 2012. december 20-i 2012/812/KKBP határozata az Irakról szóló 2003/495/KKBP közös álláspont módosításáról (HL L 352., 2012.12.21., 54. o.)

Moldovai Köztársaság

A Tanács 2012. március 23-i 2012/170/KKBP határozata a Moldovai Köztársaság Dnyeszteren túli régiójának vezetésével szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/573/KKBP határozat módosításáról (HL L 87., 2012.3.24., 92. o.)

A Tanács 2012. szeptember 27-i 2012/527/KKBP határozata a Moldovai Köztársaság Dnyeszteren túli régiójának vezetésével szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/573/KKBP határozat módosításáról (HL L 263., 2012.9.28., 44. o.)

Mianmar (Burma)

A Tanács 2012. február 17-i 2012/98/KKBP határozata a Burmával/Mianmarral szembeni korlátozó intézkedések megújításáról szóló 2010/232/KKBP határozat módosításáról (*HL L 47., 2012.2.18., 64. o.*)

A Tanács 2012. április 26-i 2012/225/KKBP határozata a Burmával/Mianmarral szembeni korlátozó intézkedések megújításáról szóló 2010/232/KKBP határozat módosításáról (*HL L 115., 2012.4.27., 25. o.*)

Szomália

A Tanács 2012. július 16-i 2012/388/KKBP határozata a Szomáliával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/231/KKBP határozat módosításáról (*HL L 187., 2012.7.17., 38. o.*)

A Tanács 2012. október 15-i 2012/633/KKBP határozata a Szomáliával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2010/231/KKBP határozat módosításáról (*HL L 282., 2012.10.16., 47. o.*)

Szíria

A Tanács 2012. január 23-i 2012/37/KKBP végrehajtási határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 19., 2012.1.24., 33. o.*)

A Tanács 2012. február 27-i 2012/122/KKBP határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP határozat módosításáról (*HL L 54., 2012.2.28., 14.o.*)

A Tanács 2012. március 23-i 2012/172/KKBP végrehajtási határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP határozat végrehajtásáról (*HL L 87., 2012.3.24., 103. o.*)

A Tanács 2012. április 23-i 2012/206/KKBP határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP határozat módosításáról (*HL L 110., 2012.4.24., 36. o.*)

A Tanács 2012. május 14-i 2012/256/KKBP végrehajtási határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP tanácsi határozat végrehajtásáról (*HL L 126., 2012.5.15., 9. o.*)

A Tanács 2012. június 20-i 2012/322/KKBP határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP határozat módosításáról *(HL L 165., 2012.6.26., 45. o.)*

A Tanács 2012. június 25-i 2012/335/KKBP végrehajtási határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP tanácsi határozat végrehajtásáról *(HL L 165., 2012.6.26., 80. o.)*

A Tanács 2012. július 23-i 2012/420/KKBP határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP határozat módosításáról *(HL L 196., 2012.7.24., 59. o.)*

A Tanács 2012. július 23-i 2012/424/KKBP végrehajtási határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP határozat végrehajtásáról *(HL L 196., 2012.7.24., 81. o.)*

A Tanács 2012. augusztus 16-i 2012/478/KKBP végrehajtási határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP határozat végrehajtásáról *(HL L 219., 2012.8.17., 21. o.)*

A Tanács 2012. október 15-i 2012/634/KKBP határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/782/KKBP határozat módosításáról *(HL L 282., 2012.10.16., 50. o.)*

A Tanács 2012. november 29-i 2012/739/KKBP határozata a Szíriával szembeni korlátozó intézkedésekről és a 2011/782/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről *(HL L 330., 2012.11.30., 21. o.)*

A Tanács 2001/931/KKBP közös álláspontja

A Tanács 2012. március 13-i 2011/150/KKBP határozata a terrorizmus elleni küzdelemre vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról szóló 2001/931/KKBP közös álláspont 2., 3. és 4. cikkének hatálya alá tartozó személyek, csoportok és szervezetek listájának naprakésszé tételéről szóló 2012/872/KKBP határozat módosításáról *(HL L 74., 2012.3.14., 9. o.)*

A Tanács 2012. június 25-i 2012/333/KKBP határozata a terrorizmus elleni küzdelemre vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról szóló 2001/931/KKBP közös álláspontra 2., 3. és 4. cikkének hatálya alá tartozó személyek, csoportok és szervezetek listájának naprakésszé tételéről és a 2011/872/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 165., 2012.6.26., 72. o.)

A Tanács 2012. november 6-i 2012/686/KKBP határozata a terrorizmus elleni küzdelemre vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról szóló 2001/931/KKBP közös álláspontra 2., 3. és 4. cikkének hatálya alá tartozó személyek, csoportok és szervezetek listájának naprakésszé tételéről szóló 2012/333/KKBP határozat módosításáról (HL L 307., 2012.11.7., 80. o.)

A Tanács 2012. december 10-i 2012/765/KKBP határozata a terrorizmus elleni küzdelemre vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról szóló 2001/931/KKBP közös álláspontra 2., 3. és 4. cikkének hatálya alá tartozó személyek, csoportok és szervezetek listájának naprakésszé tételéről és a 2012/333/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 337., 2012.12.11., 50. o.)

Tunézia

A Tanács 2012. január 27-i 2012/50/KKBP határozata a tunéziai helyzet tekintetében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/72/KKBP határozat módosításáról (HL L 27., 2012.1.31., 11. o.)

A Tanács 2012. november 26-i 2012/724/KKBP határozata a tunéziai helyzet tekintetében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2011/72/KKBP határozat módosításáról (HL L 327., 2012.11.27., 45. o.)

Zimbabwe

A Tanács 2012. február 17-i 2012/97/KKBP határozata a Zimbabweval szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/101/KKBP határozat módosításáról (HL L 47., 2012.2.18., 50. o.)

A Tanács 2012. február 27-i 2012/124/KKBP végrehajtási határozata a Zimbabweval szembeni korlátozó intézkedésekről szóló 2011/101/KKBP határozat módosításáról (HL L 54., 2012.2.28., 20. o.)

III. MELLÉKLET: 2012. évi nyilatkozatok

2012-ben összesen **597** nyilatkozat született az alábbi kategóriákban:

- **A főképviselőnek az EU nevében tett nyilatkozatai:** ezek az Unió hivatalos álláspontját tükrözik, és a főképviselő felügyelete mellett, a tagállamokkal folytatott előzetes konzultációt követően adják ki őket. Amennyiben nem létezik ilyen hivatalos álláspont, a nyilatkozatokat a tagállamok a Tanács keretében hagyják jóvá. Felkérés esetén harmadik országok is csatlakozhatnak a nyilatkozatokhoz.
- **A főképviselő nyilatkozatai:** ezek a leggyakrabban olyan események kapcsán születnek, amelyek gyors reagálást igényelnek az EU részéről, és a főképviselő felügyelete mellett, a tagállamokkal való hivatalos konzultáció nélkül adják ki őket.
- **A főképviselő szóvivőjének nyilatkozatai:** ezeket gyakran a gyors uniós reagálás céljából alkalmazzák olyan esetekben, amikor a főképviselő személyes közreműködése nem feltétlenül szükséges.
- **Az Unió helyi nyilatkozatai:** konkrét helyi/regionális kérdésekkel kapcsolatban adják ki őket.

A nyilatkozatok száma kategóriánkénti bontásban

Kategória	Nyilatkozatok száma (zárójelben a százalékarány)
A főképviselőnek az EU nevében tett nyilatkozatai	62 (10%)
A főképviselő nyilatkozatai	253 (42%)
A főképviselő szóvivőjének nyilatkozatai	200 (34%)
Az Unió helyi nyilatkozatai	82 (14%)
Összesen:	597

Földrajzi megoszlás

Régió	Százalék
Afrika	18%
Ázsia	15%
Kelet-Európa / Nyugat-Balkán	19%
Latin-Amerika	5%
Észak-Afrika	16%
Közel-Kelet / Perzsa-öböl	19%
Multilaterális / Észak-Amerika	8%

Tematikus megoszlás

Kategória	Nyilatkozatok száma (zárójelben a százalékarány)
Emberi jogok	151 (25%)
Választások / reformok	96 (16%)
Konfliktuskezelés / stabilizációs folyamatok	151 (26%)
Biztonsági vonatkozású események	53 (9%)
Gratulációk / részvétnyilvánítások	24 (4%)
A tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozása	7 (1%)
Egyéb	111 (19%)
Összesen:	597

Együttes nyilatkozatok

A főképviselő összesen 25 nyilatkozatot adott ki más biztosokkal közösen:

Štefan Füle biztossal:	21
Andris Piebalgs biztossal:	1
Viviane Reding biztossal:	
Krisztalina Georgieva biztossal:	1
Karel de Gucht biztossal:	1
Olli Rehn biztossal:	1
Összesen:	25